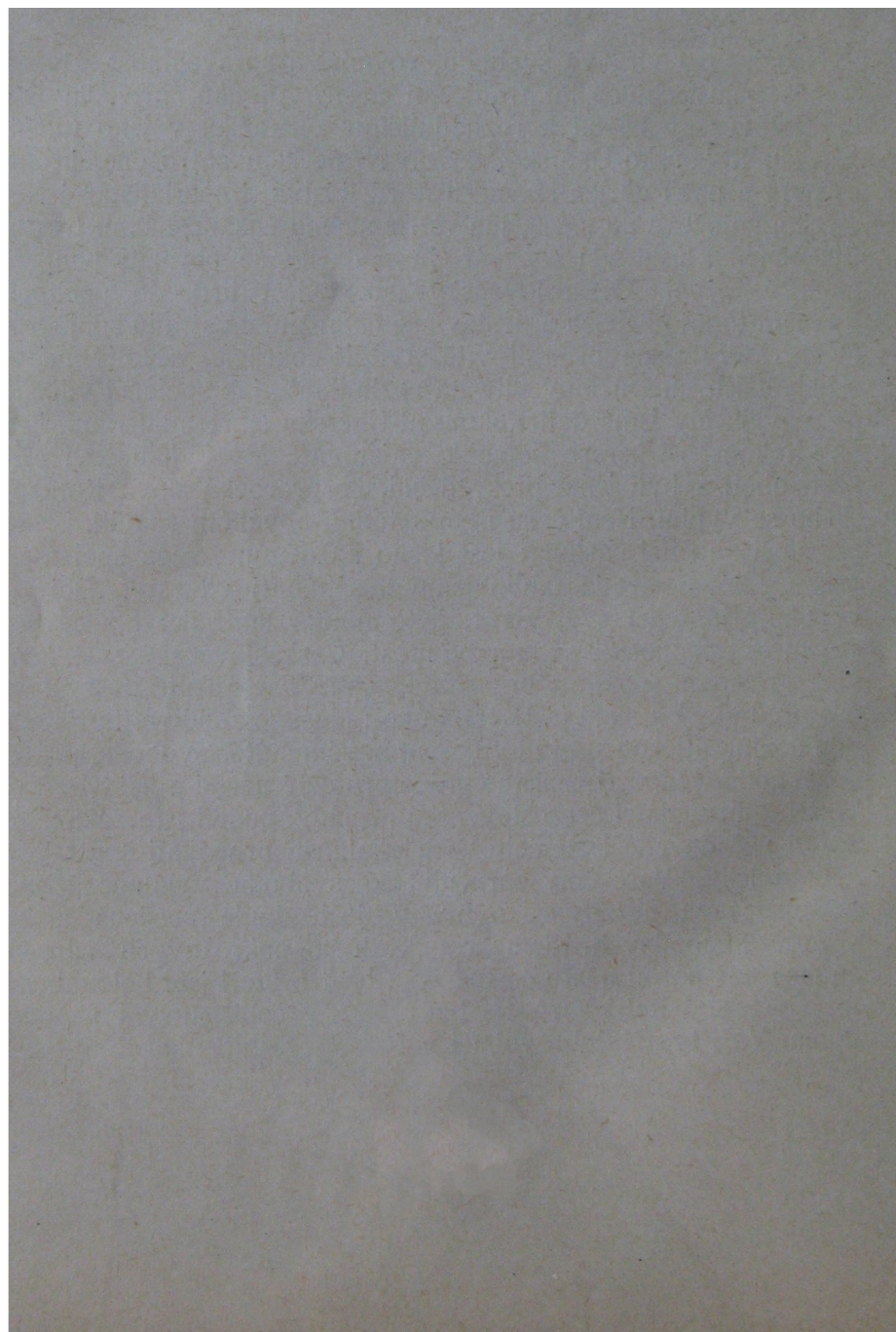
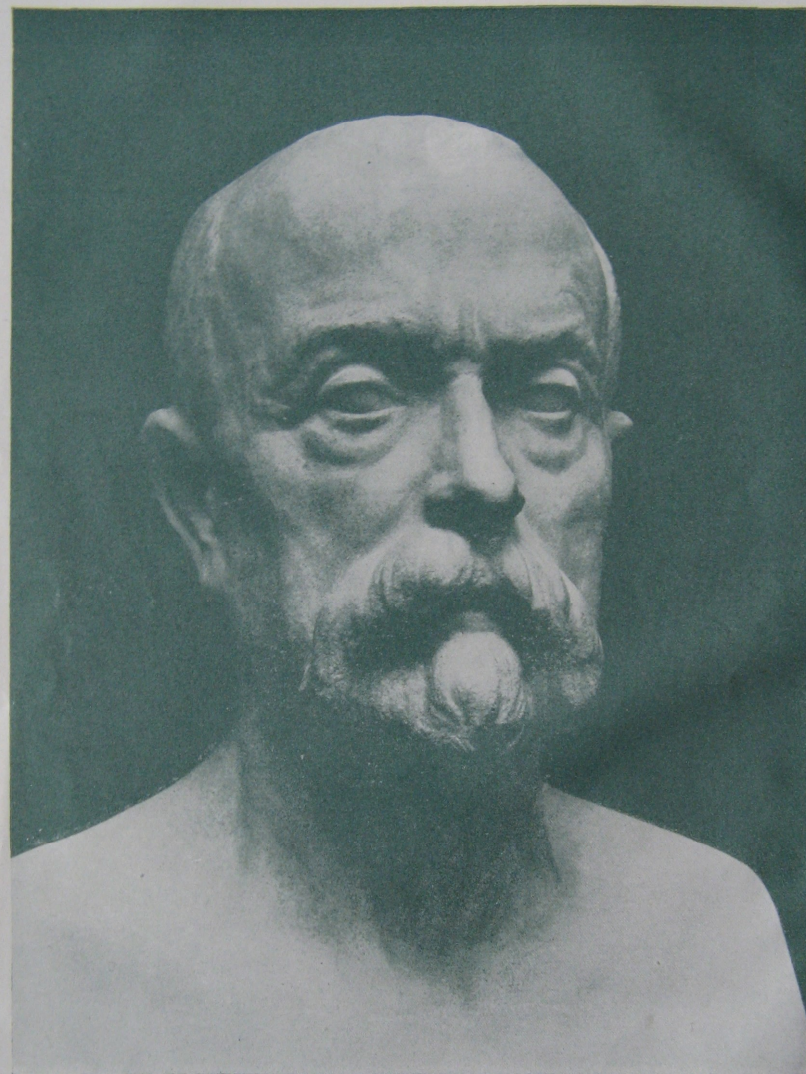

JOSEF MAŘATKA: PRESIDENT T. G. MASARYK

(Mramor)

MRTVÝCH SLAVNÉ PAMĚTI

A ŽIVÝM KU POSILE!

Kniha byla převedena do formátu PDF v rámci činnosti zapsaného spolku Legionářská knihovna. Kniha byla pořízena z finančních prostředků získaných z mládežnických dotačních výzev Napříč krajem s mládeží a Mládež kraji, které probíhaly na území Moravskoslezského kraje a statutárního města Ostravy.

UMĚLECKÝ ALMANACH LEGIONÁŘSKÝ

PRAHA

VYDAL KRUH STARODRUŽINÍKŮ

1921—1922

Veškerá práva vyhrazena

Vytiskla Rolnická tiskárna

v Praze

O B S A H
A L M A N A C H U

Mír všem!	9
Gen. O. Husák: České družině	11
Maryša B. Šárecká: Slovanským orlům	12
J. K.: Z deníku starodružiníkova	13
Boris Vuchterle: Jak byl v Karpatech zajat 28. pražský pluk	20
Emil Ulrych: Čeští dobrovolníci ve franc. armádě — cizinecké legii	28
Dr. M. Niederle: Ze života našich ve franc. městě Cognacu	37
Maryša B. Šárecká: Osвобоzenému Slovensku	42
Jak se bojovalo na Volze a před Uralem	43
J. Logaj: Třišt vzpomínek na Itálii	45
Se štítem nebo na štítu	53
Poprava legionáře Havleny u St. Donnu na Piavě	55
Rozkaz 10. armád. rak. sboru o zajetí a popravě br. Jos. Sobotky	58
Rudolf Medek: Přísaha	59
Zázrak	61
Zdeněk Němeček: Zločin Viktora Vikentjeviče	84
Rudolf Medek: Zborov	99
O. Gremislavskij: Na třech stranách	108
Gen. O. Husák: Epištoly k zajatcům	155
Dr. Josef Dobiáš: Římské legie, jejich organizace a duch, jejich tradice a sláva	168
Dr. Jiří Guth-Jarkovský: Mladému republikánu	183
Některé ze slavných historických příkazů našeho zahraničního hnutí odbojového	197
Naše konstituce	206

MÍR VŠEM!

ad naší vlastní měsíc plyne za měsícem. Čas jde, budoucnost mění se v krátké okamžiky přítomnosti — a již den patří minulosti.

Historie skládá se ze snů, roste a hromadí se jako svazky knih v časovém pořadí. Knihy ty jsou různého obsahu. Nad oněmi bujně zavýskne chlapec, a nad těmi — hle — i oko dospělého muže se zarosí.

Údělem lidí a národů jest, aby zaživše trpké chvíle, věděli, co jest klidné štěstí, cenili je a toužili po něm.

Knihovna naší historie se doplnila silnou knihou, novou, vázanou do rudých desek.

Šest těžkých let války — jest na ní napsáno.

Pak převrat — revoluce zakončena.

Knihu tu jsme dočetli a s povzdechem založili do knihovny. Vlajky a prapory převratu uschovány, písně dozněly a nový život jde po krajích československých. Jsme vlastními pány doma. Každý, kdo jest schopný i tvořivý, má v republikánském ovzduší neobmezené právo se vyšínouti. Je-li kdo rozeným vůdcem, může vésti ostatní. Život však jest složitý, nové a nové formy povstávají, vyžadujíce všeho úsilí. Kdo může dlouho obírat se sny a nadšením?

Tělo má svůj přísný a prosaický imperativ: krm mne! Neohlížej se na nic a služ mi! A mnozí jsou životem tak uvláčeni, že zapomněli, co jest radost a jaké radost má barvy.

V dálkách tiše spí roviny, hory a úvaly starých válečných bojišť. Nová tráva na nich vyrostla — a zase zvadla, zavlhla se a uschla znova. Půda kryje celé pluky kostlivců s přeráženými hnáty a děravými lebkami. Mnozí z nich byli kdysi českými lidmi, — a cosi chtěli. Hnal je vítr myšlenek a křičoval jim cesty.

Tito kostlivci, když byli lidmi, toužili, aby jedna drahá země byla svobodna.

Nedočkali se. Nad nimi vlní se cizí stébla, cizí píseň zpívá rolník, jenž nad nimi zrno seje.

Sen pro ně zůstal nesplněn. Zlatý, překrásný sen! Sen o dni slavnostně osvětleném dobrým sluncem, sen o oknech přeplněných rozradostněnými lidmi, sen o vlajících praporech osvobození. Den ten byl hymnus nejmajestátnější a štěstí — dosažené.

Štěstí — víte, jak velké jest to slovo?

Hle — máme toto vše. Sen se vyplnil. A přece Vaše tváře jsou tak často smutné, mnohdy zarputilé. Tak všechny náš život i bouřná doba otírá, tolik nutí nás myslet na hmotu, na cifry i úskoky života...

Nemilujeme již. Stalo se všedním vše to, co bylo majestátním zpěvem a závrtným snem.

Poznávejme velkou dobu minulou, připomeňme si všechny její oběti, prožijme v myšlenkách znovu deštivou noc haličskou, v jejímž bezedném blátě mísily se černé představy o hrozných koncích vojáků — idealistů, — a pak vraťme se ku dnešku, kdy ve slunečním jasu třepetá se nad velkoměstem vlajka presidentova, kdy ve večerní chvíli pražský hrad svítí sty světél do noci, kdy nemusíme se již bát o chudé děti dělníků ve smíšeném území, kdy máme naše otěže ve svých rukou, jako kdysi, což není to radost sama?

Odložte nenávisť, buďte šetrni a dobrotivi při dětských nemocech nového státu. Nezapomeňte, že stát ten něčím bude, něčím velmi krásným, budeme-li každý mu přátí dobro, a každý pomáhati mu ze srdce rád, by dostal se do vzorných kolejí.

Generace přítomná může býti hrda velkou dobou, v níž žila.

Podmínky jsou takové, že, budeme-li svůj stát milovati, jak si zaslouží, můžeme předati příštím pokolením ráj boží na zemi.

Země naše jest krásná a svatá, chce na nás jen lásku.

Dejme ji zemi.

Ať žije mír ve všech vlastech i nejzapadlejších vesničkách československých, ke zdaru našich dětí, pro něž jsme žili a tvořili ve velké této době!!

TOMÁŠ G. MASARYK: Já pro svoji osobu přeji si, aby náš stát byl republikánský. Budou vám říkat, že národ není ještě zralý. Možná, že jsou národové nezrali, ale já věřím, že národ náš, protože vlastní silou se zdokonalil a zcelil vlastní kulturou, že ten národ dovede býti disciplinován. Národ uvědomělý, inteligentní udrží republiku.

GENERÁL OTAKAR HUSÁK:

ČESKÉ DRUŽINĚ.

AD VALOREM.

(Otištěno se svolením autorovým.)

épe býti rakouským velezrádce, než slovanským bratrovrahem! To cítili jste před dvěma léty, a to bylo příčinou Vašeho vstupu do České Družiny.

Snili jste o rovnocennosti svého národa s nejšťastnějšími národy světa — proto šli jste beze slibů, bez záruk — a to je to nejkrásnější: jíti v nebezpečí a nemyslet na ně! —

Kolikrát za ta dvě léta zmizely větrné zámky, kolik ran dostala Vaše duše, kolikrát sevřelo se hrdlo, kolik palčivých urážek přeslechli jste se zatajeným dechem proto, abychom nebyli hmyzem, ale hrdým národem?!

Váš štít je čistý! Nikdy nepozbyli jste víry ve vítězství!

Byli jste pylem květiny vzpoury v náručí vichřice války, jste prvním batalionem českých batalionů!

Střezte svého hnízda! Přijetí do Vašich řad musí býti nejvyšší cti! Odhodili jste před dvěma léty vypočítavý rozum, chladnou rozvahu, lhostejny byly úskleby Jidášů s »překonaným stanoviskem«, neviděli slz svých drahých a šli jste!

Vlast naše podobna jest dnes strništi, nad nímž tu a tam trčí ještě několik pampelišek — národních autorit. Mnohé již vypelichaly pod dechem vojny; smutné jich pahýly jsou divným protějškem k ramenům šibenic, na které pověsili lidé neznámé, bez titulů, kteří však dovedli umírat za své přesvědčení. Friedrich rakouský má prý je připraveny pro Vás! Kolo osudu se točí a Vy mu dokážete, že nebývají šibenice vždy pro ty, pro něž jsou stavěny!

Řady Vaše rozmnožili dnes noví dobrovolníci. Přišli s tímž nadšením, stejně žádostivi pomsty, odhodili své diplomy a nároky, jako kdysi ženy na Táboře házely šperky do obecního kotle a stojí dnes ve Vašich řadách, posilující tím víru v konečný úspěch.

Ústa padlých u Lipan a Hvězdy líbají dnes Vaše skráně!

»Čechoslovan« ze dne 28. srpna 1916 č. 24, roč. VI.

MARYŠA B. ŠARECKÁ:

SLOVANSKÝM ORLŮM!

Věnováno »Kijevským« a »Bayonnským« ze čtrnáctého roku.

Ve výhni odboje rostla tvá síla,
bratrskou krví se napojila,
v blescích svůj ohnivý přijala křest,
zapěla píseň své hrdinské doby,
posela vítěznou cestu svou hroby,
orlí svou perutí dotkla se hvězd!

Epopěj slávy tvé, epopej hněvu
znít bude na věky v bardovu zpěvu,
mrtev je odboj i bratrský svár ...
Orlova podřatá, krvavá křídla
čerpají v letu svém z božského zřídla
slunečních paprsků plamenný dar!

Zakleté kraje, jež v norobě snily,
orlím tím letem se probudily,
ve trylek naděje přelil se sten,
ohlasem bolestí zpívají věky,
chvějí se hroby, jež pohřbily reky,
veliký nastává Slovanstvu den!

Po bouřích zlatý věk úrody, míru
posvětil odvahu bohatýrů,
v prachu jsou okovy, násilí ...
Orlové, kteří se po krutém boji
v azuru sletěli v jediném roji,
v jednom též hnízdě se zrodili!

Slovanští orlové pyšní a směli,
kež vás nic v pouti již nerozdělí!
Se silou lví spojte hrdinský let!
Vrcholků slávy jste doletěli,
slovanští orlové pyšní a směli,
vítěznou perutí objali svět!

Z DENÍKU STARODRUŽINÍKOVA.

Úryvky z r. 1914. — Napsal J. K.

epamatuji tak překrásného podzimu, jako jest letošní. Rudozlatý září objímá něžně a laskavě dumnou Ukrajinu ... A letos je přece veliký rok, letos vyhlásili si lidé navzájem obrovitou válku! Vpravdě obrovitou, neboť zástupy vojska, jež jdou z Ruska na západ, jsou nepřehledné. Jdou, jdou, jdou, silnice je nesou, vlaky je chrlí, parníky odkudsi z jihu přinašejí, a to vše je asi málo, stále více je zapotřebí lidí, stále větší má býti ten vojenský »sapog«, který má rozdrtit německý všesvětový plán.

Ten podzim, který nás zde na vrších kijevských, na stráních naddněprovských pozdravil »s příjezdem« do staroslavného Kijeva, je k lidem laskavě přítulný, prostý a bez závisi. Tak se alespoň zdá. Lidé však teď nerozumějí.

Nebo snad je proto tak šetrným, aby lidé — kteří mají za několik chvil zemřít — odnesli si ve zhaslých očích odlesk jeho jasu na onen svět? Aby mohli ostatním za mlčelivou Lethou vyprávěti, jak radostně a slavnostně bylo na zemi, když za zvuku podivné hudby ji opouštěli ... Jak božsky svítilo slunce na lidské šílenství!

Často na svém kavalci v Michajlovském monastýru přemýšlím o sobě a svému duševnímu »já« chci dát odpocet o tom, co koná rozvášněné tělo.

Rozum praví: I já propadl jsem v tenata šílenství.

A mladé tělo odvolávajíc se na cit dodává: ... a dobře jsi učinil; proto jsi mlád, bys nebyl otrokem. Usmívám se chytře, neboť se mně zdá, že jsem ani nikdy nebyl otrokem. Ale jiní byli — a ty nutno osvobodit. Když na to jeden mladý život praskne — tak ať — snad to někdo někdy ocení.

A přece je škoda mladého těla. Kůže je tak pružná, svaly pevné, postava štíhlá. Jen tak mělo by někde shnít? Ó, ne milý — Osude, jen za velmi drahou cenu ... Všiml jsem si dobře, jak včera, když přijímal jsem sluneční lázeň u Slobodky na Dněpru, dvě mladá děvčata — skrytá mlázím — podivovala se mému tělu — až výkřikem svůj obdiv prozradila. Zdálo se mi, že dokonce v jejich zrácích skryt byl úžas — ha, ha — asi to

bylo ze síly, jež vyzařovala z linií mého nahého těla, určeného k velkému životnému dobytí!

S jakým pocitem šel jsem tehdy po písku břehu domů... Popěvoval jsem si a výskal. Jsem tak rád na světě!

Chápu nyní slova, jež nám říkali filosofové, a po nich učitelé i jiní dobří lidé: Život je boj, velkých věcí lze dobytí jen velkými boji a těžkými vítězstvími.

Ano.

A my všichni, jak tady jsme, jdeme do těžkého boje s písniemi. Muči jenom to, že doma, na Moravě a v Čechách o tom nikdo neví. Ostatně snad je to i lépe; moje máti, při vši své husitské srdnatosti, by se jistě pro svého chlapce utrápila.

Venku je podzim tak zlatý, že bylo by — hm — přímo hřichem teď zemřít. Tolik života ještě vepředu, stavba armády, stavba a příprava k budoucímu samostatnému státu. A těch skvostných žen na dnešní Funduklejevské ulici! Zdá se, že jejich pleť je teď jakoby něžnější, byť i po celé léto vystavovaly svá těla paprskům slunce na svých dáčách. Jsem prostý voják, šedivý a ubohý, nejsme vlastně nic, uniformované nic! Všimne-li si některá z nich mých mladických výbojných očí, jistě potom její pohled sklouzne na epolety, jaký to jsem vlastně »muž«, a kmit v jejích očích mi praví, že nejsem muž, nýbrž že jsem pouze ruský voják.

Jak daleká jest asi cesta ku cíli... Netrvalo by snad dlouho a vpadl bych do sentimentalismu našeho nebožtíka romantika Karla Hynka Máchy a napsal do tohoto chudinkého deníčku »o marném volání«.

Volání do ruské tmy...

*

Včera jsem našel dvě a dnes jenom jednu. Tedy situace na mém kavalci se značně zlepšila. Právě o padesát procent. Dokonce konstatuji, že štěnice, kterou jsem lapil dnes ráno, neměla již ani té bujné barvy havanského tabáku, nýbrž zcela jemný odstín barvy »tango«, v níž právě šílí celý zdejší ženský svět, najmě však noční kabaret »Apollo«. Štěnice ta jest jednou z posledních velkého rodu Michajlovského, který dle historických annálů kijeviských má své první předky již ve století dvanáctém, tedy v době — kdy, neklame-li mne paměť, vládl v tomto staroslavném městě Svjatoslav Černigovský. Již tehdy sláva Kijeviské Lávy rozšířila se po všech vlastech východoslovanských

(»ruských« se ještě asi mnoho neužívalo) a poutníci přicházející z východu i severu přinesli prarodiče tohoto ušlechtilého rodu.

Jaká to byla scéna, když petrohradsko-moskevské skupině dobrovolníků byl naznačen dormitář Michajlovského monastýru, kde přenocovali všichni mužici a mužíčky svaté Rusi, jdoucí se poklonit svatým ostatkům v Lávě, — jako budoucí jich kasárna. První vešli do nízkých vrátek, vedoucích kamsi do mezisklepí, a hned na prahu zůstali státi, nevěříce, že v tomto klenutém sklepení má po dosti dlouhou dobu učení bydlet první dobrovolnický sbor na Rusi, sbor většinou vzdělaných lidí (mezi nimiž dokonce s akademickými tituly), sbor nadšených cizinců z bratrského národa slovanského...

Což na plat. Stěny jsou klenuté, jsou to spíše kobky než místnosti, zato snad zde bude v rodném bratrském prostředí útulněji.

Jaká jsou lůžka? Lůžka, prosím, jsou železná, ruská práce, jsou velmi solidní, neboť často na nich spávaly manželské dvojice mužické — fysicky nadmíru vyvinuté. Tedy v tomto ohledu obav nemějte, bratři. Na železných kostrách lůžek jsou prostá prkna, na prknech slamník, který pokryjete »vyfasovaným kazjoným« prostěradlem.

Viděl jsem, že většina přátel se již smířila. Neboť vojna sebe dobrovolnější — jest vojna.

Vše bylo by v pořádku, kdyby náhle, zcela blízko ode mne, neozval se výkřik úžasu.

Byl to, zdá se, ruský Čech, neboť zvolal: »Máf čestnaja, svjatój Nikolaj! !! Pro Boha, pohleďte sem! !«

Všichni se sběhli; já byl na místě první. Milý přítel nazvedl prkno z nejbližšího lůžka, upíal zrak na jedno místo, potom nevěře tomu, co mu oční nerv předával, nahnul se blíže — a ještě blíže — až na konec byl si zcela jist. Prkno na prostranství jednoho čtverečného aršinu — prosím jednoho čtverečného třičtvrtního metru — bylo pokryto obrovským hnízdem štěnic.

Tak vám tedy, slavný a historický monastýre, pěkně děkujeme!! Spasibo — jménem českého revolučního hnutí.

Hned potom nastalo křečovitě odtahování a odkrývání ostatních prken. Všude týž obrázek. Proti tomuto — jak bych to nejlépe napsal pro památku — proti tomuto »živlu« jsme jistě bezmocní.

Ale našel se přece jeden muž, byl to moskevský bratr Havlíček a s energií vlastní jeho velikému jmenovci — vyhlásil »živlu« boj na život a na smrt. Zmizel, aby se za půl hodiny objevil se dvěma litrovými lahvemi neznámého obsahu. Snad to byl formalin, snad roztok kyseliny sírové nebo jiné, ale jisto je, že když s odporem a — ku podivu starých obyvatelů Michajlovského monastýru — vynesli jsme postupně všechna prkna na nádvoří, účinek jeho tekutiny byl ve hnízdech ohromující. Celé příbuzenské svazky, celé rodiny, rodokmeny a kmeny hynuly tu, vydány jsou na pospas dobrovolníkům, strašné metle boží. Nechci do tohoto deníčku ani napsati, kolik jsme jich zničili, jistě bych to nedovedl ani přibližně. Tekutiny však rychle ubývalo, poněvadž bratři málo šetřili, uvádění jsou v zuřivost, takže nakonec vyhlásili válku ohněm, a celá prkna i železné kostry postelí vypalovali zapálenými věčty.

Když tato odporná práce byla hotova, přenesli jsme prkna zpět do místností a dlouho, dlouho do večera větrali jsme okna, aby alespoň trochu hrozný, neznámý zápach unikl.

Minulo několik dní, a tu jsme zpozorovali, že i velmi poctivá naše práce byla ještě nedokonalou, neboť co chvíli poslední Mohykáni vandrovali po monastýrských stěnách kamsi nahoru, dále od nehostiného vetřeleckého národa.

Myslím, že tu — kterou jsem dnes chytil, a jež představuje padesát procent lovu včerejšího, — budu s to, nazvati ve svých denních poznámkách »poslední velkou vzpomínku na putující zbožnou Rus«.

Bože, tolik pravé víry — a tolik hnusné špíny . . .

To je jen zde možno, milá zemi! Nemám ti to za zlé, ale upozorni svůj lid, dovol mu, aby si přečetl, jak má bojovati proti prastarým »živlům«!

*

Mám službu. Jsem »dněválním« v rotě. Jsem na řadě třetím, přišla na mne po druhé řada — od jedenácti do jedné. Sedím u svíčky a píši. Právě minula půlnoc, monastýrské hodiny tajemně odbily dvanáct, venku na dvoře je naprosté ticho a ze sta mladých mužů bdím jediný já, jako bych je chránil. Spáti se mi nechce, ač, mám-li říci pravdu, bál jsem se, že přijde na mne dřímota; spím přece tak rád! Není to ani pocit povinnosti, který mne chrání, jako spíše zvláštní diskretní nálada meditační, jež

Skulptura starodružinika Vl. Amorta: Zákopy České Družiny r. 1914.

mnou právě ovládla. Jediný bdím... Všichni moji přátelé a budoucí soudruzi v utrpení přenesli se spánkem do světa jiného, jsou bezvládní, nejsou to ani oni. A já — jediný člověk na ně hledím, obdivuji jich obětavost a tím velkou lidskost, s jakou přišli do této ponuré místnosti, dívám se jim do tváří, naslouchám pravidelnému dýchání a přemýšlím: kdo mohl by mi říci, jaký bude váš osud, drazí chlapci, kdo bude z vás prvý — tam — na onom...?

Spánek jejich jistě není zdravým, neboť vzduch v této nešťastné kobce je i tak špatný, a čím dále noc pokračuje, tím stává se hustším a odpornějším.

A přece jsou to historické první české kasárny... Vzpomene si někdo po čase, až vyhrájeme velký boj, na tuto smrdutou, odpornou a přece nám všem tak drahou — díru?

Kdybych tak mohl na těchto stránkách popsat všechny typy dobrovolníků — jaká by to byla galerie portrétů psychologických! Na příklad: můj soused Šmíd. Nyní pravidelně dýchá, má patrně nervy v úplném pořádku, neboť ráno probouze se tak, jak večer ulehl, snad ani sny se mu nezdají, nechrápe, nepřevaluje se. Působí na mě dojmem člověka pozitivního, zcela reálného. Je sládkem v civilu, přijel odkudsi z jihu, je — nebo jistě byl — člověkem zámožným, jasné, modré a střední oči ozbrojené skřipcem, jeho chůze i přesný úsudek vyjadřují typ inteligenta. Zřekl se všeho, a na pohled chladný rozumový člověk přichází krotce, jako fanatický idealista, aby ulehl na tuto podezřelou postel a před spánkem kouzlil si obrazy budoucí svobodné vlasti.

Hnutí, jež právě zachvívá srdci těchto lidí, má jistě hluboký filosofický podklad; jejich čin dokazuje, že ve střední Evropě je ještě mnoho nadšení pro věci vyššího citění, — že kromě dobrodružnosti je v lidských srdcích ještě láska k abstraktům, jako je vlast, že altruism jim daleko není cizím.

Ve smrduté kobce v tuto půlnoční chvíli dýše velké bezemenné Obětování.

Buďte, drazí chlapci, pozdraveni. Já jsem teď mezi vámi jediný člověk, neboť vy jste v moci fysického neúprosného zákona a jste pouze pololidi, spánek vám pravý život ubírá. Zdám se teď tak silným... Ruský plášť není znakem ruského raba, je to brnění rytířské — chráním vás. Ohromné boty vycpané ovi-

novacími hadry, jež jindy se na mé malé noze zdají směšnými, touto noční stráží získaly též mou vážnost, v nich jest symbol mé síly, jež vás chrání. Spěte zcela klidně, vstříc slunnému zítřku, vstříc slunným pozítřím, jež chcete obětovati velké Konstrukci.

Vše jsou jen — stupínky svatého utrpení.

Noc jde zvolna. V monastýru bijí hodiny půl jedné, za půl hodiny přijde bratr, aby mne vystřídal. Přes kamennou podlahu přeběhla myš, a po chvíli za ní druhá. Kdosi na druhém konci místnosti sebou nervosně škube, až prkna praskají, a jiný kdesi ve tmě vpravo mluví krátká slova a ze sna povykuje.

Některou chvíli zavládne však takové ticho, že je slyšeti pod tvrdým pláštěm tlukot vlastního srdce.

Ano. Všichni teď spíme — a zdá se nám divoký bojovný sen. Jeho vír jest takový a zpestřen je právě takovými myšlenkovými nepravidelnostmi a krkolomnými skoky, jako všechny ostatní sny.

Čekáme na ráno. Ráno jde. Jde v bouři ruského hurrá... Jaké bude ráno lepšího našeho zítřku? Zatopené krvavými červánky, nebo bude to ráno šedivé, zamlžené, prostoupené smutkem a těžkou melancholií?

Již slyším z dále zvuk nového »dněválného« bratra. Převezme službu, abych já mohl zamhouřit na chvíli oko. Bude hlídat tuto začarovanou místnost, v níž stojí hustý, těžký vzduch a pod hrubými příkrývkami bijí srdce Nadšených...

Dobrou noc... chlapci moji...

TOMÁŠ G. MASARYK: Jak bylo by v Čechách jinak, kdyby v každé visce české byl aspoň jeden člověk, který by procítil celý problém českého národa a působil třeba v tichosti k velikému cíli. Poznání národního myšlení a úsili u národů jiných může a musí nás popoháněti k závodění.

Dále — a výš!

BORIS VUCHTERLE,
podplukovník ruských legií

JAK BYL V KARPATECH ZAJAT

28. PRAŽSKÝ PLUK.

Druhá rota České Družiny stála v listopadu r. 1914 na Dunajci v Haliči. V polovici února 1915 obdržely první dvě čety rozkaz, aby vydaly se ke štábu České Družiny do Tarnova a hned potom odešly přes město Pilzno, kde vykonal přehlídku velitel třetí armády Bulhar Radko Dimitrijevič, přes Jaslo a Žmigrod do Dukelského průsmyku na hranice uherské, kde ve vesnici Čarne byl ubytován štáb

49. pěší ruské divise. Velitel divise nás přijal s velkou rezervou, neznaje přesně, kdo jsme, a žádal od nás práci. Ku práci jsme měli chuť, ježto změna posice byla pro nás velmi vítanou, a v horách se pro nás daleko lépe pracovalo, než v rovinách, kde posice byly velice blízko, a tím práce naše byla neobyčejně ztěžována.

Z Čarne podnikali jsme velmi časté výzvědy a brzy seznámili jsme se s posicemi nepřítele tak, že těžko bylo nepříteli, jímž v tomto úseku byli Rakušané, zakrýti jakékoliv změny svých vojsk.

Na počátku března ruského stylu objevil se proti nám 28. pluk — pražských dětí, — který asi 10. března byl doplněn VIII. pochodovým praporem pod vedením nadporučíka Matějky, a hned příští dny měli jsme z něho zajatce, kteří nám vypravovali o špatné náladě, panující v pluku. To nám dodalo ještě větší chuť k práci; chtěli jsme co možná nejvíce těchto hochů, strádajících zimou, převést k nám a zbavit je starostí, jež měli při odchodu z Prahy, zpívající »My jdeme na Rusy, nevíme proč!«

Ve středu 16. března ráno přišel k nám dobrovolně do zajetí statný, kudrnatý osmadvacátník, jehož jméno si již nepamatuji. Měl celé tělo tetováno roztomilými dívčími hlavičkami a prosil, abychom šli pro jeho kamarády do rakouských zákopů, že se nám vzdají všichni. Tehdejší náš velitel, poručík Vojtěch Klecanda, souhlasil, abychom navštívili týž den Pražáky. Nařídil bratru Šípkovi, aby sebral svou »partu« a šel na výzvědy. Ale opatrně!

Šípek Jan, starý válečník, již z Balkánské války 1912—1913, starodružinník, vyzval Vašátku, Zacha, Znojemského, Chládku, Janouše, Zindulku, Stillera a mne, abychom se připravili k jedné hodině odpolední — že půjdeme pro »jazyky.« Tak jsme totiž nazývali zajatce od 28. pluku.

Vzali jsme si kus chleba a několik kousků cukru a vyrazili jsme o jedné hodině z vesnice Konečného po silnici ku Zborovu (Karpatskému) do vesnice Regetova Vrchního. Tu navštívili jsme v první chatě starého Slováka a ptali se ho na cestičky, jež vedou do vesnice Sztebnika-Huty, i na jiné podrobnosti. Tento as 90letý stařec podrobně nám vykládal všechno a podivil se nám, že mluvíme česky. Objal nás, když jsme mu řekli, že bojujeme proto, abychom osvobodili Slovensko od Maďarů a spojili je potom s Čechami v nezávislé, svobodné království.

Dal nám na cestu požehnání, přál, aby Bůh nám dopomohl osvoboditi slovenské děti z maďarských škol.

Hned nad vesnicí vypínaly se zasněžené, strmé, skalnaté hory, na které jsme se vyšplhali, opíraje se o vintovky, a na nich na druhém sklonu táhly se zákopy našich vojáků. Tam rozložen byl 195. Aravajský ruský pluk.

Bylo slunné odpoledne. Zemljačci — jak říkalo se ruským vojínům, vyhřívali se na slunci a libovali si, že nepřítel je od jisté doby »hodnější« a že málo střílí. Objasňovali jsme jim, že jsou tam Češi, kdo jsou to Češi, a že dnes večer půjdeme na výzvědy, aby byli opatrní a nestřelili po nás. Slibovali a byli rádi, že budou v noci mít pokoj a klid, ježto protivník asi nebude nastupovati. Sztebnik-Huta byla vzdálena as půl druhého kilometru v nížině před ruským zákopem, takže překvapení většího rozměru bylo nepravděpodobno.

Ještě než se setmělo, spustili jsme se po stráni porostlé mladými smrky do hluboké rokle, již protékal malý potůček a opatrně jsme se plížili k vesnici, kde byl nepřítel.

Byla již čirá tma, když dostihli jsme první chaty. Stála první při ústí potoka do říčky, asi 10 kroků široké, protékající vsí. Malé světélko v ní svítilo. Nahlédneme dovnitř a vidíme, že tam sedí dosti silný, zdravý muž.

Zaklepalí jsme a požádali, aby nám otevřel. Když jsme mu vysvětlili účel naší návštěvy, zdálo se, že jsme ho získali a že nám přeje. Pověděl potom vše, co nás zajímalo.

Byl to cikán.

Ukázalo se, že jsme již v týlu jednoho praporu 28. pluku! Ve vesnici panoval čilý ruch vojáků, kteří obsluhovali první linii zákopů. Bylo tu první převaziště, kuchyně, vozíky s patronami a jiné vojenské předměty. Krčili jsme se v kůlničce na dříví a tvořili plán, jak navštívit důležitější místa a jak odzbrojit stráž, jednotlivé objekty hlídající. Pojednou byli jsme vyrušeni kroky tří nepřátelských vojáků, kteří šli z pravé strany vesnice.

Ani nedýchající čekali jsme, až přijdou k nám. Dětila nás jen malá říčka.

Neočekávaně vzkřikli jsme na ně: »Stůjte! Zbraně sem!« Tito polekaně odhodili pily a motyky a hned snímali pušky, které měli na zádech na řemeni, aby po nás vypálili. Avšak než se připravili ke střelbě, již jsme je drželi za pušky. Nechtěli nám zbraní vydati, ježto myslili, že jsme Rakušáci a že si z nich tropíme žert. Teprve silou jsme je odzbrojili. Poté nám vysvětlovali, že jdou z práce a že právě dokončili práci na zákopu pro velitele praporu. Nabádali nás k opatrnosti, ježto prý jsme ve velikém nebezpečí.

Sotva jsme ztichli, již jde touže cestou nový Rakušan, který po našem vyzvání, aby nám dal zbraně, třesoucím se hlasem a skoro s pláčem nám vysvětluje, že žádné zbraně nemá a že byl panu majorovi pro večeri. Přešel k nám přes potok sám. Pan major asi zůstal bez večere.

Za ním nový. Tentokrát byl to svobodník-praporní trubač, který šel do skladiště objednat potraviny. Po naší výzvě chtěl uprchnouti, byl však lapen a odzbrojen. Za celý svět nechtělo se mu jít do zajetí a na kolenou prosil za propuštění, vymlouvaje se, že prapor zůstane zítra bez jídla, a že jeho rodina bude trstána, jestliže se dovědí, že šel do zajetí. Hlukem jím způsobeným byl však vyrušen pes v chatě cikánově, jenž počal štěkati, čímž způsobil, že na posicích začala oboustranná střelba, pro nás nebezpečná.

Již jsme počítali, že jsme prozrazeni, proto dali jsme se roklí zpět k našim zákopům. Ale střelba brzy utichla a nás velmi mrzelo, že dali jsme si ujít tak dobrou příležitost. Bez dlouhého váhání dali jsme se znovu do vesnice. Chtěli jsme původně vzít zajatce sebou, ale onen svobodník nám velmi překážel, pročez

jíme všech pět zajatců poslali pod stráž Janouše do našich zákopů.

Janouš sám byl starý osmadvacátník, který na vánoce 1914 přešel k nám u Tarnova a hned vstoupil do České Družiny, hoch chrabrý, ale měl tu malou chybu, že ještě ovšem neuměl rusky. Proto měl obtíže, když přišel náhle do ruského zákopu a nemohl povědět, kde vlastně ty zajatce sebral. Rusové pak všechny dohromady areštovali a odvedli ku štábu pluku do Komnosz-potoku, aby se věc vysvětlila. Tam milého Janouše zachránil ruský pop, který mluvil německy. Pak ovšem všichni nás očekávali, s jakou se vrátíme.

Zbývajících nás osm šlo znovu do vesnice. Cikán litoval, že jsme tu nebyli, že prý tu kolem jel vůz s párem koní, které jsme jistě mohli ukořistit... Nás to ovšem mrzelo tím více, že jsme měli na koně záslusk, nutně jich potřebující, poněvadž do nejbližšího městečka, kam jsme chodili nakupovat, bylo daleko.

Abychom nemařili času a ještě něco vykonali, dali jsme se hned napravo vesnicí, majíce pušky na řemeni (po rakouském způsobu). Náhle proti nám vyšel člověk!

Bez řeči jsme ho sebrali. Po chvíli jsme se ho tázali, ví-li, jaká je dislokace důležitých míst ve vsi, aby nám vše ukázal. Byl to sanitář s nosítky, přehozenými přes rameno, která však hned odhodil do říčky a bez otálení nás vedl k obvazišti.

V tom na cestě proti nám přichází větší partie. Skrýváme se za chalupou, dávající jim možnost, aby došli až k nám. Poté jsme je obklopili a vyzvali, aby se bez odporu vzdali. Všichni zvedli ruce. Tážeme se, kdo jsou. Byli beze zbraní a šli s nosítky pro potraviny, které objednal onen trubač. Byli udiveni, že jsme ho již sebrali, a brzy byli našimi kamarády. Nabízeli se, že nám přinesou čokoládu a máslo, které mají dnes »fasovatí«. Měli jsme sice chuť na tuto pochoutku, ale obávali jsme se zrady — a nepustili je.

Zvětšivše tuto partii o nových pět, které jsme zajali, když přišli k nám při vyjednávání s oněmi, odeslali jsme je pod stráž bratra Zacha starou cestou do našich zákopů. Průvodce jsme si však podrželi.

Konečně přivedl nás do školy nedaleko kostela, v níž bylo převaziště, a naproti v chalupě byl c. a k. doktor Greif — Čech.

Vcházíme do školní světnice.

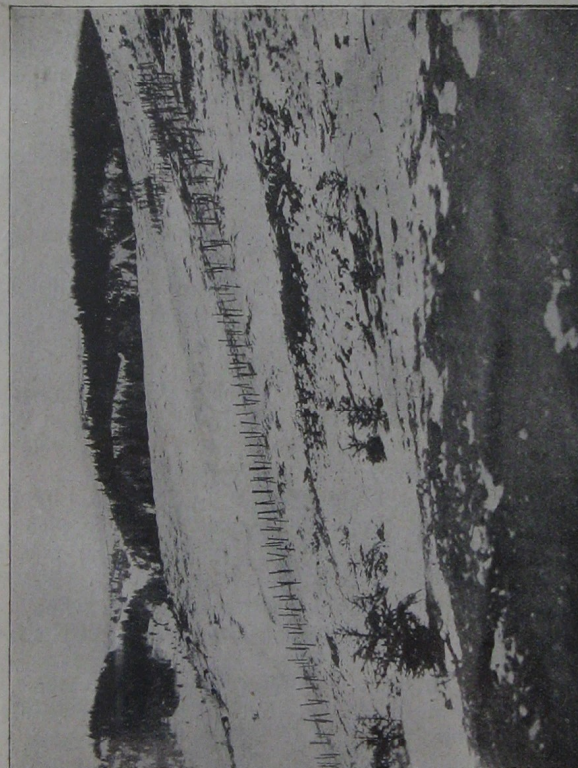
Podél obou stěn na zemi leží asi 25 raněných a nemocných. Za hlavami stojí školní lavice, a u nich pušky, tlumoky a šaty.

U stolku při svíče seděl svobodník, mající službu. Vstal a dal nám pravidelný raport o stavu nemocných; tvrdil, že nemohou odejít, ježto jsou omrzlí na nohou. Raněných bylo málo, dva z nich těžce. Po té jsme raněné i nemocné vyzvali, kdo chce s námi, aby se rychle oblékal. Všichni omrzlí byli pojednou zdraví a schopni cesty do Ruska. Počali se rychle oblékati a rovnati své tlumoky. Jen ranění zůstali, a těm jsme nařídili, aby řekli, že tu byli Češi — ruští vojáci, jejichž pluky stojí proti nim, a až budeme na ně útočiti, aby do nás nestříleli. Slíbili nám a velmi litovali, že jsme jim odřekli vzítí je s sebou.

Poté jsme se zajatci odešli.

Další návštěva byla u doktora Greifa. Ležel v posteli a při svíče četl knihu. Přistupujeme k němu a vyzýváme ho, aby šel s námi do zajetí. Rozkřikl se na nás, že podobné vtípy nám přijdou draze, máje za to, že jsme převlečení Rakušáci. Ale když jsme mu pohrozili bodly, vstal a oblékal se. Teprve když zvěděl, že chceme vzít celý pluk, nabídl nám své služby. Na čestné slovo, že jest »náš«, uložili jsme mu, aby rozšířil v celém pluku zprávu, že proti němu stojí Češi, a že v noci na Bílou sobotu budeme nastupovati, aby proti nám nestříleli. Znovu přísahou slíbil, že nás nezradí; ponechali jsme ho tedy ležeti.

Dalším úkolem bylo sebrati plukovní prapor, který byl před několika dny u vozatajstva u kostelíčka. Velice jsme litovali, že byl přenesen do lesa asi 1 km vzdáleného na stráni nad vesnicí, kde byl rozložen i štáb pluku — s »bohem války« — plukovníkem Šaumajerem. Ježto už bylo nedaleko úsvitu, a nás bylo přece jen málo — zůstalo nás jen sedm — nemohli jsme se odvážiti k této návštěvě a odešli jsme domů, vyrušováni stálými prosbami připravených omrzlých zajatců, kteří již chtěli býti pryč odtud, bojíce se, aby znovu nebyli vzati, neboť občas prý vesnicí procházela patrola »Kaiserjägerů«. Ve vesnicích totiž v chalupách byli na noclehu hoši, kteří se na noc »ulili« ze zákopů, aby se aspoň vyspali v teple. Neshledali jsme účelným sbíratí je po chalupách a dali jsme se starou cestou do našich zákopů, kde jsme vypili po hrnečku dýmem čpícího čaje. Ve štábu pluku přidaly se k nám dříve odeslané partie, a ráno přišli jsme do Konečné, vedouce s sebou 37 pražských dětí, mezi nimiž ne-

Okolí místa kde byl zajat 28. pražský pluk r. 1915.

chyběli ani dva buršáci s pořezanými obličejí. Byli to kadeti medicí z obvaziště, kteří se hanbili, že tak nečestně byli vzati do zajetí, a ujišťovali, že by byli jistě střileli, kdyby byli měli tušení, že jest nás tak málo.

Klecanda měl ovšem velikou radost, že zase měl důkaz pro velitele divise, že jsme skutečně loyálními s Rusy, který teprve po tomto kousku nám věřil a vyznamenal nás svatojiřskými kříží. Náčelník štábu, plukovník Ravtaradzev, který nám byl již nakloněn na základě dřívějších podnikání, souhlasil s plánem převedení celého pluku do zajetí.

Ale nastaly tu nové potíže. 49. divise měla velmi širokou frontu a byla již hodně vysunuta kupředu, vzhledem k sousedním divisím. Teprve po ujištění, že Rakušáci nebudou střileti, a že nebude žádných ztrát, počaly se dělati podrobné plány. Velitel 24. armádního sboru, generál Zurykov, který již před válkou býval v Přerově, a kterému jsme kdysi při vítání v Žmigrodě zpívali české písně, nám plně věřil a při našem plánu nám pomohl.

Na pomoc byla sem vyzvána kozácká divise, třebaže nemělo se tohoto průlomu použití k dalším operacím.

Ve čtvrtek na večer šel nový oddíl na rozvědku. Do vesnice ani nešli a nebylo toho také již třeba. Roklí, již jsme šli včera, procházela patrola Rakušáků, která však na první zavolání se vzdala. Tito lidé vypravovali, že po včerejším odvedení »Hilfsplatzu« žádných změn se nestalo, a že prý doktor Greif byl zajat a opět ruskými Čechy propuštěn. Velitel 28. pluku plukovník Šaumajer prý telefonoval do divise o posilu. Dostal však prý odpověď, aby si vojáky »udělal«.

Zajatci zase podrobně objasnili, kde jsou umístěny kulomety, a potvrdili totéž, co včerejší, jakož i vše, co bylo potřeba k nástupu.

V pátek večer asi o 10 hodině přešel štáb divise z vesnice Konečné do Regetova, kozákům dány byly přesné instrukce, kterými cestami se brátí, aby zašli v týl protivníka. Když však jsme chtěli dělati průvodce, nebylo nám dovoleno jíti s nimi, z jaké příčiny, dodnes nevíme — snad přece jenom velitel divise nám nevěřil.

Posíce Rakušanů byla tato: 28. pluk zaujímal horu za Sztebníkem Huta svými dvěma prapory. Tu také byla hlavní linie zákopů, před vesnicí byl vysunut jeden prapor. Napravo od 28.

pluku byl 47. a nalevo 49. pluk. Jeden prapor 28. pluku byl pak detašován do Bukoviny.

Když již kozáci vyšli z našich zákopů, dostavili se ještě k nám dva zajatci, kteří nás informovali o přibytí posily jednoho německého praporu myslivců a maďarských husarů, kteří se však neslili s 28. plukem, nýbrž posílili křídla jeho. Jinak vše zůstalo beze změn.

Celou noc s napětím očekáváme výsledek celé naší akce. Nikde ani výstřelu. Teprve, když již svítalo, zahřmělo ruské »hurra« a celý 28. pluk jde bez výstřelu k Rusům. Jenom rakouská artilerie spustila po »pražských dětech«, odcházejících do Ruska, silnou střelbu, a několik jich zranila. Ráno stály v Regetově vyraženy tři prapory, aby byly přepočítány, a odebrána jim korespondence i zbraně, pokud zůstaly.

Celkem vzato bylo asi 1600 důstojníků a mužů se všemi kulomety a koňmi k nim. Skoro všichni byli pak odesláni do Taškentu do tábora zajatců, a Šaumajer, který prý zůstal asi s 80 vojáky, byl povolán do Vídně před válečný soud.

TOMÁŠ G. MASARYK: Jestliže se v nás to české svědomí skutečně probudí, pak budeme nejen milovat bližního, nýbrž láska k bližnímu se uskuteční sociálními zákony. Budeme usilovat k tomu, abychom nuzných a chudých neměli. Měli jsme v táboritech první socialisty a komunisty, usilujme, aby mezi námi žebráka nebylo. To je náš český ideál.

Památná svatováclavská přísaha České Družiny na Solijském náměstí v Kijevě roku 1914 byla po staletích prvním hromadným protestem proti 21. červnu 1621, jehož smutnou památku jsme letos slavili.

Protest ten — zavolan do evropského prostranství — ozval se po letech vítěznou ozvěnou.

Není vice Habsburků v Čechách!!

PROF. E. DENIS v revui »La Nation Tchèque«
v prvním čísle 1915:

»V bitvách, svedených tyto dny, čeští dobrovolníci v nejpřednějších četách a v čele svých kamarádů z Francie dobyli skvostným útokem několika zákopů...«

Nastane den, kdy v osvobozené Praze bude uctěna památka těchto prvních bojovníků, kteří na pláních u Artois jako bývalí husité, jejich předkové, stali se božími bojovníky.«

EMIL ULRYCH:

ČEŠTÍ DOBROVOLNÍCI VE FRANCOUZSKÉ ARMÁDĚ — CIZINECKÉ LEGII.

(Vyprávění účastníka.)

této stati pojednám o těch legionářích, kteří toto jméno první dostali, neboť bojovali v Cizinecké legii a odtud nazýváni byli už legionáři v roce 1914, a později jméno to rozšířeno bylo i na ostatní.

Čtenáře zavedu do Paříže, kde se první revoluce vytvářela hned na začátku francouzské mobilisace, a česká kolonie se jí plnou měrou účastnila.

*

V obrovské Paříži bylo rušno, živo a hlučno ve všech čtvrtích města; průvody jak Francouzů tak i cizinců se všech stran shromažďovaly se na prostorném náměstí Republiky, odkud odcházely po velkých boulevardech až na náměstí Concorde, kde vzdávaly hold pomníku Štrasburku, smutkem zastřeného. Jeden z takových hlučných momentů, 26. července r. 1914 — pozorovali jsme už od časného rána, velké shromáždění cizinců v Palais Royal, odkud pod červenobílým sokolským praporem a za zpěvu českých písní ubíral se na boulevardy k Velké opeře a k náměstí Concorde, kde rozestavil se v půlkruh — s praporem před sochou a počal zpívat franc. marseillaisu. A poté slyšíme »Kde domov můj« a »Hej Slované«! Za této dojemné chvíle cítíte, kterak krev ve vašem těle tuhne, pěsti se svírají — cítíte se silnými a nerozbornými. Po této ceremonii odejdou ve vzorném pořádku ve čtyřstupech do Rue Varenne,

kde se průvod zastaví u jednoho paláce, se kterého vlaje prapor černožlutý. Netrvalo to dlouho — naši hoši obklopí budovu vyslanectví rakousko-uherského a za křiku »Pryč s Rakouskem« »sláva Francii a Srbsku« strhávají onen prokletý prapor, na kousky roztrhají a v bláto zašlapou. Za zpěvu »Hej Slované — ještě naše Slovanská řeč žije« — odcházejí.

*

Druhý moment francouzských Čechů odehrál se 22. srpna r. 1914, zase v Palais Royal, a po známé už cestě celý průvod ubíral se k obrovské esplanádě Invalidovny, kde už ten den tisíce a tisíce cizinců čekaly na odvod. Náš průvod zastavil se nejbliže u vchodu, nedaleko vystavených děl a zdí. Jediné přání bylo u každého z nás: dobrovolcem být a Rakousko rozbít. Velmi zajímavý obraz nastal ve chvíli, kdy nám byly podány dotazníky k vyplnění a podepsání smlouvy. Naši Sokolici upisovali »angažmá« po dobu války na starých kanonech, vydobytých Napoleonem. Půjde-li někdo kolem této budovy, nechť si vzpomene, že zde byli první průkopníci revolucionáři, kteří se zapisovali skoro svou krví, aby plnili konečně přání a ideál nás všech — vydobýti naší svobody. A za zpěvu odešli — ověnčení kvítím, s klidem v očích a spokojení, že splnili svoji povinnost!

*

Tito první dobrovolníci odejeli z Paříže 23. srpna 1914 do posádky bayonneské, pod pyrenejské kopce u hranic Španělska. Veškeré obyvatelstvo brzo se spřátelilo s námi a nejen v Bayonně, ale i v krásném pobřežním městě Biarritzi a před odchodem věnovali naší setnině hedvábný praporek, na který jsme 13. října 1914 přísahali: »Ve jménu volnosti, rovnosti a bratrství a v důvěře v Republiku slibujeme, že budeme bojovat pro práva Republiky a lidskosti až do posledního muže a do poslední krpě krve.« Po této slavné přísaze — jako když bouře z dále přichází — zazněl náš »Kde domov můj« a zpěv sílel z našich hrdel čím dále tím více, až jsme se domnívali, že vánek donese ozvěnu do našeho českého kraje k našim milým a drahým, a je posílí k další vytrvalosti v odboji proti monarchii.

*

Pobyt našich hochů prodloužil se až do 23. října, kdy jsme roztonilý kraj opustili po úplném výcviku vojenském a odebrali

se na frontu k Remeši, kam zanedlouho dostavili se i hoši z Anglie a k nám byli zařazeni; radost jsme měli i z našich dvou českých důstojníků, nadporučík V. Dostála a Audritzkého, kteří byli uznáni francouzskou vládou, a tak docílili jsme toho, že nás úřady nepovažovaly za »poddané Rakouska,« nýbrž francouzská vláda i úřady užívaly oficiálně jména Čech. Naším vystoupením byli též zachráněni všichni Češi od jakéhokoliv internování, a i jiných výhod dostalo se nám od francouzské vlády.

*

Remeš! Pamatuji se na dny 13. a 14. července 1914, kdy naši borci Sokolici z pařížské jednoty zúčastnili se veřejného cvičení za ohromné účasti cvičenců francouzských přátel (10.000 v Remeši), odkud si naši cvičenci odnášeli první cenu. V těchto slavných dnech nikdo z nás netušil, že po době asi čtvrt roku znovu přijdeme k Remeši jako dobrovolníci, a že budeme chrániti ono světoznámé město, a že budeme nuceni se dívat na systematické zpuštění nejen města samého, ale i nevinné umělecké katedrály po celých šest měsíců. Jak smutno bylo v duších — citících pro umění — viděti stále černý kouř nepřátelských granátů vystupovati nad městem, celé čtvrti města rozbíjeti v ssutiny. Jak bylo Francouzům bolno, tak i nám cizincům. Kolik takových zámků, kostelů, měst, vesnic a památek uměleckých padlo v oběť německé surovosti!

*

S krásným údolím vítězné Marny, kde na všech stranách zůstaly dosud stopy včerejší rozhodné bitvy o záchranu Evropy, a s hornatým champagnským krajem rozloučili jsme se koncem dubna 1915 a novou cestu jsme nastoupili kolem Paříže, na kterou alespoň z dálky některý bratr z nás se díval a rozkoši kochal naposledy; a jiní zase s nadějí ji uvidět ve vítězoslávě a ji obejmout; vždyť nemohli jsme se pokochati zlatou Prahou — tedy jsme se alespoň radovali s Paříží. Dojeli jsme do severní Francie na velké pláne artoiské. Věděli jsme dobře, že brzo budeme na francouzské půdě — cediti českou krev.

Dne 9. května 1915 jsou zákopy zaplaveny slunečními paprsky. Začíná horko. Někteří hoši vystupují na malé schody, které vedou na planinu, a odtud pozorují střelbu našich děl. »Podívejte se, jak je to krásné!« volá Bernard. V německých záko-

pech metr za metrem dopadají naše granáty a zdvihají celé kytice země. Uprostřed těchto kytic poletují rozličné věci: celé trámy, prkna a možná i lidská těla. Vidíme stoupati dým. Miny pomalu vyletují k oblakům a na konečné cestě ztrácejí se zraku, kdy dopadají na různá místa. Jejich výbuchy nelze přirovnati k dělovým střelám: pokračují po celé nepřátelské linii, vystupují jako motýlové volně nahoru, jako roj včel ztrácejí se rychle ve výši, ale druhé následují, pokračují — — — Hřmot podobá se nekonečnému, rychlému víření na bubnech. Na poli poletuje červená mlha, která zastíňuje slunce. Připadá nám, že nastává zatmění slunce. Posice »Ouvrages blancs« (bílé práce) zdají se nám nezdolné. Někteří hoši jsou už na povrchu mezi dráty, jiní sedí a klidně hledí kupředu. Druzí zase nervositou hrabají půdu, až nehty počnou krvácti. Snad do té chvíle nikdo nepoznal tak dobře své duše. Přichází sama, aby dodávala energie a posily. V tom přichází plukovník Cot — rozhlédne se klidně po řadách svých legionářů, kteří už počínají vstávat, a pronese: »Kupředu, moje děti, kupředu — —« Hlas jeho se ztrácí v hluku, a čeští dobrovolníci už přeskakují neb přestřihují dráty a ztrácejí se v německých zákopech. Zde nastává práce: vyčistit skryše a proto do všech podzemních děr házejí granáty, odkudž ozývají se výbuchy, křik, sténání . . . kouř valí se otvory do zákopů, ale hoši nečekají dále — šíleně ženou se stále vpřed — na druhé zákopy, na třetí, na vesnici Targette — a dále k Neuville St. Vaast.

Po tříhodinovém útoku nezdolných »Bílých Prací« opanovali jsme úplně celé nepřátelské posice: všechny troje zákopy byly v naší moci, vesnice Targette i Neuville St. Vaast, až k lesíku La Folie, kde už skupina asi 50 hochů s jedním důstojníkem rozstupovala se na návrší 140, aby vzali poslední bod les La Folie.

»Nyní jen ještě jeden pluk nebo pouze jeden český prapor a kde by Němci byli!« povzdychne si český důstojník nadporučík Dostál, který se dívá dalekohledem k lesíku. Vidíme ho státi jako sochu, ačkoliv kolem kulky sviští — nepohne sebou. — »Lehněte si« — zvolá na nás, — on však dívá se dál — »nyní je musíme dostati z toho lesa ven.« — »A potom?« — »Jsme pány roviny, táhnoucí se na 30 km až k německé hranici —« Zvolna pozvedá ruku, jako by chtěl říci »kupředu,« ale my jsme už vpředu, za námi je několik bratří raněno. »Na kolena« — povídá nám — »a teď máme jen asi padesát kroků a vítězství bude dovršeno! Po-

mstíme všechny ty hochy, kteří zůstali na pláních mrtvi ležeti, kteří byli minou v zákopech zahrabáni při útoku, kteří byli falešně od Germánů zezadu zastřeleni, všechny ty čestné hochy pomstíme — —« a jeho čistý oholený obličej zářil — usmíval se, z očí šlehalý blesky, když prohlížel si revolver a rozhlížel se po svých desíti věrných, zbylých dobrovolcích. »A nyní, hoši,« pravil Dostál, — »na ně — —« kulky sviští kolem nás, Dostál je vpředu, my nemůžeme mu stačiti v běhu, když pojednou zpozorujeme, jak rozpaží ruce a jako podfatý strom klesá — — klesl s prostřelenou hrudí, vedle něho Fišer podepírá mu hlavu, rozpíná kabát — on těžce dýchá, jeho oči jsou zarosené — ústa otvírá a tiše pronáší: »Pomstěte mne, hoši! Pozdravujte ode mne všechny Čechy — —« a na věky usnul. Jediný důstojník, který dovedl své hochy tak daleko z celého pluku, — padl nyní — a neuzřel onoho vítězství, kterého si přál a o kterém tak často snil — — —

*

Po tomto útoku, kde jedna třetina našich hochů padla a na pláních artoiského kraje jest pochována jako »soldats inconnus«, »neznámí hrdinové«, odešli jsme na krátký odpočinek a 16. června 1915 znovu jsme útočili nedaleko Souchez. Zde též dosáhli jsme svého cíle, ale i zde naše řady řidly ztrátou mladých životů — —

Konečně jsme nadobro opustili artoiský kraj a odvezli nás do Alsaska, kde dostalo se nám odpočinku v zákopech. Ale i zde nezůstali jsme věčně, neboť jsme byli zpraveni, že 25. září 1915 budeme útočiti v Champagni směrem k Vouzières; útok též byl proveden. — Ze Champagne odcházeli jsme do Sommy, kde nás přijal generál Žilinský jménem ruské vlády. Dekoroval dvacet bratrů. Zanedlouho jsme odcházeli v nový boj, — a to mezi tím, co Němci činili nápor k Verdunu, my protiútočili na Sommě — 4. července 1916 — u vesnice Belloy en Santerre, kde jsme způsobili těžké chvíle nepříteli — odnášeli jsme si odtud palmu vítězství, kterou nám generál Mangin přikl v armádním rozkaze: »Jsouc složena výhradně z Čechů, projevila při útoku na Belloy en Santerre od 4. do 10. července 1916 nejhrdinnější zápal a nejkrásnější nenávisť k nepříteli. Když jí 5. července byla svěřena obrana jižní části okraje vesnice, vrhla se s neofolatelným rozmachem na nepřátelský prapor, který postupoval v utvořené

Grandiosní ruský nástup v zimě 1914 vrcholil pod Krakovem. Česká Družina, budoucí základ legii, neochvějně a za těžkých podmínek jde v prvních hrozných řadách vítězných sborů. Snímek znázorňuje polotovost první roty před odchodem z Tarnova.

formaci k protiútoku, srazila se s ním a odrazila jej. Nato přivedla do našich linií 60 zajatců, mezi nimi 1 důstojníka, který projevilsvé rozhořčení, když seznal malý počet a národnost těch, kterým se vzdal.«

*

Po různém cestování z jednoho úseku k druhému, navrátili jsme se v dubnu 1917 znovu k Remeši. Zde provedli jsme pátý útok na německé posice.

Nestačil by stránkově celý almanach na historii prvních průkopníků, měl-li bych popisovati trochu obšírněji jednotlivé scény a život našich dobrovolníků. *) Uvedu pouze stručně nějakou faktickou příhodu, která se stala za tohoto útoku 17. dubna u Auberive.

Po únavném několikadenním zákopovém boji hoši zaujali nové posice. Zatím snesla se noc a jeden po druhém usinal... Usínali s klidnou myslí, neboť věděli, kdo bdí, v čí rukou spočívají jejich životy, na koho, když je příroda zmůže, mohou spolehnouti.

Byl to četař Maňák, který, vida je vyhladovělé, umazané a žízni změřené, dopřál jim tak touženého klidu. Sám zdolal spánek a únavu a bděl. Hodiny dlouze ubíhají, všude se rozhošťuje klid, i dělostřelci již odpočívají, jen tady vpředu zazní tu a tam výstřel strážce — — —

Přiblíží se ráno, rozednívá se a našim hochům nastává nová práce — — německý protiútok. Bdící Maňák volá své muže, avšak tito jsou dosud pohříženi v tvrdý spánek. Nikdo na jeho povel neodpovídá a Němci se zatím blíží. Vzpomíná na svého nejlepšího druha a volá: »Kratino, vzhůru! Sem s granáty!« — a sám běží ke střelně a páli. Sám a sám hájí po delší dobu posice; tu najednou za jeho zády někdo si zanotuje zamilovanou písničku Maňákovu: »Jaké je to podívání na české vojíny — —« Ohlíží se a vidí milou tvář Kratinovu, s čapkou posunutou nazad, nad osmahlým obličejem, kterému dodávají čtrnáct dní neholené vousy vzezření poustevníka; avšak z očí mu září klid, ba spokojenost. V rukou si pohrává několika granáty. V tom se již rozpáhá a písničku přerušuje otřes vzduchu, v zápětí jekot raně-

*) P. r. Podrobnosti popisuje autor tohoto článku v knize: »S Francií za svobodu světa«, vydané nakladem St. Minaříka, Praha II., Křemencová ul. 16, jako V. svazek Čs. revoluce.

ných Němců. Hlomož probouzí ostatní hochy, chápou se pušek a granátů, a tanec znovu začíná. Němců ubývá a za chvíli odražená vlna skýtá příležitost k malému odpočinku.

*

Po tomto vysilujícím boji naložili nás na auta — bylo to v červnu — a odvezli nás na světoznámé posice Chemin des Dames a Berry au Bac, kde jsme chránili posice až do července.

Naše řady stále řidly, a dostavovali se k nám bratři, kteří byli lehce zraněni a brzy vyléčení.

Nyní přišel na řadu Verdun. Obrovskými ztrátami a nadlidskou únavou v několikaměsíčním boji, co Němci prováděli nápor z jara v roce 1916 na Verdun, my vše jim vzali a přešli i dále, skoro za jeden den a bez velkých obětí. — Byl to slavný útok dne 20. srpna 1917 u řeky Meusy na posice Mort Homme a jiné.

A konečně přišel vítězný rok 1918, ve kterém jsme neměli vůbec oddechu; trochu jižněji od Verdunu útočili jsme 8. ledna ve Flirey, odkud jsme odjeli na sever k anglické armádě; zde měla německá armáda cílem rozkolit anglo-francouzskou armádu, — ale její plán se nepovedl, neboť naším vystoupením 26. dubna 1918 u Bois Hangard, kde jsme překvapili nic netušícího Germána svým útokem tak prudce, že nemohl dále pokračovati, ztroskotat úplně jejich skvělý plán. Byl to pro nás druhý 9. máj 1915, neboť zde jsme ztratili naše poslední nejlepší hochy, kteří buď ze všeho vyvázli, nebo byli lehce raněni — zde padli pro záchranu Francie a pro svobodu našeho národa.

Za necelý měsíc ocitli jsme se již v novém kraji — u Soissons — 29. května 1918, kde jsme pohostinsky vystoupili tak, že jsme do německých praporů — válečného materiálu německého císaře — táhnoucích ku Paříži, tak silně střeleli, že před námi celé barikády německých hord se zvedly. Odtud stáhli jsme se do lesa Compiègne a po osmidenním pochodování dostalo se nám znovu radosti, vystoupiti 12. června o čtvrté hodině ranní na německé »kamarády.« Bylo to u Amblémy na Aisně. Germán nás ovšem uvítal s nemalým nadšením, ale jejich divise se rozplývaly jedna za druhou, takže po náporu učiněném s germánské strany černaly se před našimi posicemi tisíce a tisíce mrtvol. Ze čtyř divisí zůstalo jen 250 mužů v našich rukou. Po této chvíli navrátili jsme se znovu do Compiègne, abychom se trochu zotavili — avšak

po dvanáctidenním stálém nepokoji vydali jsme se na pochod k bojišti Saint Pierre Aigle, kde jsme ztrávili národní svátek v prvních liniích. Čtyři dni nato — 18. července o třetí hodině ranní — překapili jsme nic netušícího nepřítele skvělým a odvážným útokem u Moulin Laffond, jejich posice jsme vzali, a nepřátelské čety daly se na útek. Postoupili jsme s americkým vojskem, které obdivuhodně bojovalo, 11 km kupředu, přetali cestu ze Chateau Thierry do Soissons, a přinutili jsme nepřítele k ústupu na celé frontě. Od té chvíle začal generální ústup německých vojsk.

Dne 22. července byli jsme vystřídáni z boje, a tu došlo k dojemavému loučení českých dobrovolců s cizineckou legií — kde po celé čtyři roky věrně jsme sloužili. Teprve 7. srpna plukovník Rollet nás doprovodil na poslední cestě od cizinecké legie a rozloučil se s přáním, abychom v naší vlastní utvořené formaci pokračovali tak, jako jsme pracovali ve francouzském pluku.

Pouze 29 hochů z 600 — došlo do české brigády do Darney, kde byli rozděleni do setnin 22. pluku, a tak nastoupili další cestu ve vlastním vojsku, mezi svými bratřími. Konečně i Alsasko jsme prošli a odtud do Champagne k Vouzières a Teronu jsme přišli, kde jsme již třináctý útok prodělávali a poslední bratry pochovávali.

Od Arrasu k Sommě, od Champagne k Verdunu až k Alsasku, zaseto jest několik set našich prvních průkopníků, milých a ryzích životů, kteří už roku 1914 opustili vše, ať už rodiče či ženu, milenku nebo matku, aby se mohli věnovati boji za mladou svobodu, které za krutých a neskonalých obětí vydobyli.

Jejich nekonečná oběť bude vždy pro nás svatou památkou a nejlepším příkladem pro budoucí pokolení...

TOMÁŠ G. MASARYK: Musím věřit v pokrok, že se život jednotlivce a celku lepší, a že bude pořád lépe. Kdo věří v pokrok, nebude netrpělivý. Pokračovat znamená špatně překonávat. Špatně překonávat dobrým — to není tak těžké, ale těžko je, překonávat dobré lepším.

Excerpta z denníku

KAPITÁNA Dra M. NIEDERLEHO:

ZE ŽIVOTA NAŠICH VE FRANCOUZSKÉM MĚSTĚ COGNACU.

ěsto Cognac — francouzské sídlo první české velké garnisony (francouzské starodružiníky hostilo již v roce 1914 město Bayonne) — jest sympatické a vskutku historické město, jehož původ sahá do 12. století, o čemž doposud svědčí některé části vnitřního středu města. Podle sčítání z roku 1913 mělo něco přes 19.000 obyvatelů. Jméno samo nasvědčuje o odvětví průmyslu, jenž před válkou dávno našel zde své místo a byl příčinou čilého ruchu obchodního.

Dnes však (psáno za války) život tu kráčí v kolejkách naprosto klidných, život smutný a nerušený, důkaz to obětí, jež přineseny vlasti. Celé město, přihlédněš-li blíže, nese vskutku znak hlubokého smutku.

Podmínky životní a hospodářské jsou skrovné, přece však není tu nedostatku.

Podnebí jest velmi mírné, sněhu zde vůbec nebývá.

Přijali nás zde chladně. Obyvatelstvo hledělo na nás s nedůvěrou, již zejména vyvolávaly naše ruské stejnokroje. Brzo však poměr začal se měnit. Sympatické vystoupení našich hochů, jejich kázeň, jejich zpěv vzbudily pozornost obecnstva, jež započalo jevit o nás živý zájem. Ve zdejších listech »La Constitution des Charentes« uveřejněna zpráva o našem příjezdu, obsahující též naši malou charakteristiku. Ale vzhledem k nepřesnosti některých údajů navštívil redakci zdejšího listu bratr poručík Žďárský, sám bývalý redaktor, jenž byl vřele přijat svým druhem z povolání a tomuto obšírněji referoval i udal přesná data i fakta o československém vojsku.

Tento interview uveřejněn byl ve dvou obsažných článcích zdejšího listu a zjednal nám nemalé sympatie. Poukázáno tu bylo na vývoj české armády v Rusku, na její chrabré vystoupení u Zborova, na vřelý city, jež chová český voják k Francii. Vystižen tu rozdíl mezi koloniálními vojsky žoldnéřskými, jimiž

Francie jest zaplavena, a poukázáno na ideální nadšení každého českého vojáka.

Zájem obyvatelstva byl tím zvýšen, jeho pozornost na nás upoutána, učitelé poučovali děti ve škole o tom, kdo jsme, a tato malá drobtina pronášela nám své první sympatie. Děti přibíhaly k českým vojákům, zdravily je našim národním pozdravem »Na zdar« neb »Dobrý den«, podávaly jim ruce — a styky byly navázány. Za dětmi přišli rodiče — a zájem byl tu.

Záhy dostalo se důstojníkům pozvání do některých zdejších rodin, z nichž jednou z prvních byla Madame Gautier, matka známého francouzského spisovatele, jež nabídla k používání hudební salon i knihovnu. Potom přední osoby omlouvaly své dřívější chování neznalostí nás, a francouzští důstojníci přijali nás vřele do svého středu.

Potom i jiné listy francouzské započaly psáti o Čechoslovácích články z pera uznáných lidí.

V novinách »L'Oeuvre« uveřejněn článek z pera René Pichona »Un nouvel allié«; v listech »Le reveil du Lot« dva obsažné články napsané »Les Tchèques«, v deníku »La Petite Gironde« článek z pera Paul Margerite, de l'Académie Goncourt: »Nos alliés Tchèques« atd. Tím zájem značně povzbuzen a vřelé sympatie širších kruhů, do té doby neinformovaných, získány.

Zajímavě jest připomenouti, že u zdejších knihkupců nedlouho po našem příchodu objevila se i »La Nation Tchèque« a v některých obchodech vyvěšeny dokonce i české nápisy.

Dne 1. prosince o druhé hodině odpolední uspořádán v »Salle Municipale« koncert na počest dobrovolců, přibylých z Ameriky a srbské armády, jehož zúčastnili se jednak všichni zmínění dobrovolci, dále od každé rotě 40 vojinů, důstojnický sbor a některé přední osobnosti města Cognacu. Na koncertě účinkoval náš pěvecký sbor, jež obratně řídil br. důst. ček. Rytíř, jehož píle i přičiněním úroveň sboru neobyčejně stoupla, dále 12členný orchestr za vedení br. Kratochvíla, a konečně program zpestřen sólovým vystoupením br. Rytíře a Kratochvíla.

Průběh koncertu byl skvělý, zejména američtí dobrovolníci byli nadšení; pozvaní hosté pochvalně se zmiňovali o jednotlivých výkonech i o ukázněném a sympatickém chování dobrovolců. Tohoto koncertu zúčastnil se též zástupce Č. S. Národní Rady Dr. Sychrava, jemuž během koncertu doručen byl telegram od

dra. Beneše, oznamující, že dekret objeví se příštího týdne, což vyvolalo upřímnou radost všech a značně pozvedlo náladu.

V neděli, dne 9. prosince účinkoval náš sbor a orchestr na veřejném koncertě, pořádaném uměleckým a literárním sdružením města Cognacu »La Muse«. Subprefekt města Cognacu, jenž zúčastnil se prvního koncertu, upozornil zmíněné sdružení na bezvadné umělecké výkony Čechů. Toto tudíž požádalo nás za spoluúčinkování. Reklamy na ulicích oznamovaly »Velikou slavnost sblížení česko-francouzského« (»La Grande Manifestation Franco-Tchèque«) a vystoupení českého pěveckého sboru i orchestru.

V den ten místnosti v »La salle municipale« byly přeplněny tak, že musila býti přibrána sedadla rezervní. Program francouzský byl velmi veselý a podružného uměleckého rázu, takže hymny, jejichž provedení bylo předem nálepkami ohlášeno, zpívány nebyly, a místo nich předveden Křížkovského sbor »Utonulá«, jehož překlad, sestavený brem. Niederlem, byl rozdán obecnstvu, a Pospíšilovy »Pomněnečky« se solem bra. Šindlera (I. rota) a bra. Klubička. Dvacetičlenný orchestr zahrál »Carmen« a »Návrat do tábora«. Provedení bylo bezvadné, obecnstvo sympaticky bratry vítalo a jejich výkony odměňovalo bouřlivým potleskem.

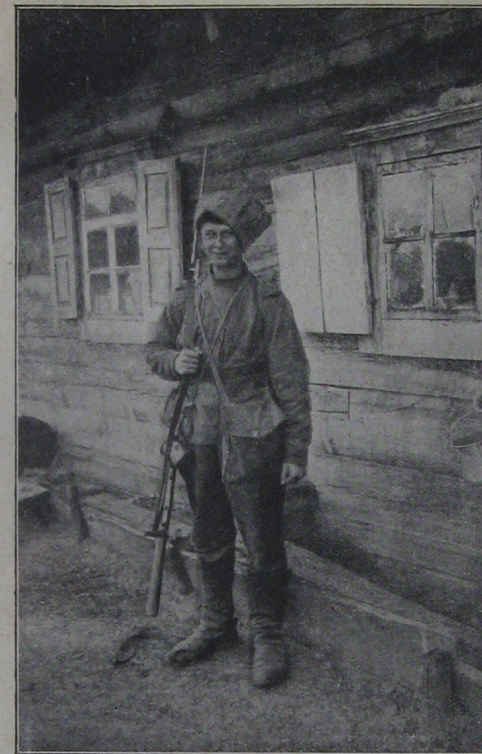
Dne 11. prosince přehlížel vojsko generál Chéré, velitel poddivise v Angoulême. Veškeré čs. vojsko shromážděno bylo na cvičištích, zmíněný generál, jehož vystoupení bylo velmi sympatické, věnoval našemu vojsku velikou pozornost a po skončené prohlídce zavolal si všechny důstojníky a mužstvo francouzsky mluvící a pronesl k nim řeč, jež naplnila srdce každého upřímnou radostí.

Jak každé slovo pronesené k nám v cizině ústy cizincovými bylo milé! Tolik bylo ideálu!

Projevil, že jest mu velikou ctí pozdraviti československé vojsko na půdě Francie, s obdivuhodnou přesností poukázal na veškeré historické vztahy národa českého a francouzského, na politickou pomoc a sympatie v letech sedmdesátých, v těžkých chvílích francouzského státu, prokázanou zejména Riegrem, čehož Francie nikdy Čechům nezapomene. Zmínil se též o svém pobytu v Praze a o celé řadě předních našich mužů, s nimiž tam žil v osobním styku. Upozornil na houževnatost Čechů, kteří

přes veškeré útlisky uchovali si neporušené národní vědomí a tvoří mocný předvoj proti Němcům. Řeč svoji zakončil slovy: Bylo to pro mne neuvěřitelně krásným snem, viděti Čechy-vojáky na půdě Francie, a přeji vám mnoho a mnoho zdaru i úspěchů na poli válečném.«

Tak plynuly první dny našich legii na té půdě, jež — jako stará Gallie — viděla před tisíci lety legie římské.

Typ starodružinika po namáhavém pochodu.

Mladá, bodrá tvář hochova se usmívá, jakoby ani nevěděla o zašlých nebezpečích. Jeho oděv a hlavně vojenské boty dokazují jak asi bylo. Po levé straně tlumok s veškerými potřebami a snad i potravinami, po pravé straně patrony a hrneček na nevyhnutelný ruský čaj. Právě třímá pušku s historickým ruským bodlem. Celá postava činí dojem veselé bída, ale je zároveň důkazem, že hospodář. důstojník České Družiny, „dobré“ paměti, št. kapitán Pluto špatně nám rozuměl a nízko nás cenil

MARYŠA B. ŠARECKÁ:

OSVOBOZENĚMU SLOVENSKU.

Pod sněžnou výší a horskou Tvou stráží
nezdolné bratrstvo husitské stálo,
s chorálem na rtech a palcátem v ruce
cizácké odboje potíralo.

Pohádka, píseň a národní zkazka
zpívaly z duše tvé do třesku zbraní,
hrdinská odvaha, síla a láska
vyrostly, vykvetly pod Krivání.

A odkaz lásky té nesou dnes děti.
Co kdysi nadšení, odvaha reků
vložíly do srdce bratrské země,
zpívá dnes po letech ozvěnou věků ...
Jedinou krví a jazykem spíati
chráníme dědictví rodné své půdy,
jednoho kmene jsme ratolesti,
jednoho mladého těla jsme údy.

Písněmi volnosti chvěješ se znovu,
ó kraji epický svobody naší,
porobu zdolalo věčně Tvé mládí
a v kouzlu pohádky jaro Tvé raší ...
Pod Tatrou husitské voje zas stojí,
hrdinství jejich Tě před vpádem kryje,
a Ty je napájíš živou svou vodou,
studánko národní poesie!

JAK SE BOJOVALO NA VOLZE A PŘED URÁLEM.

Historický úryvek.

dyž ve vlastech československých slavili lidé největší
svátek — svátek národního vzkříšení, naši chlupci
na Sibiři prožívali strašné, trudné chvíle svého ži-
vota. Mnozí vydechli naposledy, mnozí utrpěli těžké
rány pro celý život.

Vše pro drahou, v mlhách kdesi ztracenou vlast,
o níž ani netušili, že jest osvobozena prostým zhrou-
cením říše Rakousko-Uherské.

Smutné dny říjnové! Husté mlhy podzimní. První předzvěsti
kruté zimy! Vlast na západě a směr pochodu na východ, do světa,
do dálky, do neznámé dálky!

Hle úryvek z »Pamětní knihy 1. střeleckého pluku Jana Husi«.

»Nehostině vyprahlé stepi Nikolajevské fronty těžce zkoušely
do nemožnosti napiaté síly českých vojáků. S obdivem musíme
pohledět na vykonanou práci nejen těch částí, které vystupovaly
v prvních řadách, ale i oněch, které vykonávaly služby zásobo-
vací, zdravotní (lékař Měšťan), ordonanční a telefonní. Fronta
ke konci svého trvání nemá pevného týlu, a tu uvedené oddíly
nemohou pracovat jako při normální frontě. Často nepředvídaný
výsledek boje uvrhne je do těžkých poměrů, z nichž se vyprošťují
s vynaložením posledních sil. Těchto okolností byli si vědomi
všichni účastníci bojů a z jejich ustaraných tváří každý mohl
vyčíst řadu probdělých nocí ...

Ústup ze Samary dál se celkem s klidem. Unavení vojáci zase
po dlouhé době mohou se vyspat »doma«, totiž v železničních
vagonech a zotaviti se z posledního utrpení. Schází však nálada.
Boje pod Kazaní, Simbirskem a na Nikolajevské frontě přinesly
mnoho trpkého zklamání. Pomoc spojenců nepřišla, a na ruská
vojska nebylo lze spořádat. Posílali nám na pomoc 18—19leté
hochy, nevytvořené, špatně oblečené, — a hladové. Nikdo se o ně
nestaral a jejich nedostatky zvyšovala blížící se zima. Byly pří-
pady, že naše kuchyně živily celé ruské části — a ruští důstojníci
toho nevěděli.

Nejvíce na nervy za posledních bojů působila nejistota, vy-
plývající z nedostatečného zabezpečení. Již obava, že mohou

býti každou chvíli obklíčení, nedá klidně spáti, a což teprve, když k takovému obklíčení dojde a ohrožená část musí se probíjet! Pak raněným nezbyvá, než položit si pod hlavu bombu, aby se nedostali do rukou nepřítele.

A tak sil stále ubývá, časté boje vyžadují si právě nejlepší bojovníky, jak mezi vojíny, tak mezi veliteli.

A právě v těchto dobách Praha hýřila národními barvami a radovala se spravedlivou radostí!!

»Vzpomínky na bojiště belebejské«, pokračují komentáře prvního pluku, »nejsou tak těžké, jako na dřívější boje na Volze. Ráz krajiny upomíná na český venkov, mírné kopce, lesíky a luka působí příjemněji než nedozírné vyprahlé roviny kolem Samary. Obyvatelstvo jest pestré, bydlí zde Mordvini, příbuzní Finů, Čuvaši, Votáci a nejvíce je Tatarů; celkem se všichni chovají k nám dobromyslně. Jenom přírodní podmínky se zhoršily, napadlo sněhu, umrzlo a naše polní stráž v poslední době, nemajíce zimního oděvu, trpěly zimou.

V hustých mlhách Ufimské gubernie často oddávali jsme se přemýšlení o svém budoucím osudu. Docházely zprávy o vítězství na západní frontě a o poměrech v naší vlasti; Rakousko prý jest v rozvratu, Turecko uzavírá mír, Srbové jsou na pochodu do Uher. Za celé léto zažili jsme tolik zklamání, že těmto zprávám ani nechceme věřit, každý by byl spokojen, kdyby aspoň polovina těch zpráv byla zaručena. Teprve 15. listopadu obdrželi jsme úřední zprávu o uzavřeném příměří na západní frontě a o státním převratu v Čechách dne 28. října 1918. Bylo nám to nejlepší odměnou za dlouhé boje a odcházeli jsme s fronty s pocitem úplného uspokojení.«

Takový byl »státní převrat« v duších našich vojáků.

TOMÁŠ G. MASARYK: Mravnost je poměr člověka k člověku. Potřebujeme mravnosti ve svém styku s bližním. Náboženství vzniká z poměru člověka k celému světu, zvláště k Bohu. Náboženství má širší okruh než mravnost, v náboženství je mravnost obsažena.

JOSEF LOGAJ:

TRÍŠT VZPOMÍNEK NA ITALII.

ia Appia! Na jih z Říma, do Caserty k Neapoli, vede tato nejstarší cesta, po níž před dvěma tisíci lety kráčely římské legiony. Dech dějin ovane moderního chodce, jenž chtěl nechtěl musí v kroku ustát a rozhlédnouti se kolem. Hle! Campania Romana, okolí římské! Cesta, široká dlážděná silnice týmiž kameny, kteréž tam kladli otroci, dunívá — a kolem ticho, klid. Jen zbytky starých římských tomb, náhrobků, rozvaliny někdejších letohrádků, úžasné vodovody, ale kraj pustý, ponurý. Horký vítr, který tě ovane, poutníče, nezchladíš nikde. Není stromu nablízku. Jen v dáli vidíš modravé hory albánské, s městy a vesnicemi. Zde dokola odpovídají věky. Zde je pohřben velký národ, zde leží statisíce bojovníků, kteří bránili nebo dobývali Říma. Řím tolikrát zničený a zase znova zbudovaný! A Via Appia, toť svědek veliký sláv Říma i jeho smutků a ponížení.

*

24. května 1918, na historickém náměstí Piazza Venezia dostalo se našim československým legionům bitevního praporu, kterýsi ze slavnostních řečníků vzpomněl legionů římských i té staré historické cesty, po níž se roznášela dál do cizích krajů civilisace. Řečník ten přirovnal legie československé k oněm starověkým hrdinům, již, poslušni rozkazů mocného Říma, šli ve jménu jeho bez reptání a často bez naděje na návrat do města civilisace. Via Appia ovšem vede z Říma na jih — naši bratři měli dalekou cestu — na sever. Na sever přes Alpy, a dál ještě přes Dunaj k Vltavě. »E troppo lunga questa via«. — Je trochu daleká ta cesta, mínil při předávání praporu velitel našich legií — generál Graziani. »Ale my dojdeme do Prahy, dojdeme jistě.« Snad jsme ani nevěřili, že by se to mohlo stát. Byli jsme věru daleko, tisíce mil od rodných hor, jež věnčí vlast. A ta vlast se nám zdála luzným snem. Vlast milujeme nejvšeleji v cizím světě. Tehdy si dovedeme uvědomiti, co to je ta rodná brázda, o níž dnes doma pokrytci, lidé zlí a nespravedliví hovoří slova příkrá a znesvěcující. —

Naše italské legie, podobně jako v Rusku a ve Francii, stvořila česká a slovenská ideální povaha. Ovšem, náš člověk, vlastně my všichni, musíme nejdříve něco svou vinou ztratit, abychom pak za cenu strašlivých obětí ztraceného dobývali. Ten dojem mám dnes, vzpomínám-li na vznik revolučního hnutí ubohých zajatců, bývalých to psanců, pariů staré armády. Kdo prošel peklem války a jako »Kanonenfutter«, kterého hnali do ohně bez milosti, ten zajisté se už vícekrát nestane monarchistou. Náš prostý člověk v zajetí italském toto sice pochopil, ale bylo třeba jít dále. Vysvětlit mu, že nestačí negace nenávisti, prchati z otroctví, nýbrž účinně zasáhnouti absolutistickou bestii kdekoli a kdykoliv. To znamená znova jít do boje.

Povaha průměrného našeho vojáka, nás všech — neboť legie byl asi průměr národa, průměr jeho sklonů i vzdělání — ukazovala se zprvu v zajetí velmi citlivou, řekl bych zrovna sentimentální. Musíme jednou dle pravdy svědčiti, že my zajatci v Itálii až na malý hlouček byli jsme hrůzami války, jež byla našemu duchu cizí, a otroctvím ve staré armádě přímo podlomeni. Není divu konečně; tím větší cenu má pak ono hrdinné rozhodnutí třiceti tisíc mužů československých, kteří spálili mosty s rodinou, vlastí, vším, co doma milovali a proč žili. Těch 30.000 italských legionářů, to byli sedláci, dělníci, jimž bylo jasno, že jen smrt je čeká na bojišti, nebo i na šibenici. Naše italské legie znamenají znovuzrození národa. Lid ubitý duševně i tělesně se po krátkém čase tolik vzchopil, že my dnes sami těžko pochopíme, jak to bylo možno a jak se to vlastně stalo...

Znáte všichni boje našich bratří na Piavě, u San Donno, Monte Vall Bella, znáte nesmrtelnou obranu Dosso Alta, ke konci září r. 1918, víte také o 60 mučednících, kteří ranění padli do zajetí a byli pak věšeni na tyčích telegrafů, na stromech, nebo hromadně střeleni za zdí a pochováni do hnoje.

Je nejslavnější na této věci ta okolnost, že nikdo z chycených bratří neprosil, naopak odmítal milost. Někteří bratří sami si dali oprátku na hrdlo, jiní žádali, by mohli zemřít obrácení zraky k severu...

Vskutku podivné. Kde je dnes ta česká povaha, která se nebojí smrti? —

*

Nesporno je, že sirou zajateckou massu musil někdo v zajetí uvědomiti, zorganizovati, aby se stala schopnou resistance. Na půdě italské tuto neocenitelnou práci vykonala revoluční dobrovolnická organizace, na niž se často u nás zapomíná, která nesla jména »Československý Dobrovolnický sbor«. Zprvu to byl hlouček několika rozhodných lidí. Sbor byl založen v zajateckém táboře Santa Maria Capua Vetere, v krajině neapolské. Začátkem r. 1917 počala na nátlak Československé Národní Rady v Paříži tak zv. koncentrace českých a slovenských zajatců v Itálii. V lednu 1917 nalézalo se ve zmíněném táboře na 5000 českých a slovenských zajatců, tábor však mohl pojmouti na 6000 osob. První transporty přibýly jmenovitě z Padula, Fonte d'Amore, Sulmona, Altamura, Finalmarina, Forte Begato, Alessandria, Savonna a j. Před koncentrací byl zde hlouček Čechů, jimž bylo se strany maďarské přestáti mnoho trpkosti. Vůdcem hloučku byl Jan Čapek z Orlové ve Slezsku. Příchodem zajatců nastal nový život, a položen základní kámen k legii. Do Santa Maria přibýlo tolik různorodých živlů, že ta stovka vzájemně se neznajících dobrovolníků z různých táborů, kde se na ono vyzvání italské vlády hlásili do spojeneckých armád, roztroušená po barácích (jichž bylo 40), ztrácela se úplně v moři indiferentního nebo zcela rakušáckého živlu. Tento skládal se poněkud z aktivních poddůstojníků, jimž delší pobyt v armádě i válka vzala patrně všechnu soudnost.

Ze strachu o kariéru a z naprosté nevědomosti považovali dobrovolnictví za neslýchanou velezradu. Poněvadž velení nad jednotlivými baráky ponecháno jim, vtiskli celému táboru ráz věčně rozčilených rakouských kasáren, kde se pro nic za nic stále křičelo, a panoval zmatek. Povelby byly německé, někdy i na svou pěst zavedli s mužstvem denní cvičení, učili rozvíňovati bitevní řetězy a p. Oproti otevřeným a nebojácným lidem chovali se pánovitě, vyhrožovali, udávali z nicotných příčin, šikanovali, kde se jen dalo. O své ujmě nařizovali nositi jablčka u čepic a terorisovali zrovna tak, jak rakouská dresura prikazovala. Mužstvo, jemuž scházela správný názor o politické a vojenské situaci, bylo z veliké části v jejich vleku. V táboře kolovaly fantastické pověsti o porážkách Ruska i Francie. Vědělo se o zničení Srbska a Rumunska. Není tedy divu, že i lidé inteligentní poznenáhlu ztráceli národní sebevědomí a nečinně přihlíželi ku

všemu, co se v táboře dělo. Bylo nutno rychle jednati. K popudu několika rozhodných lidí byla ve druhé polovici ledna svolána schůze těch, kdo se hlásili do spojeneckého vojska. Schůze se konala v baráku čis. 10, a předsedal jí bratr Jan Čapek. Sešlo se asi 30 lidí. Kol baráků se shromáždily davy zvědavců, mezi nimiž hodně udavačů s pověstnými zápisníky. Leč to spiklencům nevadilo, aby nechápali. Na schůzi byly předneseny prozatímní stanovy nové organisace, již dáno jméno »Československý dobrovolnický sbor«. Stanovy sboru — organizační řád — zavazovaly každého člena, že, až nadejde rozhodná chvíle, »se zbraní v ruce« půjde bojovati za svobodu národa. Organisace se bude všemi prostředky domáhati, aby její členové mohli své povinnosti co nejdříve dostáti. Členové sboru v osobním styku oslovují se slovem »bratře« a tykají si. Odznak dobrovolníka jest bílo-červená páska, nošená na levé straně čepice. Odznaky a významování rakouská, mimo označení hodnosti a vyložení — se nositi nesměly. Schůze se ještě usnesla o provedení přesného soupisu dobrovolníků a na svolání schůze nové, na niž se vykonají volby funkcionářů a organisuje agitační i vzděl. akce v táboře.

Do schůze druhé dostavil se už větší počet dobrovolníků. Podle provedeného soupisu hlásilo se jich do »Československého dobrovolnického sboru« necelé sto — z tábora, kde bylo na 4000 československých zajatců, což znamenalo dvě a půl procenta. Hlásiti se tehdy za dobrovolníka bylo spojeno i s osobním nebezpečím. Však ukázněnost prvních dobrovolníků odstrašovala každého, kdo v nerozumu chtěl se na nich dopustiti násilí.

Volby funkcionářů na druhé schůzi byly vykonány aklamací. Zvoleni byli za starostu Jan Čapek, jednatelem zahraničnickými pro navázání styků s Francií, Amerikou a Ruskem: Jan Bořil a Josef Logaj. Jednatelům místním Jura Josef a Mojmir Polcar, pokladníkem Bedřich Havlena, knihovníkem Posker Ferdinand, zapisovatelem Jan Semonský.

Z organizačního řádu vyjímám některé odstavce, z nichž si možno učiniti pojem o povaze organisace: I. článek praví: Dobrovolníkem může býti, a) kdo se na úřední vyzvání italské vlády hlásil do české armády, b) kdo uznává za mravní povinnost se zbraní v ruce bojovati za samostatnost československého národa a československého státu a čestným slibem se zavázal této povinnosti zadostučiniti.

Ve vesnici Dragamiove stála v roce 1916 ruská 37. divise, při které byla I. rota České Družiny
Sochař starodr. Karel Babka vytvořil ze sněhu přímo umělecké poprsí velitele divise generála Wadenšerna, jež všichni upřímně obdivovali k nemalé radosti generálůvé.

Dobrovolníky přijímá užší výbor na doporučení důvěrníka baráku spolu s doporučením důvěrnického sboru. Užší výbor po úradě s výborem širším může přijetí bez udání důvodů odmítnouti. Přijetí dobrovolníci skládají slib do rukou bratra starosty v přítomnosti alespoň jednoho člena užšího výboru.« Další paragraf mluví o vybírání příspěvků (5 cent. za 5 dnů) a použití jmění Č. D. S. hlavně na podporu československých dobrovolníků ve Francii, Rusku, na Balkáně, v Itálii, Anglii, koloniích atd. Dále na podporu nemocných dobrovolníků. Paragraf pátý učí nás, k jakému účelu směřuje organizační práce, — »aby dobrovolníci byli náležitě připraveni a národně uvědoměni pro budoucí poměry, jež nastanou osvobozením československého národa a obnovením státu československého.«

»Snahou Č. S. D. jest vstřípiti všem Čechoslovákům poznání svaté povinnosti bojovati vždy a všude až do krajnosti za práva národů i lidskosti.«

Paragraf 15. praví, že »kázeň sboru jest dobrovolná, ale přísná«. Ti, kdož by kázeň porušili nebo jinak čest sboru poskvrnili, mohou býti i ze sboru vyloučeni.

Propaganda se děje přednáškami, knihovnou, časopisem denním i měsíčním, ušlechtilými hrami, divadlem, zpěvem i hudbou. Připomínám, že tento řád byl vypracován bez jakéhokoliv pokynu z Paříže či z vlasti, a že naše styky s československou Národní Radou v Paříži byly v té době nepatrné a obmezeny na zaslání »Československé Samostatnosti«. Měli jsme jen v rukou neurčitý pokyn prof. Masaryka v dopise z Londýna. Masaryk psal 31. května 1916 na dopis z ledna téhož roku: »4. Holford Rd. Hamstead N. W. London. 31. května 1916. Milý pane Logaj, chystám se do Itálie; intervence druhé distance nebývá bohužel mnoho platná. Ovšem ucházejte se stále o svá práva. Nepřijedu-li já, pošleme někoho jiného. Blížší zprávu o Vašich požadavcích. Pozdravení Vám a kolegům. T. G. Masaryk.«

Psalí jsme se zajateckého tábora Finalmarina o poměrech tam panujících a prosili prof. Masaryka o intervenci. Akad. malíř bratr Bartoš, br. Jura Josef a já — několikrát jsme se prohlásili italským vojenským úřadům jako desertéři političti, leč naše kroky skončily dosud bezvýsledně. Žádali jsme o protokolování našeho prohlášení, dovolávali jsme se svědectví spoluzajatců a udávali místo, kde jsme přeběhli, jakož i pluk, jemuž jsme se

předali. Velitelství tábora nás vyslechlo a celou záležitost patrně odložilo ad acta. Na naše urgency, co se s naší věcí děje, odpovědělo hrozbou kriminálem.« Zajatci jsme a zůstaneme, žádosti o vstup do dohodového vojska podle mezinárodních předpisů o zajatcích vyhověno býti nemůže.

Z těchto řádků jest tedy jasno, že v Itálii jsme se musili probíjeti netečností a neochotou, jež jest konečně pochopitelná. Jinak s námi Italové zacházeli dosti vlídně. V době, kdy my jsme začali s revoluční propagandou, nebylo ještě ani v centru naší zahraniční revoluce — v Paříži — jasno, zda se bude s Itálií o utvoření československých ozbrojených sborů jednati. My jsme jaksi předběhli události a nutili československou Národní Radu, aby s Itálií jednala rychlejším tempem. Postavili jsme naše vedoucí činitele před hotový fakt, a myslím, že to není neskromnost, ani nesprávné, tvrdím-li, že právě ustavení »Československého dobrovolnického sboru« dalo Č. N. R. mocnou zbraň do rukou. Č. N. R. mohla vším právem poukázati na československé zajatce, kteří chtějí bojovati.

V čele »Československého dobrovolnického sboru« stál od jeho založení až do likvidace v dubnu 1918 br. Jan Čapek z Orlové. Byl to nadšený, prostý, ale rázný a poctivý muž. Tehdy, kdy »Sbor« jsme zakládali, měl 42 léta. Postavou byl statný. Povoláním byl báňským úředníkem z Orlové, pracoval v Sokolstvu a osvědčil se také jako menšinový pracovník. Dle přesvědčení jsme jej pokládali za socialistu, ač tuším v žádné socialistické straně nebyl. Je těžko dnes vystihnouti perem ony doby, jež jsme prožívali v táboře v S. Maria. My už dnes sami těžko pochopíme, čeho jsme byli schopni a jak jsme vlastně dělali revoluci. Mohu jen potvrditi, že jsme nikdy nikoho nenutili; konečně nám scházela exekutivní moc. Největším nepřítelem nerozhodných lidí byl br. Čapek. Dle sborových stanov přijímal od každého nového dobrovolníka slib rukou dáním. Ještě dříve, než mu nový dobrovolce podal pravici, vyzýval jej bratr Čapek, aby si dobře rozmyslil. K získání dobrovolníků používal sbor v první řadě akce kulturní. Přednášeli jsme, vyučovali, hráli divadla, zpívali, cvičili. Čapek nechtěl mezi dobrovolci opatrníků. Ten viděl každému snad do duše. Mnohokrát poznal chytráka, jak se k nám hlásil z vypočítavosti, a v každém případě by byl sloužil »u trénu« — jak jsme se takovým lidem vysmívali.

Než konečně — dost o nás. Dostačí snad, že za rok a dva měsíce činnosti jsme získali pro československou armádu 15.000 mužů, kteří se stali základem a jádrem armády. Bratr Jan Čapek padl v červnu 1918 u St. Donno, jako prostý voják, jsa v čele útočící rot. Den před tím byl chycen jeho nejvěrnější přítel br. Havlena — a pověšen. Bratr Čapek nevěděl o jeho smrti, domníval se, že se s Havlenou shledá.

A shledali se...

Kdykoliv budete vzpomínati na italské legie, věnujte bratru Čapkově tichou vzpomínku. On se obětoval za vás!

SE ŠTÍTEM NEBO NA ŠTÍTU!

(Za prvním starostou »Českoslov. dobrovol. sboru v Itálii«

Janem Čapkem, který padl slavně

v bojích u San Donnu.)

Kámen žulový byl rozražen. Koule nepřátelská položila v italské zemi bratra Jana, bratr Jan, náš první dobrovolník v Itálii, slavně skonal před nepřítelem spolu s věrnými druhy. Neznal jiného východiska, než svobodu nebo smrt. To bylo jeho životní, jeho nezměnitelné přesvědčení, které projevoval při každé příležitosti. Tisíce našich vojáků, kterým bratr Jan při skládání slibu v zajateckých táborech tiskl ruku a bratrsky poučoval o důležitosti jejich činu, mají zajisté v paměti jeho upřímné, srdečné jednání. On byl otec.

Za těžkých poměrů jsme se probíjeli. Z nepatrného hloučku před rokem vyrostla dnes armáda a velkou zásluhu o to má nesporně náš dobrý starosta. Žili jsme upřímný život, dech duše národní ovíval nás a my pro pokrok, svobodu vlasti byli schopni všeho. Jako maják, kámen žulový vždy a všude první stál neohroženě bratr Jan.

Všichni, kdož jsme byli v posledním táboře, známe obraz »Za svobodu!«, na němž bratr Bartoš zosobnil bratra Jana, kterak s puškou v ruce na mrtvolách nepřátel dere se vpřed.

Obráz mám blízko a dívám se do očí bratru Janovi. Ano — to Jsi ty, bratře Jene! Ty, kteří jsme nehodni Tebe, položil Jsi život a dal příklad následovníkům. Obracím se na bratry a vroucně je prosím, aby památku bratra Jana zachovali v srdci svém po celý život. Oni viděli, jak bratr, jako prostý voják nehlídal úlevy svého obtížného života v zajetí, jak prostě žil a jak čestně vždy jednal. To byla velká jednotka mravní a ta byla neposlední příčinou, proč druh za druhem přistupoval pod prapor červenobílý a sliboval, že »se zbrání v ruce« — raději čestně padne, než by se měl vrátiti do vlasti zneuctěné a porobené.

Jen ten, kdo žil v okolí hnutí dobrovolnického, pochopí dnes onoho ducha lidového i pravdivě otevřeného a při tom tak prostého, který vládl v táborech, kde jsme žili. Dech hor a rovin naší české země byl přenesen na tisíce mil. My se vžili do našeho

prostředí tak, že nám často ani nepřipadalo, že žijeme doma a mezi svými. Byli jsme všichni a byli jsme jeden.

Příkoří, učiněné jednomu z nás, bylo příkořím pro všechny. Živě si mohu vzpomenouti na některé případy, kdy jsme se chvěli bolestí nad tím, když bylo ublíženo některému bratru a jak přes veškeré úsilí nemohli jsme zabránit odvetě. To byla solidarita na život a na smrt, solidarita vojáků na vše připravených. Hnutí naše jako každé jiné prožívalo své nemoci, bylo třeba mnoho operací, přemýšlení a jednání. Bratři vědí, že padlý bratr Jan neúprosně v zájmu revoluce jednal, a necítili ani tehdy, když byli jim kárání, nijakého pokošení, neboť věděli, kdo je kárá, věděli, že je to charakter čistý a spravedlivý.

Už nevstaneš, bratře Jene. Tvé tělo je v půdě bratrské. Jsi pohřben nejen se svými krajany, ale s druhy italskými. Jako Ty jsi bojoval pro naši i jejich vlast, činili oni totéž. Italský Tvůj druh padl pro Itálii a Čechy a Ty jsi padl ve stejném boji s ním. Spíte věčný sen, ale oběti Vaše budou žít věčně.

Tvá věrná žena a roztomilé pachole, dítě Tvoje, bratře Jene, už Tě nespátí. Oči Tvé neuvidí vlast svobodnou, kterou jsi neskonale miloval. Ti, kteří přijdou, donesou Tvé rodině zvěst, že padl neohrožený hrdina, a zajisté že slzy se jim osuší, když zvědí, jak slavný život žil a jak slavně padl — jejich štěstí a naděje...

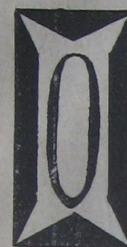
Byl prvním dobrovolníkem v Itálii a první položil život. Hle! Dal příklad všech příkladů. Jeho nevinná duše volá k nám ze záhrobí velkým hlasem: Bratři! Čechové a Slováci! Ni krok zpět! Heslo naší české a slovácké revoluce bylo, jest a bude: Še štítem, nebo na štítu!

JOSEF LOGAJ.

»V Boj«, 5. července 1918.

POPRAVA LEGIONÁŘE BEDŘICHA HAVLENY U ST. DONNO DI PIAVE.

(Zpráva Velitelství českoslov. domobrany. — Protokol
o popravě bratra Havleny.)

s o b a: Bedřich H a v l e n a, československý legionář, podle zmínky v časopise »V Boj«, pokladník »Dobrovolného sboru«, jednoroční dobrovolník.

D a t u m: 21. června 1918, v 11 hodin dopoledne.

M í s t o: Silnice mezi St. Donno-Calvecchia a Cieggia, asi uprostřed mezi Ponte di Cieggia a hřbitovem »Heldenfriedhof«, od školy v Davanzo, směrem k Piavě, 400 kroků po pravé straně — telegrafní tyč.

M í s t o pohřbení: Původně pouze příkop u telegrafní tyče, nyní na zmíněném hřbitůvku.

F o r m a c e: Poprava byla u 46. divise pěší; velitelství v domku u místa popravu — větší to statek. Poblíže dodnes jsou viděti veliké kaverny, nastavené pro ochranu proti aeroplánům. K divisi náležely pluky 13. střelecký a 15. dragounský. Zajat byl však 10. divisi (velitel generál Gologowski), jež právě se střídala s 46. a této Havlenu k souzení předala. K 10. divisi patřily pluky: 98, 21, 15 a 55. Havlenu zajal 98. pluk.*) Obě divise patřily k 28. armádnímu sboru v St. Stinu, velitelství armády 6. v Anoně.

Asi 20. června 1918 při první piavské ofenzivě u St. Donno di Piave zajat byl 98. pěš. plukem na druhém břehu Piavy československý legionář, jednoroční dobrovolník Bedřich Havlena. Tento přiveden byl ku statku u Devanza na silnici k Cieggiu, jenž byl sídlem velitelství 10. divise. Ježto však divise 10., k níž 21. a 98. pěší pluk, zajavši Havlenu, patřily, se právě vyměňovaly s divisi 46., přejalo Havlenu velitelství 46. divise. Polním soudem této 46. pěší divise byl legionář Havlena odsouzen k smrti a příští den 21. června asi o 11. hod. dopolední popraven. Souzen byl a vězněn v domě červeně natřeném, se štítem k silnici, jenž dozadu od silnice uzavíral veliký statek a byl sídlem velitelství

*) V rakouském vojsku sloužil bratr Havlena u 98. p. pl.

divise i polního soudu. Z tohoto domu byl vyveden, provázen po každé straně jedním vojínem a následován vzadu knězem a několika důstojníky, četníky atd. Jiných diváků nebylo, poněvadž to byla náhlá, neočekávaná poprava a širším vrstvám vojska neznámá. Právě proti štítu červeného domu přes silnici stála telegrafní tyč, přizpůsobená příčným dřevem na šibenici. Na příčném dřevě, jež bylo asi dva metry a čtvrt od země vysoko, visela zcela krátká oprátka.

Havlina, spatřiv šibenici, vypíal prsa, zvedl hlavu vzhůru a pevným krokem, aniž se byl na katany ohlédl, přešel silnici.

Došel až k tyči pod ráhno a aniž dost málo váhal anebo dal čas svým katanům k ceremoniím, naskočil jako Sokol do kliku levou rukou, t. j. chytil se ráhna a přitáhl se nahoru, v rychlosti pak pravou rukou navlékl si oprátku na hlavu, při čemž se mu tato právě pro onu rychlost sesmekla, s úsměvem ve tváři navlékl oprátku přes hlavu znovu a spustil se bleskurychle dolů do visu.

Oprátka se zadrhla a on — hrdina — s úsměvem v obličejí bez veškerého smrtelného zápasu — dokončil.

On hrdina utekl v pravém slova smyslu svým katanům, nedopřáv jim ani okamžiku k pochopení svého úmyslu a zkrátil tímto sokolským způsobem svoje muka, jež by mu Tito jistě byli připravili.

Ani jméno, ani kat sám nebyl účastníkem znám, ježto tento se ani k práci nedostal.

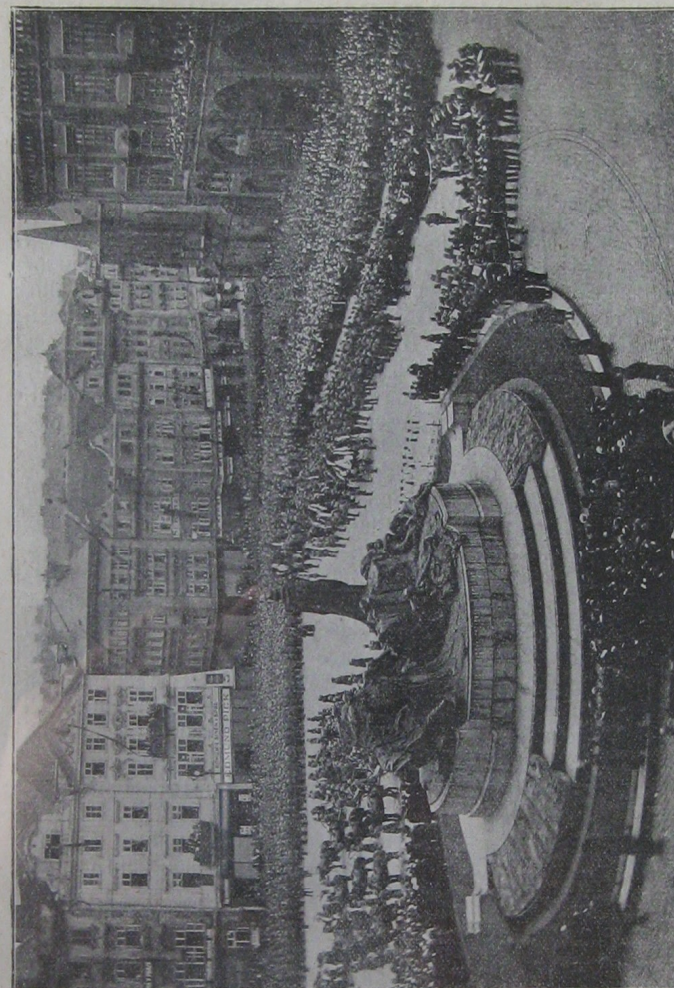
Rotmistr J. Vydra, v. r.

P r a m e n y: 1. Výpověď střelce Frant. Kváči, dříve vojína u 10. san. odd., t. č. u 29. dom. prap. čs., obuvníka v Radotíně u Prahy.

Náčelník čs. stanu
Capo di stato maggiore cz. sl.
plukovník

Gibiš.

*

Pohřeb popravených italských legionářů dne 24. dubna 1921 v Praze.

ROZKAZ 10. ARMÁD. RAK. SBORU O ZAJETÍ
A POPRAVĚ BRATRA JOS. SOBOTKY.

K. u. k. 10. Armeekommando.
Belehrung der Mannschaft über das Los
der tschech.-slov. Legionäre.

Op. Nr. 3684/71
Abschrift.

An dask. u. k. XX. Korpskomdo
Feldpost 510, am 1. August 1918. in Feldpost.

Am 25. v. M. wurde gelegentlich einer eignen Unternehmung im Conceital ein sogenannter tschechisch-slovakischer Legionär gefangen genommen. Gelegentlich seiner Einvernahme stellte es sich heraus, dass der Gefangene Josef Sobotka heisst, als Infanterist des k. u. k. IR. 21 am Isonzo gegen die Italiener gekämpft hat und 1917 in ital. Gefangenschaft geriet. Dort wurde er hauptsächlich durch harte Behandlung*) dazu gebracht, »freiwillig« in die Reihen unserer Feinde als tschechisch-slovakischer Legionär einzutreten. Mit anderer ehemals zu uns gehörende Mannschaft, die auch schon mit gleichen Mitteln für die tschechisch-slovakischen Legionäre angeworben war, wurde er sodann zur Besatzung einer ital. Feldwache im Conceital bestimmt. Als 25. v. m. unser Angriff auf diesen feindl. Stellungsteil losbrach, zog sich auf das ital. Kommando: »Alle Italiener zurück!« die Mannschaft zurück und als Kämpfer in der vordersten Linie blieben die tschecho-slovakischen Legionäre allein übrig.

Im nachfolgendem Handgemenge geriet Sobotka in unsere Kriegsgefangenschaft. Er wurde wegen der Verbrechen nach § 327 (Verbrechen gegen die Wehrmacht des Staates) und § 148 (Subordinationsverletzung) des M. St. G. und weil er treubruchig und schurkisch gegen sein Vaterland, seine Kameraden und braven Landsleute kämpfte, standrechtlich zum Tode durch den Strang verurteilt und das Urteil am selben Tage auch vollzogen.

Dieser Befehl ist sämtlichen Mannschaften in ihrer Muttersprache zu verlautbaren und wiederholt auch zum Gegenstande des vaterländischen Unterrichtes zu machen.

F. d. richt. Abschrift:

Pa w l i k, Hauptmann.

K r o b a t i n, F. M. m. p.

*) Je to přirozeně vyložená nepravda.

RUDOLF MEDEK:

PŘÍSAHA.

My, vojáci starého prvního pluku,
osmahlí železní hoši,
tisknouce k srdcím svým drahou zbraň,
v dni zmatku a víru a pustého hluku
před našim praporem sklonivše skrář —
my, vojáci starého prvního pluku,
smavé a bodré tváře známé,
věrně a čestně přísaháme:

Ve jménu těžkého utrpení,
ve jménu starých křivd a běd,
ve jménu národa zmučeného
jdeme v boj, z něhož návratu není.

Života krása i rozkoš jeho,
zsinalé smrti slepý hled,
radosti světa, lásky vření,
květy a úsměvy, hrůzy led,
vše, co nás těšilo včera i dnes,
vše, co nás hřálo, co jsme rádi měli,
vše náhle zhaslo — — Remčický les
my minuli, vesnice oněměly,
praporce zmizely, písničky ztichly,
děvčata po kraji zesmutněla.

Hudba však hraje v pochod náš rychlý,
vesele planou smělá čela,
dech víry vše stíny i slabost láme,
i každý svou pevnou zdvihá ruku,
s jasnýma očima přísaháme
my, vojáci prvního pluku:

Za československý lid,
za vbitou na kříž naši zemi
my budem se bít!

My budem se bít
za slávu a svobodu našich zemí,
nikoho neživit,
nešetřit, nesmlouvat, silami všemi
kupředu letět i vítězit —
i slavně mřít.

My víme, že z barvy krve rudé
ohnivá zář vzejde nad Čechami,
nad poli zlatými, nad nivami
že nové slunce svítit bude!

My víme, že z barvy krve rudé
červené květy vzplanou v stránkách,
volnosti dar že uzrá na nich
i na věky u nás sídlet bude.

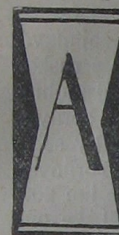
My víme, z té barvy krve rudé
že vzejde štěstí našich dětí,
i na nás že ještě po staletí
vzpomínat šťastný národ bude.

Krev dědů i miza dějin slavných,
hrdinů starých věková setba.
planoucí výzva smělých zvuků
husitských písní, nepřátel kletba
nás činí nepřemožitelnými,
nás, vojáky prvního pluku.

ZÁZRAK.

Z »Legionářských novel« Zděnka Němečka.

le jděte, Ljubovi Pavlovno, také zdravé, hezké děvče, s takými růžovými, pyšnými rty — a stále smutná, stále »bijete na sentiment« a ústa svá formujete v bolestné úsměvy. Je to hřích! Když člověku jest dvacet let, nemá vědět vůbec, co to je tesknost nebo dokonce hrozné anglické slovo »spleen«, a natož pověstná ruská »chandra«. To si může dovolit nějaká klasická figura v románě nebo v básni, jako Evžen Oněgin, ale vy . . . ! Dusjo! Nuže, jak zní třicátý osmý zpěv prvního dílu Oněgina?

Dusja neobyčejně nadaná a čiperná holčice as šestnáctiletá, jež doposud však skotačila jako malé děcko — ale poněvcole s hochy — vážně svraštila brvy.

»O čem to jedná, Jaroslave Alexejeviči?»

»Jak Oněgin, ochladl k životu!«

»Aha, pamatuji, počkejte!«

A roztomilým způsobem, krásnou moskevskou ruštinou, velkoruskou, širokou výřečností deklamovala onen melodický odstavec. Když přednesla poslední verše . . .

Ni spletní světa, ni boston,
ni mylív vzgljad, ni vzdoch neskromnyj
ničto ně trogalo jegó
ně zaměčál on ničegó . . .

Jaroslav Dubský hlučně zatleskal a nadšen vyskočil se svého místa. Potom šel k Dusje, dvorně se poklonil, políbil jí za velkého jáso tu celé většinou mladé společnosti ruku — až se chuděrka malá až po hrud začervenala. Vysoko pozvednuv hlavu, vrátil se pak ke stolu, vzal do pravé ruky sklenici naplněnou kachetinským vínem a přehlédnuv orlím zrakem všechna místa zahřímal:

»Silence! Attention, mesdames et messieurs! Ticho na několik minut, prosím! Quelques paroles cordiales!«

Ozvalo se vzájemné syčení nabádající ke klidu a za okamžik bylo hrobové ticho. Rozohněný hoch obrátil se k Ljubovi Pavlovně, jež tušíc něco gaminského, sklopila hlavu a jakmile zpozoro-

vala, že všechny oči potutelně na ni pohlížejí, zakryla obličej průsvitným batistovým šátkem. Mladík učinil krátkou pomlčku, hledě poněkud vystupňovati napětí, potom však započal úsečně a jasně hovořiti. Jeho řeč, nehledě k obsahu, byla tím zajímavá, že zřejmě ukazovala na velký, poctivý zápas řečníkův s ruskou výslovností, s tvrdými i měkkými »l« (překážkou velmi mohutnou pro česká ústa) s »e« a »ja« — zvuky, jež ovládnouti správně bylo též velmi nesnadno, ač právě pro Slované zdálo by se to na první pohled hračkou. Byl v rozmluvách stále upozorňován — hlavně děvčaty — na měkká, dětská »l«, že prý se jim zdá, jako by se mazlil. Snažil se chybu napravit, ač věděl, že ona měkká česká »l« jsou milá a přitažlivá.

Teď pozvedl pohár pod elektrický lustr a několik okamžiků znalecky zkoumal víno. Potom teprve promluvil.

»Alors, je commence! Je to hluboce tragické, přátelé, když vídíte, jak v největší blízkosti tekutiny tak vzácné, blahorodě inspirující i snotvorné, lijí se horké slzy! Připadá mi to tak do nebe volajícím, jako kdyby benátský gondolier v lunné noci, při sladkých zvucích kytary, náhle místo serenády zapěl panichidu, jako kdyby z májové nádhery večer ozýval se kohout místo slavíka, jako kdyby děvče na první ples obléklo černý šat, jako kdyby někdo nad »Humoreskami« Antonína Pavloviče Čechova se chtěl smát! Jak někdo může býti přepaden a podlehnouti melancholii, věda, že sklep otcovský tají celé baterie rudého moku, prohrátého kavkazským sluncem! Vězte všichni, kdož z jakéhokoliv důvodu činíte tragické mimy, všichni bez rozdílu pohlaví a politických názorů, kdož máváte bezradně rukou a nedovtipíte se, kde a jak dopátrati se pravdy v zapletených záhadách filosofických, kdož nevíte, jak spojití a připoutati k životu zakuklené theoremy vědecké, vězte, že jest pro vše jediné mohutné světlo, osvětlující do nejmenších detailů každé tápání: Jsou to vinice divokých kmenů kavkazských, Kabardinů, Ingušů, Osetinů, Dagestanců, Čečenců, Čerkesů, ostrozrakých Gruzínů i chytrých Arménů, kteří překrásným unisonem propracovali se nejspíš k témuž názoru jako já a posílají sem do Matušky Moskvy Bělokamenné, mezi čtyřicet čtyřicetek chrámů, svůj nektar. Pohleďte hlavně vy, studenti učiliště Stroganova, na ony nádherné syté barvy, hrající za sklem poháru; jsou to rubíny, české granáty, ba co dím — jest to rudý disk zapadajícího slunce za kupolí chrámu Christa Spa-

site! Nehledte, prosím, na mé mládí, jemu neděkuji za upřímný pathos. Ostatně upozorňuji, že ne vždycky mívají staří pravdu! Kdyby na příklad k Ljuboče někdo přistoupil a začal ji chlácholiti dlouhými tirádami, slovy vznešenými a vybroušenými jako nejjemnější český křišťál, a poukazoval na úctyhodné autory, začínaje snad z prastarého...«

»...Boccaccio« prohodil student medik z dalekého kouta, po čemž ozval se tlumený smích.

»Ó, ne, třeba Platona, nebo středověkých autorů jesuitských i mravokárců moderních, dejte mu ihned »vlčí pasport«, po případě nové, proudnickovské galoše, by vzdálil se co nejdále, třeba až do gubernie Jenisejské, neboť jest to pokrytec a hlupák. Přátelé studenti, kteří tam vzadu sedíte u vyprázdněných sklenic, zeptejte se jeden druhého, proč se vám tak nádherně jiskří mladé oči, proč cítíte v sobě sílu desíti berberských lvů, proč chtěli byste v tuto chvíli napsati nejkrásnější hymnu mládí a síly, proč dovedli byste líbatí vášnivě a rozkošně až do zapomenutí! Odpovězte si šeptem navzájem a doplňte, že čas spěchá, že život jest jeden, že hlavně mládí je jedno — i radost z něho jedna, pak že zůstává jenom zhořklá vzpomínka. Radujte se ze svěžích svých rtů a zdravých údů, jako já se dnes raduji, ač byl jsem již živoucí mrtvolou. Ve vině, Ljubovi Pavlovno, je krása, zapomenutí, veliká odpověď na veliké otázky, ať jsou jakékoliv.«

Teď zesílil hlas.

»Avšak v něm jest i síla léčivá! Buď pozdraven tento rudý kachetinský nektar i všichni jeho šlechtičtí příbuzní se břehů řek Arna a Rýna, se strání šampaňských i malagánských, v lahvích tlustých i tenkých, čistých i pokrytých plísní, starou slamou i mechem, s nápisy sotva čitelnými, obzvláště pro ty, kdož z nich silněji okusili! Ljubovi Pavlovno, holubičko, k vám se obracím, milá, vzpružte se, jde věrojatně o vašich zářících dvacet let, škoda každého úsměvu, kterého bylo zapomenuto, škoda každého slunečného dne, jenž byl promudrován, každé kapky, jež zůstala nedopita! Vzchopte se, přítelkyně, nechte slzy slabým! Pijí na vaše zdraví a zdraví těch, jimž je mládí smíchem, smích jazykem srdcí, srdce tepnou bujaré krve, a krev příbuznou starého vína! Hurá!«

V pokoji zaburácel přípitek v čest melancholické Ljubovi Pavlovny, jež skutečně se rozesmála a vyprázdnila pohár kavkaz-

ského vína do dna. Zasloužila si toho vzletného toastu, neboť byla ušlechtilý turgeněvský ženský typ.

Přišla paní domu, vážená Maria Arsenjevna, dáma původu pološlechtického, polokupeckého. Z první rodové poloviny zdělala rozšafnost a z druhé energii a houževnatost. Podávali hojnou večeři, a nálada mladých lidí byla velmi povýšena. To způsobil přípitek Jaroslava Dubského. Po jídle všichni najednou vstali, přesně podle starého obyčeje, a jeden přes druhého líbali ruku paní domu, děkující za večeři.

Tváře Marie Arsenjevny byly rudé od blízkosti samovaru, písňáckého podivné písničky, a blýskaly se jako jeho tulská měď. Oči vyjadřovaly radost, že vše bylo syto a hlavně, že Jaroslav Alexejevič po roce válečném živ a zdrav zavítal k nim, do tiché moskevské uličky přibáté.

Podivná věc! Před válkou byl to hoch sice veselý, ale nebylo té řízné bujarosti, toho přímo faunovsky zabarveného způsobu veselí, divoké radosti ze života a mládí, výsměchu smutků a všelikých minorních nálad, jako teď, po těžkém zranění a ztrátě krve. Jako kdyby hrůzy válečné nejenom že nezanechaly stopy v jeho tělesných formách, naopak; objevily se nálady jakoby vytržené z divokých bakchanalií.

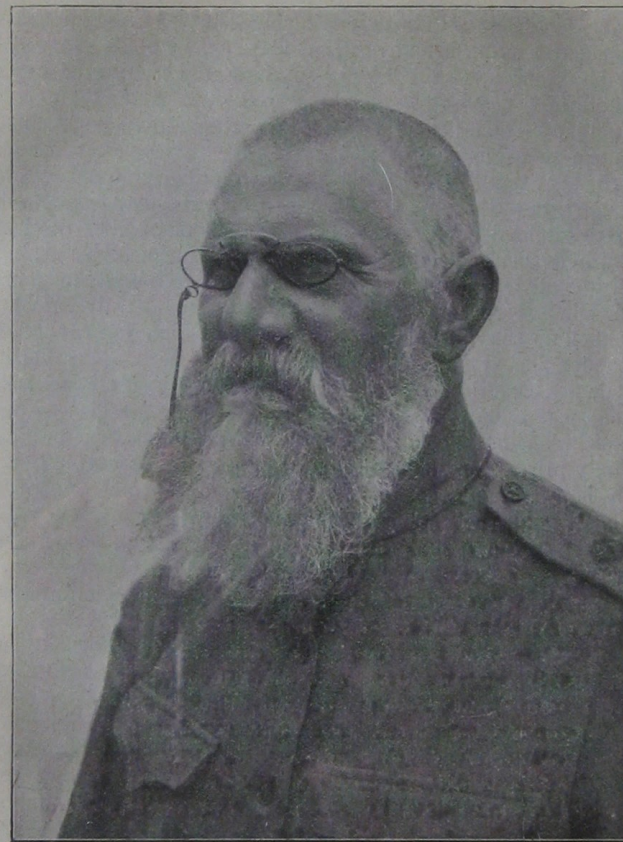
»A teď, panstvo, místo her a hlouposti, poproste Jaroslava Alexejeviče, by vyprávěl vám něco z války!«

»Brávo, maminko! Dobře jsem si všimla, vzácný příteli, že ve své »umlouvací« řeči zmínil jste se, že jste již jednou byl živoucí mrtvolou. Jsem tedy tak neskromná a prosím vás, byste se o tom podrobněji rozpovídal.«

»Ho, ho — neskromná! To je ještě slovo z vašeho starého slovníku, jenž jakožto kniha kacířská patří ohni. Máte přece ne právo, nýbrž povinnost zeptati se svého učitele na věc, již jste v jeho přednášce nerozuměla. Jest vám dána úplná svoboda slova. Prosím, nejsem hrdý, mohu vám to povědět několika slovy.«

Dusja, jež zatím čtveračivě pohrávala si s vojenským křížem na jeho prsou, mlaskla, vyskočila dvakrát vysoko do vzduchu a vykřikla:

»Oj, výborně, jenom honem pojďte tam, ke krbu! Hej, kolegové vysokoškolsí, přineste, braši, dámám polštáře s divanu a

Jedna z nejjasnějších postav prvních legií:
Praporečník České Družiny Jaroslav Heyduk, synovec
našeho básníka pootavského. — Bohužel, byl zákeřně
zabit místními bolševiky na dovolené v Tuapse
na Černém moři. Pochován jest v Novo-
rossijsku.

rozložte je orientálně u krbu, ano? Pojď, Ljubo, budeme posvátně naslouchati slovům hrdinovým.«

»Aha, vínečko, vínečko! Pojď se mnou, děvče, ty mně porozumíš dobře!«

Vzal ji pod paži, posadil na nejlepší polštář a ostatní společnost seskupila se okolo nich.

Krb, starý, poctivý ruský krb s kovovými ozdobami, pečlivě vyčištěnými, byl v zimě jedním z míst posvátných a v hierarchii domácí zaujímal hned druhé místo — za stolem. Elektrické žárovky byly zhaseny ne snad z ekonomie, nýbrž z touhy zkrášlití okolí, učiniti je tajuplným a báječným, což je tak blízko a vrozeno mládeži ruské, ženoucí se vůbec mnohem dychtivěji a upřímněji za silnými dojmy, než mládež západní. Je pravdou, že často dostane se na scestí a hyne, ale dovede-li — a většina dovede — hledati cesty vedoucí ku kráse, ať jsou třeba i krkolomné, pak oddává se nadšeně, s otevřeným, čistým srdcem všemu krásnému. Což dovede býti někdo veselejším a originálnějším v přírodě na znamenitých »pique-nicích« uprostřed březových hájů, než mládež ruská? Kdo zpívá umělečtější sborové písně? Kdo hlouběji miluje osobní svobodu?

V krbu praskalo svěží dříví. Dlouhým světelným pásem kladl se odlesk na koberci, chvílemi jasnější, chvílemi temnější; v rozích pokoje vytvořily se tajuplné kouty s podivným intimním životem. Se stěn shlíželi na pitoreskní skupinu předkové Marie Arsenjevny se strany matčiny, v křídlatých límcích a načechraných vlasech, někteří s řády na prsou, pravé typy éry Mikuláše I., přísní a ustrnutí, tajemní jako stíny vymřelých generací. V rohu u skleníku pod stropem teď jasně zářilo světélko pod ikonou Kazanské Matky Boží. Obličej mladých lidí byly rudé, oči jiskřily sterými jiskrami, chundelaté hlavy studentů zdály se býti ještě mohutnějšími, jako hlavy lví, a těsně u vyprávěcího rýsovaly se něžně dva dívčí profily, Marie Arsenjevna, jež již od dřívějšíka, z časů míru, měla ráda srdečného Jaroslava, usedla opodál na židli a rovněž pozorně naslouchala, pozorujíc ho upřeně a láskyplně úzkýma očima a chvílemi se křížujíc.

»Nuže, poslyšte, děti!« feldvéblovským tónem začal mladík. »Poslyšte zkazku o moderním Ilji Muromci, dobrém molodci!«

»Buďte vážný, Jaroško, já tak nechci,« šeptla mu do ucha Ljubov Pavlovna.

»Nebylo to hejno sokolů, byl to šik českých vojinů, co ubíral se po ní cestou k údolí zarostlému lesem. Já byl jedním z nich. Před lesem byla paseka, již protékal potůček. Když došli jsme k němu, zastavili jsme se, bychom oddechli si chvilku; pak jsme švihně přiskočili, až se rance na zádech natřásly a kovové lžice v nich zazvonily. U potůčku vonělo takovou z dětství známou svěžestí, až srdce zabořelo. Zastavili jsme se po druhé, a mladý poručík s mapou v ruce vykládal nám, že jsme právě uprostřed mezi linií zákopů našich a rakouských. Podotkl, že v tomto lese má prý nepřítel rozestaveny noční stráže, a že teď musíme býti velmi pozorní. Po těchto slovech se naše nervy téměř nemožně napíjaly. V každém keři, za každým stromem skrýval se cizí voják připravený k výstřelu, někde fantasie dokonce kreslila celou nepřátelskou skupinu v nejpodivnějších bojových pózách. Byl dán rozkaz vejíti co možná nejrychleji do lesa. Rychle, křečovitě rychle byl rozkaz vyplněn, ač bylo zachováno naprosté ticho.

»Kdy to bylo, Jaroslave Alexejeviči?«

»Na podzim, byl téměř večer, Marie Arsenjevno!«

»Tehdy jsem mnoho na vás vzpomínala...«

»Už ptáci dávno odletěli, v lese klid, nálada tichá jako před smrtí, o níž se ví, že za tolik a tolik okamžiků určitě přijde. Leželi jsme tiše, splývající díky svému stejnokroji s okolím téměř k nerozeznání. Těsně vedle mne u lesního houští ležel též Byronista, z vaší kategorie lidí, Ljubovi Pavlovno. Jak často stěžoval si na život! Byl to dosti pořádný hoch, samouk asi, zaměstnáním, zdá se mi, typograf z Petrohradu. Co jsem se ho natrýznil, když naň napadal jeho světobol! Ale měli jsme se rádi a jedli jednou lžici z jednoho kotlíku.

»Járo,« šeptá on, »což kdyby nás Maďari obešli po oné pasece zezadu?«

»To by bylo neobyčejně nepříjemné, drahý kolego,« odpovídám vlažně, »ale musil by je tam pan Conrad úmyslně poslat! Proti nám, hochu, abys věděl, jsou možná naši drazí krajané.«

»Skutečně? To's mně ulevil. Nemusím se tedy zabývat posledními věcmi člověka?«

»Raději se nezapývej, nekonejší se! Oni to zrovna vyčtou z obličejů, že jsi z Malé Lhoty!«

»V tomhle úboru, a Čech? A s takovým hnusným plnovousem?«

»Promiň, příteli, ale činíš veliké požadavky vůči svým krajanům. Žádáš od nich jasnovídectví. Buď jenom klíden, jak slunce zajde, bude to veselejší, půjdeme jistě kupředu. Uslyšíš možná ještě dnes jadrný podskalský dialekt; beztoho jsi již česky zapomněl.«

»Jaký dialekt?« zeptal se nejbližší student.

»Ach tak; abyste mi totiž rozuměli, přátelé, hlavně vy, filologové: moje mateřština má též dialekty, čili nářečí, třebaže ji nemluví ani deset milionů lidí. Učiním příklad. Itálie, na příklad, kolik má provincií, tolikéž má dialektů, a nejkrásnější z nich jest tak zvaná řeč Danteho »dolce, soave e melodiosa lingua toscana«, jakou mluví Florencie a Pisa. Totéž má i náš národ. Nejsladší a nejmelodičtější je řeč v Praze, a zvláště v její části Podskalí i druhých speciálních čtvrtích. Doporučuji všem studentům filosofické fakulty university Lomonosovy pro disertaci; ostatně toto místo je zajímavé nejenom pro slavisty, nýbrž i se stanoviska čistě folkloristického: najdete tam množství čistě středověkých, úplně zachovalých zvyků a obyčejů, jež mohly by býti překrásně literárně zpracovány.«

»Bože můj, uprostřed pokrokové a materialistické střední Evropy!«

»Ano, to jest to vzácné, že nemohla je zlomiti ani kulturní Evropa, tak jsou ti obyvatelé důslední.«

Jaroslav Dubský se usmál úsměvem satyra, ale brzo zvažněv, pokračoval:

»Leželi jsme drahnou chvíli. Nepamatuji se již: Snad hodinu, snad dvě, snad i tři. S počátku bylo to zajímavé, neboť bylo napětí. Ale zvyk, přátelé moji, jest hrozná věc; myslím, že zvykl bych si velmi brzo býti králem — a rovněž tak rychle jsem zvykl prádlo plnému hmyzu, špíně, krvi, nebezpečí. Bah! Není takové věci, která by mohla býti stále zajímavou, novou a svůdnou. A když nebezpečí zevšednělo, přicházela tesknost, taková hloupá sentimentální tesknost.«

»I na vás tedy...«

»Hm! Člověk si představil, že teď, v tuto chvíli, kdy leží v jakémsi haličském lese na bříše, kdesi jest světly zalitý Něvský prospekt, Kužněcký most i Deribasjevskaja, se všemi těmi ušlechtilými ženskými figurami v demi-saisonových paletots, o štíhlých, nádherně vykrojených nohou a zracích jiskřících jako

Chianti Vecchio; že ve Velkém Těatru moskevském vzal krajan Suk taktovku, nádherným sálem rozdováděly se melodie pocházející ze všech znamenitých muzikantských hlav, sestavené do velikolepého baletu »Korsár« a Hoelzerová tančí tak dokonale krásně, že se chce hlučně křiknouti na celý sál obdivem a nadšením, a ty — ty eh! Ležíš na životě a koušeš stébla.«

»Jároško, jaký jste blouznil! To jsou snad ty hrůzy válečné?«

»Pro Boha, nemyslete si moje milá, že jsem něco proklínal, ne, ne, jenom tak, vzpomínal, rozumíte? Ale onen večer nalezl jsem ukojující prostředek proti tesknosti.«

»Prosím vás, jaký pak zase?« zvolala Ljubov Pavlovna.

»Skromný, odpovídající přísnému antialkoholickému ovzduší ruské činné armády.«

»Totiž?«

»Jídlo — abychom nešli daleko. Jíst, přátelé; ano. Jídlo je velkým nepřítelem melancholie. Onen večer snědl jsem zvolna — sousto za soustem — půl bochníku chleba a půl libry másla sibiřského, soleného, jež chránil jsem v konzervě ve svém tlumoku, a tak jsem se zaměstnal, že když bylo dáno znamení k dalšímu pochodu, byl jsem nepříjemně vyrušen ze své čistě »psychické« večeře, cha, cha! Neboť krmil jsem ve skutečnosti duši, aby nebolela.«

»Brávo«, neudržel se jeden vlasatý student, »'psychická' večeře! Ale jste vy, vojáku, originál! Jen co jest pravda!«

»Silence, filologie! — Poručík přiblížil se ke mně a šeptá: »Dubský, vezmi si dva hochy a jdi podél druhého konce lesa, jehož za pět minut dostihneme, stále nalevo, až přijdeš ku stavení teď opuštěnému; kde rakouské zákopy prý činí záhyb, jsou na několika místech přerušeny a dále na svahu údolí opět počínají.«

»A proč jsou přerušeny?«

»Rakušané předpokládají, že mají před sebou pro větší oddílý reschůdný les s potokem, a tím že jsou chráněni. Ostatně místo prý je se dvou stran výborně stráženo kulomety.«

Co je tedy mým úkolem?

»Určíš, kdo nebo co jest ve stavení, potom, co se děje za stavením, do jaké hloubky jsou dráty, kolik mají řad, a kam by se člověk dostal, kdyby v bouřlivé noci chtěl projíti s rotou vojáků tímto otevřeným místem.«

Pomyslíl jsem si:

»... na pravdu boží, pane poručíku« — ale neřekl jsem ani slova, zasalutoval, otočil se na levém podpatku a učinil zpáteční kroky.

»Za dvě hodiny budeš zde; porozuměl jsi všemu, Dubský?«

»Zcela, všemu! Hej, Dlasku, Zamrazile, půjdete se mnou?«

»To je otázka!«

Hotovo. Stáhnuvše pasy — u mne to šlo velmi těžko, což chápeš, Dusjo, že ano — vše jsme přivázali, podvázali, připevnili a stiskli, bychom mohli jít tiše jako půlnoční stíny, bez jediného zvuku.«

Teď Jaroslav Dubský stlumlil hlas.

»Jak temná byla noc! Nikde nejmenšího šumu, jako kdyby zde nebylo křivých čar zákopových, k nimž upřeny jsou zraky celého světa. Ticho naprosté, nadpozemské...«

»Hu, jak strašné,« šeptala Ljubov Pavlovna.

»To jenom zde v teplém pokoji u krbu zdá se to tak strašným; tam, v poli, jest to prostší, i smrt jest prostší, věřte mně.«

»Měli jste asi otupělé nervy, nešťastní hoši!«

»Totiž jenom někteří a jenom někdy, to je pravda. Nuže dále! Ve vzdálenosti tří kroků od sebe, podél lesního příkopu plížili jsme se jako tropičtí dravci kupředu; skutečně poznámky a předpoklady poručíkovy byly velmi správné. Asi za čtvrt hodiny, jež velmi rychle uplynula, doplížili jsme se až k domku; okolo něho sem a tam zely zbytky plotu, ostatní jeho části byly již dříve rozebrány pro polní kuchyně nebo pro ohničky vojenských táborů. Byla to nejspíše bývalá hájovna, nyní zcela opuštěná. Zastavili jsme se naproti v lese a seděli několik minut ani nedutajíce; oči naše tak zvykly tmě, že blízké předměty mohly rozeznávat i dosti dobře. Pojednou slyšíme, jak zleva blíží se kroky, a kdosi německy volá polohlasem: »Strážce, strážce!« Potom jde k oknu a nervosně na ně zaklepá; u dveří ihned zjevují se nové tři postavy.

»Večeři jsme vám přinesli, a vy spíte, lumpové!«

»Nespíme, pane svobodníku!«

»Víte, kde jste? Víte, co to znamená býti na přední stráži? Kdybych vás udal, skončilo by to velmi smutně. Nač myslíte, darebové? Což není možno, že v lese jsou Rusové? Ne, nesmějte

se, tak jistě to není, čert nikdy nespí; a ještě odkryté místo, bez drátu, necítíte ani dost málo zodpovědnosti?«

»Ale ujišťuji vás,« ozval se druhý hlas, vyjadřuje se špatnou němčinou, »že jsem nespal.«

»Proč mne tedy nikdo nezastavil, neokřikl?«

»Naš post stojí pravěji, podél příkopu čtyřicet kroků; jistě podle hlasu vás poznal, pomyslíl si, že je to zbytečné, okřikovati své lidi — a propustil.«

»Výmluvy! Ostatně mějte se na pozoru, váš čas také jednou přijde! Možná, že čeká vás stejně smrt nebo — ruské zajetí — tedy ještě hůře; ale aby vám čert rozuměl, možná, že to dokonce chcete.« — Mlčení; pro nás tato domluva měla velikou cenu, neboť teď věděli jsme, kde skrývá se stráž. Jak blízko od ní jsme se zastavili, a jak bylo rozumno, že jsme se vůbec zastavili! Dva vojáci předali stráží večeři a vzdálili se. Této pauzy věnované jídlu jsme ihned využili a obešedše opatrně stavení, dali jsme se tím směrem, jímž zmizeli vojáci do noční tmy. Daleko jsme však nedošli, neboť za chvíli uslyšeli jsme s levé strany vzdálené hlasy; malá, náhodná úžlabina nás skryla a opět leželi jsme vedle sebe, podobajíce se koroptvím, skrčeným v brázdě. Hlasy se nepřibližovaly ani nevzdalovaly. Dlask mi šeptá: »To je asi rozhovor v zákopech.« »Ano«, odpovídám, »a jelikož před námi žádné dráty nejsou, ležíme nejspíše v tom otevřeném prostranství, o němž vykládal poručík a zmínil se ten rozhněvaný mládenec. Hovořící jsou od nás vzdáleni jistě padesát kroků; předpokládám, že tam je asi »kulometové hnízdo«; zákop tvoří nejspíš ostrý zaokrouhlený záhyb a ve dne má přehled nejenom přes celý tento otevřený terén, nýbrž — hledě s naší strany — ovládá celou konečnou levou část výspy lesní. Kdyby se nepřátelský pluk dal chytiti na tuto léčku, dopadlo by to s ním velmi tragicky. Teď je zapotřebí určit, jak tento průsek je široký. Jdi, Dlasku, učin to. Snad též budeš moci určit vzdálenost podle hlasů z protějšího úseku neb dle jiných příznaků. Narazíš-li na dráty stanov, kolik je řad koliků a jak silný jest drát! A šetři se!«

Za velmi krátkou dobu vrátil se Dlask zpět a šeptal: »Na několika místech, bratře, jsou díry od granátů — nejspíš našich.«

»Ovšem že našich. Ale jak mohli by naši korigovati zde střelbu?«

»Jenom z aerostatu.«

»To je jediná možnost a shoduje se.«

Dlask opět ponořil se do tmy bez jediného zvuku.

»Vidiš«, šeptal jsem, »jak slušný cíl určili naši dělostřelci.«

Zakývali jsme mlčky hlavami a hleděli dále do tmy, snažíce se něco uhadnouti i určití.«

Zde učinil Jaroslav Dubský krátkou pauzu. Všichni napiatě poslouchali a nenadálé mlčení je jakoby překvapilo. Marie Arsenjevna přikázala doplniti dříví v krbu, jež znovu vesele zapraskalo a barevný pruh se zakolébál.

»Nuže dále, Jaroško, nenapínejte trpělivost...«, žebronila Dusja.

»Podívejme se, jaká krvelačnost! Počkej, počkej, dočkáš se, dojde na ni hned. — Jistě nedoplížil se Dlask ani celých sto kroků, když v tom kdesi vpravo, asi v těch místech, kde opustil jsem naše hochy, třeskně výstřel, za ním druhý, třetí, potom salva a na konec po celé čáře silný oheň z ručnic; ba i kulomet se ozval se svým »ta-ta-ta«, v němž bylo cosi lidského. Obrazotvornost zapracovala: oddíl poručíkův vykonává asi příliš čestně danou mu úlohu zašel tak blízko k nepříteli, že byl zpozorován a naň namířena celá šílená noční palba. Nasvědčovalo to ostatně o nervosnosti velitelů posádek zákopových. Noc kreslí všechny věci desetkrátě hrůzněji, ale míra může býti vždy zachována, obzvláště je-li svědomí hlídek čisto, a je-li vůbec svědomím. — Ale jestliže jsme se ulekli nenadálého poplachu v zákopech nepřátelských, jak musilo nám býti, když nočním tichem ozvalo se vzdálené houknutí dělové s naší strany, potom hned druhé, a v blízkém úseku napravo udeřily dva ruské granáty, prošuměvše předem celou chromatickou škálu nočním tichem. Vzdálenost od jícnu až k nám měřila určitě šest verst. Napadl mne strach o Dlaska, ba vyčítal jsem si nyní, že poslal jsem ho samotna; již byl jsem rozhodnut, že polezu mu naproti, když s levé strany rakouský kulomet, který jsem správně vytušil, započal oheň namířený nejspíše na les na pravo od přední hlídky. Jakoby v odpověď na to s ruské strany opět ozvalo se houkání, a přímo nad našimi hlavami praskly dva šrapnely, třetí vybuchl v levo a čtvrtý vzadu, asi nad hájovnou. Tento čtvrtý výstřel vlastní artillerie byl mně osudným!

»Bože můj, snad nebyl jste raněn vlastní kulí? Nešťastný...«

»A kam, holoubku?«

Karikatura Karla Babky:

„O velkém bourání habsburských vrat.“

»Jedna kule udeřila s největší prudkostí nad kotník pravé nohy. Rána byla velmi bolestná, ale v jediné sekundě bolest přešla, takže jsem ani necítil, krvácím-li nebo ne.«

»Sláva Bohu, nemučil jste se tedy.«

»Poté chtěl jsem skrčiti nohu, abych ohledal ránu, neboť velmi jsem se podívil, že bolest tak brzo pominula. Leč ani jediného pohybu jsem nemohl vykonati — ani rukou ani nohou. Celá pravá strana těla ochrnula a nebyla více k potřebě, jako by byla cizí. Bylo mi strašno, když uvědomil jsem si tuto svoji polovičatou smrt. A hlavně kde! Uprostřed lví jámy, na pokraji jícnu sopečného, očekáváje kromě toho ještě bludnou kuli zepředu nebo druhý náhodný ruský šrapnel. Snad Rakušané se vzpamatovali, uvědomivše si, že takový poplach jest úplně zbytečným plýtváním nábojů, přední hlídky nikoho nehlásily, i nalevo, kde byli přátelé, se věc jaksi brzo vysvětlila, oheň stihl i naše děla zamlkla. Byl to obyčejný obrázek války, jedna z tisíců nočních válečných bludiček, jež brzo pohasínají. Jenom já zde ležel polo-mrtvý.«

»Zamrazile,« povídám, »jsem raněn a nejspíš těžce, neboť celá pravá strana ochrnula.« Zamrazil se křečovitě pohnul, ulekl se. »Na ústup není ani pomýšlení, rukou nemohu hnouti ani nohou. Musíš teď myslet na sebe a na naše, aby dostali zprávy. Ale dříve, prosím tě, prokaž mi přátelskou službu a...« Zamrazil jaksi podivně zasyčel, což vyjadřovalo zlobu. »Do zajetí nechci za žádnou cenu, víš, co by to znamenalo. Bože, jak je to hrozné — ani ruka nepracuje, ani noha se nehýbe!«

»Čert byl dlužen toto neštěstí od vlastní kule!« velmi rozčilen šeptal Zamrazil. »Ihned učiním plán ústupu.«

»Není možný...«

»Je to ošklivé zranění, slyšel jsem o tom, ale nežli bych tě zde zanechal samotna, příteli, nebo tě zabil, to raději sám zahynu.«

V tu chvíli vrátil se Dlask.

»To byla mela,« šeptá. »Ale vím všechno, bratře: čtyři řady kolíků, drát dvojité točený, řídké ostny, je místy přetrhaný našimi granáty. Vzdálenost odtud měří asi tři sta kroků. Blízko, tam v pravo, udeřily právě dva granáty. A jak vy jste se zde bavili? Šrapnely přece kropily kdesi zde velmi blízko!«

Nastala trapná pomlčka.

»Neštěstí, Dlasku!« šeptá Zamrazil. »Bratr desátník je raněn.«

»Raněn? Těžce?« V jeho hlase bylo slyšeti zděšení i smutek.

»Těžce. Má ruku i nohu umrtvenou. Nemůže se pohnouti. Teď je přirozeně naší povinností, vynést ho odtud.«

Pomyslili, poradili se. A nesli! Drazí hoši! Jaká to byla hrozná cesta! Jakž tak pomáhal jsem si rukou i nohou, oba mladíci vši silou mne popotahovali, jeden za ruku, druhý za nohu. Nejtěžší chvíle však byly u hájovny. Zamrazil tento složitý taktický výkon rozřešil rychle: předem sám neslyšně odnesl všechny naše věci — kromě dvou pušek — do lesa, zatím co my čekali jsme schování ve vzdálenosti asi dvaceti kroků od stavení, tiše, jako neživé věci. Trvalo to drahnou dobu, než se vrátil.

»Zdá se mi, že teď v domku úplně usnuli anebo odešli někam kupředu.« Ale jenom pronesl tato slova — z hájovny kdosi vyšel a hvízd. Zprava od lesa hvízdnutí se opakovalo.

»Vidíš, jak to šálí, příteli! Taková temná noc, toť jeden ohromný klam, jeden fantom; ničemu nesmíš věřit, ani sobě ne, dokud vše vlastním rukama neohmatáš.«

»Byl bych přísahal...«

»Od střelby neutekla přece ani hodina!«

»Dobré dvě, bratře. Jistě dobrou hodinu trvala křížová cesta desátníkova od místa neštěstí k tomuto stavení. Teď však půjdeme dále. Opatrně, povedu vás!«

Vstal jsem a podpíraje se s jedné strany o silnou šíji a nesen se strany druhé, belhal jsem se velmi zvolna kupředu. Brzo byla levá noha k smrti unavena a zdravá část těla jako by byla čímsi otrávena. Trnul jsem hrůzou při pomýšlení že náhle ztratím smysly a s hlukem udeřím sebou o zemi, vydávaje sebe i své přátele jisté smrti. Bože, jak každá hrouda vyrůstala v horu, jak objevilo se na zemi tisíce a tisíce překážek dříve nikdy nepozorovaných a zdánlivě malicherných! Čím stal se lesní příkop! Jistě Mojžíš méně uvažoval, stanuv na břehu Rudého moře, než my, majíce překročiti půl metru hluboký příkop. V lese jsme byli nuceni si odpočinouti a Zamrazil přinesl prozatímne schované věci.

»Tak, a teď, bratře, učiníme následující věc,« pronesl Dlask, jako člověk, jenž dlouho o něčem přemýšlel a nakonec dospěl k závěru: »Rozepni pás, prostrč pod ním jeden konec pušky, já učiním totéž, potom upevni ji ještě řemínkem od spodků, ale opatrně, aby nespady, pás na těle zase stáhni co nejsilněji, potom

pevně ji sevři oběma rukama, neboť řemen by tiži neudržel, a bratr Dubský sedne si na ni doprostřed těsně mezi nás.«

Skutečně jsme tak učinili. Hoši vykonávali oddaně tuto milosrdnou službu. Byl to, milí přátelé, hrdinský výkon, prodrati se v noci za úplné tmy lesem na těchto primitivních nosítkách, jež byla dosti široká, by činila chůzi hustě osázeným lesem téměř nemožnou.«

»Chudáku, a po tom všem ještě zachoval jste si takový humor a radost ze života!«

»Ho, ho! Vy ještě nevíte, nejdražší přítelkyně, proč vlastně humor mám! Počkejte, i to přijde. Veselá, upřímná mysl jest dar boží, zrovna tak jako talent; já vždy cítil radost ze života, ale po mém zranění ona se zdvojnásobila.« Jako na důkaz, že teď výborně vládne rukou, zapálil si Dubský širokým, teatrálním gestem cigaretu.

»V šest hodin ráno, k smrti unaveni, s rozdrásanýma rukama a zkrvavenými tvářemi dostihli jsme ruských zákopů. Podobal jsem se skutečně více mrtvole než člověku živému. Jedna skupina ruských vojáků, jež vykonávala asi noční službu, dělila se právě o čaj. Smysly mé byly ke všemu vlažné. Dlask a Zamrazil obdrželi též hrneček teplého nápoje, a přikusující kousek cukru hlasitě srkali. Jakási smrtelná únava rozlila se mým tělem, a když se rozbřeslo, usnul jsem. Potom prý mne přenesli na nosítkách do polního lazaretu divise a týž den do sanitního vlaku, jedoucího přímo do Moskvy. Představte si, Dusjo, kolik myšlenek proletělo mou hlavou, když náčelník vlaku, lékař o pronikavých, černých očích, nejspíše Gruzín, oznámil ve vagoně, že našemu vlaku určen jest směr na Minsk, Moskvu! Dal jsem příliš najevo upřímnou radost, neboť se zastavil a zabubnovav prsty na svých prsou, řekl s lehkým kavkazským přízvukem: »Aha, to bude jiná vyzvědačská služba — takhle v pět večer na Petrovce, že ano? To si myslím!«

»Mně již sotva podaří se konati ji s kladným výsledkem, pane doktore!«

»Aj, aj aj — tolik energie v očích a tak málo v srdci. Byl byste pěkný Čech, kdybyste tak brzo ztratil naději ve spásu. Počkejte několik neděl, až začnou s vámi konati různé špásy s masáží a elektrinou, budete jinou zpívat!«

Jeli jsme do Moskvy čtyři dny a čtyři noci. Jedinou událostí po čas cesty bylo, že ve Smolensku přišla v průvodu vysokých hodnostářů jakási vznešená milosrdná sestra, aby si prohlédla vlak. U mého lůžka se zastavila, zeptala se, kde jsem byl raněn, odkud pocházím a jsem-li dobrovolníkem. Obdržel jsem na památku malý kovový křížek. Potom vysoký důstojník Červeného kříže dal mi několik velmi neapných otázek, na něž bylo mi velmi hloupě odpovídati; snad některý analfabet Vjatecké gubernie zeptal by se rozumněji! Ostatně nemluvil čistě rusky. A ještě — počkejte, zapomněl bych — jeden voják vedle mne zemřel, a na kterémsi stanici ho vynášeli. Tot vše, co stalo se po cestě.«

»A co bylo potom v Moskvě, Jároško, proč jsme tak dlouho o vás nevěděli?«

»Byl jsem úplně bezmocným po čas léčení. Věřte mně, neměl jsem radosti a touhy. A jaké léčení to bylo! Přál bych vám prodělati desátou část. Na Prečistěnce ve velmi dobrém lazaretě soukromém, milosrdná sestra, takto Němka z Rigy, mající v ruském zajetí bratra, skutečně, jak lékař předpověděl, začala medicínskou masáž velmi solidně, a kromě toho každý den vozili mne do zvláštní nemocnice, kde byl jsem nejdůkladněji elektrisován. Lékaři tvrdili, že důležitý nerv pravé nohy silným úderem »vetlačem« do rozbité kosti nad kotníkem a paralysován. Masáž a elektrisace měly ho vyburcovati, oživit, přivést k starému místu a dáti mně možnost, bych žil opět lidským životem. Léčili mne měsíc, druhý, třetí. Na počátku věřil jsem v dobrý výsledek, dokonce chvílemi zdálo se mně, že můj stav se lepší; ale bohužel — jenom se mně zdálo. Když již přešel drahý čas, opustila mne naděje — i začal jsem si zoufati. Býti v cizině docela sám, úplný mrzák, bez blízké duše...

»A na nás jste zapomněli!« vyčítavě pronesla Marie Arsenjevna.

»Je to smutné; a nevděk je to!« doplnila Ljubov Pavlovna.

»Zrada to byla; měl byste se stydět!« nachmuřila se Dusja.

»Ach, jak je to prosté — zlobiti se na mne; víte, ale mé drahé, co znamená od rána do večera obsluhovati polomrtvého a přece zdravého člověka, činícího všechny nároky na život — obzvlášť, je-li mlád?«

»Trpěl jste též pro nás...«

»Eh, jaký pak to život! Přitěž všem a především sobě; tak je to, moji milí! — Zoufalost, jež s počátku často přiváděla do hlavy myšlenky o sebevraždě, zvolna časem měnila se v jakousi tichou resignaci, pohled upřený obyčejně do neurčita stával se klidnějším, rovnějším — a potom i tomu jsem zvykl. Nemyslíl jsem tehdy mnoho, prostě zapovídal jsem si mysliti na budoucí život. — A tak přešly celé měsíce!«

Zde učinil Jaroslav Dubský druhou výmluvnou pauzu.

»Teď vlastně teprve začíná má historie. Doposavad bylo vše pouze úvodem. Poslouchejte a vezměte si z toho hlavně vy, mladíci, příklad! Jednou večer seděl jsem u okna a pozoroval, jak na dvoře domu houstne soumrak, jak slepice za slepicí odebraly na hřád, jak mohutný bernardýn svysoka je pozoruje, a jak všechno drobné a životní je úplně lhostejno k mému neštěstí. Jako kdyby se vůbec nestalo. Taková netečnost maně nabádá k egoismu. Vše žije svým životem výhradně pro sebe, hluché k tomu, co děje se vedle, proč ty měl jsi činiti výjimku? Život rozdělil se na dvě epochy — před neštěstím — a po něm. První byla zalita slunečním jasem, tam vše bylo zkrášleno koloritem červánek, to byla zlatá doba zdraví, ve druhé byl smutek, ovzduší krypty, pohřební vůně chrysantém, předsíní smrti. — Začal proces skeptických myšlenek, jaký již dávno nebouril mou hlavou, a bůhví do čeho bych se byl tehdy večer domyslíl, kdyby mne nevyrušilo nenadálé zaklepání na dveře. Hned poté vešli do místnosti dva dobrovolníci, ruští kavaleristé, rekonvalescenti po chorobách žaludečních. Byli to moji sousedé z vedlejší místnosti.

»Hej, soudruhu, přicházíme, abychom ti učinili vážnou nabídku.«

»Totiž jakou?« obrátil jsem se k mluvícímu, jenž držel v ruce civilní obíek. Oba byli oblečení v prostých ruských »rubáškách« s širokým pasem jako kupci z Nižního Novgorodu.

»Proč jste, hoši, v civilu?«

»I tebe jsme přišli převléci! Dnes půjdeš s námi. Hle, Kolja má dnes narozeniny, je mu 24 let, a to znamená, že podle pravoslavného dřevního obyčeje člověk musí býti až do dna vesel. Kromě toho pozorujeme, že žiješ hůře než nejpřísnější asketa; máš přece rovněž takové právo na veselí jako lidé zdraví, ne-li větší. Zkrátka a dobře jdeš s námi dnes do města.«

»Ale já přece nemohu jít...«

»Ovšem. Povezeme tě v tvém kočárku, budeme tvoji čestnou stráží, bude to originálnější. Uvidíš, jak srdečně tě uvítají v Kavkazské restauraci!«

»Kde je to?«

»To je vedlejší. Hlavně, že se budeš dobře bavit.«

»Dobře? Ale jsou tu překážky.« Trpce jsem se usmál. »Pohlédte na mne, junáci!«

»Trochu jsi zbledl; málo pohybu na vzduchu, trápení. Je to přirozeno. Dnes se však začerveneáš, ručím ti za to!«

Převlékli mne do občanského šatu, posadili do kočárku a opatrně, aby nikdo v lazaretě o tom nevěděl, vezli na Prečistěnský boulevard a ještě několika ulicemi i pereulky do malého šantánu. Náš příchod vzbudil skutečnou sensaci. Byl to spíše »vjezd« nežli příchod. Vše se ohlíželo, ba i herečka, zpívající na jevišti učinila delší rozpačitou pauzu. Ale oba hoši byli zde nejspíše jako doma, neboť služebníci vítali je velmi uctivě, nazývaly je jménem vlastním a otcovským, několik hostů se seběhlo a se zvědavými obličejí vyptávalo se, kdo jsem a odkud. Sedli jsme si do malého postranního kabinetu, odkud bylo viděti i na scénu. Naše společnost rostla každou chvíli, všude zvučel smích, všude samý vtip, až smutno mi z toho bylo, neboť jsem chvílemi zalétal myšlenkami na západ, k hochům, do atmosféry krve. Ostatně, netrvalo to dlouho. Kdesi daleko a hluboko skryté víno bylo přes policejní zákaz vyneseno na boží svět, a ihned začaly připitky, řeč stíhala řeč. Mezi přítomnými byli výborní řečníci. Držel jsem se statečně; ale milí hoši volili takové připitky, že nepřipitím velmi těžce bych je urazil. Když se mi po prvé zatočila hlava, odřekl jsem se úplně, poukazuje na svůj ubohý stav. Ale moji přátelé nutili mne k pití nejrafinovanějším způsobem.

»Pijí na zdraví těch hrdinů, kteří beze slova, neznámí a velcí, přišli z dálných Čech, aby položili na válečném poli, po boku našich bohatýrů, své životy!!« Ovšem, že jsem vyprázdnil pohár do dna.

»... až jednou malá, pracovitá země setřese své jho, bude to jasný svátek vzkříšení bohatýrského národa, jenž slaven bude všemi věrnými Slovy. Zvedám číši za vzkříšení českého státu!« S nadšením vypil jsem pohár znovu.

»... což nelkají dnes v celém světě desetitisíce otců a matek, jimž neúprosná válka vzala na věky jich děti? Ale jest ještě velmi mnoho nešťastných žen, jež nevědí vůbec, kde děti jejich meškají, jež tuší je pouze v dýmu válečném; což nejsou tragicky velké, tyto klesající pod tíhou strašných domněnek? Pochybnost, přátelé, jest těžší určitosti! Neboť bojí se i cizích slz i cizích radostí. Jednou z nich jest matka našeho druha Jaroslava Dubského. Cítím povinnost zvednouti číši za zdraví této vzácné ženy.« Pil jsem upřímně dojat tou vzpomínkou.

»... proto volám: ať žije drahá naše popelka, bohatá i chudá, toužící po pravém Bohu, po pravých lidech i po pravém štěstí, věčně zamyšlená a hloubající, naše těžce zkoušená matka-Svatá Rus!!« Bylo by velkým přečinem nepozvednouti teď pohár a nevpítí na blaho druhé otčiny!

Následovalo ještě několik přípitků, týkajících se předmětů velmi diskretních, a věřte mně, nebylo možno odřiči.

»Ale zdráhal jste se, Jaroslave Alexejeviči?«

»Ovšem, ovšem...«

»Dalo vám mnoho námahy ono zdráhání?«

»O tom historie mlčí, Marie Arsenjevno! Brzo přišla chvíle, kdy sedě v kočárku, proti své vůli zatočil jsem se jako v nejdívočejším tanci; zakymácel se a zaletěl kamsi do prostranství vzhůru a hned zase padal zpět do strašných hlubin. Zachvátila mne ona závrať, jež jistě, kolegové, jest vám známa od šesté třídy gymnasia.«

Třetí velká pauza.

»Asi o půlnoci stal se zázrak. Vypil jsem ještě jeden pohár vína. Náhle jako by celým mým tělem projela jiskra, cosi mnou zacloumalo, do hlavy pronikla jakás neurčitá myšlenka, pozvedl jsem hlavu a neočekávaně udeřil ze všech sil pravou rukou do stolu!«

»Pravou?«

»Ano. Poté vstal jsem samostatně ze svého kočárku, rozhlédl se a vrávoravým krokem přešel pokoj tam i zpět. Hleděli na mne jako na půlnoční přízrak, nevěřice svým zrakům a o otevřených ústech sledovali každý můj pohyb. Já ovšem neseznával v tu chvíli dosah toho, co se stalo, jaké ohromné štěstí mne potkalo, že vrácena jest mi ruka, že ožila má noha, že mohu se

Na Sibiřské magistralé: Jak těžko se to jelo domů...

sám obléknouti, sám svléknouti, sám nakrmiti, že jsem zase samostatným člověkem! Když minuly první vteřiny němého údivu, propukli všichni přítomní v hlasitý jásot nemající konce. Domů jsem jel tentokráte na izvozčiku za zpěvu písní z mnoha hrdel. Onu noc spal jsem velmi tvrdě a probudil jsem se odpoledne, když v lazaretě pili čaj. Můj případ ovšem nebyl tam již žádným tajemstvím, neboť v minutě všichni, kdo jenom trochu mohli, seběhli se u mého lůžka. Nyní musil jsem učiniti hotové představení se svými, opět zdravými údý. Všichni mně blahopřáli, jenom milosrdná sestra neměla času, telefonovala totiž šíleně na všechny strany Nikolaji Vasiljeviči, Maximu Dimitrijeviči, Petru Peroviči a bůhví komu ještě, takže za chvilku před domem stála velmi dlouhá řada izvozčiků, jeden přes druhého prohlíželi mně pánové mladí i staří, v brýlích i bez brýlí, studenti, lékaři, docenti i profesori, potom dva, tři žurnalisté a fotograf místních obrázkových novin. Musil jsem procházeti vpřed i vzad, mávati rukama nad hlavou, jež po bouřlivé noci strašně třestila. Chvillemi připadal jsem si jako náčelník divokého kmene. Nakonec jeden starý profesor obrátil se k žurnalistům: »Pánové,« povídá, »tento mladík měl nerv paralysován úderem kule šrapnelové, jež podivnou shodou okolností tak byl skryt a rozložen, že ani masáž ani elektrisace nevyrušila ho z nenadálého umrtvení. Ale tento mladík přijal včera tak důkladnou dávku alkoholu, že jím byl nerv přiveden zcela neočekávaně k životu — a žije! Vidíte, je to jediný případ, kdy pití lihovin ve velké mělo příznivý účinek a dokonce vrátilo ztracené zdraví.« Potom obrátil se ke mně. »Děkujte Bohu, mladý muži, že vrátil vám zdraví, takové případy nevyskytují se denně. Ale nemyslete si, prosím, že vám víno bude vždy užitečno, ne — to ne!«

»Povídej si, povídej,« pomyslí jsem si.

Poté nahnul se pan profesor těsně k mému uchu a šeptal: »Prosím vás, kdepak takové silné víno prodávají?«

»Liška!« kmitlo mi hlavou. »Při nejlepší vůli se nepamatují, pane profesore!«

Potom jsem byl ve všech možných nepěkných pósách fotografován, ale když mne to omrzelo, vytratil jsem se do města a za poslední vojenský groš jsem si koupil láhev kachetinského vína. Z toho vyplývá morálka, Ljubovi Pavlovno, že ne vše je zlato, co se blýská, ale že i ne vše jest jed, co jedem nazývají. Budou-li

se vtírati zase stíny do vaší duše, vzpomeňte na dnešní večer a na to, co vrátilo mne k pravidelnému životu.«

Mladí lidé se usmívali a Dusja, poklepavši mu na rameno, řekla:

»Tak si představuji budoucího svého muže, statečného, s puškou v ruce i pohárem!«

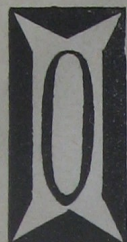
Jaroslav Dubský na ni laskavě pohlédl a zahleděl se potom do plápolajícího ohně. Bylo příjemno a útulno! Na koberci pohrával světelný pás.

ZDENĚK NĚMEČEK:

ZLOČIN VIKTORA VIKENTJEVIČE.

Čtyři listy byly vyměněny...

Olgo Nikolajevno,

dověděl jsem se, že dlíte již delší dobu v Moskvě a posílám vám proto — po dlouhých dvou letech — tento list. Dlíte prý u kněžny Alexandry Georgievny, té dobré, staré dámy. Těšíte se asi navzájem v krutých dobách. Dopis tento přinese Vám skvrny mé velké lítosti a atomy uštvané duše. Jsem uštván...

Olgo, zlaté děvče, pochopte z těch několika slov hrozný — intimní — román mého nitra a spojte se přes neko-nečné prostranství se mnou, jako kdysi naše myšlenky byly zharmonisovány.

Jsem v Praze. Přišel jsem již poněkud k sobě, upravil svůj zevnějšek, trochu málo pookřál mezi těmito chladnými polabskými Slovany, jichž veškero konání vede střízlivý evropský rozum; ale přece cítím se mezi svými, a oni v podstatě nejsou zlí, jsou asi na tom mém malé kousku země příliš zaměstnaní. Dopis poveze Vám milý hoch — Čech — dejte mu též odpověď.

Olgo, má zlatá vzpomínko... Za mnou jsou krvavé stopy: všude, až sem do této země vedly a strašily ve snu. Já viděl úžas! Já viděl, jak bělely vlasy! Ó, neznáte mého posledního osudu! Jak hutně tragický byl to čas...

Byl jsem řadovým důstojníkem Wrangelovy armády. Chtěli jsme Vám něco krásného přinést, my sami nevíme, co to bylo, říkali jsme tomu »červánky« nebo »růžový čas« nebo ještě vřeleji — »velká skutečná svoboda«. Idealismu bylo mnoho, ale nepodařilo se to, byli jsme slabí, a mnoho nás bylo již podřato kokainem i morfiem, novými spojenci rudé gardy. Dvě zrnka kokainu každý z nás chránil v krabičce, aby je v příznivých chvílích položil na pěst, a... Ó, neptejte se, co jest — býti kokainistou, co rozkoše a co hnusu.

Do zapomenutí všeho šedivého na tomto světě! Děla duní a ty, vdechuv z vaty notnou dávku éteru sedíš opilý, a zdá se ti, že rajská hudba zaznívá z velkého Neznáma.

Olgo, Váš zjev — můj talisman... Vaše tvář, věrné zrcadlo duše, a vzpomínka na ni — jako akord starého spinetu.

Bůhví proč, ale zdá se mi, že nejste teď se mnou spokojena — jako s protirevolucionářem? Ne, na to jste příliš hloubavá. Vy víte, kdo já jsem a kým jsem byl. Já jsem — já. A kdo jsou ti tam — rudí — tam není vůbec »já«. Bil jsem tudíž do toho bez-tvarého lidského temného rosolu, který tvrdil, že není na světě »já«, nýbrž pouze »my«. »My všichni...« Tak ostře jsem počal nenáviděti veškere ten dav — hulákající a hnusný. Bože, co jest to — dav?

Vyvraždí-li všechnu buržoasii, snad velký zločin neučiní, ovšem sami při tom přijdou o bídný život. Proč však — proč, ó, proč — týrají duši? Proč vtírají do ní tolik lži hříšné a přece tak krásné a svůdné?

Jest to vrozený cynism. A před tímto cynismem, žlutým a suchým, utíkali při kapitulaci armády Wrangelovy ruští lidé.

Viděl jsem, jak po zemi i moři procházel se sám Úžas! Poslední nešťastný boj s rudými pod Džankojem ještě nebyl do-bojován, a již ohromné vlny uprchlíků z Krymu valily se ku Sevastopolu. Muži, ženy, děti, uniformovaní i bez uniforem. Šli, šli — až zastavili se na nábreží přístavu na jednom místě a v nesmírné řadě čekali na parník, který by je spasil. Do města nikdo nešel, aby neztratil řady, daleko nikdo neodcházel, aby neztratil svých lidí a zavazadel. I stáli tam dvě noci a tři dny pod širým nebem. Všechny tři městské lazarety byly přeplněny. Zpráva o porážce působila jako morová rána. Lehce ranění byli vyzváni, aby sami odešli na lodi, a pro těžce raněné prý přijedou automobily. Stateční Wrangelovci — ti nejvíce postižení, jedno-nozí nebo bez obou noh — čekali v horečném ve smrtelném napětí.

Olgo — což někdo z Vás může vědět, co je to čekání, když ve vzduchu vane hnusný zápach smrti, jenž sílí, sílí, sílí... Tělo zmrzačeno a chce se žít, údy od těla odervány — a nad budoucnem jest modré, laskavé nebe fantasie.

Až kdosi šilený příběhne a hrozné očekávání jedním výkřikem rozřeší. Přinese jistotu... Ze všech koutů ďábel se směje cynicky dutě.

»Automobily, na nichž vy, nešťastní ranění, měli jste jeti do

přistavu k lodím, jsou již naloděny, a — siréna již dvakrát pískala. Holoubci, až zapíská po třetí... ó-ó-ó...

A mrzáci na postelích zařvou bolestí, žalem i vztekem. Od-souzení? Mnozí — již jednou nohou v hrobě — táhnou zbytky svého těla s nadlidským úsilím ven — z budovy — a jdou cestou k přistavu. Chvillemi lezou nebo se válejí. Chvillemi některý omdlí, jiný zemře. Na ulicích je zlověstné ticho. Cesta verstu dlouhá trvá šest hodin, sedm hodin, osm hodin, a konce jí není. Náhle kdesi velmi blízko houkne siréna. Je konec. Když doplahočili se na nábreží — parníků tam již nebylo. Zato stádo šílených lidí, jimž nepoštěstilo se vstoupiti na palubu parníku »Saratova«. Mezi těmito lidmi procházejí jakési příšerné vlny, a kdo dobře pozoruje, cítí — že zde zavládla nová, příšerná paní: Zoufalost! A pak dán je první pokyn: plukovník, který neměl štěstí a zůstal na nábreží, zvedá ruku s revolverem a střílí svou dceru. Potom střílí do vlastního pravého spánku. Výstřel praskne, tělo se kácí, a hned potom nastupuje hřbitovní ticho. To lidé přemýšlejí o vlastních »já«. První vražda stala se ve dne. Dobrotivé slunko však jaksi chránilo ještě lidi od hrozné malomyslnosti. Zato noc žala hroznou žeň.

Olgo — nastojte — celé hloučky a zástupy se střílely a vrhaly v moře...

Vzpomínám-li teď na to, zdá se mi vše hrozně vzdáleno a zakryto mlhavým rubášem. Útrapy, jež následovaly potom v malé loďce, kam náhodou jsem se dostal, a jež dovezla mne téměř až do Cařihradu, snášel jsem tupě, nervy byly předrážděny a na nic nereagovaly. Byla to tragická apatie ke všemu.

A teď, řekněte mi, Olgo: Národ ruský jest asi též národem »vyvoleným« — ale k jiným cílům Sudby? Jest to fatální tělo, na němž kdosi neznámý a krutý zkouší mocnost bacilů. A naše tělo slovanské, naše tělo dětí východní přírody je modelem jistě cenným. Onomu neznámému lékaři není však možno vraziti kinžál do jeho hrdla, poněvadž jest nesmrtelný a v různých variacích se bude vraceti.

Pamatujete se na bílé noci na březích finských u Petrohradských? Cítila jste snad někdy zápach těla onoho operátora, když pokoušel se v těžkomyslném pološeru očkovati vám šílené nápady? Co mohl učiniti ruský člověk, když jedá po proudu Volhy, zahleděl se do nekonečných březových lesů levého břehu?

Mohl se jenom zamysliť. Měl ku přemýšlení prostor a měl k němu čas. Všude byly dálky a v těch dálkách myšlenky rostly. Jaké mohly býti ty myšlenky?

Ó, víte nejlépe, jaké mohly býti.

Ale dosti na tom. Teď jsem na místě, na břehu řeky Vltavy, stojíte před mým duševním zrakem a mluvím s Vámi. Znáám Vás tak dobře a přece nevím, jak vyhlížíte teď, jako milosrdná ošetřovatelka stáří kněžny Alexandry Georgievny. Jste moje jediná láska, a jsem jist, že již více nebude ženy, již bych miloval. Tuto kapitolu svého mládí — nebo snad skončeného mládí — jsem dočetl. Jen o jedno Vás prosím, má Olgo! Žijte jakkoliv, budete-li přesvědčena, že žijete krásně, — jen zůstaňte sebou, sebou — Olgo, tou výlučnou aristokratkou ducha i citu, jakou jste bývala ve zlatých dnech našeho bezstarostného mládí. Buďte zlatovlasou Olgou Nikolajevnou, slavíkem, bílým rackem, jasným soklem i královským orlem, vším tím v jedné překrásné harmo-nické osobě — podle toho, jaký paprsek padal do Vaší duše — ženou mnohostrannou a přece tak žensky prostou ve dvou slo-vech: Miluji Tě. Vy jste byla, Olgo, pro mne rodnou Rusí, bohatou a přece prostou, miloval-li jsem ji, miloval jsem Vás, a láska k Vám byla láskou k té zadumané zemi.

Teď ztratil jsem Vás obě.

Včera stál jsem nahoře na zdejším starobylém hradě, vanul východní vítr, který nesporně přicházel až z našich rovin. Bylo mi velmi těžko. Já cítil a přec neviděl...

A dnes dověděl jsem se, že dlíte v Moskvě. Je to svátek velkého Znovuzrození. Tedy — jste, nikdo Vás nezabil, a jste-li Vy, je i moje myšlenka, je moje naděje, jsem já. Olgo — budu s úsmě-vem pracovati nejčernější práci, dřítí od rána do večera, budu Vám potom věnovati tiché meditace, a vše to bude zasvěceno velkému dnu mého nového shledání s Vámi a rodnou zemí.

Olgo — zůstaňte sama sebou!

Více nenapiši, příliš se bojím o tento dopis, záleží-li mi na spo-jení s Vámi.

Opatruj Vás tam, v bývalé — je to možno tak říci, není to hříchem? — v bývalé mé vlasti všemohoucí Bůh. Zůstaňte věrna vzpomínkám o onom zářícím jižním létě. Mladému muži, jenž přinese Vám tento dopis, plně důvěřujte.

Líbám tyto stránky a závidím jim jejich štěstí.
Olgo, zůstaňte věrnou sobě a své opuštěné vznešenosti.

Váš

Viktor.

*

Můj Viktore!

Dnes předali mi Tvůj bolestný dopis, poslaný z Prahy. Jako blesk z modré oblohy! Jaký neočekávaný výbuch ve fadese mého života! Přiznám se Ti otevřeně: měla jsem malou naději, že jsi živ. Jednou se mi totiž zdálo, že viděla jsem Tě na operačním stole, u něhož lékař jaksí malomyslně gestikuloval, a má pověrečná duše mi řekla, že je to znamení velkého neštěstí. Víra uviděti ještě jednou Tebe — se zlomila.

A vlastně od té chvíle jsem jen nalomený květ. Míjel, rok, míjel druhý, i třetí přišel — a tu jsem se utvrdila v utkvělé neblahé myšlence a ztratila smysl života. Ty jsi přece byl mým ranním sluncem, v jehož jasu jsem se koupala, ostatní, co přišlo po Tobě a co je teď, je jenom znoj životního dne, jenž nemá stínu.

Je mi na srdci těžko. Dopis vyvolal příliš prudkou bouři. Dříve, než Ti sdělím o svém posledním životním období, dovol, bych pozdravila Tě — jako znovuzrozeného, nebo z mrtvých povstalého.

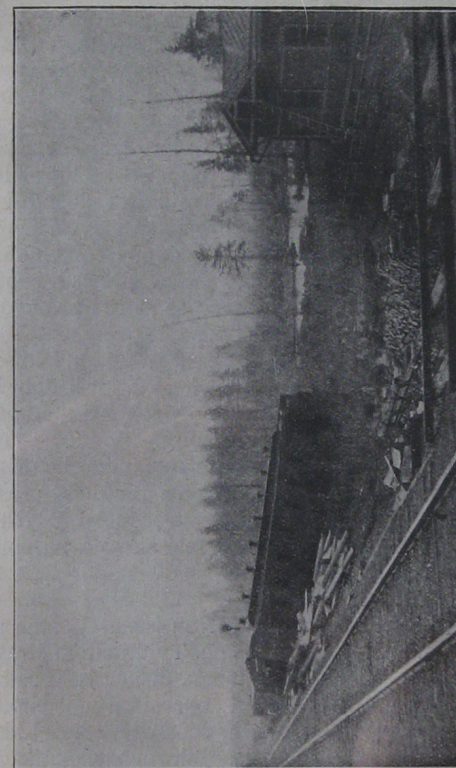
Nastane však i pro mne život? Ó, zodpověz tuto palčivou otázku, neboť hynu. Jak ožehl jsi mne svým přísným imperativem: buď sama sebou, buď bývalou aristokratkou ducha a srdce! ... Ó, příteli, když psal jsi onen osudný list, ve kterém mi tak roztomile a dvorně vykáš, nevěděl jsi, že jsem nalomena. Byla-li má duše před léty podobna štíhlé palmě tropů života, jest nyní smuteční vrbou jeho chmurného severu.

Tragedie vězí v tom, že nemohu se ozvatí jasnou ozvěnou, že nemohu přiletěti k Tobě bílým holoubkem na volání Tvého ušlechtilého ducha — je, můj jediný, má zlatá krymská romance, — je pozdě.

Soumrak mé duše — přednoční chladný van, jehož Ty, tam v Evropě, nepochopíš.

Vyslyš mou smutnou zpověď a pláč trosek mé duše.

Nezachovala jsem vznešeného dekora, jež přikazoval mi erb mých otců. Vrhla jsem se do víru revolučního s křesťanskou vírou

Na porouchané trati sibiřské
co chvíli došlo ke hrůzným železničním katastrofám.

v lidství, které představovala jsem si jako ony hravé vlny černo-mořské, které rytmicky ladně a přece velmi prostě líbají zemi jako jich věrnou sestru. Takové vlny vysílalo mé nitro všem, všem! Jde kolem mne člověk chudobně oblečený. Zastavím ho, hledím mu do očí hluboce a vřele, prosím jej, by si mi postěžoval na osud, že jsem mladá žena a ranhojička, jež dovede léčiti. Věnuji mu poté celý den, jdu k němu do dřevěného domku, opatřím úklid bídneho jeho brlohu, přinesu květiny, rozestavím je, dám mu peníze, prosím, by vychovával své děti jako budoucí lidi dobrého zrna, aby vši silou chtěl, by byly lepší než on. Dávám mu zbytek svých peněz, o něž rozdělila jsem se s kněžnou Alexandrou Georgievnou. A v duši rozhostí se teplo. Ruce pálí od tvrdého kartáče, ale ústa se usmívají. Je radostno žít a pracovat ve jménu velkého lidství. Zítřka onen člověk, jenž jistě se napraví, pomůže mně, neboť uvidí, že mne osud uondal a že ztrácím vřátke ženské síly. Přijde, mléka přinese i bůlek, jež s úsměvem mi podá a poprosí, abych se šetřila pro své budoucí děti — vše ve jménu velkého lidství.

Revoluce mnou zatočila. Sloužila jsem každému, kdo se mi zdál býti poctivým člověkem, všem přejícím a v duši dobrým.

Viktore, jaké věci jsem dělala, a co ještě ode mě požadovali! Kapala jsem krev vlastního srdce na oltář revoluce — a při tom stále myslila na Tebe, v myšlenkách prosíc o požehnání při práci. Tys však nepřicházel, má vroucnost šla hluše do prostranství. Zapomněla jsem při tom, Viktore, na jednoho člověka, který přece také měl právo na štěstí, na vřelé slovo a na polibek velkého Lidství...

Zapomněla jsem na sebe.

Já byla lysinou pouště v oase, kterou jsem — sama nepochopena — utvořila. Byla jsem tak sama, Tvůj fantom strašil, černá myšlenka co chvíli stanula přede mnou, počala jsem se bát o své psychické zdraví — samojediná, uprostřed chaosu revoluce a uprostřed, ó Viktore — uprostřed ničemných lidí. Lidství bylo snad jen ve mně a v několika nadšených revolucionářkách, a všichni ostatní, jež jsem dříve zbožňovala jako lidi velkého dychtění, stanuli v holé prostotě svých sobeckých zájmů o — mizerné vládnutí.

Sama a sama. Okolo orgie ve jménu velkých ideí. Chvillemi zoufalost mne jímala nad tím, kam drahá vlast pojednou na-

miřila, omlouvala jsem je všechny, ty, kteří tvořili revoluci, neb se mně zdálo, že jsou vznešení kněží. Ale tomu tak nebylo. Nastoupilo rozčarování a suché zoufalství. Ó, objev se, neznámý mistře, a pověz mi o posvěcující moci revoluce, pověz mi o nádhře rudého praporu, jenž jest vlastně vlajkou naděje, jako žádná jiná. Když zoufalost z mé samoty duševní dostoupila vrcholu, zemřela kněžna, tak, jako když svíci vítr uhasí, tak prostě a přírodně.

Kde byl jsi, Viktore, v tu minutu mého neštěstí a mého hoře, myslila jsem přece na Tebe, což jsi necítil?

Tehdy přišel onen člověk v modrém plášti. Podal mi ruku a stiskl mou prudce. Tu ruku, o kterou později, když byla jsem v zoufalé bídě, požádal. Neměla jsem do úst chleba, nebylo prádla, do něhož bych se převlékla — vše bylo kdysi rozdáno — a tehdy myšlenky jako černí ptáci poletovaly hlavou. Onen muž dal mi najíst, oblékl mne a poskytl mi přístřeší. Za to vzal bez jedině otázky obět mého těla, hořkou a strašnou... Sdělím Ti jednu podrobnost, Viktore. Když mě síla jeho svalů zdolala, a já podléhala, myslila jsem palčivě na Tebe. Ty jsi byl však kdesi v neznámu, neslyšel jsi, nepocítil. Tou chvílí začíná mé otroctví pod společnou střechou. Zdá se mi, jsem dokonce o tom přesvědčena, že psychická nemoc, jejíž příšera kdysi přede mnou vyvstala, slavila svůj smuteční vjezd do mého velkého mozku.

Pracovala jsem dále, v jednom z komisariátů, kde můj vládce byl hlavním. Jaká to byla práce — věru nevím, jen dobře se pamatuji, jak trpce jsem se usmála, když pochopila jsem rozdíl mezi revolučním zápalem studentských konspiračních blouznění — a mezi touto praktickou ubohostí. Kolik bylo nás — strojů, kolik bylo nás živých, individuí, z nichž mnohá byla plna naděje na vlastní »silný život«...

Individuum?! Kdosi Neznámý se vždycky v atmosféře chytrácky chechtal, jakmile slovo to bylo proneseno.

Co je to jedinec? Ano, je to celý svět... Cože? Kde? Kde jsou takoví lidé? Halo, sousedé, kdo může se z vás hodně nahlas, srdečně a divoce zasmát?

Ty, Viktore, píšeš mi hroznou větu: buď sama sebou. Jak jsi mne přivedl k vědomí — a tím rozdrásal nitro do krve, jež tam v drobných kapkách zbyla!!!

Já — nejsem více já.

Jsem vzpomínkou na sebe — na Tvou — Viktorovu lásku. Má modlitba je krátká: Bože dopřej, aby Viktor byl libán Osudem tak dobrým, jako zlým jest Osud můj. Bože dopřej, bych mohla vzpomínat na minulost tak dlouho, dokud nezešediví mé skráně, Bože, dopřej člověku, aby měl právo na své srdce a svou duši — amen.

A když v zapadajícím slunci zlatí se baň chrámu Christa Spasitele, jdu v myšlenkách k Tobě:

Jsem skryta ve vinohradu krymské stráně. Nade mnou je modrý azur, který shlíží se v nekonečné mořské ploše dole pod strání. Cikády popěvují neúnavně. Ve vzduchu je aromat tak vzácný a jemný, že se hlava chvílemi zakrouží. Ve strání je tatarský domek, odkud občas zaznívá unylá domorodá píseň asiatská. Tempo života a radost z něho — šílená. Žijeme, žijeme, všichni žijeme — lidé, broučci, motýli, révovnik i boží ptactvo. V srdci chovám velký dar: lásku. Cítím, že již nejsem děvčátko, nýbrž žena, poněvadž mám tak šíleně, tak prudce ráda, jak jenom jít může tento cit rozvířiti. V Tvém pohledu prostě mizím, stávám se malou, stále menší, až nakonec jsem tak malá jako Tvůj malíček levé ruky a při tom rdím se tak jako rubín, jenž malíček ten zdobí. V podvečer jedeme spolu na loďce ven — do moře, daleko od břehu. A když jsme tak sami dva, mezi nebem a vodou — pocituji Tvou velkou sílu — a na konec mizím docela. Ty jsi zosobněné Vše — já proto přestávám býti. Potom Ty zpíváš svou Krymskou romanci na slova, jež sám jsi složil. Pamatuješ, Viktore?

Na krymském břehu dva cypřiše stojí,
dva delfini v azuru vlnek si hrají,
my na břehu sedíce z lasturek něžných
si stavíme zámky. Ó, všichni jsme děti —
jsme děti božského jihu a lásky...

V těchto okamžicích — cítím to teď jasně — vrcholilo mé mládí, zde byl jeho zenit, jediný jasný bod a smysl mého života.

A teď, Viktore, po tomto nešťastném blouznění vracím se do své bídě a otroctví. K čemu ještě budeš mne vybízeti? Předě mnou je temno. Nevidím již ničeho. Je strašná hlubina, do níž jsem padla, a těžce se nade mnou atmosféra zavřela. Nebo snad

víš — Ty, silný — jakou cestou mám se bráti? Jsem přece Tvoje, ať objímá mne jakýkoliv muž a jakékoliv zlo.

A teď ona těžká otázka... Bylo to snad hříchem, že jsem věřila v Lidství a ve velkou Revoluci? Bylo mou osudovou chybou, že zapomenuvši na »já« sloužila jsem nové modle »my«?

Viktore, růžový svazku mé životní knihovny, Tvá odpověď jest rozsudkem a mým osudem.

Tvá

Olga.

**

Olgo!

Teď zavládlo okolo takové šero, jako za bílých nocí petrohradských: šero těžkého zoufání, smutku nevyplněné touhy a marného dychtění.

Zemřela Alexandra Georgievna, zemřel aristokratismus, zemřela Rus... Všechny jsou mrtvy. Nebyly dosti silnými Tvé zásady — Olgo, Tys nikdy asi nebyla přesvědčena, že jsi lepší než jiní lidé, že mezi kameny a polodrahokamy jsi draho-kamem.

Na východě je rudý požár, do něhož mohu vstoupiti jenom tehdy, budu-li mít možnost jej uhasiti. A uprostřed jeho záplavy ztratila jsi se mí — kdysi tak naprosto moje.

Bože — ve svém listě ni jediným slovem jsi se nezmínila o útrapách nás — Wrangelovců. My přece též cosi jsme chtěli.

Jak velká je tragedie aristokratické osamělosti... Nejsem přece dnes nic více než onen tulák, jemuž šla jsi tehdy ukliditi jeho pokoj, jemuž přinesla jsi svěží květy a darovala své upřímné pohledy. Kdo může mne však zviklati? V Tvém okolí dnes jest mnoho mužů stokrátě bohatších mne, a já přece sebe neztrácím.

My ruští lidé starého kořene umíme přenášeti bídu, již nám dali pariové. Když ztratil jsem panství, zabořilo to. Když zničili dům, kde jsem se narodil, duše hořce zaštkala, ale slzy ty jsem polkl, aby nikdo jich neviděl, nikdo z těch bradatých dáblů. Potom otevřeli bankovní schránku a vzali rodinné skvosty, jež zdědil jsem po předcích, ukradli zlatou medaili, již obdržel jsem v poslední třídě gymnasia, unesli všechny cenné papíry. Zahrozil jsem pěstí. Na druhý den však když vzešlo slunce — mával jsem

rukou, lehký jako boží pták, bezstarostný, sáhl jsem si na čelo a vykřikl: To zde, zlatí soudruhové, mi neznárodníte...

Takový pocit vznešené osamělosti mívám v těch vlažných večerech na nábřeží zdejší řeky, jež tvoří podnoží jedinečného úchvatného pohledu. Toto místo mne v mých zásadách posiluje. Ano, ať jsou proudy jakékoliv ať davy lidí jako pitomí papouškové opakují cokoliv — zůstanu šlechticem, jako jsem býval.

Avšak Ty, Olgo, co Ty? Přišera hrozného dvojího otroctví, jež Tě zajalo, mne poděsila. Musím Ti pomoci. Dnes v noci, přehazuje se beze spánku na svém lůžku, myslil jsem na Tebe, myslil, myslil, jak Ti pomoci co nejrychleji. Neustále mne dotěrně pronásledovala jedna myšlenka: Že slabost Tvá, již projevila jsi svým šíleným skokem do náručí revoluce a do drápů onoho neznámého tvora, jest, jest — promiň mi ostří výrazu — nemravností... Je možno sloužit samumu? Je možno vrhnouti se do objetí oblaků kobylek? Je možno splynouti s vlnou dýmu? Chceš řídit dráhu valícího se tupě ulomeného balvanu? Ty? Což nutno opakovati německé filosofy, bys věděla, že svět jsi Ty, že jsi středem všeho, a blahotvorné fluidum, jež osobnost Tvá dává, je pouze ženská Tvoje láska? Proč nebyl jsem tehdy podle Tebe, proč nebyl jsem oporou a silou? Ta dnešní kalná louže — a Ty, Olgo — se v ní koupeš...

Než — je třeba odpomoci.

Starý náš dům, který sousedil po levé straně s domem Sergěje Pavloviče Afanasjeva, byl obklíčen nevelkou zahrádkou, kterou zdobil v levém zadním rohu altán. Přesně ve vzdálenosti desíti aršínů směrem ku nejbližšímu stromu zakopal jsem před svým útekem na jih kovovou krabici, kde uloženy jsou skvosty generála Dimitrieva a jeho zabité ženy Jeleny — mé ubohé sestry. Mezi nimi najdeš prastaré rodinné dokumenty, dnes bezvýznamné, staré zežloutlé smlouvy, recepty a ještě malé pouzdro s různými předměty. Toto všechno, Olgo, je Tvé. Opatrně věci ze země dobýti nebude ani tak těžko, tím spíše, že jest to jedno z nejtíšších a nejméně vyhlédávaných míst Moskvy.

Vybeř si z nich to, c o p o t ř e b u j e š.

A teď chci odpověděti na poslední větu Tvého milého dopisu: zda bylo to hříchem, že jsi věřila ve velkou Revoluci.

Ano, Olgo. Tys zapomněla na památný večer před mým útě-

kem k Denikin, když předčítal jsem Ti ono geniální místo z Dostojevského »Běsů«?

... život, který vytvořila pouze theorie, jemuž duši vdechla doktrína — jest bohopustý žert, ne-li hloupost.

Nezdálo se Ti to tehdy hroznou věštbou? Jistě v Tvé duši již tenkrát kvasilo, již tenkrát věřila jsi v nové vyšší určení, nedopouštějíc, že jest klamně.

Jdou na Rus nové časy? Bude východ tím, čím má býti — kolébkou červánků?

Tvá odpověď, Olgo, kterou při nynějším spojení mohu míti již tak poměrně brzo, přinese světlo do šera mého soumraku. Ty uvážíš každé slovo, o němž jsem Ti napsal, mně snad zachováš lásku i přes příkrý tón, jímž stylisoval jsem dnešní své poslání.

Jsi-li dosud mou Olgou, mou krymskou romancí, pak vol opatrně a nalož s nalezenými věci tak — jak náleží.

Nejsi-li... nechci domysleti.

Do srdce Rusi a do Tvého — vřelého velkého srdce — jde tato nejnihtnější vlna mé duše.

Viktor.

*

Panu Viktoru Vikentjeviči Pětušinskému,

v Praze.

Viktore Vikentjeviči,

píše Vám zcela prostý moskevský člověk, který je povinen Vám sdělit o smrti Olgy Nikolajevny, vzácné ženy. Žena ta Vás milovala celou bytostí. To znamená, že Vaše přesvědčení a Vaši životní filosofii chtěla přijmouti za svou — ale nemohla a proto ztroskotala.

Olga Nikolajevna svěřila se mi se vším, a to proto, poněvadž po její smrti měl jste zvěděti prostou a zdrcující pravdu. Ona Vám kdysi psala, jak je rozčarována theoretiky revoluce, zmínila se, jak násilně vstěpují se nové idey ničemnými lidmi, jak proto trpí a — nakonec zaplakala nad ztrátou i n d i v i d u a. Jedinec zmizel! Vy pak odpověděl jste dopisem, v němž byla obsažena jedna fatální věta, která probodla srdce jemné té ženy, takže byla mrtva dříve, než přijala jed, který jste jí odkázal.

Já, Neznámý, obviňuji Vás z vraždy.

Nůž ku smrtící ráně zvedl jste tehdy, když jste napsal: »Slabost, již jste projevila svým šíleným skokem do náručí revoluce, jest — nemravností...« Vraždy tak ohavné si Olga Nikolajevna nezasluhovala.

Tvrdíte, že jste miloval, nebo že milujete Rus? Jen ten, kdo miloval Lidství, miloval Rus. Olga Nikolajevna pochopila — ač aristokratka — něco, čeho Vy jste nepochopil: že vane nad Evropou vítr obrození lidské společnosti, že po Zemi volným krokem kráčí Spravedlnost. Nemluví o komunismu, ani o socialismu, jsou to theorie vzniklé v mozku člověka, a jako takové mají nedostatky, neboť každý člověk má chyby. Ale Lidství... Onen souzvuk, který cítíte, jste-li po havarii parniku na záchranné loďce, moře je divoce rozbouřeno, a vesla v loďce uvádněna jsou v pohyb lidmi, kteří všichni stejně touží po životě; ustane-li jeden veslovati, jsou druzí ztraceni. Teď nastává velký souzvuk, úcta i láska. Byli snad na Rusi lidé, kteří netoužili po záchraně? Znal jste snad takové, Viktore Vikentjeviči?

A když někdo klesal, přicházela Olga a pomáhala. Pomáhala tak dlouho, pokud mohla. Osudné bylo ovšem to, že když sama ocitla se v bídě — a bída ta byla mnohem citelnější, než tušíte — místo pomoci sáhli na ni zatřísněnou rukou a zaházeli ji cynismem rubu revoluce.

Muž, který se jí zmocnil byl — monstrum. Život po jeho boku byla odporná agonie. Olga však věřila ve vyšší naznačení života a čekala.

V tom, jako boží poselství ve vrcholnou chvíli — přišel Váš dopis. Nalomená květina vssává do sebe nový život, otevírá svojí rozladěnou a přecitlivělou duši — a čeká na velké Vaše slovo, na chef d'oeuvre Vašeho života, ve Vaše duševní dítě; ona čeká na větu:

Drahá moje Olgo — zdravím i Tebe k novému životu... Jsi posvěcena duchem, který táhna nad zemí — hledal jemná srdce. Tys pochopila v revoluci ne její opilé popěvky a hymny, ne její vraždění a loupež, ne její válku a násilí, nýbrž Tys pochopila v ní pár suchých, do výše — k nebesům — trčících paží, jež mluví: Bože, ó Bože, ó velký svatý Bože, hle voláme, my všichni ubozí Tě vzýváme, dej, ať na bídné hlavy naše prší dar Tvé dobroty, dar Evoluce; dej, svatý Bože, L i d s t v í... Znič N e n á v i s t.

Na porouchané trati sibiřské
co chvíli došlo ke hrozným železničním katastrofám.

Vy jste se dopustil vraždy. Ve Vás ztratila Olga poslední naději; což necítil jste z jejích posledních vět, jak hrozně již kolísala? Jak její pán i ostatní lidé ji kradli víru? Zbýval jste jediný Vy.

Před smrtí pravila, ještě dříve, než došel osudný list: »Jest ve městě, jemuž říkají »Řím severu«. Vidi pohledy, jež zušlechťují; ó — jak velkolepý bude závěr jeho myšlenek, jímž bude vyjadřovati mravní pomoc, které potřebují.«

Olga Nikolajevna poručila mi, abych dle Vašeho návodu kopal ve Vašem starém domě. Přinesl jsem za bouřlivé noci šťastně vše: skvosty generála Dimitrieva, staré dokoumenty i malé pouzdro s narkotiky a jedy.

A ještě téže noci k ránu šlechetná Olga Nikolajevna dle Vašeho návodu vybrala si to, co potřebovala.

Poněvadž jste rozbil víru, vzal jste člověku Lidství a Lidství člověka.

Tím tedy zločin Váš jest těžší.

Ano, člověk, jenž odešel do Neznáma, byl aristos — tak, jak Vy jste nechápal.

Na východě, zde v této posvátné zemi vane nový vítr. Vítr ten pohrává květy na hrobu Olgy Nikolajevny, neboť ona byla jeho apoštolkou.

Ivan Sěryj.

TOMÁŠ G. MASARYK: Pravda je jen pravda vědecká, kritikou ověřená a zdůvodněná; proto také náboženství moderního člověka spočívati musí na pravdě vědecké, jako náboženství bude spočívati na přesvědčení, nikoli na víře. Věřit, znamená věřit v něco a někomu — není jiné autority než věda a vědomý člověk.

RUDOLF MEDEK:

ZBOROV.

I.

České i slovenské děti,
synové národa,
omlazeného hrdinnou krví,
vy všichni, jímž dopřála nevlídná jinak sudba
nosit české i slovenské jméno,
vy nehynoucí i věčně žijící
haluze oživlého stromu,
slyšte mou píseň!
Nezapomínejte!
I buďte živi
na věky svatým ohněm
vroucích a hrdinských srdcí,
jež bila i chladla
pro vás i pro vaše děti
v bezměrné lásce i oběti
u Zborova!

II.

Od moře k moři stojí germánská vojska.
Od moře k moři hluboké podzemní valy,
přikopy, kde sídlí smrt!
Od moře k moři potoky drátěných přehrad,
otrocké rakouské čapky,
prušácké helmice!
Za nimi daleko překrásná leží země!
Země, jež oplývá mlékem i strdím.
Tam žije v okovech zmučený lid,
zchvácený tesnotou,
zpitý snem dávným a těžkým
o svobodě!
Tam žije děd i matka i děti,
mladá a smavá žena,

i bába — věštyně,
jež kdysi nám před lety říkávala:
Já, děti, už toho nedožiji,
však vy — vy budete bojovati
za světlý den,
jenž vzejde nad otčinou!

Od moře k moři stojí germánská vojska.
Za nimi temnota, otroctví, smrt!
Za nimi zakletá v dračích spárech
spí láska nás všech,
spí všechn náš život!
Domovino!
Nikdy tvé jméno nebylo sladší,
tak silné,
tak živé
jak v tento den!

Těžký a ponurý hněv,
nesmiřitelný,
zalehl v naše duše!
Hrozná a němá nenávist
utkvěla v našich očích!

Ti, kteří kdysi pokorně chodili
za pluhem otrockým na rodné liše,
vděční za skřivánčí písně,
za talíř polévky i skývu chleba,
ti, kteří mlčky na dusných fabrikách
drsné a pusté dny žili,
kdys bledí studenti, básníci, pěvci,
umělci — veselá chasa,
i ti, jimž nikdy nic nebylo svato,
bouřlivé pražské děti,
moravští junáci, šohaji od Tater —
tři tisíce,
tři tisíce smělých, sokolích srdcí —
ti všichni cítili v tento den:
Smrt není strašna!
Krásný a svatý je boj!

Tiché kdys budou pláně u Zborova,
mír, pokoj a klid
nad námi bude vládnout!
Ale věčný život
dán bude národu pokořenému.

III.

Jdou naše pluky.
Jde rota za rotou,
praporce vesele vlají,
bodáky zlověstně svítí.
Jak dlouhý a zlý a nelítostný drak
údolím ztemnělým v podvečer
táhne vojsko
do přední bitevní čáry!
Kraj hřmí podivným, válečným zpěvem!
V něm prahnou a chvějí se srdce,
sžehnutá milostným ohněm
hrdinné víry.

Jde rota za rotou:
naši se usmívají,
z osmahlých tváří vesele planou zraky,
veliký klid i epickou tvrdost
prozrazují čela.
Z nich vane mládí a svěžest,
pružnost a síla!

Jdou na smrt rytmičným krokem,
jdou k tanci.
A náhle všichni,
jako by kdosi tajemný řídil jejich duše,
zpívají jedním a mohutným hlasem:
»Neumrem na slámě...«

Jde rota za rotou:
všichni se usmívají,
jako by hezká a veselá děvčata

za každý úsměv a za každý pohled
tisíce polibků slibovala.
Všichni se usmívají!

Na předních liniích praskají dělové střely,
šedý i růžový šrapnel!
Veselý, vířivý, féerický hlase
junáckých bojů,
slávo i nebezpečí,
my vojáci slavné a staré brigády,
tě pozdravujeme!

Duj, východní, daleký větre,
i rei tam našim za Karpatami,
že my jdeme do boje za zpěvu písní,
pod vlastními prapory,
s překypělou i oddanou duší!
Nic není strašno, nic není vzdáleno,
není obav, ni pochyb, ni úzkosti.
Všem paže ztuhly v kladiva.

IV.

Já vidím vás, bratři,
jak tehdy, tak zřetelně, živě!
Podmole, Strnade, Plšku,
staří vojáci, přátelé, orli!
V předvečer útoku seděli v podzemní díře
nad kotlíkem čaje,
šediví, drsní, s vojáckým veselým vtipem
a věčným úsměvem
v zčernalých, urputných tvářích.
Tak spolu jsme chodili na »rozvědky«,
vždy smějící se, vtipkující!
Oj, sokoli, dravá chaso,
oj, junáci bez bázně i hany!

Já vidím vás, bratři,
jas klidný a plný síly plane

z vašich ohnivých, bujarých očí!
Tak jste vy spěchali z oddychu,
z dalekých ruských plání
sem, k svým, dny byly vám dlouhé,
cesty nekonečné!
Tak jste vy spěchali k svým,
všeho zanechavše.
Neb naši jdou v útok, naši jdou kupředu,
naši vítězi!

Předvečer útoku. Noc teplá se blíží,
teskně praskají řídké střely ...
To naši bratři. To naše hlídky!
A zde sedí šprýmovná společnost,
celá stará a slavná četa,
vtip srší, sta přezdívek, písničky,
vzpomínky na noční toulky a srážky,
na zbabělé nepřátele,
na odvážné kousky, závratnou smělost
a na padlé bratry!

Venku je ticho. Noc teplá a vlahá.
Vlní se slibně zrající žatva,
pták tikne v křoví. A hvězdy planou
nad zemí nevlídnou, ztopenou v krvi ...
Venku je ticho. Je ticho před bouří ..

V.

Toho dne tak svítlo slunce,
že bys chtěl vyskočit,
výsknout a vyhodit vysoko čapku,
s někým se bláznivě zatočit, zatančit ...
Ach, od jitra hřmějí naše děla,
hvízdají, syknou, zabzučí střely,
nad hlavou, zdá se ti, obrovský roj
tam šumí vysoko, zdivočelý
svět víří,
a před námi dým, kouř, rozryvy, mrak,

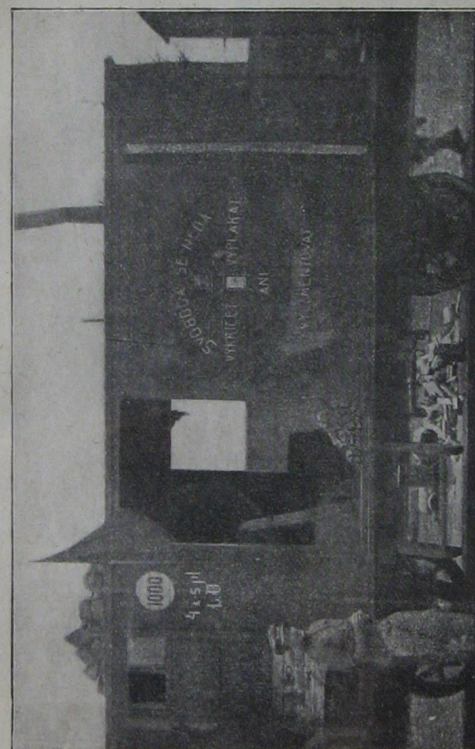
černá a zlověstná stěna,
ohnivá znamení, tajemné hvězdy,
rakety, plamenná vidění
apokalyptická,
a opět veselý vír a ples,
kvas Baltazarův,
kdy tajemná ruka v temnotách píše:
Mene, tekel, fares . . .

Od moře k moři stojí germánská vojska . . .
Za nimi daleko překrásná leží země . . .

A náhle — jak divoká vlna,
jak horská lavina v jarní vichřici,
v šíleném letu
vše smetající s krvavé dráhy
letí jak jestřábi na dávnou kořist
tři tisíce!

To nejsou ti, které jsi viděl včera,
hodné a přítulné hochy . . .
Proměnění,
zraky hoří,
všichni v plameni!
Každý tvrdě svírá svou ručnici,
bodáky barví se lidskou krví.
Meč ohnivý nad jejich hlavami . . .
A nyní již není ručnic,
ni štíhlých a lichotných štyků:
ale jsou nože,
jsou bomby — — —

Nad nimi vznáší se v temném kouři
duch dávného hrdiny, slepého vůdce,
slavného bojovníka.
Těžce dopadá jeho palcát
na staré vrahy, na staré zbabělce
od Tachova.
On neopustil svých dětí . . .

Domov československých legionářů v Sibiři
s velezajímavým heslem na vagoně, charakterisujícím tehdejší neochvějnou důvěru v pravdu
naší revoluce, jakož i bodrou mentalitu vojska v těžkých chvílích.

V jich žilách dnes proudí zbojnická krev
vzpurných a přísných dědů,
hlas dějin v jich ožívá hořící duši,
mytické věštby posvátná výzva
nesmírnou silou plní srdce,
vše, co bylo krásné a silné a volné,
vše nejlepší, co dalo naše plémě,
dnes ožívá v nich a mění paže
v kladiva.

Před nimi šíří se hrůza a smrt.
Germánská vojska
prchají v krvi
k Pomoranům.

Hřmí děla — a nevlídná lidská země
viděla zázrak. Boj ztichl.
Na poli, kde zlatá žatva zraje,
ohnivé vlčí máky
kvetou do krvava.
Boj ztichl a naši zvítězili,
Zpívají. Spí. Sní o milenkách.
Večer se sklání. Ohně hoří,
nad ležením prapory vlají.
Na poli zlatá žatva zraje,
tam leží padlí, rány v hlavě,
tam leží Podmol, Strnad i Plšek . . .
Všichni se usmívají!

VI.

Na zborovských pláních,
na hoře nad Cecovou
jsou mohyly bratří.
Veliké lány zlatého žita
vůkol-se vlní, vítr věje,
vzduch šumí hrdinskou písní,
slavnými vzpomínkami
ožívá každá pěšina, brázda.

Byť tam dnes cizí mluva zněla,
byť tudy přešly teutonské hordy,
to pole je naše!
Tam leží s úsměvem na zvadlých rtech
sto našich bratří!
Za temných nocí
na jejich mohyle tryznu slavi
staří slovanští bozi.
Planoucím létem
zde kvetou horké, rudé máky!
Odtud zní výzva, odtud zní příkaz
všem, kteří váhají, všem, kteří hynou
v potupném rabství!
Bratři, dnes otevřte věrná srdce!
Nezapomínejte!
I buďte živi
na věky svatým ohněm
vroucích a hrdinských srdcí,
jež bila i chladla
pro vás i pro vaše děti
v bezměrné lásce i oběti
u Zborova!

NA TŘECH STRANÁCH.

I.

akové přátelství mohou uzavřít jen mladí muži. Ač přátelství v mládí se uzavírá lehce, přece často, velmi často bývá vřelá a opravdová.

Jiří Tomsa, filolog germanista, muž sportsman-ského zjevu, širokých ramen a svalnatých rukou, vlnitých hnědých vlasů a modrých očí, vůlí dobrých lidí i hrou náhody získal stipendium k cestě do Skandinávie, které jeho klatovská teta doplnila na slušnou zakrouhlenou sumu, a pražská banka vyměnila za cizí bankovky.

Peníz k zamýšlenému studiu, podniku dosti fantastickému, nebyl velký, ale byl v dobrých rukou. V každém případě znalosti získané na severu měly vážit více než zlato představující doplněné stipendium.

To bylo před válkou — těsně před vypovězením.

Ztrávil dva týdny v Kodani, přepravil se Jiří Tomsa na trajektu do Malmöského přístavu, potom autobusem na nádraží, a v označený čas, na minutu přesně hnul se stockholmský rychlík na severovýchod, poskytuje kandidátu filosofie své pohodlí.

Když zmizela celkem fádňní část jihošvédská s domky bílými, a když za okny rychlíku pomalu zvedaly se hory, a domky obarvily se typicky na červeno, mladý muž vstal, umyl si pečlivě ruce a odebral se na číslo 13 do rychlíkové jídelny.

Stalo se, že protější číslo 15 obsadil mladík asi těchž let, jenom že s poněkud užšími rameny a poněkud světlejšíma očima. Čím usilovněji mladí lidé ukájeli hlad sušeným chlebem s máslem a pečeným masem, tím menší pozornost udíleli svému talíři, přenášejíce ji na své okolí a hlavně na sebe. Již v prvním běžném pohledu, jímž se z dále pohladili, bylo cosi jako projev přízně, ne-li sympatie, ba i touha po seznámení.

Kolem letěly prahory Skandinávie, téměř neobydlené, ale malebné paysáže Švédska s řídkými farmami a veleřídými

měst. Pět milionů lidí bydlí na tak značné ploše — a přece je zde kultura, vysoká kultura, snad současná nejdokonalejší civilisace... Mezi řídkými samotami protažen telefon, důmyslem člověka dobře využitkovány vodopády, hmota otrocky slouží jeho geniálnosti, dává mu proud, dává světlo, elektrické světlo umožňuje, aby kdykoliv pročítal knihy, jichž v moderních tiskárnách na dobrém švédském papíře tiskne se množství... Civilisace jde do hloubky, neb má dobrého spojence: chladné klima, jež tuží svaly, neunavuje mozky. Vítr mořský šlehá lice, jež rudnou a jsou zdravé. Těla vybavena jsou přírodou tu pro horské stoupání, tam pro plavbu na pláních mořských.

Vážný sever — kraj chladného rozumu a tuhého svalstva!

Po drahé chvíli muž číslo 15 promluvil, lámaje snaživě švédštinu: »A vlak — zdá se — bude za světla v Norrköpingu, že ano?« Číslo 13 odpovídá dle platných germánských větoslovných pravidel: »Ano, pane, neboť rychlík jede s přesností, jež překvapuje.« Zaznělo to jako příklad z konverzační knížky, vhodně použitý.

Zajímavého v těchto větech nebylo ničeho, leda to, že mladíci rázem poznali, že v této hornaté švédské zemi oba nejsou doma.

»Dovolte, můj pane, jest snad němčina vaší mateřštinou? Pak bylo by mi vskutku obzvláštním a milým...«

»Nikoliv, pane, to není. Čtu však, píši i mluvím německy slušně.«

»To těší. Věru. Tedy dovolíte snad...«

A rozhovor pokračoval německy.

»Dovolte, abych se... Jiří Tomsa, kandidát filosofie a filolog, a — hm — z Prahy — Čech.«

»Hans Barkman, student vysoké zemědělské školy a adjunkt na pile — jsem z Vratislavě — Němec.«

»Těší mne...«

A jeli.

Kouřili, pili pivo i švédské lihoviny. Mezi kouřením a pitím pilně rozmlouvali. Jiří Tomsa rád se seznamoval s cizími lidmi. Vtipně i roztomile odpovídal a hlavně dotazoval se jich s ochotou na jejich život, na zajímavé příběhy z něho, dává si líčiti nej-různější podrobnosti. Říkal tomu — »živá literatura — autorský výtisk.« Byl rád, stalo-li se z desíti případů třeba jen jednou, že autor byl člověkem zajímavým.

Hans Barkmann byl adoptovaným synem bohatého lesmistra z královských pruských lesů na pomezí českém. Tedy soused. Ukázalo se, že často honíval až u Vrchmezi v Horách Orlických na hranici, a nejednou za raněným srdcem šli po »barvě« až na českou stranu. Do Švédska jel studovat pilařství částečně prakticky, částečně v odborné škole v Härnösandu na břehu Botnického zálivu. Pilařství jest smyslem jeho života, jeho štěstím; miluje je vášnivě, vůně řezaného dříví jest nejjemnějším parfmem, výpar složeného dříví — blaženou vůní života.

Filolog — germanista původu slovanského budil v něm určitou úctu, ač sotva asi pravé pochopení, neboť oč zajímavější byla moderní výroba parketů, — celých sbírek starých warjagských ság!

To však nevaldilo. Byl tu společný živel u obou, živel, jenž srovnává se zemí hory: výbojně nadšené mládí.

Hrrr — do světa . . . Za štěstím, za dojmy i za bojem!!

Zatím vlak šíleně šuměl na viaduktech nad propastmi a tajemně hučel údolím, vždy blíže a blíže k Benátkám Severu.

II.

V prvních dvou dnech oba mladíci ubytovali se ve stockholmském hotelu Continental, používající plně pohodlí švédského zařízení, po obědě sedávali s novinami z vlasti v prostorném foyeru přízemí, naplněném nejrozmanitějšími cizinci. Po dvou dnech se však shodli, že oba jsou šetrní, že nemilují lesku a hluku velkého hotelu, a že šílený tanec neznámých tváří nakonec unaví. Na pobyt ve Stockholmu — rozumovali — stačí některý z hotelů v tichých ulicích, vedoucích od nábřeží.

Přestěhovali se. Zatím co Jiří Tomsa navazoval styky s místním filologickým světem, s několika autoritami i studentskými organisacemi, které v tu dobu byly již dosti slabě navštěvovány, chodil Hans Barkmann dopoledne po speciálních obchodních domech, pilařských firmách a odpoledne po museích. A tak po večeri s hlavou obtěžkanou dojmy vyprávěli si příhody celého dne. Rozuměli si velmi dobře, neboť povahově nebyli příliš vzdáleni. Čech měl jenom větší pozorovací talent, což Němec dosazoval většími životními zkušenostmi a v celku dokonalým praktickým pojmáním veškerých zjevů životních.

Hans Barkmann lišil se od středního Němce tím, že nenáviděl pruské vojáctví, ač byl dobrým Němcem, vlastencem i obdivovatelem Vilémovým. U svého císaře cenil však více všeobecnou vzdělanost, než talent důstojníka generálního štábu, spíše smysl pro potřeby národohospodářské než vojenské.

Jednou večer zapaluje si cigaretu pronesl: »Právě tak jako obdivuji pečlivé uspořádání výstavy fauny skandinávské s malbami Bruno Liljeforse v museu u městského sadu, tak nenávidím krví zbrcenou košili Gustava Adolfa v Severském museu; je to sice spravedlivá výslednice jeho dravé výbojnosti a bezohledné dobývačnosti, ale celkem je to odporný dokument odporného sedmnáctého století, s jeho žoldáckou módou a náboženskými válkami — pro nesmysl. Jaký pomník malichernosti a hlouposti! Bitva u Lütenu jest trestem zcela vhodným: takový trest přijíti měl. Moderní Švédové jsou rozumnější, až snad na musejního průvodce . . . Ó, nenávidím vojáctví!«

Jiří Tomsa mírně se usmívaje, tehdy poznamenal: »A což u vás, v Prusku, jak tam se vám dýchá s tak humánními názory?«

»Špatně. Tak. Ale nezdá se vám, milý příteli, že situace naše je poněkud jiná, než byla švédská v sedmnáctém století? Pohleďte na mapu a uvidíte, jak oni jsou mořem chráněni a stvoření k obraně . . . Ostatně, kdo by jim lezl do těch kamenů, co by zde hledal, jaký výboj, jakou kořist? Švédský národ je sám sebou cenný, je to přec jen národ starých energických vikingů, který prorážel stojatá bahna středověku; my však . . . Pohleďte nalevo, napravo . . .« Chtěl doplnit »dolů« — zarazil se však.

Byl dobře pochopen. Filolog však nepromluvil, jenom si pomyslí, že hřích zdá se krvavým, je-li cizí. Vlastní postupek však má tu vlastnost, že je schopen ospravedlnění, jde-li o určitý idol, jako je vlast, císař, program . . . Nedivil se. Tenkrát v Německu byla záplava bohatství i božího požehnání, vypiatý nacionalism a neobyčejné sebevědomí.

Hans Barkmann se svojí mentalitou byl člověkem velmi mírným a ohleduplným.

Do jejich přátelství otázka národů nebo ras neměla vnést disonance. Toho mlčky oba bez dohody dbali, a tak bylo dobře.

Hans Barkmann byl vášnivý pilař. Jiří Tomsa byl nadšený filolog. Jich pole zájmů byla velmi vzdálena. Zbýval tedy jiný

činitel: vnitřní jich kulturnost. Ta je pojila, sami oni to pocítovali. Proto navzájem druh druhu si vážili a cenili.

Oba měli své zvláštnosti.

Zvláštnosti Tomsovu, jež zřetelně uváděla v podiv Barkmanna, bylo luštění prastarých nápisů na hrobkách nebo popelnicích, na domech i kostelích, na knihách nebo rytinách, byť byly napsány třeba starošvédštinou neb jiným bájným jazykem. Řešil-li se zápisníkem v ruce, o hladu a žízni, polosetřelý nápis po tři, po čtyři hodiny, — vzbuzoval v duši svého přítele téměř posvátný údiv, jako se podívujeme fanatickovi.

Zvláštností Barkmanna, vyloženě a důsledně praktického člověka, pilaře, ekonoma a snad i schopného obchodníka, byla zcela mystická láska, hraničící s fetišismem, láska k prstenu s velkým chalcedonem. Prsten ten nosil na středním prstě levé ruky.

Toho nechápal Tomsa. Díval-li se jeho přítel po třicet minut na kámen prstenu, byl mladý filolog nejen udiven, ale dokonce pobouřen. Na tajemství prstenu se ho netázal, neboť jednou při nahodilé nárazce na vnitřní cenu prstenu zpozoroval, že Barkmann se zachvěl a poněkud mu zvlhly oči. Potom cosi vyhrkl o matce, o osudu nemanželských dětí a zmlknuv kamsi odešel.

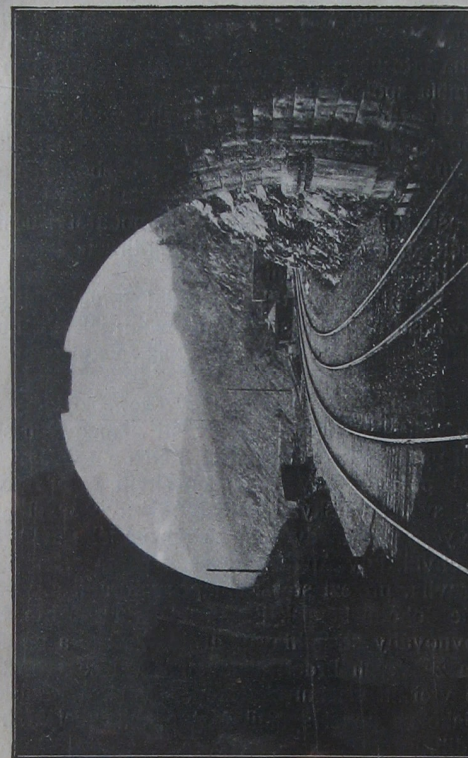
Od tohoto okamžiku Jiří Tomsa již nikdy nepátral po tajemné historii — události jistě rázi, nejménějším — a tak záležitost zůstala zahalena tajemnou rouškou. Jenom jednou z vlastního popudu prohlásil Němec: »Pokud bude na mém prstě, přinese mně štěstí. Hm — je to pověra, ale věřím této jediné svaté pověře.«

III.

Brzy potom stala se příhoda, jež dala jich přátelství nový směr a která křížem krážem přemístila dráhy několika dříve zcela nesouvislých lidí.

Naproti královské opeře u nábřeží zakotveny stály parníky. Bylo k večeru, západ právě zlatil oblohu, po chodnicích proudilo množství lidí domácích i cizinců, všichni byli radostní, hlasitě na sebe pokřikovali a z plných plic se smáli. Mladíci nikterak nemeškali a otevírajíce dokořán dveře výřečnosti i fantasií, radovali se z krásného večera.

»Hle!« pravil Tomsa ukazuje na bystrý proud řeky »jde k moři, k moři, k moři... I mne to táhne nezadržitelnou silou k moři.

Zádumčivý pohled z tunelu baltického.

Snad proto, že jsem tak vyloženě střeoevropské, kontinentální individuum. Moře, milý příteli, je naší matkou, jedinou matkou, věř mi, a velmi bych rád viděl obraz toho nadaného malíře fantasta, který by namaloval okamžik, když naše prababička, roztomilá buňka, přijavši velmi primitivní tvar nálevníka nebo něčeho jiného, z čeho vzešel pinekantropos, po prehistorické koupeli škrábe se na pevninu, chtějíc ihned uplatnití svá suverenní práva na tuto planetu. Jak asi vypadala ona dáma . . .«

»A zdali měla společníka . . .«

»Ó, velmi důležitá otázka! Z této chvíle mohl by se datovati vznik duchaplné instituce, která pod jménem manželství jest zdrojem příjmů dnešních zbožných církví a bezbožných advokátů a jeví se nám jako nejdůležitější složka života lidstva. Pamatuješ, jak vás ve vaší škole v hodině národohospodářství učili, že základem společnosti jest rodina? A o »jednotlivci« — rozumíš — na té první stránce nebývá ani puntík.«

»Poněvadž jednotlivec vskutku není nic! Smysl a krása lidství spočívá v možnosti pospolitosti a doplňování; jak chtěl bys jinak vytvořit kulturu, jak chtěl bys jinak vzdorovati slepým živlům . . .«

A právě v této vteřině, snad ještě v okamžiku, kdy slova ta zněla, stal se viditelný důkaz pravdivosti Němcových slov.

Po nábřeží procházela se anglická bonna se dvěma chlapci, z nichž jeden, patrně velký trapič, co chvíli zaměstnával svoji vychovatelku svými dětskými vrtochy. Právě seděl uprostřed chodníku a vycpaným medvědem za ohromného křiku bušil do kamenů. Ve chvíli, kdy Angličanka se k němu sehnula, aby jej zvedla a upravila, přelezl starší chlapec zábradlí a rozpráhl se, by co nejdále dohodil kousek jablka letícímu rackovi. Hodil — a pozbyv rovnováhy střemhlav padl do studené a prudké řeky.

Z několika ženských hrdel najednou ozval se pronikavý výkřik. Pak na vteřinu všichni ohromeně ztichli, a v následujících okamžicích jako na povel spustil zástup ohlušující křik. Všichni navzájem radili.

Ale chvilka, jež nadešla, přinesla nový výkřik údivu, vycházející tentokrát i z hrdel mužských. To bylo v okamžiku, když Jiří Tomsa, hodiv svému druhu přes rameno kabát a klobouk, bleskurychle přeskočil se vrozenou elegancí zábradlí a s jistotou starého zkušeného plavce vskočil do prudké řeky — těsně vedle

tonoucího chlapce, jehož voda na okamžik pojala, zavířila jím a zase vynesla na povrch o několik kroků dále.

Čím dále od břehu, tím značnější byl proud.

Na jednom ze zakotvených parníků ozvalo se poplašné zvonění, jež projelo napiatými nervy přítomných jako nůž. To zvonil starý šedivý námořník, jenž vše pozoroval a chtěje dle svých vetších sil pomoci — vrhl se ke zvonku. Rozčilení se zřejmě zvýšilo, a zástup na nábřeží se ztrojnásobil. Dvojice rozšířených očí sledovaly upiátě boj silného muže se živlem.

Zvonění na poplach nebylo zapotřebí. Filolog levou rukou uchopil nemilosrdně chlapcovy dlouhé plavé vlasy a pravou učinil pět mohutných vmachů za vydatné podpory nohou. Plul směrem k parníku. V následujícím okamžiku donesl ho proud k boku lodního těla a snad by ho býval odnesl již dále, kdyby se mu nepodařilo s největší námahou zachytiti se pravou volnou rukou lodního propelleru.

Šroub byl pevný a pro pěst celkem pohodlný. Hrozilo však jiné nebezpečí. Chlapec objal ho ze všech svých sil kol šíje — a velmi studená horská voda řezala nemilosrdně do svalstva, jež místy zachvacovala křeč . . .

Čas potřebný k opanování davu byl však již vyhrán, zavládl chladný rozum — a již s paluby parníku spouštěl se můstek, a dvě silných námořnických paží vztahovalo se po dítěti.

Během tří minut celá historka byla skončena. Teď v zástupu na nábřeží panovalo mocné pohnutí a oceňování zažitého dojmu. Všichni obstoupili nešťastného hochu, tážíce se, komu patří. Jeho menší bratr nemohl povědět, jelikož usedavě plakal a anglická vychovatelka vyla v hysterickém záchvatu. A to hlavně připoutalo pozornost zástupu! Mezi přítomnými byl medik, který malého ošetřil a umělým dýcháním zcela přivedl k vědomí, takže si mohl již zaplákat. Potom hlučící zástup činně i nečinně odnášel všechny tři do nejbližší drožky.

Podivuhodno bylo to, že na Jiřího Tomsu téměř zapomněli. Na palubě parníku, kam vylezl, vytvořila se kolem něho, chvějícího se a přece usměvavého, velká kaluž vody. Jen Hans Barkmann věnoval mu bratrskou péči, přehodiv mu přes ramena jeho i svůj kabát, a na žádost filologovu provedl důkladnou masáž svalstva podle osvědčených způsobů atletických.

Přišla policie a několik oficiálních osob v občanském obleku, jichž profesí přátelé neurčili, a zahrnuli je takovou spoustou otázek, že na ně neodpovídali, protože nemohli a konečně i nechtěli. Nebylo do nich.

Nakonec našel se muž činu. A byl to muž mladý — let Tomsovyh a Barkmannových.

»Dovolte, můj pane, bych vám ihned — na místě — nabídl svůj vůz. Chvějete se — ostatně je již večer...«

»Děkuji vám; s radostí přijímám nabídku, ale...«

»Zde je můj vůz. Vstupte!«

»Můj přítel mne doprovází.«

»Zajisté. Kde bydlíte?«

Hans Barkmann řekl jméno malého hotelu a ulice.

»V tom případě je blíže do mého bytu. Ostatně, upřímně řečeno, jest vám zapotřebí pomoci, které ve vašem hotelu ne najdete.«

Němec chtěl protestovati, zmohl se však na pouhé nesouvislé zamručení, jež vyznělo tak asi jako — »No-o-ho...«

»Můj byt jest v Surbrunnsgatan, a mohu vás ubezpečiti, že mně i mým rodičům bude ctí hostiti v domě odhodlaného muže, jenž zachránil — ač cizinec — švédského chlapce. A potom — jste sportsman...«

»To byla velmi prostá věc — a snadná, věřte mi, námahy v ní nebylo. Prostě byl jsem první a nejodhodlanější — v tom byl úspěch, nikoliv ve výkonu. Kromě toho chlapec byl slaboučký, snad ani to nebylo švédské dítě.«

»Ó, skok byl proveden přesně podle pravidel plaveckých. Výkon zasluhující dobrých bodů! A to se zde cení. Pak hlavní podstata — sebeobětování, ten neocenitelný výsledek dobrého sportu. Ó, věřte...«

Ale vůz již hučel stockholmskými ulicemi. A jelikož filolog nejevil zájmu ani ochoty k odpovědem, rozmluva ztichla.

Ve voze odehrávala se jenom jakási pantomima, neboť Barkmann se Švédem závodili v projevech drobných pozorností prokazovaných mokrému a chvějícímu se Jiřímu Tomsovi.

Týž večer oba přátelé zůstali přes noc v bohatém domě rodičů Olafa Lindströma, kde byli přijati nadobyčej prostě a vřele,

a po podrobném vyprávění synově měly pohostinské výkony rodičů i služebnictva zřejmý ráz jakéhosi úzkostného obřadu.

A v týž večer ku přátelské dvojici Jiřího Tomsy s Hansem Barkmannem přistoupil třetí mladý muž — Olaf Lindström.

IV.

Jídelna Grand Hotelu Palace na nábreží. Pohádková zimní zahrada, vystavěná na způsob nádvoří středověkého rytířského hradu, s gotickými okny a vraty, — lemovanými elektrickými světélky. Záplava květin, palem, křišťálu a rudých koberců. Stoly rozestaveny kolem vlastního »nádvoří«, kde umělecky hraje mohutný smyčcový orchestr. Večerní toalety, vyškolení číšníci, dokonala jídla. Sem tam cizí hovor. Ale většina hostů působí dojmem venkovských švédských průmyslníků, obchodníků a rejdařů. Pije se mnoho švédského studeného punče, vypráví se hlasitě a směje od srdce.

Mladíci, kteří v několika uplynulých dnech uzavřeli přátelství, porádají sami pro sebe, vzdálení rodiny Lindströmových, intimní večírek na rozloučenou.

Hans Barkmann odjíždí do Härnösandu, kde prozatím pobude nějaký čas na velké pile v okolí, a potom navštíví místní odbornou školu. Pro jejího ředitele má dokonce dopis z Berlína. Všichni tři muži litují, že vše končí tak rychle, litují klidného a krásného života ve Stockholmu, který vlastně rozvinul se plně tehdy, když přistoupil místní člověk — Olaf Lindström. Zvolna opakuji si společně zažitě dojmy, příhoda s chlapcem, jenž spadl do vody, s tímto určitým odstupem časovým dokonce nabývá poněkud komického zabarvení. Je to vlastně figura hysterické anglické bonny, jež Barkmannovým vzpomínkám dává tolik humoristického materiálu. Jediný Lindström je v tomto ohledu zdržlivým, neboť nemůže potlačit pocitu vděčnosti, jakési národní vděčnosti za záchranu švédského dítěte. Znovu a znovu s úsměvem odporuje mu Tomsa, že chlapec byl jistě Angličanem, že tedy nemá čeho vzpomínati.

Olaf Lindström se neobyčejně zajímá o život národa, který mu byl před týdnem jen velmi mlhavě znám, a o vlasti Tomsové, jež jest mu »terra incognita«. Filolog vypráví mnoho a se záplem, pilař doplňuje jeho přednášku věcnými poznámkami, jež

někdy i Tomsu podiví svou přesností a případností. Jen jednou nastane poněkud trapné mlčení: když Tomsa i Barkmann zastupující za stolem »kontinent«, dotknou se války třicetileté a Čech poněkud hoře podotkne, že jedním bodem jeho programu jest — navštívit staroslavnu universitu v Upsale, vlastně její sbírky — na- na- nasbírané za třicetileté války v severní a střední Evropě, hlavně však v Praze. Po této větě následuje rovněž pauza. Lindström je člověk příliš tenké duše, než aby nepostřehl skrytou trpkost a odůvodněné rozpaky při trapném onom na- na- nasbíraní. Snad chtěl jeho přítel užítí jiného, ostřejšího a bohužel, případnějšího slova!

Olaf ujímá se po chvilce slova, mluví zvolna, aby mu bylo dobře rozuměno, nechápe-li někdo jeho myšlenek, opakuje německy.

»Je třeba znáti i náš národ. V krvi našich předků byla obsažena — přiznávám se — značná dávka kořistčivosti. Ale i ona měla své hluboké příčiny. Potomci staroskandinavských »ruodslagen«, kteří vytvořili bohatýrské pluky Gustava Adolfa, zdědili pravěké vlastnosti. Hle! Nedaleko Stockholmu jest malebné jezero Mälarské. Netvoří velkých hladin vodních, jest to spíše řada zátok, fjordů, ohraničených žulovými masivy skandinavskými. Uprostřed vystupuje z vln ostrov Björkö, dnes skromný kousek země s několika venkovskými selskými domy a chyší podivínalíře. Ze Stockholmu tam jezdí lidé na výlety, by shlédli znamenité místo naší historie. Zde byla před mnohými staletími známá severská Birka. Na jedné žulové skupině stojí hrubý kříž na památku Angara, apoštola severu, jenž vyslán z Německa Ludvíkem Pobožným, měl obrátiti sever na učení Křistovo. Tehdy dobrý ten muž vyřídil u mých předků velmi málo. To, mili přátelé, byly jiné doby.«

»Ano, v ten čas Normané podnikali své nejdívočejší zálety,« prohodil Tomsa.

»Tak tomu bylo. Pro hlásání lásky k bližnímu nebylo pochopení a hlavně nebylo času. Tehdy vládl na ostrově přísný a nespravedlivý zákon: nejstarší syn byl universálním dědicem majetku svého otce, ostatní synové, i kdyby jich bylo deset, nedostali jedině hřivny, jediného koně. Neztrácejíce času mužové tito, uražení osudem, sedali na dlouhé loďky a lovíce vítr i veslující, hnali se do světa za štěstím. Cesty jejich vedly na Island, do

Grónska, do nynější Ameriky, na břehy Albionu, Německa, do ústí Rýna, ba i do jižní Italie a ruskými řekami do Byzance. Z Birký vyjel Rurik se svými bratry — a založil slavnou dynastii ruskou. Na malém tom kousku země udály se věci fatální, tam žili energičtí lidé, tam vířily myšlenky, odtamtud vyjížděly čluny královské, aby jejich posádka tvořila velké kroky historie. Teď táži se vás — kde je Rurik a jeho bratři, kde je štěstí, jež chtěli dáti východním Slovanům, kde je stará normanská sláva, komu co dala? A dále se vás táži, drazí hosté Švédska, proč byla pronesena slova Angarova, co dal on Normanům, že je pokřtil, proč naučil je pravidlu Křistovu a ohromné zbrani křesťanstva: »Miluj bližního svého jako sama sebe?« Proč byla mezi týmiž křesťany a mezi týmiž Germány o několik století později třicetiletá válka, proč potírali se katolíci s protestanty — obě strany vyznavači učení Křistova — proč mělo slepé autoritářství strany jedné zvítěziti nad autoritářstvím strany druhé? Ne, přátelé, my nesmíme jíti ve stopách svých předků! Nesmíme věřiti dogmatům. Jest jenom všelidská láska nad národy a rytířství silných ve prospěch slabých. Ať žijí Čechy, ať žije Německo, ať žije Švédsko!»

Když si mladí muži připili, Olaf pokračoval:

»Ano, moji předkové často vítězili i drancovali. Vítězstvím může se nazvat jenom zdoání hmoty nebo živlu. Není vítězství lidí nad lidmi. Není proto, že vždy je provázáno nějakou nemravností. Hle, k tomu jsem chtěl dospěti svou řečí. Vše bylo marno, čeho dobývali Normané nad lidmi. Neměla ceny vítězství Gustava Adolfa. Nemělo ceny vítězství křesťanství, poněvadž přineslo papeženství, inkvisici a pořouchlost. V mých očích není polobohem třeba Napoleon, ale jistě je jím Leewenhoek, který objevil drobnohled, zdolal hmotu a slavil vítězství nad neviditelností bacilů.

Jsmo zde tři, všichni z různých prostředí, jiným mlékem odkojeni, ale já cítím, přátelé, já cítím...« Olaf Lindström nedověděl, byl velmi rozčilen a jenom mlčky a prudce tiskl ruce oběma soudruhům.

Posledním slovům všichni znamenitě porozuměli, a všem se zdálo, že jsou to slova mluvená z jich vlastních dobrých a nadšených duší, že jsou to slova velikosti naprosté, že jsou to myšlenky, jež mohou jednou spojití budoucí lepší lidstvo v jeden obrovský tábor: tábor nového náboženství. Základní pravidlo

onoho náboženství bude zníti: »Jest nejsvětější dvojice, jež jest v jedné osobě. To jest příroda. Příroda-druh a příroda-nepřítel. Silní lidé mají na své straně přírodu-druha, slabí přírodu-nepřítele. Povinností silných jest pečovati o slabé a vítězí nad nepřátelskou hmotou a nepřátelskými živly. V tomto urputném boji nemají zapomínati na jedno: že kolkolem vane Věčnost, což jest tolik, jako Bůh. Věda jest růžová mlha vycházející z rozumu; mlha ta — kéž pronikne každý koutek této hvězdy!«

Blažení ušlechtilé ztráveným večerem, vraceli se přátelé do svých obydlí. Toho večera byli šťastni jako lidé, jimž přišlo geniální vnuknutí.

Osud však chtěl, aby se přesvědčili, že jsou pouze lidmi.

V.

Právě mladička sestra Olafova dopěla rozkošnou švédskou píseň »Sverige-Sverige!«, a společnost rozešla se po pokojích.

Na severu bývá zvykem, že rodina i její hosté nevečeří, ani nepijí punče za jedním stolem, že stůl není posvátným místem s přísnou hierarchií, jako v některých slovanských zemích, — nýbrž společnost rozejde se po pokojích, staří vyhledají si jiný kout než mladí, kterým skýtá se příležitost vytvořiti si v útulnějších koutcích »nálady«, jakých jest jim právě zapotřebí.

Tak tomu bylo onoho večera i u Lindströmů.

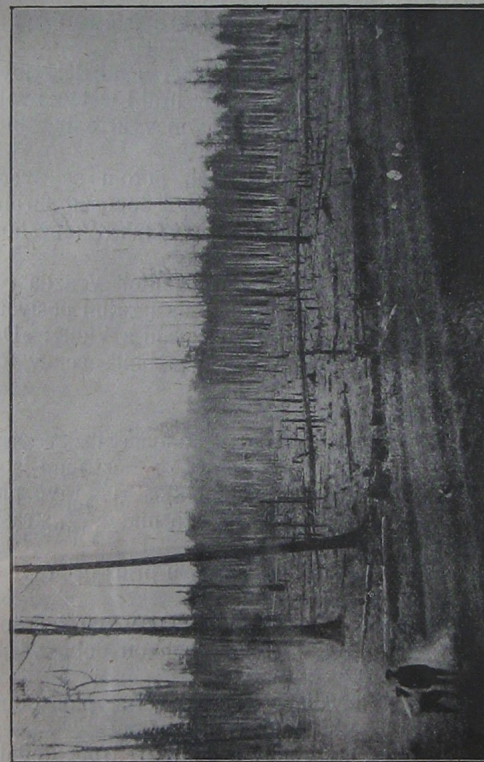
Hans Barkmann přistoupil k zamyšlenému Tomsovi a počal neúnavně prositi, ba přímo po žensku žebroniti, aby ještě on zazpíval »tu« píseň. Byť i ona píseň neměla býti nikomu srozumitelnou, přece měla se státi ukázkou národní písně české.

Za večerů prožitých ve společné hotelové světnici Tomsa často měkkým hlasem zpíval. Němec měl dobrý sluch, měl i smysl pro jakost písně, nikdy však z hrdla jediného tónu nevyhloudil.

Po namáhavém řečnickém výkonu podařilo se Němci pohnouti filologa, by sedl za klavír a improvisoval několik případných akordů úvodních a nato zapěl prostou národní píseň, kterou Barkmann si zamiloval a označoval přídavkem »ta«.

»Mý zlatý rodiče, jak vy jste mě těžce, ó, jak jste mě těžce vychovali...«

Společnost znovu přivábena zpěvem a neznajíc ještě tohoto

Kus života v tajze.

skrytého talentu mladého cizince, shromáždila se kolem nástroje. Filolog velmi dobře doprovod harmonisoval, což přidávalo písni i jejímu procitěnému přednesu skutečného i dokonce poněkud exotického půvabu. V »té« písni měl Hans Barkmann ještě »své« místo. Jest to onen dramatický výkřik, jenž dává zabarvení písni: ... přišli na mě, musím pryč!«. V tomto místě se pilař nezdržel a ulehčil si srdečným »bravo«!

Tomsa byl nucen opakovati. Potom vyzvali jej, aby přidal. Vyhověl poznovu. Snad býval by ještě hrál i ještě zpíval, kdyby nebyl přerušen neočekávaným tlumeným výkřikem a hlukem ze sousedního pokoje.

Kdosi z hostů rozčileně vykřikoval, potom se zvednutýma rukama vběhl do salonu, kde všichni byli doposud shromážděni. V pravé ruce mával zvláštním vydáním stockholmského večerníku.

»Zde to je!! Aha! Má předpověď! Vidíte? Vražda Františka Ferdinanda — že to není nic, jste říkali, a zatím poslyšte, co se děje v Evropě, tam dole! Prosím, telegram z Vídně: »Dnes předáno ultimatum Srbsku! V Německu mobilisace, v Rakousku mobilisace ... Tak, co?«

Barkmann i Tomsa hbitě povstali.

Zavládlo na okamžik ticho, a nastoupila těžká dramatická pauza. Přítomní Švédové si uvědomili, že mezi nimi jsou hosté, z jejichž zemí zprávy tak ohromného dosahu právě přicházejí.

»U vás tedy ...« povzdychla Olafova matka soustrastně, přistupujíc k mladým mužům.

»Krev poteče. To je jisto. Všichni jsou příliš připraveni na ten velký manévr,« kdosi poznamenal.

Potom dobrá nálada zmizela úplně. Ze starého kontinentu přivánul nový vzduch, jež po tak drahnou dobu všichni měli dýchat.

Barkmann již s kloboukem v ruce klaněl se paní domu, když oči Tomsovy setkaly se s Olafovými.

»Naše včerejší rozmluva, milý příteli?« A trpce dodal: »O ztřeštějším lepším lidstvu, o svaté dvojici, o ochraně slabých silnými. Ó, jak jsme nedokonalí, jak ubozí ve své zaslepenosti!«

»Dík, Olafe, buďte s Bohem!« A rozloučiv se krátce, ale srdečně s přítomnými, vyšel Tomsa za znervosnělým Barkmanem.

»Co, Hansi, co tomu říkáš?«

»Jenom jedno. Povinnost mne volá, vlast je v nebezpečí. Jen počítej možné nepřátele! Zítřka v devět večer odjízďím do Malmö. Ano, tak to je správné podle svědomí i povinnosti. A ty, Jiří?«

Jiří Tomsa v tu chvíli bojoval tuhý boj. Těsně vedle něho z cizích úst bylo proneseno slovo »povinnost« ...

»Bože, co je to povinnost? Co je u mne, u Čecha, povinností? Jaký nový mne očekává úsvit?« A hned nato pronesl:

»I já opustím toto město, Barkmanne. Nevím však, zda zítřka.«

A doma ulehnuvše na lůžko, dlouho hledali sen. Sen však nepřišel.

VI.

Hans Barkmann se loučil. Drožka byla připravena, a pokojská čekala za dveřmi, aby mohla snést do vozu zavazadla.

»Sešlo se studia. Chtěl jsem přijeti domů s bohatými vědomostmi, chtěl jsem poučit svého otce — a osud míní jinak.«

»Jsi přece ještě mlád, milý Barkmanne, proč tedy spěcháš? Ohlas se na vyslanectví vaší říše, a tam ti potvrdí, že tvůj ročník má doposud čas.«

»Jakým bych byl Němcem, milý můj, kdybych v této těžké chvíli zůstal mimo vlast, máje možnost odejetí! Kdo ví, co bude zítřka!«

»Vždyť se doposud nestřílí ...«

»A možná, že již se střílí. Buď s Bohem! Děkuji ti za přátelství, nezapomenu tě nikdy, drahý Jiří. Byl jsi příliš zajímavým člověkem, než abych tě mohl zahrnouti do davu lidí, kteří se kolem mne míhají a budou míhati. Byl jsi příliš vyhraněný. Věř, že se ještě jednou sejdeme, snad tam, na poli slávy, snad jinde. Ale ještě jednou v životě se sejdeme.«

»I já doufám. Vidím, že máš přece jen své Německo raději než sama sebe — konečně v té lásce kvasí mnoho vína života, ale nezapomeň na onen přípitek našeho intimního večera v Grand-Hotelu.«

»Ne, ne, nikdy ...«

»Jak to tehdy řekl Olaf? Ano, — jest jenom všelidská láska — nad národy a rytířství silných ve prospěch slabých!«

»Nezapomenu, byť bych i krvácel někdy za slávu Německa!« A rozejeli se.

Jiřímu Tomsovi poslední podivuhodná věta dlouho zněla v uších. Jak mohl Barkmann spojit dva tak protichůdné pojmy? Chápe-li pojem »lásky nad národy« po vítězství Německa, jest v tom ovšem skryto nebezpečí fatální chyby a neporozumění.

Nemůže býti přece vítězství nad lidmi . . . Tak se kdysi všichni tři pochopili.

A Jiří Tomsa hluboce se zamyslel nad osudem své malé vlasti.

Uplynulo málo dní a ve chvíli, kdy v Belgii duněla těžká obléhací děla, psaly švédské noviny zprávu z Berlína, že Němci ničí vědomě staré památníky kultury — proto, že chtějí vystavěti nové, lepší, o jakých se nikdy lidským pokolením nesnilo.

»Snad je to národ sofistů« — pomyslel si mladý filolog.

Na druhý den po nábřeží projížděl vůz směrem k stanici. Na polovině cesty však vozka obdržel nový příkaz.

»Hej — stop! Obrátte, pojedeme k přístavu, kde kotví parník na Abo!«

»Pán tedy chce jeti do ruského Finska?«

»Ano.«

»A válka?« podotkl vozka nesměle.

»Jeďte rychle, neztrácejte slov!«

O půlnoci onoho dne parník »Wäinämöinen« opatrně probíral se schérami stockholmskými ku Alandským ostrovům.

Na jeho palubě stál filolog Jiří Tomsa, zahalený v plášť, neboť s moře vanul chladný větřík. Byla krátká, velmi krátká severní noc.

Linie jeho života, jež cestou do Skandinávie pojednou se vypíala, učinila násilnou, krkolomnou křivku.

»Dnes já sám jsem vytvořil svůj osud! Vpředu temno, vzadu zapomenutí a bolest několika lidí, několika drahých srdcí. Mé místo je na východě, jako místo Barkmanna bylo na západě. Jsem jenom člověk! A národ, z něhož jsem vyšel, má též na mne právo, jako na muže, který má pomoci zahladiti staré hříchy.«

Náhle neočekávaně a prudce se zasmál.

»Cha, cha, — a kdo má takovéto svaly? Co? Kdo? Měřit se ještě mohu, získám mnoho bodů! Mám přece též vlast! Vlast ta je malá, ubohá, nemá takovýchto svalů, nemá, chudinka, nemá. Počkej okamžik, počkej a Jiří přijde . . . Věčně nepojede do tmy! Zvykl vítězit!«

Sem tam z obydlí řídce roztroušených na schérách zasvitlo malé domácí světélko, útulné a teplé.«

»Zapomeň, co je to krb, zapomeň, co je to idyla. Mosty jsou spáleny. Zapomeň na sebe, Jiří!«

Parník do noci výstražně i žalobně houkal. Vanul svěží, východní vítr.

VII.

Pak uplynul drahý čas.

A zase byla noc. Jenomže ne bílá noc severní, nýbrž bezedná noc podzimní, noc haličská.

Z ruských bojových zákopů tiše vystoupilo dvanáct stínů, tajemných a neurčitých — jako jejich nejbližší osud. Stíny ty brzo, snad v několika vteřinách, zmizely a vojáci v zákopech si jen šeptali: »Zase jdou, jako včera . . . Vábit . . . Prazvláštní národ! Čeho oni chtějí? Mohli prý sedět doma, u krbu, ale ne — pachti se za štěstím tady; a štěstí není! Jak by také bylo mezi šílenými lidmi! Všichni jsme přece zešíleli. A oni? Hm . . . Zpívat, zpívat — Rakušanům pod okny.«

Dvanáct českých vojáků — »komanda zpěváků« — šlo blíže k rakouským drátům, aby zazpívalo rodné písně, aby roztesknulo své bratry tam naproti a přivábilo je jako Arion svým zpěvem.

Jaká to zbraň! Jak jemná a přece nekonečně rafinovaná! Srdce osamělých vojinů, sirých a šerých, všemi mučených, zoufale, k smrti unavených, živoucích s označením »morituri«, protahovala se do tmy, k nevědomým místům, k neznámým lidem, kteří jejich jazykem zpívali do tmy písně z dětství, až se lesy ozvěnou ozývaly. S počátku byl to neobyčejný objev, pak prostá zajímavost, jež velmi napínala nervy, a nakonec touha jíti tam, tam, k těm dobrým duchům, touha — jež stávala se palčivou a nepřekonatelnou.

Maďaři po neznámých často namířili hustý oheň. Potom zpěv ztichal, takže se zdálo, jako by projektily dostihly miněného cíle. Střelci se radovali, a ti, kdož se zatajeným dechem písním naslouchali, zesmutněli. Po půlnoci však ozval se zpěv znovu. Písně stávaly se jakoby ještě duševnější, přímo do srdce vnikající, a při tom tajemné, mystické, neboť vycházely z neznámých míst, tvořila je neznámá ústa mystických lidí. Kdo byli oni pěvci? Z jakých krajů přišli?

Bylo-li chabrostí přiblížit se k nepřátelským zákopům a zpívat písně jenom pod ochranou a temným příkrovem noci, bylo stejně odvážné odplížit se z rakouských zákopů k posicím ruským. Neboť rozkaz o přísném a neúprosném boji s desertéry byl prováděn s vytrvalou bezohledností. Česká hlídka, jež z rakouských linií byla posílána, byla již napřed podezřívána z úmyslu desertérství; a za ní tajně šla hlídka jiná — maďarská nebo německá.

A přece dozor byl marným. Píseň našla ohlas, a druhý den ve štábu divise byly výsledky zajatců tak zajímavé, že by z jich protokolů daly se psátí objemné knihy velmi dramatických sujetů.

Oné noci vypravila se hlídka, v jejímž počtu byl i Jiří Tomsa, dobrovolník. Před nepřátelskými dráty, snad jenom několik kroků od nich a jistě ve velké blízkosti nepřátelských sekretů — drobných stráží, v nevelkém dolíku hlídka ulehla, a její náčelník přikázal zachovati naprostý klid. Nebylo jisto, zda v nepřátelských liniích po dnešním dnu, a hlavně po včerejší noci, nebyla posádka vyměněna a nahrazena jinou, spolehlivější. V noci před tímto dnem přešlo jich mnoho; byli to většinou lidé, došedší snad pod vlivem zpěvu nového názoru o rakouské válce; ovšem, že mezi nimi nescházeli i prostě bázlivci. Avšak i ti i druzí asi mnoho prozradili z těch tajemství strategických, jež žárlivě se chrání před nepřítelem, jako hlavní abeceda a podmínka úspěchu. Úsek byl příliš důležitý, než aby se ponechal elementu tak nespolehlivému, jako byl český pluk. A proto náčelník oddílu byl na vahách, má-li začít dříve, než se určí národnost nepřátelské posádky. Tam však byl asi velmi dobrý pořádek a úplný klid. Bylo někdy slyšet stráž, jak se okřikují, ale kdo jsou, toho nebylo možno určit.

Po půlnoci přece náčelník přikázal: ať prý je tam třeba rach, zazpívat se mu musí. A vsutku, originelní sbor zapěl několik českých a slovenských písní.

Po jedné z nich, v níž Tomsa udával tón, ozval se z protější strany ojedinelý výstřel, který zazněl noci jako zavolání nočního dravce v lese. Pak následovalo zcela blízko prokletí, procezené mezi zuby, — patrně důstojníkem vojínu. A nato reflektor ozářil celý úsek pronikavým světlezeleným světlem. Čeští vojáci, kteří přišli zpívat, neočekávali takového obratu, a spokojili se pro-

zatím tím, že zabořili se do jamky — a bez pohybu, jako věci, zůstali na trávě ležeti.

»Nyní začne střelba! Krutý oheň kulometný.« Tak mysli.

Tichou nocí ozval se jasný, pronikavý německý povel, a ze sousedního úseku ozvala se odpověď dlouhá a táhlá.

Potom výstřel.

A zase břítká slova — tentokráte jasně pronesená němčinou říšskou.

Ještě raketa, druhá, třetí. Potom naprostý klid, takový klid, že bylo slyšet dech dvanácti lidí.

Náhle stala se podivná věc. Snad druzí ji nevěnovali pozornosti, ale Jiří Tomsa pocítil, že srdce mu přestává tlouci. Potom krev tím prudčeji zabouřila.

Do noci ozvalo se volání táhlé a smutné. Bylo to zdánlivě několik nesouvislých slabik, ale Jiřímu Tomsovi se zdálo, že kdosi článkovitě volal jeho jméno. Snad ho klamal sluch, snad po prvé v životě zahrál s ním prelud? Ne — takových her nikdy neznal, byl příliš střídmý a příliš zdravý.

Náčelník oddílu použil dlouhé pauzy, jež následovala, a přikázal, aby všichni připravili se k odchodu. Rozkaz byl šeptán od vojína k vojínu, neboť nebylo jisto, že při nejmenším šumu nebudou hozeny těžké bomby.

A za chvíli plížilo se dvanáct lidí zpět k ruským drátům.

Jiří Tomsa této noci dlouho přemýšlel o případě, jehož jediný on si povšiml, — a tušil, že děje se zvláštní věc.

VIII.

K ruskému divisnímu štábu přivedli tři zajatce 247. německého rezervního pluku. Dva byli krajané vestfálští a jeden z Porýní. Porýnský zajatec byl starší muž, jenž jako občanské zaměstnání udal vinařství; měl černý řídký plnovous a byl již starší člověk. Vestfálští byli holobrádkové, oba hranatí a silní; zaměstnáním byli nádeníci. Jeden zemědělský, druhý při dole. Stráž usadila je na hrubé vesnické lavice, poněvadž byla na nich zřejmá těžká únava: celou noc probděli ve štábu pluku, který je zajal již včera večer, když se stmívalo nad močály.

»Jak se to stalo, že vás naši zajali?«

»Ó, zde — v Pínských Blatech — to není tak složitě, pane!«

vyzývavě a ochotně odpověděl mladý Němec. »Šli jsme — šli, tiše jsme se plížili, pánbůh ví, ani sama sebe jsme neslyšeli, — že ano, Maxi? — a zcela neočekávaně, netušíce úkladu, narazili jsme na namířené pušky celé čtyři ruských vojáků. Asi polní stráž to byla... Že mluvím pravdu, Maxi?«

»Proč jste se tiše plížili?«

»Po svěží stopě kance! Právě tam prošel těžký kus. V předvečer dne onoho se to stalo hlídce ruské. Na vlas totéž! Dnes — už je v Berlíně...«

»Tedy jste je asi napodobili!«

Mladý voják se chytře a dotěrně usmál.

»Ne, pane, já ne. Nikdy!« hrdě se ozval vinař.

Jeho poznámka všechny poněkud zarazila, ale důstojník, jenž se tázal, byl rozumný a dobrý člověk, který rychle pochopil a vžil se do nálady charakterního zajatého Němce, takže poznánku ponechal bez povšimnutí. Ostatní mysli, že asi nepřesně pochopil její obsah, který ostatně byl pronesen těžkopádným dialektem, a důstojník i s knižní němčinou poctivě zápolil.

Vinař zdál se býti osudem velmi uhněten, ale jeho chování nebylo vyzývavým, nýbrž skromným a důstojným. Bylo viděti, že jest to jiné chápání okamžiku, že je to psychologie člověka životem otřelého, zkušeného, a jistě i hlavy rodiny. Cítilo se, že skutečně osudová náhoda přivedla jej do této ruské chalupy, a že cítí veškerý tlak události, která jím hodí, jako ubohým nevolníkem, někam do hluchých stepí bezhraničné i bezmezné Sibíře, do těch plání, o kterých jenom s povzdechem hrůzy čítával ve svém domku na břehu Rýna na žlutavých listech kalendáře.

Jeho soudruzi byli tékavější, jejich mládí se uplatňovalo v každém okamžiku. Podivným a nezvyklým u německých vojáků bylo to, že chápali se všech příležitostí, všech vhodných obrátů řeči, aby projevili svým nynějším pánům bodrou loyaltitu vůči všemu ruskému. Při tom však dobrý pozorovatel mohl z jejich plachých pohledů vyčísti, že nejsou ani vojiny — ani lidmi čestnými, a že snad nebyla to jen pouhá náhoda, která přivedla je k ruské polní stráž, nýbrž že jejich pohnutky byly sotva mravně odůvodnitelnými a s hlediska německého — nízkými.

Tímto dobrým pozorovatelem byl Jiří Tomsa, který vstoupil v zajímavém okamžiku, kdy mezi dvěma zajatci vznikla slovní

Vojáci koupají medvědy, ochočená a přítulná zvířátka.

půtka, jež záhy přešla v krutou hádku. Mladí ruští důstojníci na rozkaz plukovníkův úmyslně mlčeli, nebráníce vojínům ani ve volných výrazech, ani v divokém tónu. Mezi hádkou náčelník operačního oddělení šeptl Jiřímu do ucha: »Vezměte je potom stranou, do sousední chalupy a dobrou němčinou — a hlavně jako voják vojáků — se otažte, na podrobnosti života jejich pluku ve zdejších močálech. Otažte se, kolik mají nemocných malárií, kolik chřipkou, jak dopravují k Pripjati děla, jak často dávají teď na podzim vojínům dovolené — a důkladně si prohlédněte korespondenci — hlavně těch Vestfálců — chápete proč... To jsou socialisté, od těch se ledacos můžeme dovědět!«

»Vaše vysokoblahorodí,« podotkl ruskou vojenskou řečí Jiří, »tito dva lidé asi nejsou socialisty v tom čestném smyslu — totiž jak vy račte předpokládati. Domníváte-li se, že padli do zajetí ze svého politického přesvědčení — jako socialisté — pak bych si dovolil vašemu mínění odporovat.«

»Mystíte tedy, že jsou to prostě baby...«

»Jistě chrabří nejsou, ale snad bude zde i jiná příčina. Jedinou otázku před výsledkem bych si dovolil — kdy včera střelila naposled hmoždířová baterie po německých posicích? Slyšeli jsme u nás mnoho ostrých salv, jejichž příčinu jsme si ani dobře neuvědomili. Bylo to v pravo — asi na 113.«

»Správně. To byla demonstrace, poněvadž sousední úsek hned nato vyměňoval zákopovou posádku — přišel jiný pluk z rezervy. „Aby se odvedly oči“ — jak u nás říkají.«

»Děkuji, vaše vysokoblahorodí...«

Jiří Tomsa neočekávaně ztichl, neboť v tuto chvíli měl se přesvědčit o správnosti svého dojmu.

Bylo by to možno? Hleděl upřeně, dlouho, dokud se nepřesvědčil, že ho zrak neklame.

Mezitím Němci se ještě hádali, silně gestikulující rukama, až starý vinař sám neočekávaně řeč přerušil. Zpozoroval onen zájem a zároveň výraz lítosti i odporu na obličejích přítomných ruských důstojníků a zastyděl se za sebe, za své soudruhy, ba i za svůj národ.

Český vojník stále ještě očima sledoval pohyby gestikulující ruky jednoho z mladých Němců. Až plukovník jej vyrušil.

»Co je s vámi? O čem přemýšlíte?«

»Jen tak — vaše vysokoblahorodí.«

»Odveďte je do sousední chaty a vyplňte svědomitě rozkaz.«

»Jdu, již!«

Vyšel. Stráž převedla zajatce do sousedního domku; Jiří Tomsa předvolal nejdříve starého Němce a s mapou v ruce a poznámkovou knihou všecek se oddal důležitému výslechu, chtěje stlumiti hlas, který v nitru jeho neustával volati a na stranu odváděti jeho myšlenky. Korespondence porýnského vinaře byla nezajímavá a smutná. Stálý ženin nárek na těžký život, na stoupající drahotu, na strach před blízcími se vánoce, melancholické — opsané veršiky jeho dětí, připojené vždy ke konci dopisu, snad aby muže ještě více v nepřátelské zemi roztesknily, střídaly se s nekonečným vypisováním obchodů a obchůdků s vínem, různých výdajů s domácností a dětskou výbavou. Všechny ty listy, jinak jistě spořádané Němky a pečlivé matky, končily jednou unylou větou, která jasně osvětlovala padající náladu širokých vrstev národa — kdysi tak výbojných: »Wir alle, ich und die Kinder, bitten jeden Abend den lieben Gott, daß er dich uns zurückschickt... Und der Krieg ist endlos. Was wird mit uns?«

Na otázky rázu politického odpovídal vinař dosti ochotně, netajil těžké situace své vlasti, ale dodával, že se musí vydržet. Na dotazy o posicích v Polesí a o životě v týlu armády — odmítl odpovéděti.

»Abych vám lhal — to, pane, nechcete, a pravdu já přece nemohu říci — vraždil bych svoje.«

Jiří Tomsa v myšlenkách se mu poklonil, ale pronesl: »Nežádám od vás zradu a příkazuji vám, byste ihned odpověděl jen na ty otázky, které jsou nuceni zodpovědět naši zajatci v německých štábech.«

»Nejsou povinni...«

»Pak je mučí, poněvadž se nedívají na Rusy jako na lidi! Jaké mají právo vaši důstojníci dívat se na ně jako na zvěř, vždyť nerozumějí jediného ruského slova, aby mohli je chápat. Proč my díváme se na Rusy jinak — a jsme též západní...«

»... jak to? Nerozumím, prosím.«

»Ach tak, ne, ne, chtěl jsem říci, že jste povinen vysvětliti to, nač se vás táží, jinak před vašimi očima budou vypovídati vaši přátelé. Tím připravím vám duševní muka, že budete se stydět za svou vlastní krev. Chtěl byste to?«

»Ó, pane, od nich je možno všechno očekávat; jsou zlotřilí — a prozradím vám, že tato hnusná dvojice byla smluvena — to jsem poznal bohužel teď — a že úmyslně mne — starého, protože jsem snad svobodník, si vybrala, aby chytře dala se zajmouti. Ech, šli po stopě kance — lotři prokletí... Po stopě kance — až do Sibíře. Teď již je znám.«

»Kolik bylo ve vaší setnině případů onemocnění chřipkou?«

»Nevím.«

»Byly případy bahenní malarie?«

»Zdá se, že ne, anebo snad ano; ani nepovím.«

»Jděte!« vykřikl Tomsa. »Vaše korespondence je zde! Sbalte ty nářky!«

Němec disciplinovaně zasalutoval a těžkopádně vyšel.

Vstoupil druhý Němec — vestfálský.

To nebyl ten.

Na kladené otázky odpovídal dlouhými větami a vyprávěním celých případů, často se zapřisahal Bohem a láskou ke všem lidem. Byl to odporný typ vyvrhele, jací plnili před válkou podezřelé místnosti přístavní části Hamburku a Brém. Tento člověk však byl nebezpečnější tím, že dovedl mnoho a dobře mluvit třeba o věcech, o nichž měl jenom povrchní ponětí. Na otázku o sociálním postavení německých horníků za válečné doby, o jejich náladách a nadějích, vyprávěl Jiřímu Tomsovi dlouhou a přepjatě smutnou kapitolu, ač o životě pravého horníka, pracujícího v dole a denně fárajícího, neměl potuchy. Jeho korespondence s jakousi maloměstskou uplakanou a zároveň smyslnou ženou byla fádni a nezajímavá.

Jedinou cenu měly údaje o životě německého vojáka v Polesi a o gardové kavalerii, poblíže stojící, jež mohly odpovídat skutečnosti a byly pravděpodobné i podle souběžných zpráv.

Když chlapík vycházel, Jiří Tomsa pocítil zlou a jedovatou příchut jeho bytosti.

A nato vešel třetí. Vstoupil plaše, jeho povídavost a bodrý tón předešlých chvilí kamsi se poděl, a zdálo se, že na ramenou tento člověk nese hlavu obtíženou zločinem. Před stolem českého dobrovolníka stanul, a pohled zastavil se na neurčitém bodě na podlaze před ním. Očím druhého se pozorně vyhýbal. Jeho mladický obličej byl jemně bledý přes veškeru dřívější růžovost. Tomsa změřil ho pronikavým a dlouhým pohledem.

»Proč vám ponechali pás? Druhým ho naši odebrali?«

»Nevím, prosím. Mne náhodou vedl hodný člověk; ostatně vůbec si nemůžeme stěžovati na jednání, jestli i dále...«

»Máte korespondenci z Německa?«

»Ano, pane.«

»A korespondenci z druhých úseků fronty, nebo z Francie od kamarádů?«

»Ano, právě jsem dostal nedávno lístek ze 45. divise; stojí na Chemin de Dame. Račte třeba zapsat...«

»Vaši korespondenci položte sem přede mne na stůl!«

»S radostí...«

Vojín předložil na stůl hrst polní i domácí korespondence, pečlivě spořádané, jakoby připravené. Tato připravenost byla až nápadnou.

»A co máte v zadní kapse spodků? Je to též korespondence?« přísně otázal se vyšetřující. »Položte obsah její přede mne, ale — levou rukou. Tou rukou, na které máte prsten s chalcedonem.«

»To je chalcedon? He he — ano, ano, to bude. Doma tvrdili, že je to turmalín.«

»Nikoliv — to je chalcedon zcela výjimečné velikosti.«

Mezitím Němec, který ještě více zbledl, zvolna kladl velký zápisník, jenž byl uschován ve voskovaném plátně a spjatý pryží, levou rukou před Tomsu.

»Vše...«

»A další obsah kapsy?« rozzloben zvolal dobrovolník.

Němec položil před něho tlustou bílou obálku, hustě naplněnou německými bankovkami.

»Jste tedy do Ruska znamenitě vybaven: to stačí na chléb do konce války!«

»A snad i na maso!?« křivě se usmál zajatec.

»Tak, obsah korespondence přečtu si potom. Rovněž později mi povíte, kdy dostal jste ze zázemí od známých, příbuzných nebo od milenky tak značný peníz. — Teď bych však rád znal jméno velitele vaši čtyři.«

»Ale s největší radostí, zajisté, na to máte právo. Prosím, jmenujte se Georg Reinecke.«

»Kdo byl velitelem setniny?«

»Siegfried Volkmann. A jeho pomocník, hm... a jeho pom...«

»Nuže, jeho pomocník?« vyzvídával s napětím Jiří.

»Ó, prosím, jméno jsem zapomněl. Zdá se, božínku, počkejte, počkejte, aha, Franz Barkmann.«

»Lžete, popatřte na spodek prstenu a uvidíte, že pomocník vašeho velitele se jmenoval Hans — Hans Barkmann z Vratislavě, v hodnosti...«

»Oh!« vzdychl k smrti zaleknutý Němec, »poručík to byl...«

»Co se stalo s poručíkem Barkmannem? Jaké nešťastné náhodě má co děkovati, že mu byl vojákem vlastní setniny ukraden prsten?«

»Jak, jak — já — dovolte...«

»Pravdu mluvit!« hněvivě a ostře vykřikl Jiří. »Pravdu!«

»Poručík Barkmann byl raněn při poslední střelbě nepřátelské baterie granátovou střepinou.«

»Kam byl raněn?«

»Těsně nad koleno.«

»Zůstal naživu?«

»Pokud se pamatuji — zůstal.«

»Když jste mu stahoval s ruky tento prsten — dýchal?«

Vojín, vida, že vyšetřující ví podivuhodné, nevysvětlitelné věci, sklopil hlavu a tupě upřel zrak do neurčita.

»Odpověď! Ihned — nebo zavolám kozáka, který s vámi bude jednati podle pravidel válečných — jako s marodérem! Odpovězte, když jste ukradl tyto peníze a prsten — dýchal jejich majitel anebo byl mrtev?«

»Dýchal.«

»Umíral?«

»Nevím, ale byl bez vědomí. Dopravili jej do lazaretu na nošíkách. Co bylo s ním dále — nemohu vám říci, protože...«

»...s ukradenými penězi spěchal jsem do zajetí. Chápu. Prsten sem položte!«

Němec zdrcen beze slova položil před Jiřího známý stockholmský prsten, Hansu Barkmannovi tolik drahý.

Pod zdvojeným dozorem byl marodér odveden do štábu sboru, jemuž byl zároveň zaslán podrobný protokol o třech včerejších zajatcích.

Toho večera Jiří vzpomínal na ty chvíle ve stockholmském hotelu, kdy jeho přítel po drahnou dobu díval se upřeně a vážně na chalcedonový prsten a ožívoval v sobě bolestné jakési a velmi intimní reminiscence, i umínil si, že stůj co stůj po-

kusí se dopravit jej jeho majiteli, aby nevyplnila se zlá pověra Barkmannova, že prsten onen — jest prstenem jeho osudu a štěstí.

Pověra tenkrát zdála se mu směšnou. Nyní však, po tolikerých nebývalých a často zničujících dojmech, Jiří zakolísal a přišel k závěru: »A což kdyby přece... Aby tak osud zahrál s ním a ztropil si krvavý šprým...«

Snad byl dnes granátem raněn proto, aby nebyl zítra projektilem zabít. Nebude-li však mít svůj vzácný talisman — bude nešťasten.«

IX.

»Marja, Avdotja, Iván — ech, vy, kde jsou věci, jenom překážíte se svým věčným tlacháním. Celý dům se rojí, a práce nevidím od vás, ani co by se do náprstku vešlo.«

Energicky bouřila Xenie Vladimirovna Gryšinskaja, mladá dáma petrohradské společnosti, jež ze samého počátku války sloužila poctivě, nezištně a velmi obětavě na předních posicích — v lazaretech, kam nezřídka zalétaly divoké pozdravy nepřátelských děl, pátrajících po ruských bateriích, a nyní vrátila se do Petrohradu, aby připravila se k dlouhé a namáhavé cestě s posláním ještě namáhavějším.

Služky i sluha jejího otcovského domu daleko ještě nestačili její mladé a tvořivé energii, jež dosti neharmonovala s rodovým jménem a konečně i pohlavím. Tam, kde pracovala ona, vyrůstala práce ve svém významu, neboť lidé ihned viděli její pozitivní výsledek a věnovali se jí s příslušnou vážností a důkladností, neboť povrchnosti Xenie Vladimirovna nesnesla.

Dole ve dvoře byl již izvozcík připraven a koně hrabali koppy. Mladá dáma již dokončovala toaletu, aby sešla, když v tom oznámena jí byla návštěva.

»A kdo? Popros o návštěvenku.«

»Asi nemá, báryňo, je to...«

»Visitku že nemá, co mluvíš?«

»Je to prostý voják.«

»Ach tak...«

»A tvrdí, že jste staří známi z fronty.«

»Pozvi ihned. Popros, aby vstoupil, že čekám.« A usedla.

Těžce klada nohy ve vojenských vysokých botách na koberec, vstoupil voják.

»Ó, Tomsa, — vy zde, v Petrohradě? Jakým osudem?«

»Na zvláštní dovolené. Před týdnem dověděl jsem se v divisi, že jedete do Německa pro zajatce — na výměnu.«

»Ano, ano, sedněte si, milý, drahý hosti. A v posledním okamžiku přijíždíte! Ještě chvilku a byl byste snad mne ani nezastal.«

»Váš vlak jede za hodinu a třináct minut, Xenie Vladimírovno, máte tudíž ještě chvilku volného času, abych vám mohl sdělit svou bolest a příčinu, proč jsem s tíhou vynutil si týdenní dovolenou a obětoval dvě bezesné noci.«

»Ach — bolest, jaká pak je ta bolest. Asi psaní domů . . . A co dělají drazí čeští chlapci, v tom třetím roce války, ubožáci?«

»Nálada je pevná. Rozšiřujeme se pozvolna.« A dále šeptal: »Sice tady, v tomto kamenném městě, silně brzdí, ale není jim to asi nic platno, poněvadž za námi je pravda, a ta vítězí.«

»Kdo, myslíte? Ona?« A Xenia Vladimirovna významně pohnula hlavou.

»Ano, Alexandra. Náš přítelíček . . . Alexejev prý ji za to nenávidí.«

»Ó, není sám! Kdybyste, milý můj, věděl, co se zde mluví, jaké věci se společností vyprávějí, kdo nám, ruskému stádu vlastně vládne, jaký vyvrhel, jaký — mužik negramotný. Zaplakal by člověk. Ale nic, jen neskláněti hlavy. Kupředu, pravda je jenom jedna; vskutku . . .«

»Bolí to, obzvláště nás, kteří jsme k těmto žulovým schodištím položili osud své vlasti a své mladé životy.«

Xenia Vladimirovna potřásla mu rukou a teple naň pohlédla.

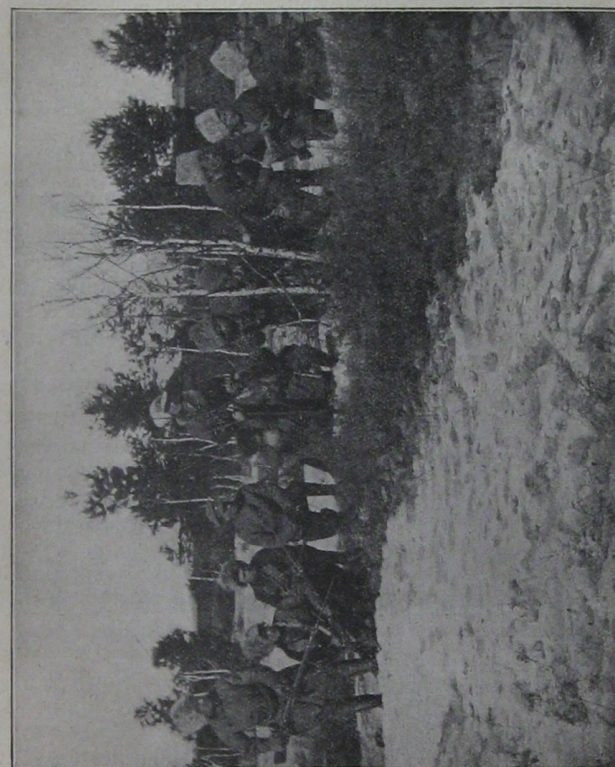
»A teď, co jste mně, chlapče, přivezl?«

»Je to prosba dlouhá a důležitá. Nevím, ujmete-li se ji, bude-li vám po chuti a po síle.«

»Bude-li mně po síle — o tom neračte pochybovat; jiná otázka jest, bude-li mi po chuti!« jadrně a s nádechem dobrého humoru pronesla mladá žena. »Jen s tím ven, bez dlouhých okolků! Pohlédte, jak můj izvozčík je už netrpělivý.«

»Ano, povšíml jsem si, stále hledí na hodinky.«

»Ale, proboha, si nemyslete, že chce znáti správný čas, nikoliv, před třemi dny dostal hodinky, a od té doby stále se na ně dívá; vidíte, jací jsme my ještě divoši. Jako ve střední Africe . . .«

Boje o sibiřskou magistrálu: Pěchota.

Oba mladí lidé se srdečně smáli, neboť si rozuměli. Když smích v pokoji dozněl, ujal se rychle slova Tomsa, neboť čas vskutku spěchal.

»Prosba, s kterou k vám přicházím, sestro, není věru skromná. Skládá se ze dvou podstatných částí. Z části švédské a části německé.«

»Pěknou věc jste asi na mne naličil.«

»Ve Stockholmu, kde patrně se zdržíte několik dní na ruském vyslanectví, budete mít příležitost seznámiti se se zajímavým mladým Švédem, mým dobrým přítelem, Olafem Lindströmem. Tento list je psán jemu. Nebudete-li mít vhodné nálady, tedy dopis laskavě hodíte do schránky; zachce-li se vám, navštívte výbornou rodinu Lindströmů v jejich hnízdě na Surbrunnsgatan. Otáže-li se vás Olaf na mé zdraví, povězte mu pravdu, bude-li se zajímati mým podivným osudem, řekněte mu, že jsem jej stvořil sám, násilně jej ohnuv přes koleno, jako se ohýbá prut, pozeptá-li se na má naděje, řekněte, že jsou pevné jako skály ostrova Mälaru, o němž před lety tak zajímavě vyprávěl. Vypravujte mu o našem hnutí, o tom, jak jsme někdy roztrhání a nečistí, jak v jednom ranci nosíme nevázanou knihu a sibiřské maslo, a hlavně mu potvrďte, že naň nezapomínám, a že stále přátelství naše je svěží, poněvadž jsme jednoho vyznání. Řekněte mu, že neméně slabě miluji »naši« teorii o lásce národů, naopak, že potřeba tak milovati po všech těch hrůzách minulých let jenom zesílila, a že, bojují-li proti někomu, bojují jenom za základní požadavek lidského bytí: svobodu svědomí, vyznání, smýšlení. Řekněte mu, že náš národ nemá již býti veden, nýbrž že chce vésti, poněvadž může, poněvadž má tolik silných mužů, aby dovedl vésti.«

»... a žen.«

»Chcete-li, tedy i žen,« usmál se Jiří.

A nakonec dodejte, že v setkání po válce pevně věřím, ač cesta vede k tomu ještě — daleká.«

»Ó, ráda ho vyhledám a toto všechno a třeba ještě víc mu o vás povím. Těším se již.«

»Část druhá jest však obtížnější. Až přijedete do Německa, pošlete poštou tento dopis otci jiného mého přítele — Hanse Barkmanna.«

»Jak mezinárodní jste vy typ...«

»Obdržíte odpověď. Jsem přesvědčen, sestro, že její obsah bude velmi smutný. Ale v ní se dovíte, kde leží poručík 247. německého rezervního pluku — raněný do nohy střepinou ruského granátu. Vyšlete k němu kurýra, poněvadž vás asi k němu nepustí, a předejte mu tento rodinný prsten s chalcedonem. Jest to jeho talisman, a opakuji vám, milá Xenie Vladimirovno, že jsem přesvědčen o tom, že vaše zvěst po návratu z Německa o mém příteli — bude smutná.«

»Jestli ztratil talisman, pak je ovšem zle.« Mladá žena tak potvrdila pravidlo o pověrčivosti ruských žen. »Ubohý, jakou bude mít radost!«

»Není vám to snad příliš, Xenie Vladimirovno?«

»Ne, myslím, že to bude velmi malý zlomek projevu té vděčnosti, kterou k vám všem chovám. Tak.«

»Děkuji vám. Přijměte dva dopisy a prsten s iniciálami Hanse Barkmanna.«

»Dobře. Bude vyřízeno. A teď — hej — Marja — Avdotja — Iván — rozloučit se!!« I nastalo upřímné loučení s mladou velitelkou, která přes všechny své vrtochy byla dokonalá báryňa, což služebnictvo dobře vycítilo a cenilo.

Jiří Tomsa doprovázel ji na izvozčiku na nádraží, pomáhal snášeti její zavazadla, byl vtipný a velmi pozorný. Zasloužil si několika lichotivých, přátelských a přítulných poznámek.

Když vlak hnul se na sever k hranicím Finska, zamával kapesníkem a vsled zvolal: »Xenia — pozdrav Evropě — vyřídte jí, že na ni vzpomínám, na starou kejkliřku, a někdy že se mně po ní i stýská.« A odjíždějící mávaje rukavičkou již z dále odpovéděla: »Ne, ne, žárím, toho nevyřídím — zůstaňte východu věren! Do svidááá-nija!!«

A zmizela v dále.

X.

Drahý a dobrý můj příteli,

osud se naplnil, šest let minulo, a dopis, který bělá se pod moji rukou, má Ti přinést můj první poválečný pozdrav a vroucí dík za osud, který Ty sám jsi vytvořil.

Diouho jsem po Tobě pátral marně. Četl jsem německé listy z Čech, kde se mnoho psalo o Vás, o Vašem příjezdě, noviny oznamovaly příjezd jednotlivých pluků i menších částí, psal jsem

různým korporacím, městským úřadům, vždycky jsem však obdržel odpověď zápornou. Až zdejší Vaše vyslanectví mně pomohlo, a hle, přede mnou ve skromných črtách již leží narysován Tvůj bohatý život let posledních! Byl jsi v protivném táboře — není ve mně proto hořkosti, neboť jako Ty jsi tehdy uznal, že láska k Německu jest ve mně silnější než láska k sobě, byl jsem povinen uznati totéž i já, tím spíše, že možnost dosáhnouti samostatnosti státní, byla-li vůbec někdy dějinami poskytnuta, bylo to jenom v čase právě minulé války.

Ó, Jiří, příteli! Já Tě stále cítil! Prazvláštní instinkt mi říkal, že, nejsi-li v Čechách a nejsi-li v armádě našich bývalých válečných spojenců, jsi naproti — tam — za klikatou čarou. Já Tě stále tušil! Ty byl jsi stále blízko. Až nadešel onen večer . . . Leč to vše sdělím Ti úsně.

Prsten s chalcedonem jsem obdržel. Dík za Tvůj čin vyjádřiti nemohu, protože nejsem prostě s to. Snad naznačím Ti jej při setkání.

Mimo jiné též vím, že po návratu dostáváte dovolené. Použil jsem tudíž příležitosti a aranžoval naši schůzku zde, v Berlíně, a to proto, že Olaf bude míti blíže, a že Ty spíše a s menšími obtížemi budeš moci přijeti do Berlína, než já do Prahy.

Přikládám lístek s datem 28. tohoto měsíce na Ibsenova Peer Gynta, který bude sehrán v berlínské státní činohře. Lístek se strany pravé obdrží zítra Olaf Lindström, a po tvé levé straně budu já. To budiž nám i místem schůzky.

V duchu vře! Tě objímám, tisknu pevnou Tvoji sportsman-skou ruku a blahopřeji k dosažení dávného snu — národní samostatnosti. Jest to pro Vás teplý úsměv sudby, a pro Vaše děti látka ke skvělým epopějím.

Tvůj

Hans Barkmann.

*

V týž den — o několik rovnoběžek severněji — obdržel Olaf Lindström dopis tohoto znění.

Drahý příteli šťastných časů,

naš německý život plyne smutnou soutěskou! Zamračilo se nebe nad naší vlastí, a po dlouhém, nekonečném jásání zakoušíme tragedii poražených. Olafe, jak těžko jest poraženému, má-li

v sobě hrdost a tradici! Tradice vítěze . . . Toť choulostivá věc, a mohu-li tak říci, ještě nebezpečnější prostředek výchovný. Máme se však všichni postříleti? I my, jimž Bůh jest svědkem, že bojovali poctivě, za čisté svědomí a lásku k vlasti?

Německý život plyne úžinou smutku. A přece dnes měl jsem den radostný, tak mladistvě růžový, jako před lety, když veselí a zdatní, s bodrým vtipem na rtech, procházeli jsme se před Kungliga Slotet ve Vašem krásném městě: Jiří Tomsa vrátil se do vlasti, vykonav cestu kolem světa na slávu své země. V mém životě, rovněž tak jak v životě Tvém sehrál význačnou roli, a setkání naše bude jistě vřelé.

Lístek, který jest přiložen, udává Ti místo, kde sejdeme se všichni po šestiletém bloudění. Přijed, Olafe, potěšíš mne v mém mnohonásobném neštěstí. Ty — šťastlivče — přijed alespoň, abys mi ukázal, jak se lidé od srdce smějí, jak se jim při tom lesknou oči.

Všechny své drahé a obzvláště toho člověka, který Ti je nade vše dražší, pozdrav ode mne nejsrdečněji.

Tvůj

Hans Barkmann.

XI.

V onen večer před svátkem byla o lístky nouze. Dlouhá řada lidí stála u pokladny podjezdu, neboť jméno hrdinovo přitahovalo. Byl vlažný jarní večer, a milost jara jemným nádechem obrážela se na tvářích ubohých dětí velkoměsta, neznajících pravého kouzla pravé přírody. Ona milost pronikla i do stánku umění, i zdálo se, že lidé jsou navzájem pozornější, jemnější, že je to lepší lidstvo. Snad to byl jenom klam jara.

Biletář uvedl Jiřího Tomsu k označené řadě, nabídl mu program a ukázal na místo. Olaf Lindström v černých večerních šatech seděl již na svém křesle, byl zamyšlen a nevěnoval okolí prázdné pozornosti. Na jeho tváři, jež dobou byla zaostřena, výraznější a k jeho prospěchu ještě oduševnělejší, jevil se severský klid. Teď teprve bylo znáti, jak typicky švédským jest jeho výraz. Jiřího zpozoroval až v posledním okamžiku, kdy přistoupil těsně k němu. Setkání dvou mužů bylo prosté a vřelé. Objali se, stiskli si pevně ruce a dlouho pohlíželi na sebe, jako by ze svých

oči chtěli vyčisti minulé dny. Kolik jich bylo, těch pohnutých minulých dnů! Kolik zračilo se v jedné oči bezesných nocí severských, nocí »bílých«, svou šedavostí mystických, vyzývající k velkým láskám, láskám oduševnělým mystickým neurčitem vně všedního života, kolik bylo v nich strachu za baštu kultury, jež v příboji světovém povážlivě se otrásala, kolik bylo v nich hluboce filosofických meditací o bratrství, o štěstí národů, kolik toužení ušlechtilého severana . . . A v druhých očích — tam cítily se ještě féerické obrazy nočních duelů dělostřeleckých, tam byly skryty peripetie ruské tragedie, počátek velkých nadějí, pak hořké zklamání, znovu bohatýrský sen a zase nový dojem revoluce, záplava rudých praporů a krev, krev, sten, volání po pravdě, po klidu, ó — po tom klidu, jenž vysvobodí měl ze smrtelné úzkosti o bytí či nebytí svaté Rusi! Pak dlouhá cesta, cesta — jež nemá příkladu v dějinách, prostory, prostory, nekonečné pásy země, nedohledné pláne mořské. V těch očích viděl Olaf Lindström též cosi nového — byl to prostor. Oči ty byly vroubeny hlubokými hnědými kruhy a mimoděk přitahovaly.

Dlouho pohlíželi na sebe, aby četli ze svých tváří minulé časy. Potom zavládl rušný dialog, vzpomínky, dojmy, radost i žalostné reminiscence. Blížila se již chvíle představení, již dokonce zvonek zval do hlediště, když Olaf dlouze vzdechnuv, poznamenal: »Teď přijde Barkmann. Neprozrad, Jiří, svého bolestného údivu, bys mu život neztrpěl. Je to čestný člověk. — A o sobě povím Ti potom.«

Již pohasla první řada světél, když přiblížil se Hans Barkmann. Bledá tvář byla vzrušena a ruce se chvěly, když Jiří vzal je do svých. Hans Barkmann přišel o berlách a místo pravé nohy zelo prázdné místo!! Jiřímu zatajil se dech, neprozradil se však jediným pohybem úst, jen jaksi vřejeji a laskavěji objal svého přítele a políbil. Jediné, co pronesli, byla jich křestní jména — radostně šeptnutá.

Vše bylo jasno.

A hned nato opona se zvedla. Peer Gynt! Norské drama pod heslem »Buď sám sebou!« Ibsen vložil Peeru Gyntovi do krve pohyblivost starého vikinga, jeho touhu po dálkách a ctižádostivost. Peer Gynt hledá, a — severan — nedovede milovati bezprostředně, ani spojití vášeň s kultem hluboké lásky. Jede do světa, je otrokářem, je obchodníkem, je cynikem, chce být sám

sebou — a v horské chatě nad fjordem Solvejg — tato útlá duše, tento jemný horský květ, tato něha rovné hluboké lásky čeká, čeká, čeká . . . A stárne. Peer Gynt za hrozné mořské bouře na vetchém parniku vrací se do Norska. Je již zcela blízko rodného fjordu, když zjeví se mu ďábel na kapitánském můstku — bouře šílí, parník kolísá a hyne. Peer Gynt Prozřetelností zachráněn přichází do svých hor k místu, kde téměř v jeho náručí za zvuku dětské pohádky a blouznění zemřela jeho matka. Sojvejžina píseň — chef d'oeuvre Griegova genia — znovu teskně zazní lkáním prvních houslí, když Peer Gynt stařec setká se se Solvejg, jež v srdci nosí věčně mladou lásku.

Herec Mühlhofer, Bohem nadaný a všestranně dokonalý člověk, uchvátil svou hrou a přivedl ji na ten stupeň dokonalosti, který jest bezpodmínečně nutným průvodcem hry takové hloubky.

Jiří pocítil zvláštní duševní spřízněnost s povahou hrdinovou. I on byl pln síly, i on protahoval v horách své mohutné údy vstříc vycházejícímu slunci. Ona opojná vůně dalek a cizího života táhla jej k sobě silou nadobyčejnou, jakou mají pouze živly. A píseň o věčné lásce — proč tento akord rozechvěl jím do hlubiny duše? Kde čeká Solvejg?

Před koncem hry mu napadlo: Není v tom snad spojitosti, nevybral Barkmann úmyslně tuto hru — v okamžiku, kdy z bludné pouti vracím se do vlasti? Nemá snad osud Gyntův býti pro mne vykřičníkem?

S dušemi přeplněnými dojmem odcházeli tři přátelé z divadla. Olaf i Jiří opatrně pečovali o Barkmanna, jenž byl vzrušen a chvěl se.

XII.

V malé hospůdce obsadili stůl. Jiří Tomsa právě zakončil svoji pověst o ruské a pak československé válce, o cestě tropickými kraji do vlasti, o uvítání a o náladách spojených s návratem do rodného domu. Barkmann — nespouštěje s něho oči — naslouchal s napětím. Potom sám ujal se slova. Jeho slova chvílemi zněla dutě, jako těžké reminiscence, chvílemi byl to tlumený pláč člověka osudem uraženého, chvílemi pak mohutné vzepětí heroické, jakoby ozvuk vzrušujících nálad válečných. Jakmile si však uvědomil svoji tragickou nemohoucnost, těžký osud své vlasti a šero budoucna, v němž stále, stále, stále až do hrobu

bude mátožně belhati a vléci svůj osud, tu v jeho světlých očích zračil se hluboký smutek. Jiří Tomsa smutek ten prožíval, jako by byl jeho, a Olaf Lindström jej chápal. Proto byli si navzájem blízcí. Jiří byl mu však blíže proto, že sám byl v poslední době schvácen reakcí prosaického životního toku, který ho zajal po hrdinné epopeji do šedivých drápů, že sám cítil, jak válka byla životem zhuštěným — je-li pravdou pravidlo, že život jest bojem. Po uragánu života, kdy silné individuum v rozvířených vášních s úspěchem sebe nacházelo, přišla předvečerní mlha.

A Barkmann učiniv krátkou pauzu, plnou dramatickosti, pronesl: »Olaf mi Jiřího odjezd do Ruska oznámil. Zpráva ta po nejprv mne poněkud zmátla; zakolísal jsem, nevěda, jak si vysvětliti chování jeho v době největšího, přímo křížáckého elánu pro věc války. Pak jsem vše promyslel a nabyl přesvědčení, že asi Jiří jinak podle čestného svědomí jednati nemohl. Domněnka mne často trápila — a já vzpomínal... V onen podzimní večer, kdy vše mělo se vysvětliti, zdálo se mi, že Tomsu brzo uvidím. Proč se mi to zdálo — Bůh ví sám! Právě jsme vyměnili předcházející zákopovou rakouskou posádku, když přední stráž hlásila pohyb v ruských posicích a bystrý hovor v jednom z úseků. Byl jsem proto velmi bdělým. A když zazněla od ruských drátů píseň ze Stockholmu mi známá, když dokonce se mi zdálo, že rozpoznávám hlas Jiřího — znamenalo to pro mne jistotu a potvrzení důvěrných zpráv rakousko-uherského generálního štábu, že proti nám jsou dobrovolníci Češi a Slováci. Ano, v onen večer jsem tě slyšel, Jiří! Nevěřil jsem vlastnímu sluchu, ale když náhodou zazpívali jste »moji« písničku, byl jsem již přemožen dojmem, který způsobila hra osudu. Tys byl naproti, několik kroků ode mne vzdálen!! Přemýšlel jsem o tom, jak měl bych ti dáti znamení o své přítomnosti.«

»A hlas, který tehdy tichou nocí komandoval, byl tvým hlasem?«

»Ano, okřikl jsem vojáka, který po vás vystřelil — a kulometčíka, jenž hledal terč prvním výstřelem.«

»Věřily mně tehdy fantastické myšlenky hlavou; poznal jsem brzo že stojíte proti nám vy, a nikoliv Rakušané. Chování vašich stráží bylo však proti všem zvyklostem vaší armády, a právě tehdy, zaslechnuv neočekávaný výkřik v tichu nočním, zcela maně, snad náhodou vykreslil jsem si před duševním zrakem tvůj

Boje o sibiřskou magistrálu: Dělostřelci.

milý obraz. Dlouho potom vzpomínal jsem na vás, dohaduje se, kam vás zavál osud a jak žijete.

»A potom nadešel onen den...«

»Ano, těžký den!« povzdechl Jiří. »Prozřetelnost nedopustila, abych si tak dlouho lámal hlavu...«

»... a zahrála podivuhodnou hru. Hra ta, Jiří, zvířila povrch nás všech!«

»Jak? I Olafa?«

»Ano, uslyšíš, že i Olaf byl stržen — snad ku svému velkému štěstí. Je to tak dobře. On přece k nám patřil.«

»Rusové demonstrovali. Demonstrace ta byla zcela obvyklým zjevem; na východní frontě, kde nebyla vedena s prudkostí, ani nám mnoho hlavy nelámala. Tušili jsme, nebo dokonce věděli, že jde o určitý taktický výkon, který se má zamaskovati; snad změna pluku, ale snad příprava k místnímu nebo dokonce všeobecnému útoku.«

»První předpoklad byl správný.«

»Ano, tak jsem myslil. Opatrnost a značná zodpovědnost za místo v Polesí, jež jsme chránili, nutila, abychom na sebe zcela zapomněli, abychom odvykali spánku, a na pohodlí vzpomínali jako na něco, co někdy, velmi, velmi dávno v mírových časech bylo — a již není. Přitisknuv polní kukátko k očím, pozoroval jsem upřeně protější ruský úsek, není-li symptomů hrozícího útoku. Ruská artilerie bila velmi silně. Tak jsme již dávno neslyšeli střeleti; patrně střeliva bylo již dostatečně. První šrapnel značně přelétl, první granát roztrhl se však blízko, blízko našich polních jam, a následující střely již velmi řádily ve rvech. Vojinům přikázal jsem, aby se skryli do podzemních chýší, kde sice bylo mokro i dusno, ale jistá záštita od lehkých granátů. Uposlechli ovšem ihned a velmi radostně. Mně zachvěly se rozčilením ruce, neboť ruská »zrna« trhala se v bezprostřední blízkosti mého zákopu. Binokl ovšem poskakoval před očima, a já — nemaje před malou skulinou opory, pozvedl jsem se a opřel ruku o vyhrabanou hlínu zákopu. Hned nato pocítil jsem úder, jakoby veslem přes nohu: s počátku bolesti nebylo, ale po několika okamžicích, když krev rudými potůčky naplnila botu, cítil jsem, jak mráčky mne přemáhají a palčivá bolest svírá celé tělo.

Rychle se v očích stmívalo, potom vše se zatočilo — a více nepamatuji.

Teprve na pomocné stanici Červeného kříže jsem se vzpamatoval, a tehdy nastalo veliké utrpení. Rána nevýslovně palila, lnisala, byla nečistá, obvazy, které rychle se měnily, po stranách zaschly, a při obvazu byly silou strhávány. Tehdy trpěl jsem nejvíce. Co byla však moje fyzická bolest proti tomu trpkému smutku, rozhořčení a těžkomyslnému rozčarování, které jsem zakusil při prvním pohledu na svoji ruku! Drahý prsten po matce scházel!! Můj talisman beze stopy zmizel, spojení mezi mnou a nežijící — a přece nade vše drahou, posvátnou osobou, — bylo přerušeno, duši naplnila taková bolestná trpkost, že jsem byl velmi blízek sebevraždě. To že udělali moji lidé ve chvíli, když za svou i jejich vlast prolil jsem kaluž krve — radostně a ochotně? Má pověrčivost slavila smutné vítězství nad zdravým úsudkem, když na to večer lékař — který asistoval při převazování rány — mně oznámil, že jeví se kolem rány cosi velmi podezřelého. Vypτάval se mne podrobně na můj celkový tělesný stav, na jakost bolesti, kterou musil jsem podrobně vyliciti, potom zakýval vážně hlavou, cosi pošeptal lékařce, která mne převazovala, a odešel. Žena ovšem nemohla, nebo snad neuměla zamaskovati lítosti na své tváři, a pohleděla na mne tak, že jsem ihned poznal, oč jde.

A na druhý den?

Lékař zvědavě ohledal moji ránu. Potom usedl na lůžko vedle mne, vyptává se na podrobnosti boje. Vyprávěl jsem celou prostou i celkem hloupou historii, jež stála mne krve, a ani jsem nezpozoroval, že lékař pomalu zavádí téma na mé osobní poměry, na okolnosti, ve kterých jest mi v občanském životě žiti, jakož i na mé soukromé jmění. Vyprávěl jsem mu vše ochotně, maje k němu důvěru, jako k vlastnímu otci.

»Tedy říkáte, že jste samostatně řídil práce na pile? A jaká byla pila?«

»Ó, rozkošná, doktore!« Byl jsem rád, že mohu o ní promluvit. »Stála v malém údolí, kterým protékal čistý horský potok, v potoku bylo množství bystrých zdravých pstruhů, stráně údolí porostly listnatými stromy, a byly krásné i na jaře, i na podzim, i v zimě. Ovšem vždy jinak, a vždy jinak vábily. Horský potok hnal stroje starší, kdežto moderní pily hnaly jsme parostrojem. Parostroj byl staršinou všech nástrojů, byl to vážný železný muž, vědomý síly a zodpovědnosti. Znal jsem na něm každý

šroubek, a vůbec celá pila byla vlastním mým životem. Nahoře v podkroví zařídili jsme malou kancelář, tam přicházeli horalé, hajní...«

»... takže jste ani mnoho za celý den nechodil.«

»Ó, proč myslíte, pane doktore? Revír byl rozsáhlý a »kulatina« se přivázela až na několik hodin cesty.«

»Hm, tedy mnoho jste chodil — to je, jakoby podmínkou lesnického povolání. K tomu oboru jaksi patří vaše práce... To je velmi zlé.«

»Nechápu, proč? Konal jsem to rád, mohu vás ubezpečiti.«

»A co dále? Co dále míníte...«

Potom zvolna, slovo za slovem připravoval mne lékař k myšlence, jež neočekávaně, jako blesk mihla se mojí hlavou: že jest nevyhnutelné, mám-li zůstat na živu, aby mně odňal raněnou nohu.

I tak se stalo, že jednoho odpoledne probudil jsem se z odporného narkotického spánku, do něhož jsem usnul na operačním stole, a po prvé jsem nahmatal, že nemám nohy...

Jaký byl to, přátelé moji, okamžik!! Zde započala nová éra mého života: jako by končilo mládí a ihned — bez přechodu — přikvačilo odporné stáří — samo nemoc.

Dlouho a usedavě jsem plakal, plakal jsem do noci, skrýváje slzy před milosrdnou sestrou. Plakal jsem nad zničeným životem, nad zničeným mládím. Kde byli jste tehdy vy, přátelé, proč aspoň vy, kteří jste mne znali bodrého, nepřišli jste říci mi slovo útěchy. Ó, jak jsem byl v tu chvíli sám, ač nikdy jsem neměl vlastně nikoho...«

Hans Barkmann zmlkl, a nastoupila těžká chvíle. Všichni tři cítili, jak zlomyslný osud se nad mladým mužem zachechtal. Potom mladý muž pokračoval.

»Pozbyl jsem mnoho krve, velmi jsem zeslábl, a rána se nehojila. Byly dny, že lékař krčil nade mnou rameny. Buďte shovívavými ke mně, přátelé, ale vězte, že jsem pevně přesvědčen, že ztráta prstenu přivodila moje neštěstí!! — Až jednoho jitra — byl to právě jasný, slunný den po delší době dešťů — když i v nemocnici vše bylo jasnější i milostnější, přijel kurýr z Berlína, přivezl mně dva dopisy a drahý můj prsten. — Ó, to byl překráný den, jako by mi Bůh posílal náhradu za urážku osudu a všechna přežitá muka. Můj prsten, prsten po mé matce!! Radost

iná byla tak veliká, že na chvilku zapomněl jsem na oba dopisy i na člověka, který stál u postele, očekávaje mých rozkazů. Prohlížel jsem znovu a znovu všechny detaily prstenu, vše bylo nové, ač zcela nic se nezměnilo. Nadšení mě šlo dokonce tak daleko, že jsem se vlastně ani netázal, kdo mi prsten posílá, proč mi jej posílá, odkud prsten objevil se v ruce onoho dobrého ducha, a jak se stalo, že našel mne v tomto smutném domě. Zapomněl jsem na vše. Až nepatrný pohyb kurýrův připomněl mi skutečnost, a já nervosně i rychle roztrhl jsem obě obálky. První dopis byl od tebe, Jiří! Jako čaroděj, jako hrdina neuvěřitelného dramatu objevil jsi se v Pinských Blatech, setkal jsi se se zlodějem mých peněz i mé památky. To vše ti však nestačilo, a ty s energií i rychlostí tobě vlastní volil jsi obtížnou cestu, aby prsten našel svého majitele. To mohl jsi učiniti jenom ty.«

Jiří Tomsa mávl rukou, jako by chtěl ukázati, že práce vykonaná ani nepatřila jemu, a že vše bylo vlastně hrou náhod rychle a neuvěřitelně za sebou jdoucích. Nato podotkl, že právě tyto zajímavé náhody jsou kořením života, neboť vymykají se z okruhu životní šedi, kterou nese život jdoucí v kolejích dávno vyjetých.

»Druhý dopis,« pokračoval Barkmann, »byl psán ženskou rukou, a bylo zřejmo, že jej psala cizinka. Kdo by to mohl býti? Tenkrát právě odvracel se od nás celý svět, neměli jsme přátel, kteří by měli zájem na nešťastných drobných lidech, jako jsem byl já. Dopis jsem velmi pozorně přečetl a pochopil teprve, jakou podivuhodnou a díky Bohu spolehlivou cestu jsi vyvolil, aby dopis i prsten dostihly cíle. Psala jej jemná žena — veskrze aristokratka — z jejíž neznámé bytosti vanulo kouzlo lepšího lidstva, o jakém jsme snívali, a jaké přál si mítí Olaf. Že ano, Olafe, kdybys potkal takového člověka v životě — byl bys si řekl, — hle — on, o němž jsem sníval!«

»Vždyť Xenia Vladimirovna Gryšinskaja byla i ve Stockholmě — což Olaf ji nepotkal?«

Němec se Švédem se významně na sebe usmáli, jako by chovali před Čechem tajemství.

»Tvé poslání bylo velmi dobře vyplněno, věř mi; patří ti za to můj dík po celý život.«

»A přinesl ti prsten trochu štěstí?« usmál se Jiří.

»Když hned nato vůči hledě jsem se zotavoval, rána se zahojila a celý můj duševní stav se zlepšil, tvrdil lékař, že krise

prostě přešla, že její kulminační bod očekával den ze dne; já jsem byl však pevně přesvědčen, že drahocenný amulet, jenž vrátil se z ohromných dálek zpět na moji ruku, byl nositelem štěstí.«

Olaf i Jiří byli k svému druhu shovívaví a ohleduplní. Neodpo-rovali mu jediným slovem, a když zpozorovali, že jeho nálada se polehounku lepší, udržovali krok a starali se životními filosofiemi i lidovými pořekadly utužit důvěru v život ubohého mrzáka. Vpředu jest nová záře! Ať si osud zahrál jakkoliv, vědomí povinnosti vykonané jest drahocenný poklad.

»A žili jsme! Ó — jak jsme žili — co den, to rok! Neboť jsme věděli, jak klokotá duše, jasně slyšel jsme její var. Nejtajnější po-mysly jsme hlasitě vyjadřovali, všechny vášně jsme přinesli na světlo, aby plnou silou zaburácely, milovali jsme a nenáviděli, jak nám velelo svědomí, mužnost a nezlomná naděje . . . Teď zů-staly jen vzpomínky . . .«

V tu chvíli promluvil Olaf Lindström, který doposud jenom nas-louchal a rozmluvy se účastnil pouze jednoslabičnými slovy:

»To je to, moji drazí, co postavilo mezi mne a vás nepro-siupnou, a přece průhlednou stěnu! Vy jste žili. Život je boj, a vy spatřili jste v plné nahotě jeho kvintesenci. Je těžko souditi, postavíme-li se na nejvyšší možné stanovisko, co jest pravda a co může přinést všelidstvu štěstí absolutní; vy však oba, jsouce přesvědčení o vyšší pravdě svého zákona i svého základ-ního principu, vystavili jste na pospas vlastní životy. Vrátili-li se v myšlenkách do minulých let, je mi teskno: jak prázdným byl uplynulý čas, jak málo jsem vykonal já, jako světoobčan. Sice nikoho jsem nevráždil, ale kdy vyšla s divokým řevem na po-vrch má duše? Kdy oblékla se do rudého hávu revolučního? Kdy pokusil jsem se bořit věci, jež byly nad moji sílu, a o kterých jsem byl přesvědčen, že přinášejí zlo mým bratrům? Ó, jaký čas! Pro vás nevykonal jsem nic, syt jsem se najedl i napil, někdy jsem se zabořil do své škodolibosti, cítě se bezpečným za ohrom-nou louží vody, provozoval jsem těžký sport i ušlechtilé hry, sbíral jsem pohlednice, střílel holuby, jezdil do hor, a četl, četl, bez konce četl . . . Ale v tom právě pocítíte, přátelé, jak jsem hledal světlo, jak jsem se přece jenom na dně duše styděl za svou mírumilovnou bezstarostnost, za své otrlé měšťáctví a tradiční pohodlí. Jak toužil jsem po paprsku světla, který by mně přinesl

den . . . Neboť mé dny byly prostoupeny mlhami. — Ten paprsek poslal jsi mi ty, Jiří!«

»Bůh mi svědkem, že jsem neměl o tobě zpráv, Olafe!«

»V Surbrunnsgatan před našimi vraty zastavil se kočár. Bylo to k večeru, tedy nikoliv v době návštěv, — takže když sluha oznámil, že jakási dáma, mluvící francouzsky, si přeje mne viděti, bylo podivení nás všech značné. Byla to Xenie Vladi-mirovna Gryšinskaja, která, omluvivši se, že přijíždí ze země, kde dočasně společenské zákony vzhledem k válce nejsou přísně dodržovány, vysvětlila příčinu pozdní návštěvy tím, že vlastně jede přímo z nádraží od rychlíku haparandského. »Jiří Tomsa,« pravila, »Čech — voják ruské armády, jehož poznala jsem na frontě, jest vašim dobrým přítelem, není-liž pravda?« »Ano,« odpověděl jsem radostně, »jest snad možno, že vezete od něho — po dlouhých dobách — vzkaz, nebo dokonce dopis?« Zpozoroval jsem, jak se raduje, že mne může příjemně překvapiti.«

»Stala se asi záhy hostem vaší rodiny! Tvá matka jistě by si takovou exotickou kořist nedala ujíti, že ano?«

»Ovšem, nemýlíš se, neboť znáš dobře tenata, která může roze-stříti na milé hosty naše rodina. Takový host, jako byl kurýr od tebe z neznámých stran, a ještě dívka tak rozkošná a dokonalá, jako ona, byla na několik hodin, nebo dokonce na několik dnů zcela ztracena. Slečna Gryšinskaja byla našim hostem. Obývala ten pokoj, kam jsme tě kdysi, mokrého a třesoucího se, uvedli; pamatuješ se?«

»Ano, na pokoj ten již asi nikdy nezapomenu.«

»Služba, hlavně však obtíže německých úřadů, zdržely její odjezd ze Stockholmu. Za tu dobu poznal jsem, co to jest — býti ve společnosti ženy takových vlastností, jako Xenia! Ó, božské večery, nekonečné akordy jejího duševního bohatství, nevyčerpa-telných originálních myšlenek — někdy překvapujících hloubek i zajímavosti! I stalo se, Jiří, že po jednom takovém večeru, který jsme ztrávili při polosvětle salonu, kde stojí klavír, zcela jasně jsem mohl usouditi, že pustota, volání po kráse i síle, jež ve mne bylo výsledkem povrchního života bohatého měšťáka, se náhle naplňuje, že nacházím mravní podporu a smysl. Hlubavý ráz její rasy, k němuž přistupovala znalost všech podrobností i úžasů války, mě zcela plnil — požádal jsem za její ruku.«

Jiří byl velmi překvapen. V duchu srovnával povahu Xenie, jež touhu po dobrodružství vždy a všude spojovala s dobrem i sloužením nuzným lidem, vzpomínal na její přímou, mužskou srdnatost, před očima vyvstal mu obraz, jak mladá milosrdná sestra ošetřuje nemocné cholerou bez jediného výrazu nevole, odporu nebo hnusu, a jak lékař jí cosi našeptává, po čemž ona s výrazem opovržení záporně mává rukou.

Olaf Lindström mohl se mu před duševním zrakem: Člověk sice méně tvořivé síly, ale nadšeného ducha s rovným charakterem, jdoucím k metě dobra. Základní rys jeho povahy — že nenacházejí v sobě tvůrčí energie, dovedl si vybrati i přiblížiti se k člověku tvořivému, k němuž přilnul takovou láskou, oddaností, kterého tolik dovedl podepřiti, že vlastně bral lví podíl na vykonaném díle.

Mohly se tyto dvě povahy sejíti? Jiřímu se zdálo, že ano, že nyní — po dlouhém období války — ano. Tušil, že jakmile Olaf pronesl větu, že ke svému štěstí potřebuje tvořivou energii v člověku druhém, jehož mohl by veškerou silou své nadšené duše podporovati, že potřebuje světla, které by svítilo na temné životní stezky, Xenia Vladimirovna podala mu ruku na znamení souhlasu. Její naprosto epický charakter potřeboval lyrický pendant, aby se mohl rozvinouti do veškeré své síly a vytvořiti dvoustranné štěstí.

»Nedostalo se mi ihned odpovědi,« pokračoval mladý muž, »neboť Xenia nato odejela do Německa, aby vyřídila posláni Červeného kříže a s úspěchem se zhostila úkolu, který jí Jiří přikázal. Na zpáteční cestě, když vracela se s transportem zmrzačených vojáků a důstojníků, přijel jsem jí naproti do Trälleborgu. Cítil jsem, že jest to rozhodná cesta. V prvních okamžicích, ač uvítala mne vřele a srdečně, měla pro mne jen málo volné chvíle, neboť vyloďování bezrukých, beznohých, slepých, tuberkulosisních i jiných nemocných z trajektu do sanitního vlaku, vyžadovalo mnoho práce. A tehdy po prvé zakusil jsem radost pracovati po jejím boku. Bylo to tak samozřejmo, že jsem jí pomáhal! Znalost jazyka byla jí vítanou — a věřte, že tehdy, maje ji na očích, vykonával jsem dobrou práci. Bůh ví — snad to rozhodlo o mém osudu. Po příjezdu do Stockholmu, kde transport se na čas zdržel, dala mi v našem domě svůj souhlas. Stal jsem se jejím mužem.«

Boje o sibiřskou magistrálu: Jízda.

»Nestalo se to asi jen náhodou, Olafe,« podotkl Jiří, »věř, že ta žena o mnohém uvažovala a mnoho kladla na váhy, než vyjádřila svůj souhlas. I ona se přesvědčila, že práce po tvém boku bude radostí.«

Jiří podal Olafovi pravici a upřímně mu blahopřál.

»Jak proplekli jsme navzájem své osudy, milí přátelé!« pronesl s povzdechem Hans Barkmann.

»Proč nevzal jsi však svou paní do Berlína?« otázal se Tomsa.

»Upřímně řečeno, má cesta sem byla značnou obětí, přinesenou na oltář přátelství. Před týdnem narodil se mi syn. Odejel jsem vlastně na její výslovnou žádost, abych vás oba viděl a pověděl vám její pozdravy.«

Po blahopřáních nit rozmluvy se trhala, a tři muži často zatoulali se myšlenkami zpět, do předválečného Stockholmu. Jejich vzpomínky podobaly se bílým rackům, kteří poletují nad kanály stockholmskými, chvílemi padající k samé vodě i zemi, chvílemi povznášejíce se do závratných výšek.

Cítili, že lidé podobní žitnému poli vlní se pod větrem osudu, vzájemně se proplétající, tam dráhy si zkříží, tam vzájemně se podpírají. A nad jejich hlavami letí čas — veliký lékař i bezcitný soudce.

A osud, i když jej silní lidé chtějí vytvořit, jest nevyzpytatelný — jako sama budoucnost.

TOMÁŠ G. MASARYK: I kdyby pravda bylo, že člověk je egoista a že má jen interest hospodářský, tedy nedovede hospodařit bez vědomostí a bez vědomostí mnohých. Železnice nerozváží jen zboží, ale i myšlenky a z myšlenky se zrodila.

GENERÁL OTAKAR HUSÁK:

EPIŠTOLY K ZAJATCŮM.

Vyšly v Památníku odboje pod č. 15; otištěny se svolením autorovým.

I.

Jste v očištění! — My to víme a víme, že očištec potřebujete! Mnozí z Vás chtějí k nám, ale málo jest těch, kteří mohou býti našimi bratry. — Každý z nás musí býti z křemene. — Pak budeme vojskem netušených sil. — A proto nesmějí mezi nás ti, kteří chtějí svůj krutý osud změnit. Varujeme i všechny geniální reformátory před vstoupením v naše řady. I mezi námi čeká je osud všech geniů: budou umlčovani, námi umlčovani! Budou mluvit, až bude dílo dokonáno!

Ale dnes mluví jicny děl, dnes chrlí olověná slova kulometry. Dnes sliby neplatí a smlouvy píší bajonety!

Přijde doba, kdy Vy budete a musíte mluvit. Ale dnes nepřekážejte našemu šiku v pochodu, Vy nestačíte našemu železnému kroku. My pro Vás nemůžeme mít ani úsměvu politování, Vy visíte přítěží na hrdých křídlech sokolích!

Vás však, kteří zapomněli jste, že jste byli studenty, úředníky, učiteli, důstojníky, Vás, kteří jste krví a kostmi národa, Vás voláme v naše řady, v mezery po padlých našich bratřích.

Vy, jichž mozky nikdy nezrodily myšlenky, že by naše historie mohla býti lží, Vy, kteří nebojíte se sudby, že po Vašem prachu, po Vašich kostech nebudou chodit volní Čechové, protože snad neumřete na půdě vlasti, Vy, kteří nebojíte se prokletí Vám blízkých těch, kteří zradili to, v co my věříme, Vás zveme v náš ocelový šik!

Vlast, máti naše, už nás volati nebude. — Má provaz na krku. — Náš úkol, zardousiti její katy tímtež provazem! A víte, kdo nám stojí v cestě?

Ano, Vy víte, že střílnami rakouských zákopů dívá se mnoho českých očí! Mnoho jich jest zoufalých, ale také dosti chladných, netečných.

Osud postavil tyto zákopy před náš ocelový šik! Německá a maďarská perfidnost postavila bratry proti bratrům a nadělala z bratrů zrádce, četníky i katy. Náš šik vezme útokem tyto okopy, krev naše bude mísiti se s krví našich bratří-hrdinů i s krví krajanů otroků! — Vy to víte!

Váháte?! — Zpět do očiště! Závrať se Vás zmocňuje ve vzduchu volnosti, v obzoru Svobody, která před Vašimi zraky tak náhle se otevřela?! — Příliš dlouho jste byli otroky!

»Čechoslovan« ze dne 1. května 1916, č. 7., roč. VI.

II.

Hlas polnice Blanických rytířů volá:

»Do zbraně!« Hlas polnice těch, kteří se již probudili — — — Vy nevíte, že jste ještě v mráкотách příliš dlouhého rakouského otroctví a netušíte, že Vy, Vy jste těmi rytíři bez bázně a hany, o kterých v mládí matky a babičky Vám vyprávěly: »Jsou tam skryti někde v hlubinách české země, ale dřímají a čekají na velké Svítání, den Svobody...!«

Srdce Vám bilo, oči svítily... Dnes brány Blaníka se otvírají a cesta vede přímo na bojiště!

Naše první falanga, hrot klínu našeho jest hotov a již bojuje! Tam jsou praví Čechové, jediní a snad poslední...

A snad skutečně jsme posledními! My však věříme, že jsme v řetězu svobodných Čechů, který byl dějinami násilně přetržen a nyní bude znovu zkován — prvním novým článkem! Zvedáme meč, vypadlý z rukou bohatýrů Bílé hory. Dlouho, příliš dlouho ležel u zdi »Hvězdy«.

A jsme-li posledními Čechy — budiž! Ale tentokráte nach krve naší bude zářivým sluncem tragického západu slavného kdysi národa v noci zapomenutí!

Nám lhostejno, budeme-li mít pomník, nám lhostejno, kde bude vířiti náš prach! Snad o nás řeknou: »Byli blázni!« Snad řeknou: »Byli hrdinové!«

Ale my víme, že vlast, národ a jazyk nezapřeme, že lháři, lháři nebudeme!

»Čechoslovan« ze dne 8. května 1916, čís. 8., roč. VI.

III.

Šli jsme bez slibů a bez záruk. Slova »díky« a »odměna« jsou nám prázdným zvukem. Na svůj štít nad heslo »Rovnost, Volnost, Bratrství« na místo prvé napsali jsme »Zodpovědnost«.

To budiž naší jasnou odpovědí snilkům, všem nerozhodným a chabým!

Za mrazivých nocí, kdy dým našich ohňů dusil nás a štípal oči, kdy sušili jsme vlhké pláště a zápachem promočených našich podešví bylo naplněno okolí, — my rozmlouvali o těch heslech. A výsledek? Byl ten: »Nám třeba soudce, bez lítosti, bez smilování!«

My všichni víme, proč — — —

A takových nocí bylo mnoho — — —

I my jsme byli snilký a budeme jimi zas.

Ale ne dřív, dokud neumlkne třeskot kulometů. Teď chvíle činu! Zítra bude pozdě!

Snít budeme po práci, u teplých českých krbů a v něžných loktech žen.

»Čechoslovan« ze dne 15. května 1916, č. 9., roč. VI.

V.

Našim střelcům!

Ústa, důstojná líbatí Vaše stopy nejsou ještě zrozena! Vy, dobří, prostí hoši, bratři bez nároků, Vy, kteří cítili jste, že jinak nelze, že nemůže býti jinak, Vy epigoni slavných předků, v rozbitých botách, v zedraných rubáších, však se zbraní v ruce, jste krásnější než všechny krasavice světa!

Vám není třeba opakovati: »Vytvrvejme!« Vždyť nemohlo býti jinak a nebude,« hřmí Vaše odpověď. Kupředu, zpátky ni krok!

Váš pohled sokolí zná jen jeden směr. Vy neohlížíte se na svůj počet padlých a mezer v řadách nevidíte.

A v tvrdých českých lebkách Vašich tato myšlenka: »Krev Ruska silí naše svaly, polibky Francie, úsměvy Italie živí naši duši, rámě Anglie je nám podporou, mohly padlých Srbů ukazují cestu. Tam, doma, řetězy již ani řinčet nesmějí. Kupředu! Roz-

razit okovy českého lva a vstane z bláta, jako bájný Fénix vy-
letěl z ohně — náš úder po nich bude strašný a vstane lev, třeba
s přeraženou nohou! Však ostanou mu zuby!»

»Čechoslovan« ze dne 15. května 1916, čís. 9, roč. VI.

VI.

Lidem bez víry a živlům podvratným.

Stupnice lidského pohrdání pro Vás nestačí. — Jste prachem,
který otrocky poslouchá rozmary větru. Jste menší bláznů, horší
otroků. Jste slepí. Nevidíte, že pracujete pro Rakousko! Jste
chudáci. —

Však přijde doba, Vy lehkověrní, kdy svaté dílo bude zralé,
ne dřív! — Kdy pravice, která dnes Vás bije, přitiskne Vás na
svou hrud!

»Čechoslovan« ze dne 15. května 1916, čís. 9, roč. VI.

VII.

Hymna nenávisti.

Nenávist musí mozkiem našim blouditi jak tygr džunglemi, jak
hroznýš ležet v srdcích našich. — Nenávist musí být modlitbou
jitřní, večerní, musí být písní naší práce!

Panenská ňadra našich skal, hladiny tůní, dna našich řek,
propasti šachet, dech našich dětí ještě nezrozených musí dýchat
nenávist! Zrnka sazí, vyletujících z komínů našich klidných obydlí
musí sít a plodit nenávist! Atomy kovadlin v radostných křečích
svíjeti se i písek pod kořeny lesů tesknit musí po slasti, kdy budem
v stěnách pecí tavit železo a ocel na vraha!

Pak k smíchu bude hledat zbraně, stavět barikády. Hrdlo
vraha žilnaté — tam místo našich čelistí!

— — —
A potom škrtne slovo nenávist ze svých slovníků — otřeme
rty a budeme líbat čela českých dětí!

»Čechoslovan« ze dne 15. května 1916, čís. 9, roč. VI.

VIII.

Šílená touha spáti nedá. V ledovcích věčných chtěl bych najít
teplý k srdcím Vaším tón, najít tam hlinu na dílo nesmrtelné,
najít tam myšlenku »Jak?«

Jak najít cestu k strunám Vašich srdcí, by zazpívala naši
»Hymnu nenávisti«, byste věřili, že ji zpívat musí póry všech
těl, kamenů všech, že jak v mléce Popea, tak musíme se koupat
v boji, rvačkách pouličních, pomluvách nízkých, v špině klevet,
by rozum uznal Váš a jasně uviděl, že doma, v Čechách, slz moře
bude před i za námi, že každé ráno, každý patník nové zrodí
vůdce a že být musí vůdce j e d e n, třeba špatný, že tisíckrát on
jeden lepší celé kopy vůdců dobrých, že kázeň menšiny musí být
nejdřív dobrovolná a důvěra znát hranic nesmí!

IX.

Vy nebojíte se chvil strašných pochybností? Jste už připraveni
na všechno?

Vy víte, že mosty budou spáleny a ústup nemožný?

Vy víte, že v řevu boje, v kalu všedních dnů a rozhovorů
Vám stébem tonoucích jen výkřik »Vlasti volnost« bude?

Vy víte, co jsme dneska? Jsme dneska štvanou zvěří, a při-
jdete-li k nám, i Vás štvát budou jako zvěř! Tam, na druhé straně
okopů, byli jste masem pro děla a v našich řadách zvěří budete,
honěnou Rakouskem, protože jemu nebezpečnou. Cena těl Vašich
v našich řadách bude, i ve Vašich vlastních očích musí býti
nepatrná. —

P ř e c však Rakousko ceny na Vaše hlavy ta, jak na nás, vy-
píše. Vy v ceně pro Rakousko stoupnete — dřív měli jste pro ně
pouze cenu ovcí. —

X.

Zrcadlo chci postaviti před oči Vaše — Z e m l j á k a.*) Já
vím, že pušky Vaše v oblaka i písek střílely — neb sami cítili jste,
že v ně střílet není možné.

*) Zemlják, česky krajan. Ruští vojáci považovali v širším slova smyslu za
své krajany obyvatele téže gubernie. Naši dobrovolníci, slyšíce ruské vojiny
volati se slovíčkem Zemlják, nazývali všechny Rusy »Zemljáky« a ti to prostou-
dušně přijímali.

Snad viděli jste, jak oni umírají — umírají oni všude v pustinách Syrie, vinicích Francie i lukách vlasti! Jak milují, jste neviděli! Vy neviděli jste pohled lásky, obdivu i věrnosti psí, Vám nikdy zmrzlé nohy nehrály jich prsa vychudlá, Vy neslyšeli a necitili nikdy z nadávky směs nevědomé i rodící se lásky k Vám!

Věřte, že není dláta, není ruky dosti schopné postavit ve volných Čechách Zemljáku pomník dosti krásný! Moře všech amethystů, rubínů jsou příliš bledá, příliš chudá před těmi srdci v šerých šinělich!

»Čechoslovan« ze dne 22. května 1916, čís. 10, roč. VI.

XI.

Za cizím jdeme povel, svíráme v kapsách pěstí, zuby zatínáme a jako hřišníci obracíme oči před leskem bajonetů na manlicherovkách.

Účast naše v dnešní epopeji je velmi, velmi neslavná.

Stokrát denně cítíme bolest řízení se našich snů, zříme, jak se národ v penu tříští a rve pro fábory — národ slabý, chudý — avšak svůj!

A hrdi musíme býti na svou bídu národní, na své rány, jako Krésus na své poklady!

Ozlatí-li zahanbené čelo naše lesk odboje, půjdeme-li za pochodní vzpoury, nenávisti, na pole slávy, kde být jest naša povinnost, svět znovu zázrak uvidí, msty zázrak, jak z rabů, otroků stali se volní, hrdí Čechové!

Být v této vojně víc než vojáky, ó jaké štěstí!

Být nejdřív nevolníky, ovcemi, pak proroky msty a svobody a na konec pít volnosti nektar z číše, z níž otcové vždy jenom žluč a vlastní slzy pili — na to můžeme býti hrdí!

Hrdi můžeme býti na práci titánů, která nás v Čechách čeká. Vstříc poletí nám nevděk, nepochopení i kletba nerozumná, vlastní tělo budeme řezat, pálit. Tvrdi budeme jak soudci skály Tarpejské: vše slabé, pěkné, ale ne svrchovaně krásné, dokonalé, musí dolů, do propasti!

V slzách otců myjeme sobě ruce. Na dílo své, na nový, hrdý, jako dřív kdysi byl a jakým tenkrát plně právo býti měl, na svůj národ český, jsme hrdí!

*

11

Život za odpočinku na sibiřské dře.

Nám známo je, že jedno království, království křivdy, šibenic bez počtu, hluchou ozvěnou orkánů vzdechů se stalo!

Nám známo je, že štěstí nesmírné, čekané otci po staletí, nás potkalo! My smíme vzít si zase S v o b o d u, vrátit duši svému národu, plodit bytosti hrdé, s páteří!

My můžeme dotknouti se Svátosti, jak Tomáš boku Krista! My smíme opět dýchat svým dechem, my smíme býti volnými!

To všechno můžeme, ale svýma rukama!

»Čechoslován« ze dne 29. května 1916, čís. 11, roč. VI.

XII.

P ř í s a h a.

Sudičky nám v kolébku položily zmiji, která měla spát 21 let. Pak zmiji vzbudily a ona zasyčela rozeklaným jazykem — dvěma k nebi zdviženými prsty — »der Eidschwur«.

To měla býti přísaha! Jak zelené hadí oči hypnotisují slabá ptáčata, tak hypnotisuje tento »Eid« ještě mnohé slabé povahy.

Celá česká pokolení předurčil osud k »Eidu«, ale přísahat, oni nepřísahali!

Přísaha ta musí býti dobrovolná! Musí býti čistá jako pramének, prýstící z ledovce, nedopouští ani vzniku pochyby o pravosti, musí srdce hřátí jak vzpomínka stínu milých hlav a v žíly musí lítí svatý oheň nadšení.

V knize osudu našeho pokolení napsáno: »26. července na sv. Annu*) léta Páně 1914 utněte jazýčky zmije proklaté, utněte oba prsty a jak jedovaté žihadlo vrazte je v těla těm, kteří trůn svůj postavili na rakvích reků Bílé hory!«

Nám sudba jiná psána! Spadly šupiny s očí našich! My dobrovolně přísahali! Však naše přísaha k nebesům hledí jak svlačce kalich bílý a v srdcích našich žije jak oheň před oltářem věčné lampy! Poutem milovaným, dobrovolným jest naše přísaha, vzájemná láska i společná nenávisť. —

Naše těla budou ležet jako svadlé lipové listí u nohou naší krasavice svobodné vlasti. A komu nedají jazýčky hadí klidně spát, sáhní po toporu! Teď jde nám o vše.

*) Rakouská mobilisace proti Rusku.

Dosti dlouho bez pomoci zuby naše skřípaly! Stokrát denně nás bodalo slovo »pes« a teď to všechno oplatíme!

»Čechoslován« ze dne 5. června 1916, čís. 12, roč. VI.

XIII.

Padlým v rakouském otroctví.

Slyšel jsem jména dětství mému drahá, slyšel jsem, že jich není víc.

Dech se mi zatajil, výčitka trpká, hořká, nesmírná leť za nimi: »Co řeknete kantoru, který nás učil deklamovat Nerudy »Matičce?«

Vy nešli jste na smrt s písní na rtech, jako předci Vaši pod Tachovem, Vás nelákala aréna, ni zápach krve . . . Vy šli jste jako stádo ovcí.

Mlha tížila mozky Vaše a jen myšlenky půl, jako bludička tam v koutku živořilo: »Být špatným vojákem a snad — —«

V mlze ku propasti jste šli, šli a . . . šli.

Jak věčného žida nechal bych Vás bloudit před branami ráje! Vždyť zemřeli jste nevolníky, otroky!

»Čechoslován« ze dne 5. června 1916, čís. 12, roč. VI.

XIV.

K i j e v, 8. června 1916.

Dav, který tak bouřil na Příkopech a hrdinně demonstroval své právo na slovíčko »Zde«, tentýž dav poslušně šel bránit své policajty z Příkopů. Několik infanteristů z Chebu i dragounů z Brandýsa stačilo na zkrocení. Výsledek: lokálka v novinách, v parlamentě interpelace, pár měsíců vězení, několik zkažených studentských životů — zdálo, se že to bylo vše — —

Až přišel den, kdy přišli všem na límce kousek sukna, sem tam někomu hvězdičku, kasino z Příkopů dodalo vídce a šlo se do Srbska i do Haliče. — Pravda, jak směšné je to slůvko »zde«!? Říci »hier« je přec tak lehké.

A Vy, kteří spíte na Vyšehradě? Je to ten národ, který jste vychovali?

Jeden z Vás kdysi řekl: »Jsem Čech a kdo je víc!?!«

11"

Málo bylo v Čechách hrdel, která nebála se opakovat Vaše slova, tak málo, že několik set provazových klíček stačilo a hrdla ostatních sevřela se hrůzou, že žaludku již jenom polovinu stravy dodávají. Tak šikovně pracují ti, o kterých jste tvrdili, že jsou impotentní. — Ne dvě, ale několikůch much jednou ranou. —

Nevíte, že našli se i tací, kteří slávě vlastního národa klnuli? Ba hůře, zdálo se, že dav již ani hmyzem není, jen červi zůstali.

V tom z červů vyletěl jeden motýl, druhý, za nimi celá řada. — Byly to vzpomínky na Vaše krásná slova, Nesmrtelní Vyšehradu, a vbrzku objevili se orlí, kteří půjdou cestou, kterou Vy jste ukázali —

Těžko rodily se první bataliony. Těžko umírat za dav, který se degradoval na láji, který se směje nadšení, pohrdá obětavostí a boji se podívat se na svá čela v zrcadle pravdy.

A bataliony jdou umírat za tyto otce, důvěřující, že děti za ně odpovědí!

Dobrovolníci, málo říci, že jste hrdiny! Prostí hrdinové bránili jen svoji vlast, ale Vy jdete jí dobývat. Jich čela vděčný národ krásnil vavřínem — Vám odměnou je hlodání a zápach červů. —

Zítřka snad již Vám budou závidět. »Tři století hledí na Vás,« lze říci slovy Korsikána.

Najdou se někdy slova, hlína nebo tóny, které úžasnou tragedií nejlepších synů Slovanstva vypovědí?

To bude úkolem našich dětí. Dnes však otcové krásných slov víc slyšet n e s m ě j í. Dostí zpívali mrtví Vyšehradu. Dnes potřeba je památek, které by vytáhly svědomí červů zalezlé do peřin, sytých žaludků a hladových kapes na denní světlo. Velká doba nehledá slov, nesmí pochlebovat a zakrývat vějířem bon-tonu vředy, které se musí vypálit. Krásným veršům, které děti k slzám, muže k činům pohnouti nemohly, scházejí právě rymy: rány bičem.

»Čechoslovan« ze dne 12. června 1916, čís. 13, roč. VI.

XV.

Za jedním z padlých dobrovolníků.

Ty's nesnil nikdy o svém jménu v bronzu.

Vidím tvář bez vousů, Tvá slabá ramena, v Tvých očích vůli

muže a v čistém těle jinocha srdce dítěte i lva. Ty's nesměle mne bratrem zval!

A v myšlenkách jsem tam, kde Ty's mně život a já Tobě zachránil. — Bylo to v proudech Sanu. — Já viděl tam, jak rval se's v boj! Já slyšel Tvoje prokletí, když křikl's mi, že Tvoje puška nestřílí. Já slyšel smích Tvůj, jak vítal's píseň našich kulometů.

Pak šli jsme spolu klidně, loučili se s raněnými: ze spánků tek' jim mozek a z života šla krev — tam umírali tiše a oči úsměvem nás vítaly. —

A v brzku přišla Tvoje řada a umřel's Ty! —

Ty nevíš, jak nám tenkrát štyky v rukách změkly a jak nám byly kulky líné!

— — —

Já napsal dopis.

Nedošel. Varšavu jsme tenkrát očistili. —

Půl roku přešlo. Tvého bratra listy přicházely, až přišel jeden. — »Ne, to není možné! Co tomu matka doma v Čechách řekne!!«

Svoji odpověď já zapomněl. — Tisíce nových dojmů, smrtí vše zhladilo.

Spát můžeš klidně. Tvoji bratři stále jdou, nesmírní, jak jsou malí.

I ve snu viděl jsem Tě: Tvá čelist byla uražena a úsměv přec byl blažený! — Ty víš, proč umřel's!

»Čechoslovan« ze dne 19. června 1916, čís. 14, roč. VI.

XVI.

»K d o« — »s k ý m«.

V zemi, ve které nyní žijeme, hleděli na nás vždy jako na nejvyšší haluze slovanské lípy. Všichni zapomínali, že právě nejvyšší haluze jsou nejslabší. Zadul víchr evropské vojny a my jsme nejdříve letěli dolů. —

Nebyli jsme připraveni. Nikdo nebyl připraven! Jen Němci měli ve skladištích miliony mauserovek a baterie dvaachtyřicetek. Žili jsme v samém nitru sopky a věděli jsme, že dojde k výbuchu. Četli jsme staré kroniky, porvali se několikráte mezi sebou pro

jich pravost, ale plánu, co budeme dělat, až dojde k výbuchu, nikdo neudělal. — Snad bylo něco, ale nikdo nemluvil. —

Cítili jsme všichni, že není možno bojovat za svou porobu. —

Když jsme se sešli, byl to okeán v bouři, chaos myšlenek, povelů bez síly. Okeán rozbil se v tříšť a pěnu před strašným, hloupým slůvkem »kdo?«

V den rakouské mobilisace to slůvko bylo v mozcích všech Čechů. »My,« ozvalo se v Kijevě a Paříži několik set lidí, ač měly jich býti statisíce. —

Po půldruhém roku vojny na opětovnou otázku »Kdo« odpovídají už tisíce hrdel »My«. Odpovídají ti, kteří cítí jednu nutnost, jeden zákon, že osud národa závisí nejenom na chtění národa žít, ale právě dnes na síle ostatních ramen.

»Kdo« již víme.

Více než tisíc let bojovali jsme proti jednomu a témuž nepříteli, který vždy jím zůstane, a proto otázka »s kým« jíti je zbytečná. Víme, proti komu jdeme.

Národ ruský v této vojně celému světu ukázal, že oběti přinesené pro přátele jsou bezmezny tak jako jeho říše. Synové Ruska umírají nejen na Dvině, na Volyni, v Karpatech, ale i ve Francii, Anatolii, Mezopotamii, zítra budou umírat v Arabii a na Balkáně. Nám dosud nikdo mimo Rusko nedal nic! V Rakousku museli jsme se o všechno úporně rvát: tupili náš jazyk, snižovali na každém kroku a i české náhrobní kameny jim překážely.

Dnes jinak chápeme, proč naši buditelé hledali spásu na Rusi. Mohla přijít též odjinud? Jsme slabí počtem a budem jimi vždy. Proč hledat podporu, sílu u jiných rač, když za námi stojí ohromná Rus, sil nikým nespočítaných, Rus totožná s námi slovanskou krví, příbuzná jazykem, Rus, které patří budoucnost!

»Čechoslovan« ze dne 3. července 1916, čís. 16, roč. VI.

XVII.

O s m a d v a c á t n í k ů m !

Stařec schönbrunský rozpustil Váš pluk. Sám uznal, že v rakousko-germánské armádě není jeho místo.

Osmadvacátníci! Vy víte, že to, co bylo v každé krůpěji Vaší

krve, co bylo Vaší první i poslední denní myšlenkou, to nazval krvavý Friedrich velezradou!

Za to, že povinnost k národu, k vlastní krvi cenili jste nejvš, za to, že nebodli jste v ruské dlaně, které nesou Čechům volnost, za to Vás černožlutí páni odsoudili!

Vystavěli šibenice a připravili žaláře — však postaráme se, bychom my jim a ne oni nám lámali vazy!

Denně umírají v Čechách naši bratři s nadějí, že krev jejich bude pomstěna!

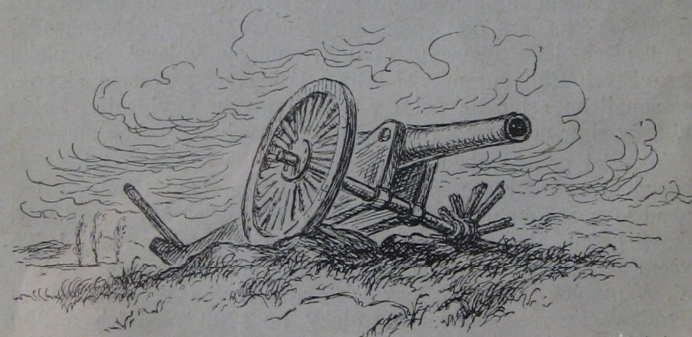
»Pražské děti!« Buďte Vy soudci vrahů nevinných obětí! Pomstěte katanované bratry! Vy první prokleli jste německou tyranii!

Osmadvacátníci!

K o n f i s k o v á n o .

Vy první musíte překročiti hranice Čech!!

»Čechoslovan« ze dne 10. července 1916, čís. 17, roč. VI.

ŘÍMSKÉ LEGIE, JEJICH ORGANISACE A DUCH, JEJICH TRADICE A SLÁVA.

čkoli je pravděpodobno, že těm, kdož dávali jméno zahraničním našim vojskům v čas světové války, tanuly při tom na mysli asi legie dobrovolníků, známé z četných příkladů v dějinách novověkých — z naší české historie možno na př. poukázati na studentské legie r. 1639, 1648 a často později, posledně r. 1848, z dějin cizích na uherské legie Klapkovy r. 1859 a 1866, na cizinecké legie v armádě francouzské od r. 1792, anglické (od r. 1803 legie hannoverská, 1855 německá), ruské (od r. 1811 legie německá) a j. — není nezajímavé poznati, jaký byl pravzor všech těchto »legií« — legie římské.

Snad málo kdo z těch, kdož si zvykli za posledních bojů za naši samostatnost vyslovovati s pocitem vroucí vděčnosti jméno našich legií, si uvědomoval, jak blízký je původní smysl tohoto slova, jež zásluhou našich legionářů nepovažujeme už ani za cizí, představě, kterou s ním spojoval, představě o výpočtu národa, o nejlepších jeho členech. »Legio«, název vojenského pluku starověkých Římanů, souvisí totiž s latinským slovesem »lego«, znamenajícím »sbíratí« nebo v užším smyslu »vybíratí«. Legie byl tedy sbor nebo výbor z mužů povinných vojenskou službou.

Vojenská povinnost starých Římanů byla v starší době všeobecná pro všechny zdravé plnoprávné občany od 17 do 46 let, pokud je neosvobodzoval úřad státní nebo kněžský a pokud měli takové jmění, aby si mohli s a m i opatřit potřebnou zbroj. To ovšem neznamená, že všichni také opravdu musili vojensky sloužiti. V malých poměrech prvních dvou století republiky byly odváděny ze všech občanů 4 pluky po 1200 pěšácích a 300 jezdcích. Teprve mocný rozmach říše od počátku III. stol. př. Kr. si ovšem vyžádal mnohem značnějšího napětí vojenských sil, a tak rostl v pohnutých dobách počet legií podle potřeb válečných často značně vysoko (na př. v II. válce punské kolísal mezi 6 a 27; průměrné roční číslo bylo 19 legií) a rostl také počet mužstva v jednotlivých legiích (až na 6200 mužů).

Český dobrovolník
(maloval starodružiník Parolek).

Taktika těchto občanských legií byla původně velmi primitivní. Bitevní formací byla t. řeč. falanx, jednotný, nepřerušovaný šik, mající v hloubce 6, později 10 mužů, který se hodil pouze k boji frontálnímu a nepřipouštěl skoro vůbec využití terénu ani iniciativnosti menších oddílů. Nehodě se vůbec k pohybu útočným, byl také v naprostém rozporu s ofensivním duchem římských legií.

V této věci byla způsobena náprava pravděpodobně ve IV. stol. př. Kr. tím, že šik byl do hloubky rozdělen na 3 linie, nazývané hastati, principes a triarii (tito poslední byli nejzkušenejší bojovníci, kteří zasahovali do bitvy jako poslední záloha a jen v nejkrajnějších případech), z nichž každá zase byla ve směru fronty rozdělena na 10 manipulů po 2 setninách. Tím vznikly mezi jednotlivými liniemi a manipuly intervaly, kterými byla odstraněna tuhost a neohebnost starší falangy; od té doby se stal bitevní šik římský mnohem pružnější a pohyblivější, poněvadž jeho rozčlenění dopouštělo nevázat se na terén rovný a jednotvárný, jaký byl nutný, měla-li falanx udržet svoji nepřerušovanou frontu. Ze touto změnou byla také značně oslabena možnost průlomu bitevního šiku, je na snadě.

Takové byly poměry v legiích římských až do konce II. století, kdy Marius provedl úplnou reorganizaci veškerého římského vojenství. Až do té doby mohli býti v Římě vojáci jen plnoprávní občané, vládnoucí určitým jménem. Stále stoupající požadavky, jaké kladl na armádu rostoucí význam i ctížádost Říma, nutily už dříve snižovatí nejnížší hranici tohoto jmění, aby byl pro legie větší výběr nováčků, ale ani to časem nestačilo. Byl to Marius, který učinil poslední důsledný krok v tomto vývoji k naprostému demokratizování vojska, otevřev rozhodnutím ozbrojit vojsko úplně na útraty státu přístup do legií i občanům nemajetným.

Toto rozšíření vojenské povinnosti nebylo však naprosto cítěno jako nějaké zkrácení občanských práv. Římský proletariát nepovažoval vojenskou službu za tíživé břímě, nýbrž za vítanou výhodu, a nebylo divu: statků, které by mohl na vojně ztratit, neměl, a risiko, v něž se vydával svým životem, bylo dobře zapláceno výhodami, které s sebou služba vojenská přinášela. Žold, který byl pro občanské vojsko zaveden už kolem r. 400, nebyl malý (prostý legionář dostával v II. stol. př. Kr. ročně po 120 denárech, setník dvakrát a jezdec třikrát tolik) a kromě toho ky-

nula z vojny naděje na zvláštní odměny, rozdávané při triumfu, na podíl z kořisti, později i na zaopatření do výslužby darováním pozemků. Nebylo tedy nouze o vojáky, zvlášť konal-li se odvod pro osvědčeného a oblíbeného vojevůdce; a tak se odvody, ačkoli právně nikdy existovat nepřestaly, změnily časem spíše v najímání dobrovolníků.

S touto změnou bylo v souvislosti naproste vyrovnání všech rozdílů v hodnosti i v ozbrojení legionářů, které bývaly dříve mezi jednotlivými 3 liniemi šiku za příčinou rozdílů ve velikosti jmění a později věku občanů v nich sloužících. Od té doby je mužstvo v legií úplně jednotné a stejnorodé.

Konečně se Mariovi přičítá i změna legionářské taktiky. Taktika manipulární byla sice velkým pokrokem proti primitivní a ztrnulé taktice falangy, ale měla jednu nevýhodu: Manipul, zahrnující jen asi 120—150 mužů, byla jednotka příliš malá, aby ji mohlo být používáno k vážnějším podnikům samostatnějším. Proto spojil Marius vždy 3 manipuly dohromady v t. řeč. k o h o r t u, čítající 600 mužů, tedy v taktickou jednotku, odpovídající asi novodobému bataillonu, které už mohly ovšem být svěřeny úkoly dosti důležité. Celá legie byla tedy rozdělena na 10 kohort, které byly od sebe odděleny intervaly, podle potřeby někdy dosti značnými, aby bylo lze využítí terénu v největší možné míře a aby se jak při nástupu, tak i v boji dosáhlo možnosti přemisťování jednotlivé její části co nejsvobodněji. Zavedení kohortové taktiky, diferencujíc do nejvyšší možné míry celou bitevní činnost legií (Veith), znamená vrchol vývoje taktiky u starověké pěchoty (ovšem leckdy v praxi za cenu roztržštění jednotné legie, která pak zůstává jen jednotkou správní, ale nikoli bitevní). Byl tu tedy právě týž poměr, jaký jest v nové době mezi bataillonem a plukem.

Měla-li býti zachována kontinuita nových legií po této reformě s legií starší, bylo nutno nějak zdůraznit legii aspoň jako jednotku správní. A i to učinil Marius, dav každé legii zvláštní odznak, stříbrného orla na žerdí, jakousi obdobu novodobých plukovních praporů. »Orel« se od té doby stal pojítkem celé legie a nemohlo být pro vojsko větší hanby, nežli pozbytí této posvátné zástavy. Když se r. 20. př. Kr. podařilo Augustovi dosáhnouti vrácení odznaků legií, ztracených ve válkách proti Pathům r. 53, 40 a 36, byl tento úspěch, ačkoli ho bylo dosaženo cestou

diplomatickou, nikoli bojem, oslavován jako největší vítězství válečné.

Od doby Mariovy se počíná také vytvářeti tradice legií: kdežto před tím byly legie každoročně rozpouštěny, a nastal-li nový poplach válečný, sestavovány docela znova, nabývají už ke konci republiky dosti značné stálosti tím, že legionáři byli za nepřetržitých válek udržováni pod prapory celá léta bez přerušení. Nebyl to však jen výsledek snahy vojevůdců, kteří v osobním svém zájmu musili pečovat o to, aby si vytvořili spolehlivou armádu s pevnou tradicí, ale dokonce i v zájmu samých legionářů, pro něž se už tenkrát vojna počínala stávat řemeslem, sice nebezpečným, ale zato velmi výnosným.

Vytvoření stavu vojáků z profese bylo se stanoviska vojenského jistě pokrokem, ale mělo velmi neblahé následky politické. Legionáři římstí přestávají totiž být v I. stol. př. Kr. nástrojem vlády a stávají se čím dále, tím více oporou ctižádostivých jednotlivců, jako Maria, Sully, Pompeia, Caesara, Antonia a Octaviana. Poněvadž pak ve sporech o vůdčí postavení ve státě, které se konečně skončily pádem ústavy republikánské, každý z pretendentů chtěl druhého předstihnouti silou svých zbraní, rozmnožovali počet svých legií tak, že na př. po svém vítězství u Aktia r. 31 př. Kr., než bylo na staletí rozhodnuto o budoucí státní formě říše římské, vítězný Octavianus, první císař římský, sloučil pod svým velením 50—57 legií.

To byl na tehdejší dobu počet tak ohromný, že ani přes nemírnou délku římských hranic, které měly být hájeny, nemohl první císař při svém rozhodnutí, vytvořiti v o j s k o s t á l é, zachovat všechny legie, které převzal od republiky. Tomu bránily zřetele finanční, poněvadž na vydržování tak velikého vojska by byly důchody říše nestačily. Rozpustiv tedy větší část, která ovšem musila být napřed uspokojena darováním pozemků, podržel jen menšinu starých legií, jimž ponechal původní číslování i jména. Přes celkem mírový ráz své vlády musil však ještě sám k zabezpečení hranice rýnské a dunajské rozmnožit jejich počet tak, že v době jeho smrti (14 po Kr.) měla armáda římská 25 stálých legií. Tento počet vzrostl do císaře Traiana (98—117 po Kr.) na 30 a konečně za Septimia Severa (193—211) na 33, kterých číslo nebylo překročeno až do konce III. stol.

Zásada, že římstí legionáři jsou i přes svůj charakter žoldněr-

ský vojsko občanské,*) byla zachována i za císařství a názor, že vojenská povinnost je pro všechny občany obecná, zůstala vlastně v platnosti až do konce římského imperia. Kdežto však se zásadě první vyhovovalo formálně tím, že sice byli do vojska přijímáni neobčané, ale právě vstupem do něho nabývali občanského práva, byla zásada druhá (jako částečně už za republiky) holou fikcí. Poněvadž bylo dobrovolných přihlášek dost, mohlo být vlastní jádro říše, Italie, šetřeno a najímání i odvádění vojska se omezovalo stále víc a více na provincie, až konečně v 2. půli I. století po Kr. byli nejvlastnější Římané, Italikové, ze služby v legiích de facto vyloučeni. Legie se od té doby doplňovaly skoro výhradně z provincií.

Hned od svého počátku zahrnovaly legie oba hlavní druhy vojska, t. j. pěchotu i jízdu. Ale podíl o b ě ě a n s k é jízdy na celkovém počtu se často měnil. Kdežto v starších dobách republiky zahrnovala každá legie, ať jakkoli silná, obyčejně 300 jezdců — byli rozděleni v 10 praporů (turmae) po 30 mužích; každým 10 jezdcům velel desátník (decurio), — nebylo od konce II. stol. př. Kr. vůbec jízdy rekrutované z řad římských občanů, až teprve za císařství se objevuje v legiích znova, v počtu zprvu menším (120 mužů), který v II. stol. stoupl na staré číslo 300, později ještě vyšší.

K oběma těmto druhům zbraní, organisovaným v legiích, přistoupla konečně v I. stol. po Kr. i artillerie, a to nikoli obléhací, jaké se užívalo sice ode dávna, ale jen příležitostně, nýbrž stálá artillerie polní. Na konci IV. nebo v 1. pol. V. stol. měla každá legie po 55 t. ř. carrobalistách, t. j. převozných kusech, které vysílaly střely směrem skoro vodorovným, a po 10 pracích (onagri).

Jaká byla organisace legií? Není snad ani třeba upozorňovat na to, že tu šlo jen o organisaci ryze vojenskou, nikoliv o nějakou organisaci spolkovou. Je však věc zajímavá — běžít tu o otázku i dnes velmi časovou — že už římské zřízení vojenské výslovně pamatovalo na možnost, že by mezi legionáři vznikla myšlenka na zřízení nějakého spolku, a proto jakoukoliv orga-

*) Vojsko římské se ovšem neskládalo jen z plnoprávných občanů. Velikou část armád římských, hlavně jízdu a lehkou pěchotu, vytvářeli neobčané; ale ti nebyli organisováni v legiích, nýbrž v jiných formacích.

nisací spolkovou i sebe nevinnější, kromě bratrstev pohřebních, v zájmu obecné kázně vojenské zakazovalo zvláštním zákonem.

Po tom, co bylo už výše pověděno o rozdělení legie v kohorty, manipuly a centurie, zbývá k organizaci legie dodat jen několik slov o jejích důstojnících.

Legii velelo původně 6 tribunů vojenských. Nebyli však veliteli stálými, jsouce voleni jen na jeden rok, a také jejich uplatnění vojenské bylo valně znehodnocováno tím, že se ve velení střídali, a to v intervalech velmi krátkých. Jednotného velení se legii dostalo teprve za Caesara a ještě později, až za Augusta, se toto jednotné velení stalo důstojenstvím stálým. Od té doby není plukovník jmenován jen pro jediný případ bitvy, nýbrž jest stálým velitelem své legie a nazývá se *legatus legionis*. Jeho moc byla však omezena na rozhraní II. a III. stol. zvětšením pravomoci t. ř. *praefecta castrorum*, jenž měl vrchní dozor nad vojenským táborem legie a jenž jej pode jménem *praefectus legionis* v druhé polovině III. stol. nahradil vůbec i ve velení legii.

Římský plukovník měl ovšem i svůj štáb. Byli v něm na př. různí důstojníci *ordonanční* (*beneficarii*), ubytovatelé (*stratores*), zapisovatel (*commentariensis*), důstojníci s funkcemi finančními, soudními a p. K vyšším důstojníkům patřili i tribunové vojenští, kterýž úřad byl zachován i potom, když velení nad legií připadlo legátům. Jejich funkce byly částečně rázu správního (na př. dohled na osobní seznam, péče o zásobování, o vojenskou nemocnici, udělování dovolených a p.), jednak odborně vojenského (vedení na pochodu a na bojišti, dohled na službu strážní, na výcvik nováčků, účast ve vojenské soudu a válečné radě, atd.). K vyššímu důstojnictvu patřili ještě *praefectus castrorum*, jemuž příslušela správa opevněného vojenského tábora od té doby, kdy nařídil císař Domitianus (68—96), aby každá legie měla své vlastní garnisonní místo.

Pro vlastní výcvik legionářů ve vojenském řemesle v nejužším smyslu mělo však větší význam důstojnictvo nižší, mezi nimiž byli nejdůležitější setníci (*centuriones*). Poněvadž každá legie měla 60 setnin (*centuriae*), bylo i jich 60, za císařství 59, poněvadž setník nejvyšší hodnosti (t. ř. *primus pilus*) velel setninám dvěma, tedy celému prvnímu manipulu. Bylo právem řečeno, že se zdatnost římského vojska zakládala hlavně na spo-

lehlivosti, rutině a statečnosti setníků. Aby příslušné rutiny nabýly, k tomu jim ovšem poskytoval povyšovací řád svrchovanou příležitost. Setníci byli totiž (jako část důstojníků v armádě francouzské) jmenováni za republiky důsledně, za císařství pak z největší části z řad prostých vojáků, a už proto je přirozeno, že se setníkem mohl stát jen voják nejosvědčenější a nejzdatnější. Na tom však nebylo dosti. Také mezi 60 (59) místy setnickými byly hodnotní rozdíly, a i když snad nebylo nutno, aby se prošlo postupně všemi těmito stupni, nýbrž stačilo absolvovati aspoň některé z nich, poněvadž se postup obvykle nedál u jedné a téže legie, nýbrž znamenal nejčastěji přeložení k legii jiné, ležící garnisonou třeba na opačném konci římské říše, — to je skoro totéž, jako bychom řekli na opačném konci tehdy známého světa, — musil za sebou mít hodně trnitou dráhu a velmi mnoho zkušeností, kdo se dostal až k některému z nejpřednějších míst setnických u první kohorty (u t. zv. *primi ordinis*), která propůjčovala dokonce právo, zasedati ve válečné radě. *Centurio*, starší 50 let, není proto v římském vojsku žádnou zvláštností, ba máme doklady o *centurionech*, kteří měli za sebou 37, 45, ba i 48 let služby.

Zákonité trvání vojenské služby bylo od doby Augustovy omezeno u legionářů na 20 let. Tak dlouho musil voják sloužiti, měl-li míti nároky na zaopatření ve výslužbě od státu, vlastně od císaře. Ale ne více, než nárok: císaři bylo zcela volno, ponechat legionáře u vojska i déle, někdy třeba i 30—40 let. Za tak dlouhou dobu měl ovšem každý legionář dost příležitostí, nabýti praxe ve všech vojenských dovednostech už proto, že války byly vedeny skoro nepřetržitě. To byla praktická jeho škola, a doplněna byla od konce II. stol. př. Kr. ještě výcvikem teoretickým, hlavně v záludech šermířských. Takovýmto cvikem, který byl do vojska zaveden ze škol gladiatorských, nabývali legionáři úžasné chladnokrevnosti: židovský historik I. stol. po Kr. mohl o nich právem říci, že jejich cvičení je vlastně boj bez krveprolévání a jejich boj cvičením, při němž však teče krev. Římský legionář se tedy od zavedení stálého vojska cítil na bojišti jako doma, a to mu dodávalo ovšem nesmírné převahy nad protivníky, sice bojovnými a statečnými, ale bez teoretického výcviku.

V tomto dlouho trvajícím systematickém cviku spočívalo tajemství všech úspěchů římských legií, ale nejen v něm,

nýbrž z části aspoň stejně veliké také v u k á z n ě n o s t i, o jaké se vojskům jiných národů starověkých, především vojskům řeckým, ani nezdálo. Dozor nad zachováváním disciplíny se strany mužstva příslušel, jako jejich výcvik, především zase centurionům, vyšší instancí byl vojenský tribun, nejvyšší konečně plukovník sám.

Základem římské disciplíny legionářské — jak velikou váhu ji přisuzovali ve vlastním zájmu vojáci sami, je patrné i z toho, že personifikovaná »kázeň vojenská« byla mezi božstvy, která se těšila zvláštní úctě legií — byla naprostá a bezpodmínečná subordinace. Jsou známy dvě epizody nejstarších pamětí římských, o konsulu T. Manliovi, jenž dal r. 340 př. Kr. popraviti vlastního syna za to, že se dal proti zákazu vyprovokovati nepřítelem k boji, a o Q. Fabiu Rullianovi, jenž za to, že svedl r. 325 př. Kr. proti vůli svého vrchního velitele boj, byl by býval přes to, že zvítězil, málem utrpěl trest podobný, kdyby se zaň nebyl přimluvil celý národ. D n e s ovšem možno býti o věrohodnosti obou těchto vypravování z dob legendárního přítomí v římských dějinách různého mínění, ale je jisto, že Římané sami jim věřili doslova, a že tedy oba uvedené příklady mohou býti dokladem, jak stará byla tradice o ukázněnosti římských legií. Ostatně ještě Digesta (V. stol. po Kr.) uvádějí mezi přestupky proti kázni, které se mají trestati smrtí, i případ, že by někdo ve válce provedl čin zakázaný nebo nedbal daného zákazu, i když by byl jeho svévolný podnik provázen úspěchem.

T r e s t y vyměřené na porušování kázně byly tedy neobvyčejně přísné, ovšem také podle výše provinění velmi rozmanité. Od nedbalosti ve výstroji a zevnějšku — máme výslovné zprávy, že centurioni dohlíželi i na oděv a obuv vojinů a přidržovali je k tomu, aby měli zbraně pečlivě vyleštěné — přes nedbalost ve službě a odepření poslušnosti až ke zradě bylo velmi mnoho stupňů ve velikosti přestupků a jejich rozdílem se řídila i výše trestů. Byly jednak rázu morálního, jednak hmotného; třeba ovšem poznamenat, že většina trestů skupiny první znamenala současně i nevýhody materiální.

K první skupině patřila degradace, přeložení k vojenskému sboru nižší hodnosti (na př. z jízdy k pěchotě, od těžké pěchoty k lehké a p.), nebo do míst, která byla považována za garnisony trestní, nečestné vyloučení z vojska nebo naopak ponechání

Parolek: Loučení s Ukrajinou
(symbolisace).

jeho ve službě i po odsloužení povinného počtu let. Přechodem k trestům materiálním byl trest vězení, který byl leckdy ztížen postem, nebo různé způsoby pokut, které bychom mohli srovnati se středověkým postavením na pranýři. K trestům povahy výlučně materiální patřily peněžité pokuty, které se platily buď přímo nebo se strhovaly vojínům s jejich žoldu, a konečně tresty tělesné.

Proti době moderní se v legiích římských vyskytovaly tresty tělesné velmi hojně a nebyly ani považovány za tresty nejtěžší. Menší přestupky kázně trestal centurio hned na místě révouou holí, která byla stálým odznakem jeho hodnosti; o jednom takovém velmi přísném setníku, který dovedl o záda svého podřízeného rozbít třeba tři pruty po sobě, máme zachovanou zprávu, že mu vojáci přezdělali »cedo alteram« (»sem s druhou«, t. j. holí); větší přestupky, hlavně nedbalost ve službě strážní, loupež a násilí, spáchané na pochodu, přečiny, které nebylo možno napravit ani trojím trestem, a p., byly trestány slavnostnějším způsobem výprasku, který na delinkventovi vykonali vlastní jeho kamarádi z legie způsobem zcela podobným trestu, jaký se udržel až do poč. XIX. stol. pod názvem »běhání ulicí«.

Pro nejtěžší přestupky vojenské kázně byly ustanoveny pokuty hrdelní. Trestem smrti byly především trestány v e v á l c e tytéž přečiny, na které v míru nebo za situace méně nebezpečné bývalo určeno mrskání. Jak drakonicky byl za takových poměrů trestán přestupek poměrně nepatrný, o tom svědčí zprávy o Domitiu Corbulonovi, jenž prý dal r. 47 po Kr. popravit vojáka, poněvadž při práci zákopnické neměl při sobě meče, jak bylo nařízeno, a jiného, že měl místo meče jen dýku. Kromě takovýchto přestupků, na něž se ve válce hledělo jako na zločiny, podléhala hrdelnímu trestu ještě deserce a zběhnutí k nepříteli, zbabělost v boji, která zavinila demoralisaci v okolí prchajícího vojína, ztráta nebo krádež zbraně, vzpurnost a násilí proti nadřízenému důstojníku, útěk z vězení a ovšem i vzpoura a zrada, ať se jí kdo dopustil opuštěním představeného v boji nebo vyzrazením vojenského tajemství nepříteli. Pro obzvláště těžká porušení kázně a vojenské cti, zvláště zradou, byl hrdelní trest ztížen mučením.

Těžká provinění větších celků vojenských, při nichž nebylo možno trestati všechny provinilé jednotlivce, byla už v římských legiích trestána decimováním.

Nebyly to však jen tresty, kterými byla v legiích podporována kázeň: k jejímu udržování sloužily i o d m ě n y, mezi nimiž najdeme zase analogie ke všem odměnám, obvyklým u vojsk moderních, od prosté pochvaly přes záslužné odznaky až k rychlejšímu postupu ve službě. Vojenské dekorace byly ovšem z části značně odchylné od vyznamenání dnešních. Byly to čestné oštěpy, praporky, věnce, náramky, řetízky, spony, ale nescházely ani dekorace, z nichž se vyvinuly dnešní záslužné medaile. Byly to t. zv. phalerae, štítky vytepané z bronzového, stříbrného i zlatého plechu, s různými vypouklými ozdobami, které se navlékaly na řemení přes krunýř na prsou. Zavěšování těchto štítků na stuhy bylo zavedeno na obratu II. a III. století po Kristu, a od té doby měly také tyto dekorace spíše podobu medaili.

Kázní, tímto způsobem podporované i systematickému výcviku svých legií děkovali Římané za všechny své úspěchy v poli a tím i za svůj rozmach politický. Jestliže dovedl z nepatrných počátků a z jediného města ovládnouti nejen celou Itálii, ale veškerou západní a jižní Evropu až k přirozeným hranicím Rýna a Dunaje, celou severní Afriku a přední Asii, jest to především zásluhou legií. Ovšem se až do konce republiky tato jejich sláva v zachované tradici skrývá za jmény slavných vojevůdců. Teprve od té doby, kdy bylo zřízením monarchie za Caesara na čas odstraněno ctižádostivé závodění římských velmožů, a když mu byl Augustovým principátem učiněn definitivní konec, vystupují ve válečných dějinách římských zase spíše legie nežli jejich vůdové. Není to již bezejmenný dav, který bojuje a vítězí, neboť v té době se legie od sebe počínají lišiti čísly a jmény, ne již měnlivými, jak tomu bylo dříve, nýbrž pevnými, která se stala trvalým a stálým jejich označením. Má-li do té doby svou historii a tradici římské v o j s k o, lze teprve od doby Caesarovy mluvit o dějinách a tradici legií.

Plukovní dějiny římských legií známe dosti dobře, ale na tomto místě není ovšem možno podati je ani v nejstručnějších obrysech. Aspoň tolik tu budíž uvedeno, že skoro všechny legie měly svoji tradici symbolisovanou ve svých jménech. Většina jich se pyšnila jménem »Věrná a oddaná« (Pia, Fidelis); několik nosilo s hrdostí jméno »Vítězná« (Victrix), »Stálá« (Constans), »Šťastná« (Felix); po jednom se vyskytají jména »Statečná« (Fortis), »Že-

lezná« (Ferrata), »Hromová« (Fulminata), »Pevná« (Firma) a »Dravá« (Rapax).

Je ovšem přirozeno, že legie přijímaly jen tituly pochvalné a že v nich tedy máme zachovány jen světlou stránku jejich tradice. Že však u veliké většiny legií byla tato tradice skutečně příznivá, pro to možno uvést svědectví negativní: Legie, které jednou utrpěly katastrofální porážku, bývaly úplně rušeny, jak toho máme klasický doklad pro legie XVII., XVIII. a XIX., které byly zničeny v lese Teutoburském r. 9. po Kr. Také za Domitiana a za Hadriana zaniklo v bojích po dvou legiích (V. Alaudae, XXI. Rapax, IX. Hispana, XXII. Deiotariana), které nebyly potom už nikdy obnoveny.

Bylo by však omylem souditi, že význam a sláva římských legií jsou vyčerpány jejich činy válečnými. Pro kulturu světovou má snad ještě větší význam jejich činnost osvětová, kterou v dobytých zemích vystřídávaly své úspěchy vojenské. Římské legie mohou být právem nazvány předbojovníky starověké kultury římské: ony to byly, jež zanesly klasickou osvětu hluboko do zemí barbarských, a jestliže čas vše ničící dávno zahladil politické důsledky jejich úspěchů v poli, nezahladil dosud ani za skoro dvě tisíciletí monumentálních stop jejich činnosti kulturní.

V míru trávily totiž legie římské čas nejen cvičeními vojenskými, manévry atd., které byly ovšem nutné, mělo-li si vojsko zachováti svoji bitevní kvalitu, ale užívalo se jich také jako pracovních oddílů (ženijních sborů) pro zřizování obecně užitečných staveb. Od skotských hor na severu až na samý okraj pouště saharské na jihu, od pobřeží Atlantického oceánu na západě až do Arménie a arabské pouště na východě jest dosud rozseta spousta monumentálních památek, na nichž pracovaly ruce legionářů, jako chrámů, divadel, vodovodů, mostů, tunelů, kanálů, přístavů, cisteren a pod. Ale ještě důležitější pro rozvoj a rozšíření starověké kultury byly dva druhy legionářských staveb, o nichž se nutno zmíniti obšírněji.

Byly to především silnice, jejichž sítě pokryli římsí vojáké skoro celý tehdy známý svět. Měly sice jako většina staveb podobně vzniklých účel především vojenský — zřízením pohodlných komunikací mělo být umožněno co nejrychleji přeskupování vojska podle potřeby — ale tytéž silnice se staly zároveň tepnami, jimiž proudila starověká osvěta z kulturních středisk

říše hluboko do vnitrozemí. Po silnicích nově zbudovaných vnikali do obsazených zemí buď společně s vojskem nebo v patách za ním především kupci a hlavně dílem dvou těchto tříd starověkého obyvatelstva římského, vojska a obchodnictva, je vytvoření kultury dnešních národů románských. Italům, Francouzům, Španělům, Portugalcům i Rumunům dosud koluje v žilách krev římských legionářů, kteří se slávou římského jména přinesli na okraje říše i římský mrav a vštípili tamějšímu obyvatelstvu s vyšší svojí kulturou i řeč vládnoucího národa.

K tomuto pronikavému pořímtění by ovšem nebyly stačily jen vojenské silnice; středisky římské kultury, která si assimilovala široké okolí, se staly tvrze a opevněné tábory, z nichž byly silnice střeženy. Pod jejich hradbami docházeli bezpečnosti i podnikaví kupci, a tak se v těsné souvislosti s tábory vytvořovala tržní střediska, zárodky to pozdějších měst. Jejich vzrůst byl urychlen od doby kolem r. 200 po Kr., kdy bylo dovoleno vojákům se ženiti a zakládati rodinu, ovšem mimo vojenský tábor, tedy v onom kupeckém »podhradí«. Poněvadž synové legionářů, pocházející z takových manželství, byli povinni jako jejich otec vojenskou službou, vyvíjel se tak z pohraničních posádek jakýsi stav hraničářů, kterým se na pomezí říše pomalu stíral rozdíl mezi vojákem a občanem. Legionáři se měnili v usedlé obyvatelstvo, které bylo povinno hájiti území sobě svěřené proti vpádům nepřátelským se zbraní v ruce.

A tak vidíme na konci vývoje římského vojenství zase jakýsi návrat k dobám předmariovským:*) největší Mariova vymoženost — počátky zřízení stálého vojska z profese — ustupuje zase soustavě miličnické; tradiční kázeň, které děkovaly římské legie za všecek svůj význam v starších dobách, utrpěla těžkou ránu zmatky III. století, kdy císařové byli dosazováni z milosti legií a jimi zase sesazováni, jakmile se jim znelíbili, kdy vzdorocísař povstával proti císaři a kdy legie římské bojovaly proti sobě na obou stranách. S tohoto stanoviska je

*) Tento návrat k poměrům původním se jeví i v taktice: členité postavení kohortové se mění už v II. stol. po Kr. zase ve starodávnou falangu. Proti neorganizovaným masám barbarů, s nimiž tenkrát bylo Římanům bojovati, bylo totiž nutno postavit rovněž pevnou masu. K podnikům defenzivním, na jaké se vojenské podniky římské musily omezovat stále více, hodila se ovšem falanka velmi dobře. Srov. výše str. 170.

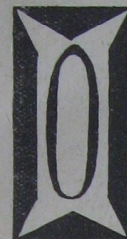
zjevem nejsmutnějším, že právě panovníci, kteří v té věci chtěli způsobiti nápravu, a jejichž vláda vůbec znamená světlý bod v smutných dobách století III., Aurelian (do r. 275) a Probus (do r. 282), byli pro své snahy o zlepšení disciplíny ve vojsku — ubiti od legií... Koncem tohoto století mizejí všechny stopy po vojenských funkcích centurionů, oněch specificky římských poddůstojníků, na jejichž zdatnosti záležela zdatnost římských legií — a jako by tím měl býti symbolisován i úpadek kázně, jejímiž byli centurioni předními strážci. Legie Diokletianovy, od jehož doby počet jejich stoupl na půldruhého sta i více — byly ovšem mnohem slabší nežli legie doby starší, — měly s legiemi doby klasické sotva více společného než jméno. Podíl živlu barbarského, který do nich vnikal už od I. stol. po Kr., stoupal stále více, až v nich nabyl rozhodné převahy; a úpadek říše římské a jejich vnitřních sil mohl býti sotva charakterisován lépe nežli tím, že její ochranu měli nakonec v rukou — Germáni. V těch dobách se také odborným označením bojovníka vůbec stává slovo »barbar« ...

TOMÁŠ G. MASARYK: Ne násilím, ale mírně, ne mečem, ale pluhem, ne krví, ale prací, ne smrtí, ale životem k životu — toť odpověď českého genia — toť smysl našich dějin a odkaz velkých předků.

Dr. JIRÍ GUTH-JARKOVSKÝ:

MLADÉMU REPUBLIKÁNU.

Několik malých úvah pro Umělecký almanach
legionářský.

Smadvacátý říjen památného roku 1918 přeměnil bývalé království České a země s ním sdružené, po staletí porobené, ve svobodnou republiku, jako když ptáka pustí z klece, nebo když ze studenta po trapných zkouškách stane se pán. Událo se to zdánlivě náhle, ani ne přes noc, sotva v několika denních hodinách...

Sic nebývá v dějinách, v životě lidí a národů skoků, a všechno se vyvíjí, i historikové — lidé zasvěcení — také vývoj naší republiky náležitě dovedou objasniti, vykládajíce, že převrat říjnový připravoval se nikoliv až v posledních letech světové vojny, ale po dlouhá desetiletí před tím, ve všech vrstvách. Cítili jsme už několik měsíců před tím, zvláště od památné přísahy národní 13. dubna roku téhož, že cosi visí ve vzduchu radostného, ale ti, kdo nebyli a nemohli býti zasvěcení v podrobné události světové, ještě toho říjnového dne ráno šli za svým zaměstnáním, netušíce ani z telegramu, dopoledne již známého, že »Rakousko přistoupilo na příměří«, že tím je nadobro zpečetěn osud staré, zpuchřelé vlasti. Když pak v poledne vraceli se z práce kancelářské, obchodní nebo tovární, — zrak jejich byl již oslněn veselými barvami praporů vlajících po celé Praze. Nebylo mezi prapory barev černožlutých — tedy žádná oslava »vítězství rakouských zbraní« — a hned poté snímány byly rakouské znaky, odváženy na vozech k Vltavě a házeny do vody... A v hodinách odpoledních kde kdo rozechvěn zanechával práce, a davy svobodného lidu proudily po ulicích. Do rukou českého národa vrátila se správa jeho věci, právě po třech stech letech — na Slovenska po letech skoro tisíci...

Vedoucí činitelé prohlásili za vládní formu demokratickou republiku, učinivše národ sám svým vlastním pánem. Národ ten tímto svým souhlasem prokázal nejenom nechť k vládní formě, pod kterou tak dlouho byl utiskován, ale odklonem od názorů přežilých i svou politikou vospělost.

Zdali však také uvažoval a uvážil, jaké to povinnosti na se bere, když chápal se vládních otěží, a je-li s to provést úkol, jehož se podjímá?

Má-li obchod, blízký úpadku, znova se povznést, nestačí toliko přemalovati a změnit firmu — do veškerého jeho vedení musí býti zaveden nový duch, pamětlivý nových úloh, tak aby se uvaroval starých chyb. Stará rakouská firma zbankrotila a s ní řada starých sociálních řádů, — nesejde nám na tom, pro jaké chyby svých obchodvedoucích se rozpadla, a na jejím místě vzniklo několik států nových, z nichž Československo převzalo asi hlavní část staré klientely.

Záleží na nových obchodvedoucích — a tím jest teď více méně každý republikán — aby nejenom pozvedl padlý závod, ale aby obnovil starou českou slávu a přivedl ji k výši ještě větší, nežli bývala za nejslavnějších dob české samostatnosti.

Čeho tedy potřebuje republikán a zvláště mladý republikán, na jehož bedrech spočine veškeren příští vývoj státu, aby toho docílil?

*

Jest omylem velmi hrubým domnívati se, že teď, kdy je republika, je volnost i rovnost — i tudíž netřeba dbáti takových věcí zastaralých, jako jest zdvořilost, které mnozí, neznající její podstaty, říkají poklonkování. Míni, že když všichni jsme si teď rovni, a kdy není »urozených pánů«, netřeba druh druhu dávat přednost, netřeba pozdravovati, netřeba dbáti úboru, ani dochvilnosti, aniž vůbec jakých ohledů: jsme svobodni, ve svobodném státě, což znamená, že každý si může dělati, co chce a co za dobré uzná. Není žádné vrchnosti dané Bohem, před níž bylo by ohýbati hřbety, žádných panovníků z milosti boží, a i sám prezident republiky jest občanem se mnou rovnoprávným, leda snad že jest prvním, ale na konec ani to ne, když i já, nebo každý jiný máme právo (snad jen možnost, ale ani tu ne vždycky) státi se také prezidentem, tedy nikdo není prvním a — rozumí se — teprve ne posledním, jsme všichni sobě rovni, není sluhů ani služek, jsou jen podřídníci, pomocníci i pomocnice, dokonce asistentky, slovem jsou samí páni. Nakonec nikdo nechce sloužiti ani republice a republika ať slouží jemu . . .

To jest ovšem naprosté nepochopení slušnosti a jejího pojmu. Což páni nejsou mezi sebou a druh ke druhu slušní? Míniš-li

Parolek: Několik ruských vesnických ulů.

svobodu ve smyslu naprosté volnosti, tak že by každý mohl dělati kdykoli cokoli, jen si představ chodce na ulici, kteří by se nikomu nevyhýbali, nebo rukující shromáždění, ve kterém by každý mluvil po své vůli, nikoliv po vůli předsedajícího, a řečník by přerušoval řečníka a tomu podobně? Když svobodu, tak svobodu — ale kdybychom s tím šli do všech důsledků, záhy bychom poznali toho nemožnost. Naopak právě svoboda není nic, nežli slušný ohled na ostatní, svoboda žádá, bychom omezovali sebe a dopouštěli volnost jiným, podle určitého pořádku a řádu. Jdou-li dvě osoby do týchž dveří, volnost a rovnost by žádala, aby šli oba najednou: jsou-li objemní, mačkali by se a snad by se ani dveřmi nedostali. Dobrá, tedy podle svobody svrchu naznačené dám soudruhovi přednost, mám ohled. Ale stejný ohled má i soudruh, a tak když žádný od svého ohledu neupustíme, také pro samý ohled dveřmi se nedostaneme? A tu právě nastupuje určitý pořádek, takový, který nejlépe ve všech okolnostech vyhovuje, a tomu pak říkáme slušnost, která učí, že napřed přijde osoba starší, nebo dáma, nebo starý pán že má přednost před mladou dámou atd. Slušnost učí, bychom neskákali mluvčímu do řeči, bychom neobtěžovali kouřem, kdo ho snést nemůže atd. Je to tedy svoboda regulovaná, spořádaná, to jest — řídí-li se všichni podle těchto pravidel, je všude pořádek, všechno jde hladce, život plyne bez nesnází, cítím se volným, věda, jak se zařídit, a moha se vyhnouti nehodám, když řád se poruší. Udělejte si pravidla slušnosti, jaká chcete: možno pravidla nynější zaměnit jinými, odstraniti rukulibání a zavést jednotný i prostší pozdrav »Dobrý den« — a »Dobrou noc« ... Ale pravidlo býti musí, aby život byl snesitelný i mezi sobě rovnými. A snad právě mezi sebou rovnými nejvíce.

Život společenský jest hrou, v níž každý chce vyhrát, dobýti úspěchu. A co by byla hra bez pravidel? Nic, nežli bohoupustá rvačka, která, když nic jiného, na konec unaví a znechutí se.

*

Ale slušnost má ještě důležitější význam, nežli jenom jako prostředek učiniti se bližnímu milým a příjemným. Jsou snad lidé, kterým na tom nesejde, aby byli bližním při nejmenším snesitelní, ba naopak, kteří dokonce si libují v nepřijemnostech. Jsou to však vždycky výjimky sotva komu milé.

Slušnost má svůj význam pro demokracii potud, že jest jedním z prostředků společnost vychovávajících a odstraňujících rozdíly společenské.

V čem spočívají tyto rozdíly? Nejspíše jest na snadě odpověď, že v poměrech majetkových. Ale to snad jen v nejhrubších rysech a extrémech. Přihlédneme-li ku věci blíže, seznáme, že mnohem spíše jest to chování, které rozlišuje člověka společensky, nežli majetek. Právě v těchto dobách, kdy volá se tolik po vyrovnání společenských rozdílů, shledáváme, že rozdíly na příklad tříd zvaných nižších a tříd středních po stránce majetkové značně už jsou vyrovnány. Jsou lidé ze tříd dělnických, kteří vydělávají mnohem více nežli příslušníci tříd středních, — a budiž jim toho ze srdce přáno — a přece příslušník této třídy stojí společensky výše. To prostě proto, že dovede se chovati a chová se slušně, šatí se, byt i nebohatě, přece čistě, jak slušnost žádá, také jeho stůl jest nebohatý, ale čistý a úpravný, — sumou slušnost jej vysune nad bližního i bohatšího, ale sprostáka chováním. Dříve alespoň rod zachránil takového neurvalce před povržením, teď i tento štít zpuchřel a není k ničemu.

Jest chybou, pokládati slušnost za nějakou výsadu stavů vyšších, anebo za něco, co stavy vyšší činí nesympatickými, leda že zaměňujeme slušnost s titěrnostmi nějaké etikety, někdy směšnými. Jest chybou, když to, čím stavy vyšší vynikají, odhazujeme jako nenáviděnou zbraň, které sami bychom mohli užítí proti nim a státí se tak jim rovnými.

Namítnete, že ke slušnosti jest zapotřebí peněz a že člověk méně zámožný, kdyby i chtěl, nemohl by se vyrovnati zámožnému, nemoha oblékati se podle nejnovější mody. Odpovídám prostě, že jest to omyl, nechtěje užítí slova drsnějšího. V úboru slušnost nespočívá, ta musí tkviti mnohem hlouběji, to jest v srdci a ve smýšlení. Jest arci jedním z příkazů slušnosti choditi v obleku slušném a vůbec dbáti čistoty, a čistoty nelze zachovati při práci. Avšak při práci poctivé, ať jest jakákoliv, jen když slouží prospěchu lidstva, slušnost čistoty nežádá. Nejen dělník, ale i na příklad profesor fysiky neb chemie, který pracuje manuálně, lékař v pitevně, zhusta se potřísní a zamaže při své práci, ale není proto méně slušný. Dojista se hned poté umyje a převlékne, vrací se do společnosti. Dělníka nečistota z práce nikdy nehanobí, když dříve, nežli podá zamazanou ruku, se utře neb

omluví, nebo když po práci se umyje. Že se mu toto mytí a čištění má usnadnit se strany továrny nebo závodu, jest jiná otázka. Kominika sebe černějšího, pokud jest v práci, dojistá nikdo nebude pokládati za neslušného, nemaje k tomu ani práva, ale neslušným jest kominík, když jde po ulici, náležitě se nevyhne a zámyslně se otírá o mimojdoucí.

Slovem tedy: chovejte se všichni slušně, druh ke druhu buďte dobrotivi, shovívaví i blahosklonni, a všichni rázem přiblížíte se ku ideálu rovnosti, o níž před tím se vám nesnilo. Vaše smýšlení demokratické nic tím neutrpí: známeť přece republiky, ve kterých dobrý mrav jest na vysokém stupni a přece názory republikánské nejsou tam o nic slabší.

Slušné chování jest požadavkem veškerého vzdělaného světa, bez ohledu na útvary státní a cizinci by podivně pohlíželi na československou republiku, kdyby v ní měl zavládnouti mrav méně ušlechtilý nebo dokonce surový. Nejsou to formy sociální, jichž nepřítelem jest osvícený buržoa a snad i rozumný šlechtic, ale drsný a hrubý způsob, jímž někteří chtějí svých reforem dosíci.

Snad jsme se rozepsali o slušnosti více, nežli jsme měli, ale za okolností nynějších zdálo se nám, že je toho potřeby.

*

Dokud byli jsme otroky cizího státu, dílem nestarali jsme se o jeho zařízení z nenávisti k němu — byla to chyba, protože nebhájili jsme pak i důkladně ani to málo práv, ústavou nám zaručených — dílem nemohli jsme se dobře starati, jsouce více méně bezmocní a bez vlivu, a stát sám ochotně nás nechával tápati ve tmách. Otrok musí poslouchati svého pána. Když teď sami běháme otěže vlády do svých rukou, nastávají nám povinnosti dříve neznámé a nepoznané. Arci není život pak už tak pohodlný a bezstarostný, jaký má každý otrok, o něhož jest starati se pánu, aby mohl pracovati, a jenž nemusí nic, než odbýti si svou práci. Tak jako vězeň, který nedbá ničeho, než jak nabýti svobody. S odvržením otrockých pout nastává to, čeho otrok nikdy nepoznal: zodpovědnost. V republice demokratické odpověden jest každý občan za vládu své země, — v nejširším slova smyslu, sám sice nemusí vládnouti, ale jako volič rozhoduje o volbě těch, kdo řídí osudy vlasti: musí tedy věděti, jak voliti, a sám podle svého uvážení rozhodnouti o volbě a nebyti jenom

členem tak řečeného volebního stáda, které se dává řídit a vésti, právě jako nevědomé stádo.

Ale jest nesprávné mínění těch, kdož se domnívají, že politikou nejvíce a nejlépe poslouží zemi, a že nejlepším a nejdůležitějším občanem jest politik. Každý občan jest pro vlast stejně důležit, jen když počestně vyplňuje svoje místo ve společnosti, byť to bylo i místo sebe skromnější. Jenom tam, kde poslední z posledních koná svou práci a svou povinnost, lze mluvit o spořádanosti. Jenom taková domácnost jest spořádaná, kde všechny kouty, i nejskrytější jsou spořádány a upraveny, a přijedeš-li do města, kde ulice jsou špatně meteny a nečisty, poznáš hned, tady že něco ve veřejné správě vázne. Není-li řádu ve věcech malých, jak může býti ve velkých?

To možno jenom tenkrát, když každý jest si vědom své povinnosti a své zodpovědnosti, a právě tyto dva pocity jsou známkou státní vyspělosti občanstva. A zodpovědnost mají netoliko ti, kdož řídí kormidlo státní lodi, ale i poslední sluha, který zametá její palubu, nebo neviditelný topič, který v hloubi lodního sklepení přikládá do kotle.

Nejsou-liž právě tito drobní, malí a neviditelní pracovníci nejvíce zodpovědní za rozkvět své vlasti? A nejsou-li nejhoršími »vyžírači« republiky ti, kdož zastavením práce domáhají se zlepšení svých poměrů, když přece bez práce koláčů není.

*

Nic nebylo za Rakouska tak neoblíbeno v zemích českých, jako rakouský důstojník, a netřeba vykládati proč. Byl ztělesněným nepřátelstvím vůči českému lidu, pro něž důstojník rakouský chtěl nechtěl musil míti jenom pohrdání, byť i byl sám z něho vyšel. Ale nejen že bylo mu býti smýšlení německého a protičeského — v nedemokratičnosti šlo se i tak daleko, že mu byla i každá poctivá ruční práce zakázána, a rezervní důstojník, selský synek, který byl přistížen, že doma na dovolené obíral se pracemi hospodářskými, byl zbaven své hodnosti důstojnické. Mimo to stav vojenský byl pokládán za stav nad jiné povýšený, a vynikající hodnosti vojenské byly jen pro šlechtice. Příslušník rodu panujícího směl se státí poručíkem, ale nikoliv ministrem, ba ani ne velevyšlancem.

Dnes je lépe a bude lépe, až poměry v armádě docela se upraví

a ustálí, až armáda bude venkoncem jednotná, majíc úkolem jenom brániti vlast proti nepřátelům vnitřním i zevním, nikoliv dobývati.

Armáda, z nejdůležitějších institucí státních, zasluhuje, aby každý občan znal základní její rozdělení a dovedl rozpoznati všechny distinkce vojenské. Tím, že voják přestal nositi v době míru mimo služby zbraň, značně se přiblížil občanstvu právě tak, jako odstraněním všech dětinských pestrostí uniformních a titěrnosti.

Plukovní prapor neznamenal nám nikdy nic, — dnes každý československý občan, potkávající oddíl vojska s praporem, vzdá čest tomu praporu, jakožto symbolu pluku a armády.

*

Státní prapor neboli vlajka, bílo-červená s modrým trojúhelníkem u žerdi stala se nám symbolem osvobozené vlasti, podobně jako národní hymny »Kde domov můj« a »Nad Tatrou sa blýská« jsou slyšitelnou výzvou, pamatovati na vlast. Není fanglickářstvím uctívati vlajku státní a vztyčovati nebo vyvyšovati ji vždycky tam, kde chci, aby mé vlasti byla vzdána čest. Ti, kdož v c i z i n ě viděli vláti vlajku československou mezi vlajkami států jiných, a kdož slyšeli hymny naše po jiných a před jinými, snáze pochopí city, které se pojí s těmito dvěma symboly, jichž význam a důležitost teprve učíme se znáti.

Jakožto symboly státní vyžadují i vlajka i hymny náležité úcty. Vlajka budiž vždy rozměrů předepsaných, modrý trojúhelník není nic fantastického, aby měl býti jednou větší, jednou menší, pořadí a poloha barev musí býti vezdy přesně zachovávána a ovšem že nesmí býti plýtváno tímto znamením, takže vlajku možno vyvěsiti jen za zvláštních příležitostí, významných pro celý stát. Nevyvěšuje vlajku občan na svůj dům na příklad proto, že má v domě svatbu. Nositi vlajku ve formě kapesníku je nevkusno.

Kdykoliv se hraje hymna, dlužno ji vyslechnouti stojíc. Mužové posmeknou, vojáci a ti, kdož nosí uniformu, salutují, a to po celou dobu, kdy hymna se hraje, stojíce nehybně. Hned při prvních taktech hymny shromážděné obecnstvo zkažení. Proto také nutno vystihnouti správný okamžik, kdy hymny hráti.

Jako nezneužíváme státní vlajky, tak také hymnou třeba šetriti. Předem nemá se hráti po hospodách a obecnstvu pitím rozjařenému, jest to nedůstojno. Hymna státní nesluší ani do potpourri z národních písní, neboť jí náleží vezdy místo zvláštní, jen při okamžicích slavnostních a za nálady povznesené. Kdykoliv se hymna hraje ve přítomnosti hlavy státu, hraje se teprve, když prezident přišel, nikoliv když přichází. Poněvadž pak hned při prvních taktech hymny — jak řečeno — všechno se zastaví — bylo by nevhodno nutiti jej, aby se zastavil na příklad u vchodu sálu, nebo prostřed chůze, slovem dokud nedošel. Tedy v plesové síni, až když dostoupil na estrádu, v divadle, až když se objevil v lóži, pod širým nebem v té chvíli, kdy může se bez rozpaků zastaviti on i jeho družina.

Za poměrů dnešních, dokud nebude národní hymny jednotné, dlužno hráti obě hymny hned po sobě, nepěkně se nese, je-li mezera mezi oběma příliš dlouhá, nebo hraje-li se hymna česká jako smuteční pohřební píseň.

*

Prezident je prvním občanem republiky a prezidentem může býti zvolen každý občan, má-li k tomuto úřadu potřebné schopnosti. Ale i při tom, že v republice jsme všichni sobě rovni, nezapomínejme, že prezident jest hlavou i reprezentantem státu, a prokazujeme-li úctu pouhému symbolu, tím spíše jsme úctou povinni k tomu, kterého sami jsme vyznamenali volbou za presidenta. Jistě to bude vždycky člověk vynikající a zasloužilý, vši úcty hodný, který životní prací dokázal, že jest z prvních v národě, i kdyby prezidentem zvolen nebyl. A v té chvíli, kdy byl zvolen prezidentem, přestává býti kamarádem, jakým snad býval, a zůstává jím pouze v soukromí. Jak presidenta pozdravovati, jak se chovati při audiencích atd., učí společenské katechismy.

*

Z rakouských dob zůstávají také názory na placení daní i veřejných dávek. Pořád jest občan ještě všecek blažen, vymkne-li se ať placení daně potravní, ať nějaké jiné, kterou obejíti nepokládá sobě za žádný hřích. Žádáme na státu velmi mnoho, celou řadu věcí velmi drahých; republika, kterou vláda naše převzala ve stavu válkou nesmírně zuboženém, má teprve ukázati, jaká jest to slast, žíti na svobodě, a co všechno krásného svo-

boda přináší, — a nikdo nepomyslí, že to všechno stojí peníze, za nynějších poměrů mnoho peněz. Dávejte rádi, co jest republiky — republice, od které však arci také žádáme, aby odvedeným penízem řádně hospodařila a nedala se »vyžírat«, jak zní dnes příslušný terminus technicus.

*

Poměr mladého republikána ke spoluobčanům druhé národnosti je poněkud ožehavý. Nelze nijak odstraniti faktum, že v našem státě žijí vedle nás příslušníci kmenů jiných, z nichž některé byly před válkou mocné i kvetoucí. A to činí poměr náš k nim neobyčejně závislým, takže záleží nesmírně na našem taktu, aby žádoucí harmonie nebyla porušena. Někteří z národů těch byli u nás dříve pány a teď jedině proto, že jimi býti přestali, cítí se porobenými přese všechno naše úsilí, aby jimi nebyli. Dlužno všechny tyto okolnosti a ještě mnohé jiné bedlivě uvážit a vmysliti se dobře v jich postavení, nežli zodpovíme nesnadnou otázku, jak tedy zaonačiti věc, abychom se vyhnuli bojům národnostním, jež nikdy nejsou ve prospěch států a které zničily Rakousko.

Otázka tato jest nejen svrchovaně politická, kterou zde řešiti nám nepřisluší, ale také spleťtá a obsáhlá.

Gentleman, jakým chceme, aby byl československý republikán, vždycky má na mysli známou biblickou zásadu: co nechceš, aby ti jiní činili, ... atd., a podle toho zařizuje svoje jednání. Bude tedy i vůči příslušníkům jiné národnosti tohoto státu chovati se gentlemansky. Do převratu byli jsme nuceni hleděti na krajany německé národnosti, ba i na krajany maďarské, jako na nepřátele, neboť všechno jejich jednání nás k tomu opravňovalo; zejména byli oni zapřísáhlými nepřáteli naší politické svobody. I jejich jazyk byl nám proti mysli. Ptal-li se cizinec v Praze po německu na cestu, odpovídal mu Čech i němčinou znalý: »Nerozumím«, jen aby alespoň tímto způsobem protestoval proti závislosti na Němcích a demonstroval pro národní svobodu.

Po převratu jest nám podati bývalým nepřátelům ruku přátelskou, — arci záleží teď na nich, přijmou-li ji. Aspoň snesitelné spolužití jest pojem opět vztažný, jest k němu zapotřebí dvou, a nelze se domyslíti shody tam, kde přeje si ji toliko jeden. Ale

Amort: Koničku můj vraný, od krále mně daný, už mna neponeseš,
já jsem porubáný.

Čechoslovák, nedávej se sváděti pocitem vítězství ku zpuplosti, a nikdy nechať se ti do srdce nevzloučí pomsta, i za to všechno třístaleté pokořování, pod nímž jsi úpěl a jež vyvrcholilo právě v letech posledních, za doby světové války.

*

Vůbec požadavky, které činíme na mladém republikánu, nemohou býti jednostranné. Žádáme-li, aby byl poslušen zákonů, musíme předpokládati, že i ti, kdož jemu zákony dávají, dobře si je rozmyslí a rozváží, a že mají alespoň snahu dávat zákony nejvýše správné i spravedlivé. Žádáme-li, aby dbal slušnosti k jiným, musíme žádati, aby i jiní chovali se slušně k němu. Slovem, snaha býti dobrým občanem musí býti všeobecná a musí býti diktována dobrou vůlí.

Tuto dobrou vůli podepře znamenitě i vzájemné poznání, a očekáváme od činitelů v té příčině rozhodujících, že budou podporovati obzvláště cestování našich lidí po území státu československého, a radím, aby čeští lidé cestovali po krajinách německých, polských, slovenských a zajižděli i na Podkarpatskou Rus, ale toliko za účelem poznání a s nejlepší vůlí vycházeti tam svým spoluobčanům vstříc.

Nechtějte provokovati! Nedomnívejte se, že teď, když vláda vašich věcí vrátila se do vašich rukou, můžete beztrestně urážeti ať cit národní, ať náboženské citění svých spoluobčanů. Rozpomeňte se, že to, co bolelo kdysi vás, musí boleti je — teď tím více, že dříve byli pány. A i porobený má právo, aby vítěz měl v úctě jeho city. Nepokládejte za pokrok ničení všeho dosavadního, když za to nemůžete poskytnouti ničeho lepšího. Často i to lepší není uznáváno hned za pokrok, postupujte tedy opatrně, zvláště vůči lidem, kteří hned nechápou. Když rakouská správa v Bosně a Hercegovině vedle neschůdných stezek horských vystavěla krásné silnice, domorodci chodili se na ně dívat, divili se jich nákladnosti i kráse, ale plahočili se dále po neschůdných cestách starých.

Má-li stát učiniti pokrok, jest potřeba vnitřní přípravy a usilovné práce, a to jest nejstěžejnější požadavek, který činíme na mladém republikánu. Podle výzvy starého básníka — pracuj každý s chutí usilovnou o národa roli dědičné... ať tady, neb

onde, ať jsi první z prvních, nebo poslední z posledních, konej poctivě svou práci a švec zůstávej u svého kopyta. Vybeř si každé to, nač stačí tvoje schopnosti, záliby a síly, a v tom hled vykonati svoje nejlepší. Metař, který pořádně a čistě zamete ulici, stokrát lépe poslouží vlasti, nežli kdyby seděl v kanceláři, těžce se perem místo koštětem oháněje, kdežto zase duševní dělník sebe vtipnější nehodí se ku práci ruční. Sportovec, který na mezinárodních závodech vynasnažil se ve svém oboru tak, že dobyl první ceny, víc pro vlast vykonal, nežli ouřada sebe vyšší, jehož nejtěžší prací v kanceláři jest ořezávání tužky a čísti noviny. Cesty musí býti rozličné, když nemáme stejného nadání a stejných dovedností, toliko vůli můžeme a musíme míti všichni rovnou. Kdyby všeho ostatního mladý republikán zanedbával, nesmí žádným způsobem zanedbávati práce, chce-li býti republikánem dobrým, sloužiti vlasti a nakonec i sobě. Jen práce chrání stát a přivede jej k dokonalosti. Každá stávka jest znásilněním práce a znamená vždycky nezměrnou škodu nejenom státu, ale všech občanů, přes chvilkový prospěch některé třídy. Je na příslušných činitelích, aby dovedli tomu zabrániti. Nic platno: kuň k tahu, pták k letu a člověk k práci. Očima pivo nevypiješ, jenom z pilnosti se štědrost rodí, lenost holou bídu plodí.

*

Samostatnost politická otevřela nám brány světa a mladý republikán užij této příležitosti, abys v něm se porozhlédl a poučil. Nejdříve dokonči svoje vzdělání doma a potom je jdi doplnit do ciziny, ve které nejlépe naučíš se vážit si svého. Nelekej se výloh, učíš tak, jak činívali kdysi vandrovníci, kteří od města k městu jdouce, svým řemeslem vydělávali si na živobytí. Pozoruj pilně své okolí! Už se řečem, a nebudíš ani jednoho vzdělaného republikána československého, který by neovládal alespoň jedné světové řeči. Přes to, že jsme docílili samostatnosti politické, jsme stále ještě národem malým, vzdáleným významu světového a toho budme si vezdy vědomi. Jest to, bohužel, nevýhoda, kterou nutno vyrovnati zase jen prací a především tím, že osvojíme si cizí jazyky. Každou novou řeč, kterou si osvojíme, získáme nového obzoru a rozšíříme svoje vědění. Čím pak jsou vzdělanější občané, tím pevnější jest stát.

*

Mladý republikáne! Žádná z těch prací, kterou jsi povinen, nebude ti svízelnou, máš-li lásku ku své vlasti. Bez lásky k rodné půdě a k lidu, mezi kterým jsi se zrodil, nejsi nikdy dobrým občanem a zůstáváš parazitem, jež země časem vyvrhne, jako stalo se se šlechtou zvanou českou, která neměla lásky ani k zemi, ani k lidu, mezi kterým žila. Lásky k vlasti musí puditi tebe z práce do práce, z domova do ciziny a z ciziny zase zpět. Žádnou práci nepokládej za nedůstojnou sebe, každou práci sloužíš vlasti, jen když je poctivá. Prohlášením republiky a samostatného státu — stát dávno není hotov, je teprve na začátku, a to na začátku velmi svízelném, jako vše co se rodí a co se narodilo. První písničky pění nebývá bez zapýření — a hned na začátku hled získati pochvaly. Přední kola kůň táhne a zadní sama běží, Chutě tedy do díla tak, aby v novém domě sídlila veselost. Svízeli se nelekej! Žádná píseň tak dlouhá není, aby jí nebylo konce.

Ale tak, jako za doby poroby a útisku, tak i teď za doby svobody, a teď mnohem více než tehdy — podle slov starého vlastence — jenom v práci a vědění jest naše spasení!

NĚKTERÉ ZE SLAVNÝCH HISTORICKÝCH PŘÍKAZŮ NAŠEHO HNUTÍ ODBOJOVÉHO.

Říkaz čis. 361., § 2. — 9. srpna 1915.

»Rozkazem 42. ruské pěší divise č. 156. z 5. srpna, oznámeno: Po příkazu velitele armády půlrota třetí roty České družiny odchází tímto dnem od 42. divise.

Půlrota třetí roty pod velením praporčíka Husáka a jeho pomocníka praporčíka Millera nepřetržitě byla od 14. listopadu roku 1914 ve službě s částí 42. pěší divise, takže se může říci, že úplně s ní srostla a se slila. Za tu dobu půlrota se stala naprosto nezbytnou částí jako výzvědný orgán divise. Ve všech těch případech, kdy bylo nezbytně nutno dobytí okamžitých zpráv o rozložení a přemístění nepřátelských částí, i o jejich plánech, česká půlrota ukazovala se vždy stejně nutnou jako prospěšnou a přinášela zprávy takové, kterých nebylo možno dosíci ani naší rozvědkou. Tyto zprávy Češi pracující jednotlivě i skupinami získávali téměř vždy v nejsilnějším nepřátelském ohni a často pod přímým vedením prap. Husáka a prap. Millera. Tuto službu Češi konali mnohdy, byť i byly okolnosti rozvědky těžké, a často přes ztráty, které za uplynulou dobu jejich služby u divise činily 15 proc. Za dobu své služby Češi přivedli mnoho rakouských zajatců. S hlubokou lítostí louče se s prap. Husákem a prap. Millerem i s jejich udatnými vojáky, prosím je jménem služby a všech nás, aby přijali naše srdečné ruské »spasibo« za ten nepochybný a velký prospěch, který přinášeli ruské i všeslovanské věci svou prací a svou oddaností službě po dobu svého pobytu u 42. pěší divise.

Velitel divise gen.-major Envald.

*

Rozkaz 48. pěší divise čis. 63 § 2, 16. března 1916.

»9. srpna r. 1915 přišla k mé divisi čtvrtá rota bývalé České Družiny, nyní českosl. pluku. Jsouce přiděleni k divisi do 24. ledna r. 1916, t. j. po 6 a půl měsíce, Češi zúčastnili se mnohých,

téměř ustavičných bojů, které měla divise v době ústupu našich armád. Potom za zimní kampaně udatná čtvrtá rota zúčastnila se činně mnohých a riskantních rozvědek, podnikaných částmi divise na několika posicích, které jsme musili za zimu vystřídati.

Zvláště nezapomenutelnou je pro divisi výzvědná činnost Čechů v době našeho přebývání za řekou Styrou, na posici k západu od vesnice Sobescica, kdy pro bojové podmínky, které žádaly, aby pobyt divise v tomto rayoně byl tajný, plukovní rozvědky buď vůbec nemohla se konati, nebo se připouštěla ve velmi omezené míře. Tehdy celá tíha těžké výzvědné práce v lesnaté a močálovité krajině, proti nepříteli živému a ostražitému spočívala na bedrách Čechů, a tuto práci oni vykonali skvěle. Pracující neúnavně, bojující ve dne v noci, dobývající těch drahocenných zpráv o terénu, nepříteli a jeho posicích, na základě kterých pouze bylo možno vypracovati plán budoucí činnosti, Češi přinesli našim vojskům takový prospěch, jaký může přinést jen práce těchto chrabrých a udatných vojáků, planoucích vřelou láskou ku své zotročené vlasti a plných touhy, dobýti jí svobody i za obět svého života. Děkujeme Vám, draží Češi! Divise nezapomene Vaši práce, Vaši krve, prolité společně s naší ruskou krví. Kéž nejsou marny Vaše oběti a kéž jsou tím základem, na kterém bude zbudována jasná budoucnost Vaší vlasti. Ať žijí svobodné Čechy! Na zdar!

Jménem služby děkuji srdečně veliteli roty podpor. Licynskému a mladším důstojníkům Vilímkovi a Syrovému.

Chrabrým Čechům moje »spasibo«!

Velitel divise gen.-maj. suity Jeho Veličenstva

Novickýj.

*

Historický rozkaz bolševického vrchního komisaře Aralova sovětu penzenskému ze dne 23. května 1918, jímž vlastně vypočítána byla českým vojskům, jedoucím na Dálný Východ, skutečná válka:

»Na základě dříve daného rozkazu vyzývám k okamžitému zakročení: zadržet, odzbrojit a rozformovat všechny vlaky československé armády. Stavějte z nich části rudé armády a pracovní družiny. Žádáte-li pomoci československých komisařů, obraťte se

o ni ke komitétům československých esdeků (soc. demokratů) v Penze, Samaře, Petropavlovsku, Omsku. O tom, co jste podnikli i o výsledku podejte zprávu do Moskvy vojenskému národnímu komisaři.

Aralov.

*

Historické příkazy českoslov. vojsk vypravených z Ruska do Francie severním Ledovým oceánem.

Příkaz čis. 1. na lodi »Kursk« před vyplutím z Archangelska:

»Podle telegrafické zprávy došlé dnes na loď rozhodly úřady, aby naše vojenské části ve Francii nosily stejnokroj francouzský s československým národním odznakem.

Jménem odbočky čs. Národní rady vyslovuji všem bratrům dík za vzornou kázeň, projevenou během transportu, a přeji jim pro další budoucnost štěstí junácké.

V Archangelsku, 3. října star. stylu 1917.

Plinomocník prof. Masaryka:

Št. kap. Chalupa.

*

Když vojsko československé projíždělo Anglií, zdrželo se a odpočinulo po dlouhé mořské cestě v angl. táboře ve Flowerdownu. Dne 2. listopadu byla přehlídka vojsk velitelem tábora pluk. hráhem Cheke, po níž následoval denní rozkaz:

»Plukovník Cheke, velitel tábora, byl včera při své prohlídce příjemně překvapen dobrým vystoupením a chováním českých vojsk a děkuje za to jejich veliteli kapitánu Husákovi, všem důstojníkům, poddůstojníkům a mužstvu. Pro plukovníka Cheke jest velkou ctí a radostí míti pod svým velením první oddíl českých vojsk, která vstoupila na půdu Velké Británie.

Plukovník Cheke projeví úctu českému oddílu tím, že povede osobně pěšky kapitána, důstojníky, poddůstojníky a mužstvo oddílu Winchestrem, staroslavným hlavním městem Anglie.

E. Chekem. p.

*

Vzhledem k vzornému chování se mužstva při návštěvě katedrály winchesterské udělena byla praporu velitelem kapitánem

brem. Husákem následující pochvala ve formě rozkazu dne 4. listopadu 1917:

»S radostí opět konstatuji vzorné vystoupení oddílu při návštěvě katedrály. Chování mužstva plně oceněno jak anglickými důstojníky, tak i obecně, jehož sympatie k nám stále rostou. Jest si přát, aby projevená vzorná kázeň mužstva byla nadále nejen zachována, ale i prohloubena, aby česká armáda dobyla si takového jména, jakého požívala v nejslavnějších dobách naší historie.

*

Po příjezdu do Francie obrátil se dr. E. Beneš, zástupce Československé národní rady, ku všem přibylým bratrům s tímto příkazem:

»Bratři! Českoslovenští vojáci!

Jménem Čsl. Národní rady pozdravuji Vás s pohnutím a radostí při příjezdu Vašem na posvátnou půdu spojenecké Francie. Vítám Vás s tím větším pohnutím, že příchod Váš je pro hnutí naše historickým okamžikem největší důležitosti. Přišli jste sem, bratři, vedeni hlasem svého svědomí! Ale buďte si toho vědomi, že všichni naši političtí vůdcové, naše politické strany, naše veřejnost, náš celý národ ví, co dnes podnikáte. Celý náš národ se na Vás dívá a stále vzkazuje Vaším politickým zástupcům v Národní radě, že jedinou spásou nás všech z německo-maďarské poroby jest naše národní vojsko. Přejeme si, bratři, byste všichni věděli, že naši doma jsou bezpodmínečně za Vámi a že Vám blahopřejí za Vaši práci.

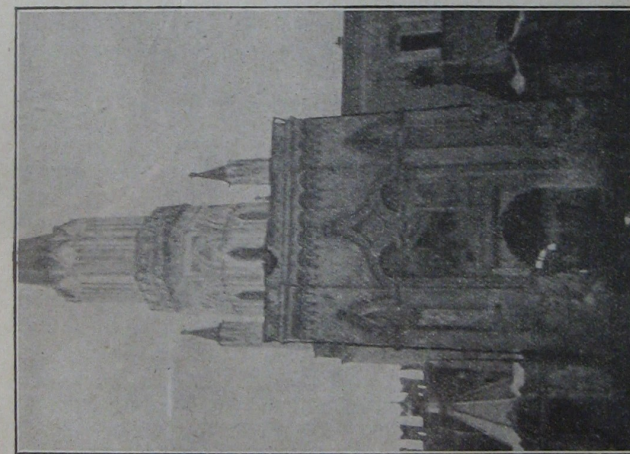
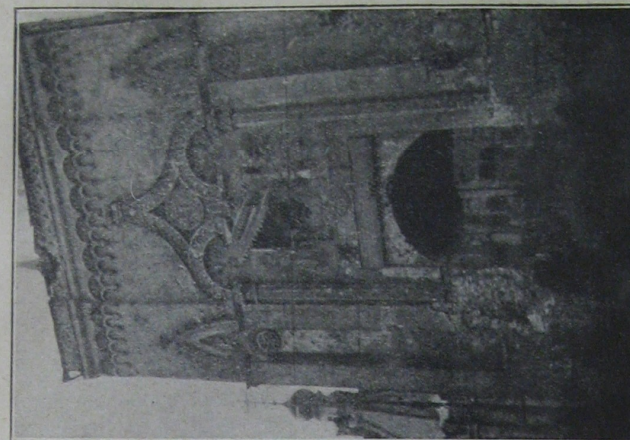
Národní rada československá děkuje Vám za všechno, co jste již pro naši věc vykonali. Přijímá vás ve Francii s obdivem a bude se o Vás starati, pokud to v moci její bude, se stejnou láskou i radostí, s jakou se dívá na slavné válečné činy Vaše, kteří jste byli v boji za naši svatou věc.

Vítám Vás znovu v zemi, v níž i naši předkové bojovali, a v níž i Vy pokryjete jméno československé slávou, a přeji Vám z plna srdce největšího zduaru veškeré Vaší práci ve Francii.

Jménem Čs. Národní rady:

Dr. Eduard Beneš m. p., gen. sekretář.

*

Vzácné a nebezpečím zachycené snímky: Druhý (bolševický) převrat v Moskvě; jedna z krásných bran kremlovských ozdobená ikonou, stala se terčem nemilosrdné baterie.

Některé historické dokumenty a rozkazy za činnosti legií v Itálii.

Profesor Masaryk píše po první bitvě 21. června 1918:

»Bratři! Jsem šťasten, že dočítám se v úředních zprávách italských o Vaší statečnosti. Naši vojáci naznačili tu již s počátku cestu vedoucí k svobodě. Buďme vždy pamětlivi starého výroku: »Co Čech, to hetman!«

*

Zpráva vrchního italského velitelství z 22. září 1918:

»Po prudké dělostřelecké přípravě velkým dílem s plynovými granáty podnikly dva nepřátelské proudy včera za úsvitu útok na výběžek kóty 703 nad Dosso Alto, jižně od Nago. Prvý proud napadl čelně od severu na jih, druhý hleděl odříznouti kótu obklíčením od severozápadu na jihovýchod. Chrabré vojsko československé divise, která posice držela, bránilo je s obdivuhodnou statečností. Obklíčující útok byl zdolán a odražen oddílem kulometů, jehož mužstvo pak odvážně vyšlo nepříteli vstříc. Oddíl ten vyrazil z bojovné linie. Druhému nepřátelskému proudu, který zdolal přední hlídku, podařilo se dostat se na kótu 703, avšak okamžitě byl zahnán posádkou a posilami po prudkém boji muže proti muži, v němž nepřítel utrpěl těžké ztráty. Odpoledne útočné oddíly československé obsadily znovu veškeré své posice.

Vrchní velitel italské armády Diaz.

*

Poslední válečná zpráva italská ze dne 4. listopadu 1918:

Je vybojována válka proti Rakousku-Uhersku, kterou vojsko italské pod vedením J. V. krále jako vrchního velitele počalo dne 24. května 1915, ač počtem slabší i prostředky, vedlo s neobyčejnou vírou a houževnatou statečností po 41 měsíc bez ustání a za podmínek nejtěžších. Skončena jest obrovská bitva, počatá 24. předešlého měsíce, a již se zúčastnila 51 divise italská, 3 anglické, 2 francouzské, 1 československá a jeden pluk americký proti 73 divisím rakousko-uherským. Vojsko rakousko-uherské jest zničeno, mělo velmi těžké ztráty, v zoufalém odporu prvních dnů boje i během pronásledování. Ztratilo ohromné množství materiálu všeho druhu a takřka veškerá svá skladiště.

Zanechalo v našich rukou kol 300.000 zajatců s úplnými generálními štáby a neméně než 5000 děl. Zbytky vojska, jež bylo z nejmocnějších na světě, prchají v nepořádku a beznaději zpět údolím, do nichž kdysi sestoupily s hrdou jistotou.

*

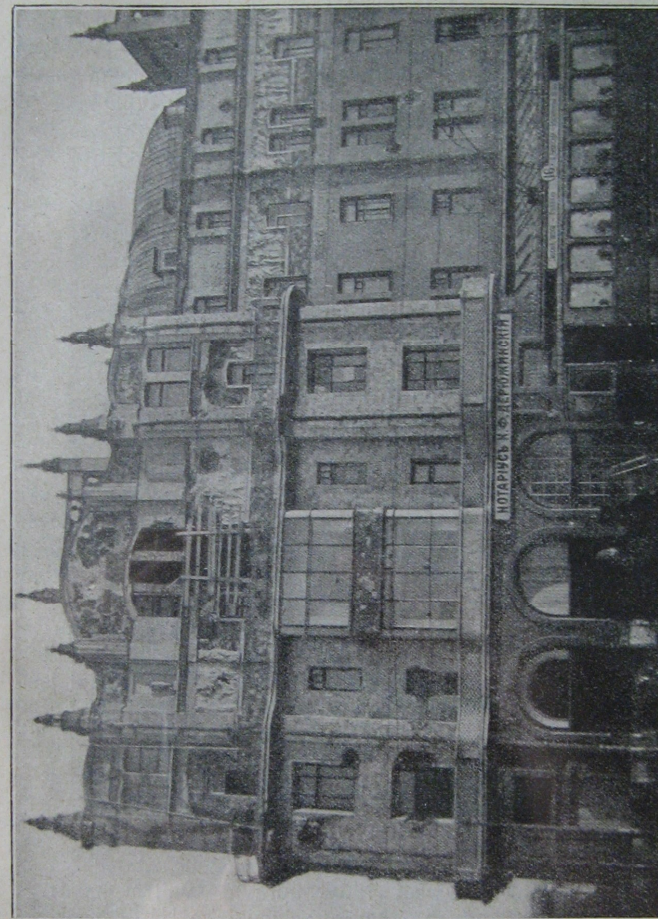
Rozkaz armádám československým za hranicemi ze dne 4. listopadu 1918:

Neochvějná víra ve svobodu, rovnost a spravedlnost, živena v nás nejušlechtlejšími tradicemi našich předků, přivedla náš československý národ k rozhodujícímu okamžiku v jeho tuhém zápasu. Rakousko-Uhersko, dávno Německem zotročené, hroutí se nyní a patří už jen slavné historii lidstva. Imperialistické Německo, založené na násilí, jde vstříc svému zaslouženému trestu. Společnému úsilí většiny národů podařilo se porazit pangermánský výboj. Československý národ jest hrd, že pochopil význam tohoto zápasu a postavil se okamžitě na stranu spojenců. Podíl, který jsme přinesli vítězství demokracie, ačkoliv nebyl z největších, měl účinný vliv na rozhodnutí, jak spojenci vděčně přiznávají. My jsme dali Rakousku-Uhersku smrtelnou ránu, bez nás Rakousko-Uhersko nemohlo existovati. My byli hotovi přinést oběti a byli jsme přesvědčeni, že prorocká slova Komenského se vyplní. Není času nyní k tomu, abychom soudili, komu přináleží největší zásluha: jest jasno každému, že jen spojeným úsilím celého národa mohli jsme dosáhnouti vítězství. Dobrovolník, přinášející svůj život, jako matka umírající hladem se svými dětmi, učinili svou povinnost. Československý stát není více krásným snem, nýbrž skutečností. Tato skutečnost staví nás před nový a snad ještě těžší úkol: Musíme zbudovati příkladnou demokratickou správu v našem novém státě. Svoboda ukládá velké zodpovědnosti nezištné práce pro celý národ a lidstvo. Vy, bratři dobrovolníci československé armády, podali jste důkaz, že národ náš dovede i za nejtěžších okolností pracovati soustavně a organicky. Vaše činy zaručují, že svoboda vykoupená tak těžkou cenou nezahyne, nýbrž že ještě bude posílena a že v řadě svobodných, demokratických a pokrokových národů zaujme náš národ místo čestné. Vy, bratři, kteří jste bojovali na francouzské i italské frontě, budete brzy čeliti novým úkolům doma. Vaši bratři dobrovolníci v Rusku a Sibiři mají ještě těžší

úkol Vás, ježto se nebudou moci vrátiti domů tak brzo, jak by si přáli, avšak touto obětí posílili posici na konferenci mírové. Nejsou však zapomenuti, my myslíme na ně, pracujeme pro ně. Buďtež ujištěni, že spojenci pomohou, jako v Rusku. Musíme vydržeti do konce!

Na zdar!

T. G. Masaryk.

Den druhého (bolševického) převratu v Moskvě:
Hôtel Metropol, terč bolševické artilerie, ve kterém právě dlel prof. Masaryk.

NAŠE KONSTITUCE.

Nejstručnější výtah.

Bylo to dne 29. února 1920, kdy »My, národ československý«, přijali jsme ve svém Národním shromáždění ústavu pro Československou republiku. Je mladá tato ústava, a nepokládáme proto za zbytečné, našim čtenářům připomenouti její nejstručnější nárys.

Zdroj veškeré státní moci v Československé republice, s v r c h o v a n ý l i d, dává si zákony, provádí je a nalézá právo orgány určenými ústavní listinou. Území Republiky tvoří nedílný celek, jehož nedílnou součástí je Podkarpatská Rus, nadaná obsáhlou autonomií, mající vlastní sněm i guvernéra. Státní občanství v Republice je jediné a jednotné. Hlavním městem je Praha. Státní barvy: bílá, červená a modrá. Moc zákonodárnou vykonává pro celé území N á r o d n í S h r o m á ž d ě n í, jež se skládá ze sněmovny poslanecké a senátu. Sněmovna poslanecká, její volební období trvá 6 let, má 300 členů. Voliči jsou státní občané bez rozdílu pohlaví, překročivší 21. rok věku. Volitelní jsou občané i občanky, dosáhnoucí 30. roku věku. S e n á t, jehož volební období trvá 8 let, má 150 členů. Volí do něho státní občané obojího pohlaví, překročivší 26. rok, volitelní jsou, kdož dosáhli 45. roku věku. Nikdo nesmí býti zároveň členem obou sněmoven. Členové Národního shromáždění vykonávají slib v první schůzi sněmovny. Odepření slibu, nebo slib s výhradou má v zápětí ztrátu mandátu. K trestnímu nebo disciplinárnímu stíhání člena Nár. shromáždění jest třeba souhlasu příslušné sněmovny. Členové mají nárok na náhradu zákonem stanovenou. President jest povinen svolati obě sněmovny k dvěma řádným zasedáním v roce, a to: v březnu k jarnímu a v říjnu k podzimnímu zasedání. Má právo rozpouštění sněmovny, nesmí však tak učiniti v posledních šesti měsících svého volebního období. Nové volby do sněmoven dlužno provést do 60 dnů po rozpouštění nebo uplynutí volebního období. Jednací řády upravují vnitřní poměry sněmoven. Konají-li obě sněmovny schůzi jako Národní Shromáždění, řídí se toto jednáním řádem sněmovny poslanecké. Ministři mají právo dostaviti se do schůze sněmoven a mohou

k tomu též býti vyzváni. Návrhy zákonů vycházejí od vlády nebo od sněmoven. Zamítlo-li Nár. Shromáždění vládní návrh zákona, může se vláda usnésti, aby hlasováním lidu bylo rozhodnuto, má-li se návrh státí zákonem. Ústavu však takovým zákonem nelze měniti. President má právo vrátiti Nár. Shromáždění zákony s připomínkami k opětnému projednání. K platnosti zákona je třeba, aby v předepsané lhůtě byl řádně vyhlášen. V době, kdy nezasedá Nár. Shromáždění, koná dozor na moc vládní a výkonnou t. zv. s t á l ý v ý b o r 24členný (16 členů z posl. sněmovny, 8 ze senátu). Tento výbor činí neodkladná opatření s prozatímní platností zákona. Hlavou demokratické republiky československé jest p r e s i d e n t. Volí jej Nár. Shromáždění na dobu 7 let z občanů volitelných do poslanecké sněmovny, dosáhnoucí 35 let.

Kdo byl po dvě za sebou jdoucí období presidentem, může býti volen po třetí, až uplynulo 7 let od posledního období. Toto ustanovení se nevztahuje na prvního presidenta. Presidenta zastupuje předseda vlády nebo Nár. Shromážděním zvolený náměstek. President zastupuje stát na venek, sjednává mezinárodní smlouvy, přijímá cizí vyslance, prohlašuje válečný stav, vypovídá válku po souhlasu Nár. Shromáždění, sjednává mír, svolává, odročuje a rozpouští Nár. Shrom., podpisuje zákony, podává Nár. Shrom. zprávu o stavu Republiky, jmenuje a propouští ministry, je vrchním velitelem všech vojsk, amnestuje a zmírňuje tresty. P ř e d s e d a v l á d y a m i n i s t r i rozhodují ve sboru o vládních předlokách pro Nár. Shromáždění a o věcech politické povahy. President má právo předsedati schůzím vlády nebo pozvati její členy k poradě. Působnost ministerstev a ustrojení nižších úřadů upravuje zákon. V úřadech správních budiž zastoupen živel občanský a dbáno co nejvydatněji ochrany práv a zájmů občanstva. Samosprávu upravují zvl. zákony.

M o c s o u d c o v s k á se vykonává státními soudy. Pro celé státní území je jediný nejvyšší soud. Soudcové jsou vázáni pouze zákonem, jsou nezávislí a na svá místa trvale ustanovováni. Rozsudky vyhláší jménem Republiky. Líčení před soudy je ústní a veřejné. V trestním řízení platí zásada obžalovací. Ručení státu a soudců za náhradu škody upravuje zvl. zákon. P r á v a, s v o b o d y a p o v i n n o s t i občanské. Výsady pohlaví, rodu a povolání se neuznávají. Všichni obyvatelé bez rozdílu

požívají ochrany života a svobody. Omezení neb odnětí osobní svobody je možné jen na základě zákona. Každý státní občan může se usazovati kdekoli v Republice, nabývat tam nemovitostí a vykonávat výdělečnou činnost v mezích právních ustanovení. Soukromé vlastnictví lze omezit jen zákonem. Právo domovní je neporušitelné. Předběžná censura tisku v zásadě nedovolena. Zaručeno právo spolčovací k ochraně a podpoře pracovních a hospodářských poměrů. Listovní tajemství zaručeno, rovněž i volnost projevu mínění slovem, písmem atd. v mezích zákona. Veřejné vyučování nesmí odporovat výsledkům vědeckého bádání. Všechna náboženská vyznání, neodporující veřejnému řádu nebo dobrým mravům, jsou si před zákonem rovna. Manželství, rodina a mateřství jsou pod ochranou zákonů. Branná povinnost státních občanů je všeobecná. Všichni státní občané bez rozdílu jazyka, rasy nebo náboženství jsou si rovni před zákonem. Zásady jazykového práva určí zvláštní zákon. Jazykovým menšinám zaručeno vyučování v jejich vlastní řeči. Násilné odnárodňování není dovoleno.

Tento nejstručnější výtah ze zákonů naší republiky jest abecedou všem občanům, kterou všichni mají znáti, aby vždy a všude uvědomovali si svůj poměr k novému, drahému státu našemu, aby znali svá práva i své povinnosti.

TOMÁŠ G. MASARYK: *Moderní člověk by rád mechanicky v malé pilulce něco spolknul, by na věky se cítil dobře. Moderní člověk hledá příliš mnoho štěstí — již tím se cítí nešťasten.*

Č Á S T

K A L E N D Á Ř N Í

K A L E N D A R I U M

L E G I O N Á Ř S K É

s e s t a v i l

Z D E N Ě K N Ě M E Č E K

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Neděle	Nový rok	Nový rok	7 59	16 08	9 25	19 49
2. Pondělí	Makaria	Jan Lavater † 1801	7 59	16 09	9 52	20 49
3. Úterý	Genovefy	A. Denis * 1849	7 59	16 10	10 17	21 51
4. Středa	Tita bisk.	Čeští posl. v Basileji 1433	7 58	16 11	10 41	22 52
5. Čtvrtek	Telesfora	Jiří Opočenský † 1842	7 58	16 13	11 04	23 54
6. Pátek	Sv. tři králů	Jan Dobrovský † 1829	7 58	16 14	11 28	—
7. Sobota	Luciana	Zapálení Kut. Hory 1422	7 58	16 15	11 55	0 58
8. Neděle	Erharda	Jan Laski † 1560	7 57	16 16	12 25	2 02
9. Pondělí	Basiliše	M. J. Chodek † 1422	7 57	16 17	13 00	3 08
10. Úterý	Agathona	N. Brod dobyt 1422	7 56	16 19	13 43	4 14
11. Středa	Hygina	Mandát Rudolfa II. 1584	7 56	16 20	14 35	5 18
12. Čtvrtek	Proba	Jan Pestalozzi * 1746	7 55	16 21	15 36	6 19
13. Pátek	Leontina	Jan Augusta † 1572	7 55	16 23	16 46	7 12
14. Sobota	Hilaria	Vj. Žižkův do Prahy 1422	7 54	16 24	18 02	7 58
15. Neděle	Jména Ježíš	Vrat. z Pernštejna † 1496	7 53	16 26	19 21	8 38
16. Pondělí	Marcella	Jiří Spalatin † 1545	7 53	16 27	20 40	9 12
17. Úterý	Antonína p.	Benj. Franklin * 1706	7 52	16 29	21 58	9 43
18. Středa	Prisky	Dekret Kutnohor. 1409	7 51	16 30	23 13	10 13
19. Čtvrtek	Kanuta	Kn. Doubravka † 976	7 50	16 32	—	10 43
20. Pátek	Fab. a Šeb.	Mandát Ferd. I. 1548	7 49	16 33	0 26	11 14
21. Sobota	Anežky	Flidner Th. * 1800	7 48	16 35	1 36	11 47
22. Neděle	Vincence	Zrušení inkvisice 1813	7 47	16 36	2 43	12 23
23. Pondělí	Zasnoub. P. M.	Mat. z Kunvaldu † 1500	7 46	16 38	3 46	13 05
24. Úterý	Timotea	Jan Kollár † 1852	7 45	16 40	4 43	13 52
25. Středa	Pavla obr.	Jiří Strýc † 1599	7 44	16 41	5 33	14 44
26. Čtvrtek	Polykarpa	Jindř. Senze † 1366	7 43	16 43	6 16	15 40
27. Pátek	Jana Zlatoúst.	Jan Zlatoústý † 407	7 42	16 45	6 55	16 39
28. Sobota	Karla Vel.	Jindř. VIII. angl. † 1547	7 40	16 46	7 27	17 39
29. Neděle	Františka Sal.	Disput. v Curychu 1523	7 39	16 48	7 56	18 40
30. Pondělí	Martiny	Petr Chelčický † 1460	7 38	16 50	8 22	19 41
31. Úterý	Petra Nol.	Zruš. otr. v Americe 1864	7 36	16 51	8 46	20 41

V lednu přibývá dne o 69 minut.

Čtvrtí Měsíce: ☿ První čvrt dne 6. ledna v 11 h 24 m. ☼ Úplněk dne 13. ledna v 15 h 36 m. ☾ Poslední čvrt dne 20. ledna v 7 h 00 m. ● Nov dne 28. ledna v 0 h 48 m.

Úkazy na obloze: Dne 5. Slunce v přízemí. — 18. Saturn v konjunkci s Měs. — 19. Jupiter v konj. s Měs. — 20. Slunce vstupuje do znam. Vodnáře. — 21. Mars v konj. s Měs. — 30. Merkur v největší vzdál. východní.

1.	1917. Českoslov. vojska v cizině po ohlášení 14 bodů Wilsonových s novou nadějí vstupují do nového roku.	16.	1919. Telegrafní spojení s Irkutskem přerušeno následkem vystoupení atamana Semenova.
2.	1915. Rakouská nejtěžší artilerie bombarduje Tarnov, kde v kasárnách stojí Česká Družina.	17.	1916. Ruský generál Žilinský dekoruje 18 francouzských starodružiníků řádem sv. Jiří.
3.	1917. V Bělgorodu na Rusi založen speciální český důstojnický tábor budoucích emisarů pro nábor čsl. armády ze zajatců.	18.	1915. Nových 250 rakouských zajatců vstupuje do rot České Družiny.
4.	1920. Čechoslov. opouštějí Krasnojarsk, kam ihned vstupují bolševici.	19.	1918. Ve Francii z české setniny vytvořen 21. pluk francouzských legií československých.
5.	1918. Za nástup u Zborova obdrželo vyznamenání 371 mužů 2. pluku, za boje na ústupu od Tarnopole 216 mužů.	20.	1914. Části České Družiny na řece Bialé a Dunajci konají nebezpečné služby vyzvědačské.
6.	1919. Technický oddíl čsl. vojsk na Rusi pověřen úpravou trati sibiřské: 26 topíren a tři vlakové dílny opatřeny českými odborníky.	21.	1917. Prosí se, že Priklonský v zahr. ministerstvu v Petrohradě ze strachu před revolucí proponuje mír s Rakouskem.
7.	1920. Započato s opisováním akcí »Banky čsl. legií«.	22.	1919. Při štábu čsl. vojska v Čeljabinsku zřizuje se oddělení dopravní ku zdokonalení dopravy na sibiřské magistrále.
8.	1918. Boj francouzských starodružiníků u Flirey ve Francii.	23.	1920. Části 4. pluku po etapách odjíždějí do Vladivostoku.
9.	1920. Semenovská vojska ustupují v rayoně Hudžuky před 4. plukem.	24.	1915. Příchod českých dobrovolníků z Anglie k francouzským starodružiníkům v zákopecích u Remeše.
10.	1919. Provedena úprava v čsl. soudnictví na Rusi zavedením soudů divisních, plukovních a p.	25.	1920. V Irkutsku vláda odevzdána vládě centra.
11.	1918. Plukovník Armand Charles Phillippe pověřen velením 21. pluku a přibyl do Cognacu.	26.	1918. I. Československý střel. pluk vstupuje do Žitomíru.
12.	1918. V armádě na Rusi zavedeny české hodnostní odznaky.	27.	1918. II. Čsl. pluk odjíždí do Berdicheva.
13.	1916. Česká Družina přejmenována na I. československý střel. pluk.	28.	1919. Vyjždějí první části 1. čsl. pluku z Petropavlovka do Irkutsku.
14.	1919. Technické oddělení čsl. vojsk na Rusi spravuje na Urále 14 dolů, 71 prům. závod a 10 železn. dílen.	29.	1919. Práci čsl. odborníků a instruktorů umožněno zvýšiti výkonnost uralských podniků na 38—42% průměrně a na 200—237% maximál.
15.	1919. První čsl. transport na parníku »Roma« vyjždí z Vladivostoku do vlasti.	30.	1918. Členové Svazu v Kijevě skládají slib věrnosti odboje.
		31.	1914. 250 Čechů-zajatců vstoupivších o vánocích 1914 do České Družiny, skládá přísahu.

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Středa	Ignáce b.	Zač. protiref. v Č. 1621	7 35	16 53	9 09	21 43
2. Čtvrtek	Hromnic	Sjezd evang. stavů 1524	7 33	16 55	9 33	22 45
3. Pátek	Blažeje b. †	Ausgarb. † 865	7 32	16 56	9 59	23 48
4. Sobota	Veroniky	Jan Černý, b. Br. † 1565	7 30	16 58	10 27	—
5. Neděle	Háty	Jan Eneáš † 1594	7 29	17 00	10 59	0 51
6. Pondělí	Doroty p.	Tábor, sjezd v Písku 1426	7 27	17 02	11 36	1 55
7. Úterý	Romunalda	Petr z Mladenovic † 1451	7 26	17 03	12 21	2 58
8. Středa	Jana z M.	Zachar. Ariston † 1606	7 24	17 05	13 16	4 00
9. Čtvrtek	Apoleny	Mat. V. Kramerius * 1759	7 23	17 07	14 19	4 56
10. Pátek	Školastiky †	Edikt Diokleciánův 303	7 21	17 08	15 32	5 45
11. Sobota	Evyrosiny	Jan Roh † 1547	7 19	17 10	16 50	6 28
12. Neděle	Eulalie (Dev.)	Im. Kant † 1804	7 17	17 12	18 11	7 07
13. Pondělí	Rehoře	Kr. B. Švarc † 1798	7 16	17 14	19 32	7 41
14. Úterý	Valentina	Cyril † 869	7 14	17 15	20 51	8 13
15. Středa	Faustina a Jov	Jan z Žerotína † 1593	7 12	17 17	22 08	8 44
16. Čtvrtek	Juliany	Filip Melanchton * 1497	7 10	17 19	23 22	9 15
17. Pátek	Tita b. †	M. M. Bacháček † 1612	7 08	17 21	—	9 49
18. Sobota	Simeona	Dr. M. Luther † 1546	7 07	17 22	0 32	10 24
19. Neděle	Mansveta	Mik. Koperník * 1473	7 05	17 24	1 37	11 05
20. Pondělí	Hilaria	Jan Blahoslav * 1523	7 03	17 26	2 37	11 51
21. Úterý	Eleonory	Založení Tábora 1420	7 01	17 27	3 30	12 41
22. Středa	Petra stol.	Jan Rokycana † 1471	6 59	17 29	4 15	13 35
23. Čtvrtek	Petra Dam.	Sv. Čech † 1908	6 57	17 31	4 55	14 33
24. Pátek	Matěje ap. †	Codicilus * 1533	6 55	17 33	5 29	15 32
25. Sobota	Valburgy	Albr. z Valdštiny † 1634	6 53	17 34	5 59	16 32
26. Neděle	Markéty	Jan Guttenberg † 1468	6 51	17 36	6 26	17 32
27. Pondělí	Leandra	Mart. Bucer † 1551	6 49	17 38	6 51	18 34
28. Úterý	Romana	Hamilton Patrik † 1528	6 47	17 39	7 15	19 35

V únoru přibývá dne o 98 minut.

Čtvrtí Měsíce: ☽ První čtvrt dne 5. února v 5 h 52 m. ☾ Úplněk dne 12. února ve 2 h 17 m. ☿ Posl. čtvrt dne 18. února v 19 h 18 m. ● Nov dne 26. února v 19 h 48 m.

Úkazy na obloze: Dne 9. Venuše ve svrchní konj. se Sluncem. — 14. Merkur ve spod. konj. se Sluncem. — 15. Saturn a Jupiter v konj. s Měsícem. — 19. vstupuje Slunce do znam. Ryb. — 27. Venuše v konj. s Měsícem.

1.	1919. Z 9., 10., 11. a 12. pluku založena III. čsl. divise v Sibiři.	14.	1915. Francouzští starodružiníci opevňují zákopy u Remeše.
2.	1920. I. pluk Jana Husi vstupuje do Prahy, radostně a slavně vítán obyvatelstvem.	15.	1918. V Berdičevě, kde vedle posádky československé je i bolševická, vyhlášen výjimečný stav.
3.	1916. Starodružiník praporčík Syrový veřejně pochválen za chrabrost v denním armádním příkaze.	16.	1918. Velitel sovětských vojsk Muravjev dovoluje Čechoslovákům volný проезд do Sibíře.
4.	1920. Čechoslováci (III. div.) po třetí zahajují mírové jednání s předvojem bolševické armády mezi Tulunem a Zimou.	17.	1918. Národní mobilisace ve Francii, kterou franc. min. války vzalo na vědomí přípisem č. 3176 ze dne 30. ledna 1918.
5.	1916. Francouzští starodružiníci obsazují úsek na Sommě u Moreuil.	18.	1917. České novinářské boje orientace Masarykovy a orientace Dürichovy v Rusku — docházejí vrcholu.
6.	1918. Občanská válka na Ukrajině dosahuje kritického bodu — Muravjev s bolševickými vojsky blíží se ke Kijevu.	19.	1919. V Sibiři, Japonsku a Číně nařízen soupis všech příslušníků čsl. republiky, německé a maďarské národnosti.
7.	1918. Prof. T. G. Masaryk prohlásil československou armádu na východě za autonomní část čs. armády ve Francii.	20.	1918. Počátek velkého ústupu českých vojsk z Ukrajiny.
8.	1918. Bolševici za vedení Muravjeva obsadili Kijev.	21.	1918. 4. pluk čsl. na odchodu k Žitomíru.
9.	1919. Příkaz velitele sibiřské armády, aby I. čs. pluk ochraňoval sibiřskou magistrálu z Krasnojarska po Kansk.	22.	1918. V československých vojskách zaveden nový styl v datování.
10.	1919. I. prapor I. čsl. pluku Jana Husi přichází do Irkutska.	23.	1918. Přesíla Němců nastupuje na Berdičev. II. pluk odchází do Kijeva.
11.	1917. Hromadná agitace v zajateckých táborech na Rusi pro vstup do československé armády.	24.	1918. II. pluk na pochodu do vsi Jarofovičů.
12.	1917. Milan Štefánik jako hlavní oponent politiky Priklonský-Dürich.	25.	1917. Ruský zahraniční ministr Pokrovský prohlásil, že až do příštího sjezdu Svazu vláda podrží Dürichův projekt Národní Rady.
13.	1920. Tento den přijela první lokomotiva, poslaná Američany Čechům, z Chabína do Mysové.	26.	1916. I. prapor České Družiny odchází z III. ruské činné armády po 1 a půl roce služeb.
	1920. Transport »Nižnij Novgorod« odváží první části 2. pluku z Vladivostoku.	27.	1918. 2. pluk po úmorných pochodech blíží se ke Kijevu.
		28.	1918. 2. čsl. pluk obsazuje řetězový most přes Dněpr.

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Středa	Popelec	Zal. Jedn. Bratrské 1457	6 45	17 41	7 39	20 37
2. Čtvrtek	Anežky č.	Jiří Poděbr. králem 1458	6 43	17 43	8 04	21 39
3. Pátek	Kunhuty	Václ. Klejch † 1737	6 41	17 44	8 31	22 42
4. Sobota	Kazimíra †	Jiří Wishart † 1546	6 39	17 46	9 01	23 44
5. Neděle	Bedřicha	J. B. Elsner * 1717	6 37	17 48	9 35	—
6. Pondělí	Fridolína	Zachar. Ursinus † 1583	6 35	17 49	10 16	0 47
7. Úterý	Tomáše Aq.	Zal. brit. spol. bibl. 1804	6 33	17 51	11 05	1 47
8. Středa	Jana z B.	Mart. Abdon † 1561	6 31	17 52	12 01	2 43
9. Čtvrtek	Františky	Jan Želivský † 1422	6 28	17 54	13 07	3 34
10. Pátek	40 muč.	Hav. Žalanský † 1621	6 26	17 56	14 20	4 18
11. Sobota	Konstantina	Mat. Flacius Hlyr. † 1575	6 24	17 57	15 38	4 57
12. Neděle	Řehoře I. Vel.	P. Gerhardt * 1607	6 22	17 59	16 59	5 34
13. Pondělí	Nicefora	Mik. z Pelhř. † 1459	6 20	18 00	18 20	6 07
14. Úterý	Matyldy	Hus kazat. v Betl. 1402	6 18	18 02	19 40	6 39
15. Středa	Longina	Jan Krása † 1420	6 16	18 04	20 58	7 11
16. Čtvrtek	Klementa	Mat. Cyrus † 1618	6 13	18 05	22 13	7 45
17. Pátek	Patrika	Tom. Chalmers * 1780	6 11	18 07	23 23	8 21
18. Sobota	Edvarda	A. Krajč z Kr. † 1555	6 09	18 09	—	9 01
19. Neděle	Josefa p.	D. Livingstone * 1813	6 07	18 10	0 27	9 46
20. Pondělí	Jáchyma	Izák Newton * 1727	6 05	18 12	1 23	10 36
21. Úterý	Benedikta	Fr. hr. Lützov * 1849	6 03	18 13	2 12	11 30
22. Středa	Oktaviána	Jiří Poděbradský † 1471	6 00	18 15	2 54	12 27
23. Čtvrtek	Otty	M. Dvorský z Háj. † 1583	5 58	18 17	3 31	13 25
24. Pátek	Gabriela	Selské povst. v Č. 1775	5 56	18 18	4 02	14 25
25. Sobota	Zvěst. P. M.	Václav Holar † 1677	5 54	18 20	4 30	15 26
26. Neděle	Haštala	Mich. M. Hodža † 1870	5 52	18 21	4 55	16 27
27. Pondělí	Jana Dam.	Jan Diaz † 1546	5 50	18 23	5 19	17 27
28. Úterý	Jana Kap.	J. A. Komenský * 1592	5 47	18 24	5 43	18 29
29. Středa	Eustasia	Sam. Rutherford † 1661	5 45	18 26	6 08	19 32
30. Čtvrtek	Kvirina	Andrej Sládkovič * 1820	5 43	18 28	6 35	20 35
31. Pátek	Kvidona	Hus v Gottliebenu 1415	5 41	18 29	7 04	21 38

V březnu přibývá dne o 116 minut.

Čtvrtí Měsíce: ☾ První čtvrt dne 6. března ve 20 h 21 m. — ☽ Úplněk dne 13. března ve 12 h 14 m. ☾ Poslední čtvrt 20. března v 9 h 43 m. ☽ Nov dne 28. března ve 14 h 3 m.

Ukazy na obloze: Dne 12. Merkur v největší západní vzdálenosti. — 14. Saturn v konj. s Měsícem. — 15. Jupiter v konj. s Měsícem. — 19. Mars v konj. s Měsícem. — 21. Slunce vstupuje do znam. Berana. — Začátek jara. — 25. Saturn v opozici se Sluncem. — 28. zatmění Slunce u nás viditelné. — 29. Venuše v konj. s Měsícem.

1.	1920. Čechoslováci opouštějí po dlouhé době Irkutsk definitivně.	17.	1917. Část druhého čsl. pluku vyslána do města a stanice Saren k udržení pořádku.
2.	1918. II. pluk srazil se s nastupujícími Němci na velkém mostě přes Dněpr u Kijeva. Němci zadrženi.	18.	1918. Prof. Maxa odjíždí do Moskvy, aby vyjednával jménem Čechoslováků s Leninem.
3.	1918. 7. pluk Tatranský odjíždí z Ukrajiny po Libavo-Romenské dráze k Bachmači.	19.	1917. Velkokníže Michal Alexandrovič udržuje manifestem poslední carskou autoritu.
4.	1919. Založen úřad zdravotního náčelníka československého vojska na Rusi (Dr. Haering).	20.	1917. Francouzští starodružiníci pronásledují ustupující Němce na úseku Boy-Somme.
5.	1918. Stanice Bachmač obsazena 6. plukem Hanáckým.	21.	1917. Ministr vojenství Gučkov rozkazem č. 1. uvolňuje disciplínu ruského vojáka.
6.	1915. Ze starodružiníků sformován »Sokolský oddíl« pod velením kap. Uspenského.	22.	1915. Pád Přemyslu.
7.	1919. Oslava narozenin presidentových po celé Sibíři.	23.	1917. Přísaha nové vlády v Rusku.
8.	1918. Odeslán dopis prof. Masaryka, jímž rozhodnuto, že armáda půjde z Ruska do Francie.	24.	1915. První a druhá rota České Družiny stojí v Šaryšské stoličce (nynější naše republika).
9.	1918. Velký ústup rovinami Ukrajiny.	25.	1915. Čtvrtá rota Čes. Druž. koná výzvědné práce v nebezpečném úseku u Gorlice.
10.	1918. Bitva u Bachmače.	26.	1915. Třetí rota České Družiny vede výzvědnou akci v okolí Dunajce.
11.	1914. Konec sjezdu českého »Svazu« v Moskvě.	27.	1917. U Břežan v noční akci zvědů za velení prap. R. Medka zajato 21 říšských Němců 64. pluku.
12.	1917. První ruská revoluce v Petrohradě a Moskvě.	28.	1918. Vydán rozkaz k sestavení plukovních soudů na Rusi.
13.	1918. Konečné vítězství u Bachmače.	29.	1915. Důležitá výzvědná akce II. roty České Družiny v Karpatských lesích.
14.	1917. Starobylý trůn Romanovců v Petrohradě prožívá poslední chvíle.	30.	1915. Rak.-uh. polní rozkazy vypisují cenu 5000 korun za Čecha.
15.	1917. Zřízen III. pluk Jana Žižky v Rusku.	31.	1915. 49. ruská pěší divise připravuje se v noci k napadení 28. pražského pluku, — podle českého plánu, napřed smlouvaného.
16.	1918. Prof. Maxa svolil, aby v Kursku byla odevzdána část výzbroje bolševikům.		

Poznámky:

30 dní

D U B E N

13.—17. týd.

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Sobota	Hugona	Petr Valdus † 1197	5 39	18 31	7 37	22 41
2. Neděle	Františka P.	Jan Jílek * 1709	5 36	18 32	8 15	23 40
3. Pondělí	Richarda	Ger. Tersteegen † 1769	5 34	18 34	9 00	—
4. Úterý	Isidora	Ambrosius † 397	5 32	18 35	9 53	0 36
5. Středa	Vinc. Fer. ☽	Kr. Scriver † 1693	5 30	18 37	10 53	1 27
6. Čtvrtek	Celestina	Method avc. † 885	5 28	18 38	12 01	2 13
7. Pátek	Heřmana	Zal. univ. praž. 1348	5 26	18 40	13 14	2 53
8. Sobota	Alberta	Vil. z Pernšt. † 1521	5 24	18 42	14 31	3 30
9. Neděle	Květná neděle	Syn. sandoměřská 1570	5 21	18 43	15 50	4 03
10. Pondělí	Ezechiela	W. Booth * 1829	5 19	18 45	17 09	4 34
11. Úterý	Lva I. pap. ☼	List Palackého do Frankfurtu 1848	5 17	18 46	18 28	5 06
12. Středa	Julia	Ambros Blauner * 1492	5 15	18 48	19 46	5 39
13. Čtvrtek	Zelený čtvrtek	Edikt nant. 1593	5 13	18 49	21 00	6 13
14. Pátek	Velký pátek	J. Jaffet † 1614	5 11	18 51	22 09	6 53
15. Sobota	Bílá sobota	Abr. Lincoln † 1865	5 09	18 52	23 11	7 37
16. Neděle	Boží Hod Vel.	Mach Sionský † 1551	5 07	18 54	—	8 26
17. Pondělí	Pondělí Velik.	Benj. Franklin † 1790	5 05	18 56	0 05	9 22
18. Úterý	Venera	Luther ve Wormsu 1521	5 03	18 57	0 51	10 17
19. Středa	Krescence ☾	Protest. ve Špýru 1529	5 01	18 59	1 30	11 16
20. Čtvrtek	Marcela	Vítěz u Hořic 1423	4 59	19 00	2 03	12 16
21. Pátek	Anselma	Ans. a Canterb. † 1109	4 57	19 02	2 32	13 16
22. Sobota	Sotera a Kaj.	Ukonč. kostn. sn. 1418	4 55	19 03	2 58	14 17
23. Neděle	Vojtěcha	Jiří z Poděbrad * 1420	4 53	19 05	3 23	15 17
24. Pondělí	Jiřího	Bitva u Mühlberka 1547	4 51	19 07	3 47	16 19
25. Úterý	Marka Evang.	Ol. Cromwell * 1599	4 49	19 08	4 11	17 22
26. Středa	Kleta a Marc.	David Hume * 1711	4 47	19 10	4 37	18 25
27. Čtvrtek	Jaroslava ☉	Jiří z Pod. spr. čes. 1452	4 45	19 11	5 06	19 29
28. Pátek	Vitališe	Br. J. Tábořský † 1495	4 43	19 13	5 38	20 33
29. Sobota	Petra m.	Un. praž. vyd. Jes. 1622	4 41	19 14	6 14	21 35
30. Neděle	Kateřiny S.	Jedn. o sjednocení Praž. a Táboritů 1431	4 40	19 16	6 58	22 23

V dubnu přibývá dne o 107 minut.

Čtvrtí Měsíce: ☽ První čtvrt dne 5. dubna v 6 h 45 m. ☼ Úplněk dne 11. dubna v 21 h 43 m. ☾ Poslední čtvrt dne 19. dubna v 1 h 54 m. ☿ Nov dne 27. dubna v 6 h 3 m.

Úkazy na obloze: Dne 4. Jupiter v opozici se Sluncem. — 10. Saturn v konj. s Měsícem. — 11. Jupiter v konj. s Měsícem. — 20. Slunce vstupuje do znamení Býka. — 24. Merkur ve svrchní konj. se Sluncem.

D U B E N

1.	1915. Zajaty 3 prapory 28. pražského pluku — práce 2. rotý České Družiny.	16.	1919. V Čechách schválen zákon o zabrání velkých pozemků.
2.	1918. Penza stává se centrem českých komunistů, kteří se Strombachem v čele ztěžují dopravu československého vojska.	17.	1917. Boj francouzských Starodružiníků u Auberive.
3.	1917. Rozřešen spor mezi Štefánikem a Dürichem na Rusi ustoupením posledního.	18.	1918. Kulometná rota franc. starodružiníků zasahuje rozhodně do boje u Moreuil.
4.	1915. Výzvědné práce velikonoční I. rotý České Družiny v okolí Tuchova na řece Bialé.	19.	1914. Druhá rota České Družiny v Karpatech získává svou plodnou prací značné popularity.
5.	1920. V Sibíři zmocnili se Japonci Vladivostoku a Nikolsk-Ussurijska, při čemž utrpěli ztráty.	20.	1920. Příjezd lodi »America« (22 transp.) do Vladivostoku.
6.	1918. Mezi veliteli roste na základě faktů nedůvěra k sovětským činitelem.	21.	1918. Historická smlouva mezi čsl. Národní Radou a vládou italskou, podepsaná v Palazzo Braschi.
7.	1918. Němci převážejí děla s ruské fronty do Francie.	22.	1918. Poslanec A. Kalina připravuje v Branném Výboru protest Českého Svazu proti změně zákona ze dne 6. června 1886.
8.	1918. Sešel se v Římě kongres potlačených národů rak.-uherských.	23.	1920. 4. čsl. pluk odjíždí z Vladivostoku do vlasti.
9.	1917. Slavnost italských legionářů »Hold českých dobrovolníků«.	24.	1921. Pohřeb popravených ital. legionářů v Praze.
10.	1919. Povstání band na sibiřské magistrále.	25.	1916. Sjezd Svazu Českých spolků na Rusi v Kijevě.
11.	1920. Bojový incident mezi Japonci a želez. zřizenci. Vlak »Orlík« je příčinou dočasného konfliktu česko-japonského.	26.	1918. Boj francouzských Starodružiníků u Bois Hangard-Sommé.
12.	1920. Japonci vystupují proti ruským stávkujícím železničářům za neutrality Čechoslováků.	27.	1920. Gen. Syrový se štábem opouští Vladivostok na palubě »Presidenta Granta«.
13.	1918. Ve vlasti Alois Jirásek čte slavný slib národní.	28.	1918. Zemřel sekretář odbočky Národní Rady na Rusi J. Klecanda.
14.	1920. Příjezdem několika amerických lodí do Vladivostoku evakuace po značné přestávce ožívuje.	29.	1917. Velitel srbské divise v Dobrudži Živkovič děkuje zvláštním rozkazem Čechům za chrabrou pomoc.
15.	1916. Ruská vláda dovoluje, aby zajatci Češi vstupovali dobrovolně do srb. armády, tvořící se v Oděse.	30.	1919. V tomto měsíci bolševici poškodili šestnáctkrát sibiřskou magistrálu, způsobivše 10 želez. katastrof.

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Pondělí	Nár. svátek	D. Livingstone † 1873	4 38	19 17	7 49	23 25
2. Úterý	Zikmunda	Athanasius † 373	4 36	19 19	8 46	—
3. Středa	Nal. sv. kříže	Matyáš kr. čes. 1469	4 34	19 21	9 51	0 12
4. Čtvrtek	Floriana	Alex. Rud. Vinet † 1847	4 32	19 22	11 01	0 53
5. Pátek	Gotharda	Napoleon † 1821	4 31	19 24	12 15	1 30
6. Sobota	Jana ap.	Poč. rev. franc. 1789	4 29	19 25	13 30	2 03
7. Neděle	Stanislava	Jiří z Pod. korun. 1458	4 27	19 27	14 46	2 34
8. Pondělí	Michala zjev.	Jiří Radv. † 1685	4 26	19 28	16 03	3 04
9. Úterý	Řehoře	Mik. hr. z Zinzend. † 1760	4 24	19 30	17 20	3 35
10. Středa	Gordiana	Obn. zřiz. zem. v Č. 1627	4 23	19 31	18 36	4 08
11. Čtvrtek	Mamerta	Seps. čes. konf. 1575	4 21	19 32	19 48	4 44
12. Pátek	Pankráce	Bedř. Smetana † 1884	4 20	19 34	20 54	5 26
13. Sobota	Serváce	Pavel J. Šafařík * 1795	4 18	19 35	21 53	6 13
14. Neděle	Bonifáce	Lael. Socinus † 1562	4 17	19 37	22 44	7 05
15. Pondělí	Žofie	J. Kepler objev. zák. pohybu těl. nebes. 1618	4 15	19 38	23 26	8 02
16. Úterý	Jana z Nep.	Konec sněmu církevního v Basileji 1448	4 14	19 40	—	9 02
17. Středa	Paschala	Rod Jagail. nast. v Č. 1468	4 12	19 41	0 03	10 03
18. Čtvrtek	Venance	Č. konfesse pod. císař. 1575	4 11	19 42	0 34	11 04
19. Pátek	Petra Celest.	Konf. br. pod. králi 1535	4 10	19 44	1 02	12 05
20. Sobota	Bernardina	Jan Eliot † 1690	4 08	19 45	1 27	13 05
21. Neděle	Felix Cant.	Aug. Cazalla up. 1559	4 07	19 46	1 51	14 07
22. Pondělí	Julie	Karel II., král angl. * 1630	4 06	19 48	2 15	15 09
23. Úterý	Desidera	Praž. defenestr. 1618	4 05	19 49	2 40	16 12
24. Středa	Jany	Zal. kap. betlem. 1391	4 04	19 50	3 07	17 16
25. Čtvrtek	Nanebevst. P.	Nanebevstoupení Páně	4 03	19 51	3 37	18 21
26. Pátek	Filipa	Fr. Palacký † 1876	4 02	19 53	4 12	19 24
27. Sobota	Bédy	Jan Kalvín † 1564	4 01	19 54	4 53	20 26
28. Neděle	Viléma	Disp. o Viklofa v Praze 1403	4 00	19 55	5 42	21 22
29. Pondělí	Maxima	Jan Třanovský † 1637	3 59	19 56	6 40	22 12
30. Úterý	Ferdinanda	M. Jeroným. upál. 1416	3 58	19 57	7 43	22 55
31. Středa	Petronily	Joach. Neander † 1680	3 57	19 58	8 52	23 34

V květnu přibývá dne o 85 minut.

Čtvrti Měsíce: ☉ První čtvrt dne 4. května ve 13 h 55 m. ☾ Úplněk dne 11. května v 7 h 6 m. ☾ Posled. čtvrt dne 18. května v 19 h 17 m. ● Nov dne 26. května v 19 h 4 m.

Úkazy na obloze: Dne 8. Saturn v konj. s Měsícem. — 8. Jupiter v konj. s Měsícem. — 21. Slunce vstupuje do znam. Bliženců. — 23. Merkur v nejv. vzdál. východní.

1.	1915. Gen. Mackensen prorazil ruskou frontu. Češi ustupují jako ariergarda Haliči. 2. rota v nebezpečí zajiť.	16.	1917. Prof. Masaryk přijíždí do Petrohradu.
2.	1918. Aby urychlila dopravu vojska do Francie, zabavila americká vláda holandské lodi v nosnosti 600 tisíc tun.	17.	1918. Anglie zaujímá rozhodné stanovisko pro zboření Rakouska. »Times« píše pro novou střední Evropu. Ministr Balfour a Lord Cecil stavějí se na naši stranu.
3.	1915. Nebezpečné výzvědné akce Starodružníků po čas ústupu k Sanu.	18.	1918. Sověty věrolomně zatčeno v Čeljabinsku 10 čsl. vojinů.
4.	1918. Skupina mobil. českých kolonistů pařížských shromáždila se v určených kasárnách.	19.	1918. Armádním ruským rozkazem formován 2. čsl. pluk na Rusi.
5.	1917. Telegram z hlavního ruského stanu: formovati českoslov. armádní sbor povoleno.	20.	1918. Na schůzích čsl. vojsk zamítnut návrh na roztržení transportů cestou přes Archangelsk.
6.	1917. III. sjezd »Svazu« v Kijevě.	21.	1918. V noci zatčen v Moskvě delegát čsl. vojsk Maxa — na rozkaz Trockého.
7.	1917. Sjezd svazu v Kijevě uznal nejvyšším orgánem naší zahraniční akce Čsl. Národní Radu v Paříži.	22.	1918. Čeští aviatci v Krasnojarsku věrolomně odzbrojeni bolševiky.
8.	1919. Napadení bolševických »partizánů« na čsl. posádku stanice Tajšet.	23.	1918. Zachyceny 2 tajné sovětské telegramy o tom, že Čechoslováci mají být odzbrojeni.
9.	1915. V 10 hod. ráno nastupují francouzští starodruž. k útoku u Arrasu. Smrt nadpor. Dostála a 40 mužů.	24.	1918. U výročí vyhlášení války — v Římě koná se velkolepá čsl. slavnost převzetí praporu a uznání čsl. armády.
10.	1917. K dobrovolcům v Italii posílá dr. Beneš pana Božinova se zvláštním posláním.	25.	1918. Československé vojsko na Rusi nepřijalo podmínek odzbrojení navržených sověty.
11.	1918. Vyskytuje se nový návrh sovětů o evakuaci Čechoslováků přes Archangelsk.	26.	1915. Velká defenzivní bitva ve střední Haliči, již Česká Družina činně se zúčastní, na Saně u Šiňavy.
12.	1918. V 11. čísle »Čsl. Samostatnosti« uveřejněna dodatkem k dekretu ze 16. prosince 1917 »všeobecná nařízení« o českoslov. armádě.	27.	1918. Bolševici přepadli štáb 1. pluku Jana Husi v Zlatoustě.
13.	1916. Přikročeno k rozšíření českých částí na Rusi v brigádu.	28.	1918. Přípravné boje Čechů u Penzy.
14.	1917. Zakončen významný III. sjezd svazu v Kijevě.	29.	1918. Hrdinné vzetí města Penzy útokem — krátce před polednem.
15.	1918. Velký nálet a bombardování Paříže, sídla Národní Rady, německými letadly.	30.	1916. Gen. Syrový děkuje částem III. div. za vítězné ukončení bojů s partizány.
		31.	1918. Češi na Alexandrovském mostu přes Volhu u Batrak.

Poznámky:

30 dní

Č E R V E N

22.—26. t ý d.

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Čtvrtek	Fortunata	J. B. Oberlin † 1826	3 56	20 00	10 04	—
2. Pátek	Erasma	Zem. desky shořely 1541	3 55	20 01	11 18	0 07
3. Sobota	Klotildy	Zah. sn. čáslav. 1421	3 55	20 02	12 33	0 37
4. Neděle	Hod B. Svatod.	Hod Boží Svatodušní	3 54	20 02	13 48	1 07
5. Pondělí	Pond. Svatod.	Pondělí Svatodušní	3 53	20 03	15 03	1 37
6. Úterý	Norberta	Bonap. př. Maltou 1798	3 53	20 04	16 17	2 08
7. Středa	Roberta	Hus o odpustcích 1412	3 52	20 05	17 29	2 42
8. Čtvrtek	Medarda	Aug. H. Franke † 1727	3 52	20 06	18 37	3 19
9. Pátek	Prima a Fel. ☉	Leo Jud † 1542	3 52	20 07	19 40	4 03
10. Sobota	Markéty	B. A. Tholuck	3 51	20 07	20 35	4 53
11. Neděle	Nejsv. Trojice	Sv. Trojice	3 51	20 08	21 22	5 48
12. Pondělí	Basilida	Povstání v Praze 1848	3 51	20 09	22 02	6 47
13. Úterý	Antonína Pad.	Iz. Lefèvre † 1702	3 50	20 09	22 35	7 47
14. Středa	Basilida	Fr. Palacký * 1798	3 50	20 10	23 04	8 49
15. Čtvrtek	Božího Těla	V Kostnici zavrž. přijímání podobojí 1415	3 50	20 10	23 31	9 50
16. Pátek	Bennona	Husité zvít. u Ústí 1426	3 50	20 11	23 55	10 52
17. Sobota	Adolfa	Konfese helvet. 1556	3 50	20 11	—	11 53
18. Neděle	Marcela	Bitva u Kolína 1757	3 50	20 12	0 19	12 55
19. Pondělí	Gerv. a Prot.	Bl. Pascal * 1623	3 50	20 12	0 43	13 57
20. Úterý	Silvera	Generál Barras * 1755	3 50	20 12	1 08	15 01
21. Středa	Aloise Gonz.	Mučed. staroměst. 1621	3 50	20 13	1 37	16 05
22. Čtvrtek	Pavly	Zboř. kaple betl. 1786	3 50	20 13	2 10	17 09
23. Pátek	Pavčina	Hubert z Ristenp. † 1613	3 50	20 13	2 47	18 13
24. Sobota	Jana	Jan Mathesius * 1504	3 51	20 13	3 33	19 12
25. Neděle	Ivana	Konf. augsbur. pod. 1530	3 51	20 13	4 28	20 06
26. Pondělí	Jana, Pavla	P. J. Šafařík † 1861	3 51	20 13	5 29	20 53
27. Úterý	Ladislava	Disput. Luth. v Lip. 1519	3 52	20 13	6 38	21 34
28. Středa	Lva p.	J. J. Rousseau * 1712	3 52	20 13	7 52	22 11
29. Čtvrtek	Petra a Pavla	Petra a Pavla apošt.	3 53	20 13	9 07	22 43
30. Pátek	Pavla pam.	Arn. z Pardubic † 1364	3 53	20 13	10 23	23 13

V červnu přibývá dne do 21. o 19 minut; pak do konce ubývá dne o 4 minuty.

Čtvrtí Měsíce: ☉ První čtvrť dne 2. června v 19 h 10 m. ☾ Úplněk dne 9. června v 16 h 18 m. ☾ Poslední čtvrť dne 17. června ve 13 h 3 m. ● Nov dne 25. června v 5 h 19 m.

Úkazy na obloze: Dne 4. Saturn a Jupiter v konj. s Měsícem. — 10. Mars v opozici se Sluncem. — 18. Merkur ve spod. konj. se Sluncem. — 22. Slunce vstupuje do znam. Raka. Začátek léta.

Č E R V E N

1.	1918. Bolševici československými oddíly poraženi v bitvě u Miass.	16.	1915. Útok francouzských starodružiníků u Souchez.
2.	1918. Továrna na náboje Ivaščenkovo v Samarské gubernii se 30.000 dělníků přešla do rukou 4. pluku.	17.	1918. Čsl. ozbrojený vlak »Orlík« svádí slavný boj se sovětskými pluky u Podbělské.
3.	1917. Gen. Brusilov přiděluje čsl. brigádu úderní skupině VII. armády — zatím dočasně.	18.	1918. Čechoslov. vojska dobyla Trojicku, bolšev. báse proti Urálu.
4.	1918. Vítězství 4. čsl. pluku nad sovětskými vojsky u Lipjak.	19.	1918. Bitva s bolševiky u Buguruslanu.
5.	1918. Boj u Bezenčuku proti přesile sovětské; české vítězství pod vedením starodruž. Voženilka.	20.	1918. První oficiální italská zpráva o bojích Čechoslováků proti Rakousko-Uhersku.
6.	1920. 7. čsl. pluk vjíždí za návratu do Evropy do kanadského přístavu Vancouveru.	21.	1918. Dopis prof. Masaryka italským legiím po první jich bitvě.
7.	1918. Vítězné vzetí města Samary za velení starodružiníka por. Čečka.	22.	1917. Českoslov. části jdou ku Zborovu.
8.	1918. Čechoslováci vítání úředně i soukromě obyvatelstvem samarským.	23.	1917. Smrt starodr. Igora Vilimka u Zborova.
9.	1918. Nedávno vydané 1. číslo římského čsl. časopisu »V boj« rozšiřováno mezi Čechy a Slováky.	24.	1918. Přípravy k boji před bitvou u Buzuluku.
10.	1917. Československá brigáda soustřeďuje se u Tarnopole a Jizerné v Haliči.	25.	1918. Obsazeno čsl. vojsky Axakovo.
11.	1919. B. Pavlu a R. Medek žádají vládu republiky za zproštění z úřadů.	26.	1918. Vítězství Čechů pod vedením starodruž. Čečka u Buzuluku.
12.	1918. Čechoslováci organizují na Rusi národnostní vojska (zajatecká) a jsou uznávání vůdci malých národů rakousko-uherských.	27.	1915. V Petrohradě svolány oba zákonodárné sbory, aby po porážkách armády car vyslechl »hlas země ruské«.
13.	1920. Čsl. transporty pod vedením starodruž. podpluk. Bor. Vuchterle vjíždějí do Quebecu v Kanadě.	28.	1916. Slavná účast československých částí při Brusilovském nástupu.
14.	1920. 4. pluk Prokopa Holého v Králové Hradci.	29.	1918. Velitel III. korpusu italského po bitvě u Monte Val Bello pravil: »Prvního Čechoslováka, jehož potkám, zlobím veřejně.«
15.	1918. Čsl. vojska po boji s bolševiky dobyla Barnaulu.	30.	1918. Francouzští starodružiníci útočí u St. Pierre-Aigle.

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Sobota	Theobalda ☿	J. Voes a J. Esch. up. 15	3 54	20 13	11 38	23 44
2. Neděle	Navšf. P. M.	Cranmer * 1489	3 55	20 12	12 53	—
3. Pondělí	Heliodora	Bitva u Kr. Hradce 1866	3 55	20 12	14 06	0 12
4. Úterý	Prokopa	Prohlášení neov. Sp. států amer. 1776	3 56	20 11	15 17	0 44
5. Středa	Cyrila a Meth.	Prohl. kompakt. 1436	3 57	20 11	16 25	1 19
6. Čtvrtek	M. Jana Husi	M. J. Hus upál. 1415	3 58	20 10	17 29	1 59
7. Pátek	Michala de S.	Příměří v Ulmu 1620	3 58	20 10	18 26	2 45
8. Sobota	Alžběty	Vilém Oran. † 1584	4 59	20 09	19 16	3 37
9. Neděle	Vavř. z B. ☼	Majest. Rudolf. 1609	4 00	20 08	19 58	4 34
10. Pondělí	Sedmi bratří	J. Kalvín * 1509	4 01	20 08	20 35	5 34
11. Úterý	Pia I. pap.	Stětí tři mlád. hus. 1412	4 02	20 07	21 06	6 35
12. Středa	Nabor. a F.	Erasmus Rotterd. † 1536	4 03	20 06	21 34	7 37
13. Čtvrtek	Markéty	Cyril Lukaris † 1638	4 04	20 05	21 59	8 39
14. Pátek	Bonaventury	Bitva na hoře Vítk. 1420	4 05	20 05	22 23	9 41
15. Sobota	Rozeslání ap.	Jiří Israel † 1588	4 06	20 05	22 47	10 43
16. Neděle	Marie Karm. ☼	Tomáš ze Štít. † 1400	4 07	20 04	23 11	11 42
17. Pondělí	Alexia	Bohusl. z Mich. * 1612	4 08	20 03	23 38	12 45
18. Úterý	Kamila z L.	Petrarka † 1374	4 09	20 02	—	13 48
19. Středa	Vinc. z P.	Karel ze Žer. hejtm. 1608	4 11	20 01	0 08	14 51
20. Čtvrtek	Jarolima	Zikm. přij. za kr. č. 1436	4 12	20 00	0 42	15 54
21. Pátek	Daniele p.	Zruš. ř. Jesuit. 1773	4 13	19 58	1 24	16 56
22. Sobota	Maří Magd.	Shrom. na Táboře 1419	4 14	19 57	2 14	17 53
23. Neděle	Apolináře	Pavel z Kravař † 1433	4 16	19 56	3 11	18 44
24. Pondělí	Kristiny ☼	Tom. Kemp. † 1471	4 17	19 55	4 18	19 29
25. Úterý	Jakuba ap.	Zaháj. sn. svatojak. 1508	4 18	19 54	5 31	20 09
26. Středa	Anny	Boj na Karl. mostě 1648	4 19	19 52	6 48	20 45
27. Čtvrtek	Pantaleona	Muč. Kutnohor. 1623	4 21	19 51	8 06	21 16
28. Pátek	Inocence	Jan Š. Bach † 1750	4 22	19 50	9 24	21 46
29. Sobota	Marty	K. Havl. Borov. † 1856	4 23	19 48	10 41	22 16
30. Neděle	Abdona	Poč. vál. husit. 1414	4 25	19 47	11 56	22 48
31. Pondělí	Ignáce z L. ☿	Mandát protiref. 1627	4 26	19 45	13 08	23 23

V červenci ubývá dne o 63 minuty.

Čtvrtí Měsíce: ☿ První čtvrt dne 1. července ve 23 h 52 m. ☼ Úplněk dne 9. července ve 4 h 7 m. ☼ Poslední čtvrt dne 17. července v 6 h 11 m. ☼ Nov dne 24. července ve 13 h 47 m. ☿ První čtvrt dne 31. července v 5 h 21 m.

Úkazy na obloze: Dne 1. Saturn v konj. s Měsícem. — 2. Jupiter v konj. s Měsícem. — 11. Merkur v nejv. vzdál. západní. — 23. Slunce vstupuje do znamení Lva. — 27. Venuše v konj. s Měsícem. — 28. Saturn v konj. s Měsícem. — 29. Jupiter v konj. s Měs.

1.	1915. Česká Družina opouští posíci u Zámostí v Polsku směrem ke Krasnostavu.	16.	1918. Rudí rozbiti u Bajkalu ve skalách kulturních.
2.	1917. Slavné vítězství českých zbraní u Zborova.	17.	1920. Velká sokolská slavnost čsl. vojsk v kanadském městě Quebecu.
3.	1918. Boj u Udrjaku proti bolševikům, z nichž je 800 Němců a Maďarů.	18.	1918. Franc. starodružinici útočí u Moulin Laffant s americe. oddíly a účastí se pronásledování.
4.	1917. V bratrské mohyle u Cecové pohřbeno 80 Čechů, padlých u Zborova.	19.	1918. První protináz franc. generála Mangina v bitvě na Marne.
5.	1916. Pátá četa franc. starodružiníků za vedení bra Maňáka po hrdinné obraně proti celému německému praporu protiútočí a zajímá 60 mužů a 1 důstojníka.	20.	1917. 2. čsl. pluk díky demoralisaci ruských částí ocitá se v kritické situaci u Podhajčků a Volosůvky v Haliči.
6.	1915. Francouzští starodružinici opouštějí úsek u Arrasu a nastupují cestu do Elzaska.	21.	1915. Praporčík Jaroslav Syrový zajal s několika starodružiníky 100 mužů 33. rak.-uh. pluku.
7.	1915. Ruský podpluk. Trojanov jmenován velitelem České Družiny.	22.	1918. Simbirsk na Volze vzat čsl. vojsky.
8.	1918. Po vlastní šíři se všeobecně zprávy o legiích v Itálii.	23.	1918. V Omsku dochází k zahájení vlastního sjezdu čsl. vojska — největšího vzejetí demokratické myšlenky ve vojsku.
9.	1920. 7. Tatranský pluk po širém Atlantickém oceánu vrací se na »Belgii« do Evropy.	24.	1917. 2. a 3. čsl. pluk v boji u Velkých Hájů u Tarnopole.
10.	1918. Čechoslováci dobyli opět Syzraně a Alexandrovského mostu na Volze.	25.	1917. Vznikl 6. Hanácký a 7. Tatranský pluk čsl. zahraničních vojsk.
11.	1917. Češi — rakouští vojáci zajatí u Zborova vstupují dobrovolně do čsl. armády.	26.	1918. Čechové dobyli Jekatěrinburka na Urále.
12.	1918. Bitva s bolševiky u Bugulmy.	27.	1918. 2. čsl. pluk v boji s bolševiky u Nazepetrovské, s účastí 16 děl I. dělostř. brigády.
13.	1918. Čeští a slovenští zajatci ze Sibíře sjeli se ve značném počtu do Novo-Nikolajevska, kde poté zřízen 11. a 12. pluk.	28.	1914. Rakousko vypovědělo Srbsku válku.
14.	1918. V boji s rudými vojsky Čechoslováci dobyli Chvalinska.	29.	1918. Ustanoveno nejstarší čsl. vyznamenání »Za svobodu«, zdobené portrétem Žižkovým.
15.	1918. Těžká děla Ludendorffova zahájila pátou »rozhodnou« ofensivu německou u Dormansu na Marne.	30.	1919. Pluk. Voženílek rozdává v Irkutsku vyznamenání 2. čsl. pluku.
		31.	1917. Ruští vojáci zagitování bolševickými řečníky, samovolně opouštějí posíci.

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Úterý	Petra v okov.	Milič z Krom. † 1374	4 28	19 44	14 17	—
2. Středa	Alfonse	Papež předvolal Jiřího z Poděbrad 1465	4 29	19 42	15 21	0 00
3. Čtvrtek	N. Štěpána	Vít. Hus. u Tachova 1427	4 30	19 41	16 21	0 44
4. Pátek	Dominika	Vymř. Přemysl. 1306	4 32	19 39	17 12	1 33
5. Sobota	Marie Sn.	Ev. muč. solnohr. 1733	4 33	19 37	17 56	2 27
6. Neděle	Proměn. P.	Zruš. maj. Rudolf. 1621	4 35	19 36	18 35	3 25
7. Pondělí	Kajetána ☉	Znovuzř. řádu Jes. 1814	4 36	19 34	19 08	4 26
8. Úterý	Cyriaka	Jindř. Arnaut † 1671	4 38	19 32	19 37	5 26
9. Středa	Romana M.	Jan Liberda † 1742	4 39	19 31	20 03	6 28
10. Čtvrtek	Vavřince	Jakoubek ze Stř. † 1429	4 41	19 29	20 28	7 30
11. Pátek	Zuz., Filom.	Hemyadi Jan † 1456	4 42	19 27	20 51	8 32
12. Sobota	Klára	Br. Řehoř † 1474	4 44	19 25	21 15	9 33
13. Neděle	Hypolita	Obn. Jedn. Bratr. 1727	4 45	19 24	21 41	10 33
14. Pondělí	Eusebia	Vít. u Domažlic 1431	4 47	19 22	22 09	11 35
15. Úterý	Nanvz. P. M. ☾	Zal. jesuit. řádu 1534	4 48	19 20	22 41	12 37
16. Středa	Rocha	Václav IV. † 1419	4 49	19 18	23 18	13 40
17. Čtvrtek	Liberáta	Karel Kuzmány † 1868	4 51	19 16	—	14 40
18. Pátek	Heleny	J. Dobrovský * 1763	4 52	19 14	0 02	15 38
19. Sobota	Ludvíka T.	Ferd. II. zbav. tr. č. 1619	4 54	19 12	0 55	16 31
20. Neděle	Bernarda	Krvavý sněm 1545	4 55	19 10	1 56	17 19
21. Pondělí	Anastasia	Martin Loquis up. 1421	4 57	19 08	3 06	18 01
22. Úterý	Timotea ●	Čes. deklarace 1867	4 58	19 06	4 21	18 40
23. Středa	Filipa B.	K. Coligny † 1572	5 00	19 04	5 40	19 14
24. Čtvrtek	Bartoloměje	Bartol. noc 1572	5 01	19 02	7 00	19 46
25. Pátek	Ludvíka krále	Sixt z Ottersdorfu † 1583	5 03	19 00	8 20	20 17
26. Sobota	Př. sv. Vojt.	Přemysl. Ot. II. † 1278	5 04	18 58	9 39	20 49
27. Neděle	Rufa	Vít. u Stříbra 1427	5 06	18 56	10 55	21 24
28. Pondělí	Augustina	Aur. Augustin † 430	5 07	18 54	12 06	22 01
29. Úterý	Jana stěti ●	Ludvík u Moháče † 1526	5 09	18 52	13 13	22 43
30. Středa	Růženy	Martin Boos † 1825	5 10	18 50	14 15	23 31
31. Čtvrtek	Raimunda	Jan Bunyan † 1688	5 12	18 48	15 09	—

V srpnu ubývá dne o 103 minuty.

Čtvrtí Měsíce: ☉ Úplněk dne 7. srpna v 17 h 19 m. ☾ Poslední čtvrt dne 15. srpna v 21 h 46 m. ● Nov dne 22. srpna v 21 h 34 m. ● První čtvrt dne 29. srpna v 0 h 55 m.

Úkazy na obloze: Dne 7. Merkur ve svrchní konj. se Sluncem. — 15. Venuše v konj. se Saturnem. — 24. Slunce vstupuje do zn. Panny. — 25. Saturn v konj. s Měsícem. — 26. Venuše a Jupiter v konj. s Měsícem. — 27. Venuše v konj. s Jupiterem.

1.	1914. Vypovězena Německem válka Rusku. Počátek světového požáru.	17.	1918. Rudí zabili a umučili náč. štábu Gajdovy skupiny ppl. Ušakova.
2.	1917. 2. čsl. pluk obdržel jméno »Jiřího z Poděbrad«.	18.	1918. »Prager Tagblatt« i ostatní něm. časopisy přinášejí poplašnou zprávu o tom, že Anglie uznává budoucí československý stát.
3.	1914. Pařížští Čechoslováci zapisují se v místnostech bra. Zahrádky co budoucí dobrovolníci.	19.	1917. Prof. Masaryk u 2. čsl. pluku v Novoselcích vyslechl přání a stížnosti legionářů.
4.	1915. V Rusku pracuje nový kabinet s gen. Polivanovem jako ministrem vojenství.	20.	1917. Starodružníci francouzští pod branami Verdunu.
5.	1914. Rakousko vypovědělo Rusku válku.	21.	1914. Na náměstí Invalidů v Paříži Češi zapisují se dobrovolně do francouzské armády.
6.	1918. Historický útok Čechů na Kazaň — pod velením starodruž. † Švece.	22.	1915. Velitel 42. ruské divise gen. Evald zvláštním rozkazem veřejně děkuje 3. rotě České Družiny za velkou práci výzvědnou.
7.	1918. 7. čsl. pluk vstupuje do Muri- na u Bajkalu.	23.	1914. Starodružníci opouštějí Paříž a odjíždějí k výcviku do Bayonnu.
8.	1914. Car ve své velké řeči k poslancům obou zákonodárných sborů akcentuje osvobození Slovanstva.	24.	1918. Větší síly Japonců pod vedením pluk. Iranaki přicházejí čsl. vojskům v Sibiři na pomoc.
9.	1914. Manifestační schůze Čechů kijeveských a demonstrace pro válku proti Rakousku.	25.	1916. Počátek bojů srbské divise v Dobrudži, kterých zúčastnilo se mnoho Čechů.
10.	1918. V Sibiři pravidelně funguje »polní pošta československých a spojeneckých vojsk«.	26.	1917. Chrabří vojáci 1. pluku Jana Husi odpočívají po východohaličských bitvách v Berezně.
11.	1918. Část bolševiků po bojích se 7. plukem ustupuje do Mongolie.	27.	1917. Plenární schůze odbočky ČSNR konstatuje mohutný rozvoj osvobozovacího hnutí na Rusi.
12.	1914. Návrh na zřízení České Družiny přijat v sezení ministrů v Petrohradě.	28.	1915. Itálie vypověděla Německu válku.
13.	1919. Čsl. delegace s Krejčím a Hilbertem ve Vladivostoku.	29.	1916. »Zápis kijeveský«, jímž kompromisně vyřešen spor mezi svazem, opořící a zajatecko-vojskými kruhy.
14.	1918. V »Českosl. samostatnosti« s podpisem J. A. Balfoura uveřejněna anglická »Declaration« o čsl. armádě jako »belligerent Army«.	30.	1914. Slavnostní mše v srbském chrámu v Moskvě na rozloučenou s odjíždějícími českými dobrovolníky do armády.
15.	1918. Pod vrchním velením pluk. Gajdy čsl. části podnikají frontální nástup u Posolské.	31.	1918. Gajdova skupina bajkalská docíluje spojení se skupinou vladivostockou na Olovjanně nad Ononem.
16.	1918. Riskovaná výprava našich vojsk na lodích po Bajkalském jezeře v týl nepříteli.		

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Pátek	Jiljího	Tábor se vzdal Jiřímu Poděbrad. 1452	5 13	18 46	15 55	0 23
2. Sobota	Štěpána kr.	Stížný list č. pánů 1415	5 15	18 44	16 36	1 20
3. Neděle	Andělů stráž.	Jiří Poděbradský dob. Prahy 1488	5 16	18 42	17 10	2 19
4. Pondělí	Rosalie	Cassinio Thury, fr. astronom † 1781	5 18	18 39	17 40	3 20
5. Úterý	Viktorina	Křišť. z Prachatic † 1439	5 19	18 37	18 07	4 21
6. Středa	Vavřince ☉	Dobytí Siona 1437	5 21	18 35	18 32	5 21
7. Čtvrtek	Reginy	Vítěz. u Breitenfelda 1631	5 22	18 33	18 56	6 23
8. Pátek	Nar. P. Marie	Zrušení roboty 1848	5 24	18 31	19 20	7 25
9. Sobota	Petra Cl.	Jan Roháč † 1437	5 25	18 29	19 45	8 26
10. Neděle	Jm. P. Marie	Pavel Šperát † 1570	5 27	18 27	20 12	9 27
11. Pondělí	Paňuce	Jan Brenz † 1570	5 28	18 24	20 42	10 28
12. Úterý	Kvidona	Por. Turků u Vídně 1683	5 30	18 22	21 19	11 29
13. Středa	Tobiáše	Vil. Farel † 1565	5 31	18 20	21 56	12 29
14. Čtvrtek	Pov. sv. kř. ☿	Dante Alligh. † 1321	5 33	18 18	22 44	13 26
15. Pátek	Nikodema	Karel st. z Žerot. * 1564	5 34	18 16	23 40	14 19
16. Sobota	Ludmily	Ludmila muč. † 921	5 36	18 13	—	15 08
17. Neděle	Lamberta	Husité u Zátce 1421	5 37	18 11	0 43	15 52
18. Pondělí	Josefa K.	A. B. Spangenberg † 1791	5 39	18 09	1 54	16 31
19. Úterý	Sebalda	Kr. R. z Zinzend. * 1717	5 40	18 07	3 11	17 08
20. Středa	Eustacha	Konec papež. státu 1870	5 42	18 05	4 30	17 41
21. Čtvrtek	Matouše ap. ☉	Jer. Savonarola * 1452	5 43	18 02	5 51	18 13
22. Pátek	Mauricia	Vítězství u Nýrska 1467	5 45	18 00	7 12	18 46
23. Sobota	Tekly	Pět. mučen. ženev. 1555	5 46	17 58	8 31	19 20
24. Neděle	Marie de M.	Bouře v Praze 1483	5 48	17 56	9 48	19 57
25. Pondělí	Kleofáše	Mír augsburk. 1555	5 49	17 53	11 00	20 39
26. Úterý	Korn. a Cypr.	Pav. Rabant † 1795	5 51	17 51	12 05	21 26
27. Středa	Kos. a Dam. ☿	Záhuba Slavník. 995	5 52	17 49	13 04	22 18
28. Čtvrtek	Václava	Václav zavražděn 929	5 54	17 47	13 53	23 14
29. Pátek	Mich. arch.	Nelson * 1785	5 55	17 45	14 35	—
30. Sobota	Jeronýma	J. J. Moser, public. † 1785	5 57	17 42	15 12	0 12

V září ubývá dne o 11 minut.

Čtvrtí Měsíce: ☉ Úplněk dne 6. září v 8 h 47 m. ☿ Poslední čtvrt dne 14. září v 11 h 20 m. ☉ Nov dne 21. září v 5 h 38 m. ☿ První čtvrt dne 27. září v 23 h 40 m.

Úkazy na obloze: Dne 15. Venuše v největší vzdálenosti východní. — 20. Merkur v největší vzdálenosti východní. — 22. Saturn a Jupiter v konj. s Měsícem. — 23. Slunce vstupuje do znamení Vah. Začátek podzimu.

1.	1914. Příjezd Čechů petrohradských do Kijeva ke tvoření České Družiny.	17.	1918. Bitva s bolševiky u Čerdakli pod vedením starodružiníka Kutlvašra.
2.	1918. Pluk. Čeček a Gajda jmenování generálmajorů.	18.	1914. První petrohradský český sjezd politický zakončen.
3.	1914. Příjezd Čechů moskevských do Kijeva ke tvoření České Družiny.	19.	1915. »Správa Svazu« na Rusi nabízí ruskému gen. štábu dobrovolnou práci českosl. zajatců-odborníků.
4.	1914. Česká Družina v Kijevě ubytována v Michajlovském klášteře a realce v Kijevě.	20.	1918. Úderný prapor a 3. pluk dobyly pod vedením pluk. Vojciechovského Šatjanky na Urále.
5.	1917. Vznikl I. čsl. dělostřel. division.	21.	1918. Ústup čsl. částí s fronty nikolajevské.
6.	1917. Čsl. kornilovská rota jede na ochranu gen. Kornilova do Mohyleva.	22.	1918. Generální rakouský útok na posice české na Dosu Altu, jižně od Nago v Itálii.
7.	1916. Čechové srbské divise ocitají se v prudkém boji v Dobrudže u Kara-Senanu.	23.	1914. Česká Družina poprvé co celek vystupuje vzorně na kijevskou vojenskou střelnici.
8.	1918. Úderný prapor a 3. pluk dobyly pod velením pluk. Vojciechovského Nevjansku.	24.	1914. Česká setnina cizinecké legie cvičí v Bayonu.
9.	1918. Přesíla sovětských vojsk obkličuje Kazaň, nastává rozhodný boj.	25.	1915. Útok francouzských Starodružiníků v Champagne.
10.	1918. Kazaň na Volze evakuována.	26.	1918. Ustavila se Českosl. prozatímní vláda v Paříži.
11.	1914. Sjezd čtyř nejdůležitějších českých komitetů na Rusi: petrohradského, moskevského, kijevského a varšavského v Petrohradě.	27.	1917. Prikázáno vytvořit celý československý armádní sbor v Rusku.
12.	1918. Započato s evakuací Simbirsk na Volze.	28.	Plukovní svátek I. pluku Jana Husi — memoriál slavné přísahy kijevské.
13.	1914. Obdrževši ruské uniformy a zbraně Česká Družina v Kijevě učí se na březích a stráních dněprovských.	29.	1918. Uzavřeno příměří s Bulharskem — začátek konce světové války.
14.	1914. Českou 4-člennou deputaci podáno memorandum carovi.	30.	1914. Česká Družina za vedení ruských důstojníků cvičí v Kijevě na Vladimírské Horce.
15.	1914. Přijíždějí do Kijeva Čechové jiho- a západoruští, by doplnili Českou Družinu.		
16.	1918. Češi a Kozáci na mongolské hranici u Kjachty.		

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Neděle	Slav. růž.	Útok na betl. kapli 1414	5 58	17 40	15 43	1 13
2. Pondělí	Leodegarda	Kr. Harant z Polž. * 1564	6 00	17 38	16 11	2 14
3. Úterý	Kandida	Jan Jilek † 1780	6 02	17 36	16 37	3 15
4. Středa	Frant. Ser.	Přijat název Spoj. Státy Sev.-amer. 1776	6 03	17 34	17 01	4 16
5. Čtvrtek	Placida	Zr. Jes. ř. v Čech. 1773	6 05	17 32	17 25	5 16
6. Pátek	Brunona ☉	Filip III. kr. franc. † 1285	6 06	17 29	17 49	6 18
7. Sobota	Marka	Jan Mathesius † 1565	6 08	17 27	18 16	7 20
8. Neděle	Brigity	Mír francouzsko-ruský v Paříži 1801	6 09	17 25	18 45	8 21
9. Pondělí	Dionysa	Karel. st. ze Žer. † 1636	6 11	17 23	19 18	9 22
10. Úterý	Frant. Borg.	Mich. Blažek † 1827	6 12	17 21	19 55	10 22
11. Středa	Emiliána	Jan Žižka † 1424	6 14	17 19	20 39	11 20
12. Čtvrtek	Maximiliána	Cís. Maxm. II. † 1576	6 16	17 17	21 31	12 14
13. Pátek	Eduarda kr. ☾	Toler. patent 1781	6 18	17 15	22 29	13 03
14. Sobota	Kalista p.	Soliman odt. od. Víd. 1529	6 19	17 13	23 35	13 47
15. Neděle	Terezie	Pozv. do Basileje 1431	6 20	17 11	—	14 26
16. Pondělí	Havla op.	Hus rektorem 1409	6 22	17 09	0 47	15 03
17. Úterý	Hedviky	Dan. Ad. z Velesl. † 1599	6 24	17 07	2 02	15 36
18. Středa	Lukáše ev.	Francouzi odtáhli z Moskvy 1812	6 25	17 05	3 20	16 08
19. Čtvrtek	Petra z Alk.	První schůze Národ. shrom. v Paříži 1789	6 27	17 03	4 40	16 40
20. Pátek	Vendelína ☉	Locke, filosof † 1704	6 28	17 01	6 01	17 13
21. Sobota	Voršily	Št. Leška * 1757	6 30	16 59	7 20	17 49
22. Neděle	Korduly	Jan Efraim † 1600	6 32	16 57	8 36	18 30
23. Pondělí	Severina	Jan Kapistrán † 1456	6 33	16 55	9 47	19 16
24. Úterý	Rafaela	Mír vestfálský 1648	6 35	16 53	10 52	20 07
25. Středa	Kryšpína	Husité dob. Vyšehr. 1419	6 37	16 51	11 47	21 03
26. Čtvrtek	Evarista	M. Petr Kodíčil. † 1589	6 38	16 49	12 33	22 02
27. Pátek	Sabiny ☾	James Cook * 1728	6 40	16 47	13 13	23 02
28. Sobota	Prohl. č. sam.	Revoluce česká 1918	6 42	16 46	13 46	—
29. Neděle	Narcise	Ludevít Štúr * 1815	6 43	16 44	14 15	0 04
30. Pondělí	Marcela	Un. Karl. dána Jes. 1622	6 45	16 42	14 41	1 06
31. Úterý	Wolfganga	Zač. ref. 1517	6 46	16 40	15 05	2 07

V říjnu ubývá dne o 112 minut.

Čtvrti Měsíce: ☉ Úplněk dne 6. října v 1 h 58 m. ☾ Poslední čtvrt dne 13. října ve 22 h 55 m. ☼ Nov dne 20. října ve 14 h 40 m. ☽ První čtvrt dne 27. října ve 14 h 26 m.

Úkazy na obloze: Dne 4. Saturn v konj. se Sluncem. — 15. Merkur ve spod. konjunkci se Sluncem. — 19. Saturn v konj. s Měsícem. — 20. Jupiter v konj. s Měsícem. — 23. Jupiter v konj. se Sluncem. — 24. Slunce vstupuje do znamení Štíra. — 27. Venuše v lesku. — 30. Merkur v největší vzdálenosti západní.

1.	1918. Zavedena čsl. diplomatická služba v Londýně.	15.	1918. Na Rusi založen ústřední technický orgán vojska, odbor armádního inženýra, maj. Havla.
2.	1915. Francouzští starodružiníci přidělení 1. africkému pluku odjíždějí na srbskou frontu.	16.	1917. Parník »Kursk« veze z Archangelska první Čechy, zajatce-legionáře, do Francie.
3.	1914. První české předporady v Petrohradu, jak říditi odboj proti Rakousko-Uh. Předseda p. Červený z Kijeva.	17.	1918. Zpráva o ustavení českoslov. vlády ve Francii přijata legionáři na frontě s povděkem.
4.	1917. Zformována II. divise čsl. (dosud bez děl).	18.	1918. Prohlášena washingtonská deklarace o čsl. nezávislosti.
5.	1915. Car zaslá řády naznačené ku, na niž tito přísahali věrnost.	19.	1918. II. div. v strategických operacích pod Tatarskou Birmou.
6.	1914. Podplukovník Sezontovič přiváží do Kijeva České Družině prapor, vyšíty českými ženami v Moskvě.	20.	1915. Franc. starodružiníci na srbské frontě v bojích na výšině Ricci.
7.	1920. Podpl. Žák přijímá velení úseku v Sibiři.	21.	1918. Prapor Husákův dobyl vesnice Terronu ve Francii.
8.	1917. Velké politické vření na Ukrajině — příznaky blížícího se bolševismu.	22.	Bitva u Vouziers ve Francii.
9.	1918. Generál Gajda přejímá velení na frontě jekatěrinské.	23.	1914. Francouzští starodružiníci odjíždějí z Bayonnu na frontu.
10.	1914. Počet českých důstojníků v České Družině v Kijevě dosáhl jedenácti.	24.	1918. Soustředěný útok spojeneckých armád proti vojskům německým pokračuje neúspěšně.
11.	1914. Česká Družina, základ čsl. armády na Rusi přísahá v Kijevě na svůj prapor.	25.	1918. Tragická smrt starodružiníka plukovníka Švece.
12.	1918. Organisoán v Irkutsku »tábor pre Slovákov«.	26.	1918. V Starém Srbsku Francouzi a Srbové blíží se k Dunaji.
13.	1914. Ženy bayonnské věnovaly francouzským starodružiníkům vlajku, na niž tito přísahali věrnost.	27.	1914. Česká Družina dopoledne přechází bývalé rakouské hranice za zvuků hudby.
14.	1918. Ariergardní boje 9. pluku u Buguruslanu.	28.	1918. Státní převrat.
		29.	1917. Transport »Kursk« s Čechy jedoucimi do Francie přistál v Anglii v New-Castle.
		30.	1918. Itálie připsím Sonniovým uznává samostatnost čsl. státu.
		31.	1918. Italské pluky, jež přešly Pia-vu širokým proudem, jdou za troskami rak.-uh. armády.

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Středa	Všech svatých	Zruš. nevolnictví 1781	6 48	16 38	15 29	3 07
2. Čtvrtek	Pam. duš.	J. A. Bengel † 1752	6 50	16 37	15 53	4 09
3. Pátek	Huberta	Hus v Kostnici 1414	6 51	16 35	16 19	5 11
4. Sobota	Karla Bor. ☉	Bedř. Falc. kr. čes. 1619	6 53	16 33	16 47	6 12
5. Neděle	Zach. a Alžb.	Sněm ve Frankf. 1816	6 55	16 32	17 19	7 14
6. Pondělí	Leonharda	P. Vok z Rožmit. † 1611	6 57	16 30	17 54	8 16
7. Úterý	Engelberta	Kateř. Veliká † 1796	6 58	16 28	18 37	9 15
8. Středa	Bohumíra	Bitva na Bílé hoře 1620	7 00	16 27	19 26	10 10
9. Čtvrtek	Theodora	Jan Klenovský † 1498	7 02	16 25	20 23	11 01
10. Pátek	Př. sv. Lud.	Dr. M. Luther * 1483	7 03	16 24	21 25	11 47
11. Sobota	Martina b.	Astronom Bailly gulotinov. 1793	7 05	16 22	22 33	12 27
12. Neděle	Benedikta ☿	Gilbert, franc. bás. † 1780	7 07	16 21	23 44	13 04
13. Pondělí	Stanislava K.	Syn. v Dortrechtu 1618	7 08	16 20	—	13 36
14. Úterý	Josafata	J. Jungmann † 1847	7 10	16 18	0 59	14 07
15. Středa	Leopolda	J. A. Komenský † 1670	7 11	16 17	2 15	14 37
16. Čtvrtek	Otomara	K. Kruciger † 1548	7 13	16 16	3 33	15 08
17. Pátek	Rehoře div.	Jakub Böhme † 1624	7 15	16 15	4 51	15 42
18. Sobota	Odon	Otevř. Nár. Div. 1883	7 16	16 13	6 09	16 19
19. Neděle	Alžběty ☉	Ber. Thorwaldsen * 1770	7 18	16 12	7 23	17 02
20. Pondělí	Felixe z V.	L. N. Tolstoj † 1911	7 20	16 11	8 32	17 52
21. Úterý	Obět. P. M.	Schleiermacher * 1768	7 21	16 10	9 34	18 47
22. Středa	Cecilie	Hr. Lambert, spis. * 1729	7 23	16 09	10 26	19 46
23. Čtvrtek	Klimenta	Ladisl. Pohrobek † 1457	7 24	16 08	11 09	20 47
24. Pátek	Chrysogona	Jan Blahoslav † 1571	7 26	16 07	11 46	21 50
25. Sobota	Kateřiny	Jan Knox † 1572	7 27	16 06	12 17	22 53
26. Neděle	Konráda ☿	K. A. Pácalt † 1818	7 29	16 05	12 44	23 55
27. Pondělí	Valeriana	Jakub Bílek † 1581	7 30	16 04	13 09	—
28. Úterý	Rufa	Jan Kozina oběš. 1695	7 32	16 04	13 33	0 57
29. Středa	Saturnina	Karel IV. † 1378	7 33	16 03	13 57	1 57
30. Čtvrtek	Ondřeje ap.	Mat. z Janova † 1394	7 34	16 02	14 22	2 59

V listopadu ubývá dne o 84 minuty.

Čtvrtí Měsíce: ☉ Úplněk dne 4. listopadu v 19 h 36 m. ☿ Poslední čtvrt dne 12. listopadu v 8 h 52 m. ☊ Nov dne 19. list. v 1 h 6 m. ☊ První čtvrt dne 26. list. v 9 h 15 m.

Úkazy na obloze: Dne 10. Merkur v konj. s Jupiterem. — 16. Saturn v konj. s Měsícem. — 23. Slunce vstupuje do znamení Střelce. — 25. Venuše ve spod. konj. se Sluncem. — 28. Merkur v konj. s Venuší.

1.	1914. Česká Družina ve Lvově.	16.	1918. Přichází na Sibiř první úřední zpráva o státním převratě v Československu.
2.	1917. Angl. podpl. Cheke přehlíží československé oddíly v Anglii a projevuje obdiv.	17.	1917. Druhá výprava Čechoslováků z Ameriky vyplula na lodi »Chicago« do Evropy.
3.	1914. Gubernátor Haliče, hrabě Bobrinský přehlíží Českou Družinu ve Lvově.	18.	1917. Velení I. čsl. divise po pl. Ma-montovu přejímá gen. Kolomenský.
4.	1917. První výprava československých vojáků amerických na širém moři Atlantickém na lodi »Madonna«.	19.	1914. První bojový křest České Družiny v Haliči u Niedzielsky a Borzecyna.
5.	1917. Český oddíl jedoucí do Francie stává se svým bezvadným vystoupením ve staroslavném Winchesteru v Anglii — populárním.	20.	1914. V tento den byli zabiti první dobrovolníci České Družiny: Rehák, Vasický a Černohorec Nikolič.
6.	1914. Rozkaz, by Česká Družina vystoupila ze Lvova na západ — k Jaroslavi.	21.	1917. První oficiální přehlídka českého vojska v Cognacu.
7.	1917. Druhý bolševický převrat v Petrohradě.	22.	1917. Čechům a Slovákům oddíl starodružinika Husáka vydány francouzské stejnokroje.
8.	1914. Radko Dmitrijevič, velitel III. ruské armády, přehlíží Českou Družinu v Jaroslavi v Haliči.	23.	1917. První Čechoslováci z Ameriky, slavnostně uvítání, přijíždějí do Cognacu.
9.	1914. Čtyři odvážní dobrovolníci v přestrojení přecházejí frontu a přinášejí politikům ve vlasti zprávy o činnosti na Rusi.	24.	1919. Nově naznačený plnomocník čsl. vlády v Sibirii MUDr. V. Girsu ujmá se úřadu.
10.	1918. Odevzdání praporu II. čsl. divisi v Jekatěrinburgu.	25.	1915. Části České Družiny v Pinských Blatech (Minská gubernie).
11.	1917. Loď »La Marguerite« převáží československý oddíl kanálem La Manche z Anglie do Francie.	26.	1918. 7. tatránský pluk na Urále v Kuzině.
12.	1918. Celá Francie v entusiasmu jásá nad příměřím, jež v předvečer zavládlo na frontě.	27.	1914. První rota České Družiny vystupuje ve hlavě 44. ruské divise pochodovým pořádkem na frontu u Tarnova.
13.	1917. Dočasný velitel II. divise čsl. pluk. Kanukov ustupuje místo gen. Podhájeckému.	28.	1918. Tomáš G. Masaryk vrací se z Ameriky do Evropy co prezident nového státu.
14.	1915. Manifest pařížský — odboj proti Rakousku podepsán vůdci.	29.	1917. Založen úřad čsl. sborového lékaře.
15.	1917. Český oddíl ve Francii přijíždí do Cognacu, své budoucí garnisony.	30.	1917. Třetí výprava Čechoslováků z Ameriky na lodi »Rochambeau« vyjíždí na oceán.

Poznámky:

Dni	Kalendář katolický	Pamětní dnové evang. církve bratrské	Slunce		Měsíce	
			vých. h. m.	záp. h. m.	vých. h. m.	záp. h. m.
1. Pátek	Jiljího	Jan Ruysbroek † 1381	7 36	16 02	14 49	4 01
2. Sobota	Bibiany	Václ. z Bitova † 1637	7 37	16 01	15 19	5 03
3. Neděle	Prv. n. adv.	Poslední schůze koncilu v Tridentě 1563	7 38	16 01	15 54	6 06
4. Pondělí	Barbory	Kard. Richelieu † 1642	7 40	16 00	16 33	7 08
5. Úterý	Judity	Carlyle * 1795	7 41	16 00	17 21	8 06
6. Středa	Mikuláše b.	Hus uvěz. v Kostn. 1414	7 42	15 59	18 16	8 59
7. Čtvrtek	Ambrože	Blaurer Ambr. † 1564	7 43	15 59	19 17	9 47
8. Pátek	Poč. P. M.	K. Waldhauser † 1369	7 44	15 59	20 24	10 30
9. Sobota	Leokadie	John Milton * 1608	7 46	15 59	21 34	11 08
10. Neděle	Melchiada	Luther spálil bullu 1520	7 47	15 58	22 47	11 41
11. Pondělí	Damasa	Lukáš pražský † 1528	7 48	15 58	—	12 11
12. Úterý	Synesia	Jan Kálef 1588	7 49	15 58	0 01	12 40
13. Středa	Lucie	M. J. Campanus † 1622	7 50	15 58	1 16	13 10
14. Čtvrtek	Spiridiona	Washington † 1799	7 50	15 58	2 31	13 41
15. Pátek	Irene	Přemysl. Ot. I. † 1230	7 51	15 58	3 46	14 15
16. Sobota	Eusebia	Matěj Červenka † 1569	7 52	15 59	5 01	14 53
17. Neděle	Lazara	J. Ev. Purkyně * 1787	7 53	15 59	6 12	15 39
18. Pondělí	Graciana	Napoleon vrátil se z Ruska 1812	7 54	15 59	7 15	16 31
19. Úterý	Nemesia	Jan Jesenius * 1566	7 54	15 59	8 14	17 28
20. Středa	Kristiána	Jan z Příbramě † 1448	7 55	16 00	9 03	18 29
21. Čtvrtek	Tomáše	J. Racine * 1639	7 56	16 00	9 45	19 32
22. Pátek	Demetria	A. Bourg † 1559	7 56	16 01	10 18	20 36
23. Sobota	Viktorie	Papež ses. Jir. z P. 1466	7 57	16 01	10 47	21 40
24. Neděle	Adama a Evy	Mikuláš z Husi † 1420	7 57	16 02	11 13	22 42
25. Pondělí	Narození Páně	Hod Boží Vánoční	7 58	16 02	11 38	23 44
26. Úterý	Štěpána m.	Štěpána	7 58	16 03	12 01	—
27. Středa	Jana ev.	Jan Kepler * 1571	7 58	16 04	12 25	0 46
28. Čtvrtek	Mladátek	Reuchlin * 1455	7 58	16 05	12 51	1 46
29. Pátek	Tomáše b.	Hádání na Žebr. 1427	7 59	16 05	13 19	2 48
30. Sobota	Davidu krále	Rehoř XV. zak. čtení Pisma 1622	7 59	16 06	13 52	3 50
31. Neděle	Sylvestra	J. Vikleř † 1384	7 59	16 07	14 28	4 53

V prosinci ubývá dne do 21. o 22 min.; pak do konce měsíce přibývá dne o 5 min.
Čtvrtí Měsíce: ☾ Uplněk dne 4. prosince ve 12 h 23 m. ☾ Poslední čtvrt dne 11. prosince v 17 h 40 m. ☾ Nov dne 18. prosince ve 13 h 20 m. ☾ První čtvrt dne 26. prosince v 6 h 53 m.

Úkazy na obloze: Dne 6. Merkur ve svrchní konj. se Sluncem. — 13. Saturn v konj. s Měsícem. — 15. Jupiter v konj. s Měsícem. — 16. Venuše v konj. s Měsícem. — 22. Slunce vstupuje do znamení Kozoroha; začátek zimy. — 24. Mars v konj. s Měsícem. — 26. Venuše v lesku.

1.	1914. Česká Družina v Haliči překročila řeku Dunajec.	17.	1914. Rozkaz III. ruské armády, že ten rak.-uh. zajatec, který dobrovolně požádá, může být přijat do České Družiny.
2.	1916. Číselný stav České brigády na Rusi dosáhl počtu 5750 mužů.	18.	1919. Gen. Kappel, kdysi bojující po boku čs. vojska, vyzývá g. Syrového na souboj proto, že dal zadržeti ruské generálské vlaky na nádraží krásnojarském.
3.	1915. Franc. starodružinici na srbské frontě zúčastňují se bojů před Strumidí.	19.	1917. »Matin« píše o mravní síle československ. hnutí revolučního a o povinnosti Francie je podporovati.
4.	1914. Radko Dmitriev rozkazem č. 9502 dovolil zajatcům Čechům vstupovati do České Družiny v rayoně III. armády.	20.	1917. O »Dekretu« franc. vlády, nedávno vydaném, píše Pierre de Quirielle v »Journal des Débats«, že je to koruna českosl. úsilí o státní samostatnost.
5.	1914. První rota České Družiny přechází řeku Vislu.	21.	1918. President Masaryk vjíždí do Prahy a skládá slavnostní slib na ústavu.
6.	1918. Gener. Štefánik mešká v Čeljabinsku na Rusi.	22.	1917. Po uveřejnění dekretu francouzsk. píše prof. Masaryk velkou výzvu k zajatcům Čechům a Slovákům.
7.	1918. 1. pluk navštěvuje hrob plukovníka Švece v Čeljabinsku — za smutné nálady.	23.	1914. Přichází zpráva, že rakousko-uherský štáb vydal první rozkaz proti českým dobrovolcům.
8.	1914. Vrcholí ruská ofenziva v Haliči. Na krakovské silnici granátem zabiti starodružinici Hlasivec, Jedlička a Martinovský.	24.	1914. »Štědrovečerní« výzvědná činnost starodružiníků na frontách haličských. Rusové zachovávali úmyslně poměrný klid.
9.	1919. Při úřadě plnomocníka čsl. vlády v Sibiři Dra. Girsy zřízen »Ústřední národohospodářský odbor«.	25.	1914. Podporučík Čeček s 20 starodružiníky zajal rakouskou setninu o 144 mužích.
10.	1914. Výzvědky České Družiny pod Krakovem.	26.	1917. Konference komunistů s Němci, uzavření příměří rusko-německého.
11.	1914. Padl první francouzský starodružiník Březovský ve věku 16 let.	27.	1915. Štáb České Družiny na statku Ivání u Slucka.
12.	1914. Velkokníže Nikolaj Nikolajevič upozorněn na cenné výsledky českých výzvědačů, dává první podnět k dobrovolnému náboru ze zajatých Čechů.	28.	1914. Rusové poprvé v Haliči ustupují — od Krakova k Tarnovu; s nimi část České Družiny.
13.	1919. Poslední eselon 2. pluku opouští Irkutsk.	29.	1917. Pátá výprava Čechoslováků z Ameriky opouští New York na cestě do Francie.
14.	1918. Přestala existovati odbočka čsl. Národní Rady a místo ní zřízeno gen. Štefánikem 6 úřadů ministerstva vojenství.	30.	1918. Opouštěna čsl. vojsky Ufa.
15.	1917. Čtvrtá výprava amerických Čechoslováků soustřeďuje se v New Yorku k odplutí.	31.	1919. Osvětový kroužek 7. tatrárského pluku vybral do tohoto dne na »České srdce« 100.000 rublů.
16.	1917. S podpisem pres. Poincaré vydán slavný dekret francouzské vlády o 7 člancích, uznávající samostatnou čsl. armádu.		

Poznámky:

PAROLEK: VYCHODU VECNĚ UTRPENÍ

ŽIVNOSTENSKÁ BANKA V PRAZE (PRAGUE)

Směnárna — Bureau de Change — Exchange Office
NA PŘÍKOPĚ 30

Založeno — Fondé — Established
1868

Telegramy: Živnostenská Praha. - Telefon č. 225, 3837 etc.

Akciový kapitál a fondy
Capital entièrement versé et réserves
Capital reserve and surplus funds

Kč 313,696.289.53

Provádí veškeré obchody bankovní doma i v cizině.
All Kinds of Business transacted in Czechoslovakia
and Abroad.

Zaobstaráva všechny bankové obchody doma i v cizině.
Toutes opérations de banque en Tchécoslovaquie
et à l'étranger.

FILIALKY — SUCCURSALES — BRANCHES

Mladá Boleslav, Bratislava, Brno, Německý Brod, České
Budějovice, Hodonín, Hradec Králové, Jihlava, Klatovy,
Kolín, Košice, Liberec, Mělník, Olomouc, Morav. Ostrava,
Pardubice, Písek, Plzeň, Prostějov, Tábor, Teplice,
Ústí n. L., Karlovy Vary.

Trieste, Via Roma 7, Abbazia (Italia).

Wien, Herrengasse 12 (Oesterreich).

ÚSTŘEDNÍ ZÁLOŽNA ČESKOSLOV. LEGIONÁŘŮ V PRAZE

ZAPSANÉ SPOLEČENSTVO S RUČENÍM OBMEZENÝM.

Přesídlila do vlastního domu na rohu Myslíkovy a Náplavní ul. čp. 257-II
v Praze a úřaduje denně (mimo neděle a svátky) od 8—2.

Členem záložny může být každý čl. legionář a všichni organisov. příbuzní a přátelé čl. legionářů. — Členské podíly činí 25.— Kč, ručení je jedno-
násobné. — Vklady přijímají se i od nečlenů od 1 Kč počínaje a úrokují
se 4 1/2% ode dne vložení do dne vybrání. Důchodkovou daň platí záložna
za vkladatele sama. Venkovští bratři mohou zasílati peníze **bezplatně** pošt.
spoř. O všech vkladech zachovává se přísné úřed. tajemství. — **Zápůjčky**
poskytují se pouze členům (po 3 měsíci členství) na záruční listiny jednot,
na rukojemství, na zástavu cenných papírů. — **Běžné účty** vkladní i úvěrové,
otevírají se družstvům a snaživým obchodníkům proti zúrokování strany
„Má dáti“ 6%, strany „Dal“ 4 1/2%. — **Eskont** obchodních směnec dle běž-
ných usancí. — **Inkaso** směnec a pohledávek. — **Úpisovna** pro státní půjčky.
Prodejna losů čl. červeného kříže. — **Zálohy** na cenné papíry do 80%
kurs. hodnoty. — Veškeré dotazy vyřizují se ochotně buď ústně nebo písemně.

Účet pošt. spořitelny 2929.

Za ŘEDITELSTVO: Smažík.

»LEGIODRUŽSTVO«

DRUŽSTVO ČESKOSLOV. LEGIONÁŘŮ PRO OBCHOD A PRŮMYSL,
ZAPSANÉ SPOLEČENSTVO S RUČ. OBMEZ. V PRAZE.

Sukna, prádlo, obuv, ponožky a veškeré textil. zboží.

VOJENSKÉ LÁTKY!

Vlastní krejčovské dílny a výroba prádla. — Přijímá
objednávky na vojenské uniformy a civilní obleky.
Úvěruhodným osobám výhodné platební podmínky.

Prodej i nečlenům! — Žádejte ceník!

KOLONIÁLNÍ ZBOŽÍ VE VELKÉM!

Podporujte vlastní legionářský svépomocný podnik!

VINOHRADY, MIKOVCOVA UL. ČÍS. 4

BANKA ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIÍ V PRAZE II.,

SENOVÁŽNÁ ULICE Č. 10 N.

Banque des Légions tchécoslovaques,
Prague.

Bank of Czechoslovak Legions
Prague.

Adresa telegramů: »Legiobanka«. — Telefon čís. 6580, 7993.

Fil. v Bratislavě, Palackého sady 17, pošt. schr. 227. — Expositura v Píšťanech.

Akciový kapitál Kč 70.000.000.—. — Reserovní fondy Kč 14.000.000.—.

PŘIJÍMÁ VKLADY NA KNÍŽKY A BĚŽNÉ ÚČTY ZA VÝHODNÝCH PODMÍNEK.
PROVÁDÍ VEŠKERÉ BANKOVNÍ A PRŮMYSLOVÉ TRANSAKCE.

ÚHRADY NA CIZINU.

Banka jest majitelkou zámořské lodi »Legie«.

Přidružené ústavy:

»CENTROKOMISE«, čl. akc. obch. spol. v Praze V., Mikulášská tř. 28, pro dovoz
a vývoz do všech zahraničních míst.

»BOHEMIA«, akc. mezinárodní dopravní společnost v Praze; mezinárodní do-
pravy po souši a vodě do všech dílů světa svými filiálkami.

»LEGIE«, akciová pojišťovna v Praze II., Bredovská ul. 3. — Akciová jistina
Kč 6.000.000.—.

»LEGIODRUFIE«, grafické a vydavatelské podniky legionářské, Praha II., Re-
voluční třída 6. Filiálka v Bratislavě. — Tiskne knihy a noviny ve všech
evropských jazycích.

»NAFTASPOL«, společnost pro dovoz a obchod minerálními oleji v Praze II.,
Senovážná ul. 10 n.

»TEMPOFILM«, kinematografická společnost — Půjčovna filmů, v Praze II.,
Sadová třída.

»NAŠA RJEČ«, Praha II., Kateřinská ul. 40. — Ruské knihkupectví a vydava-
telství. — Ústřední sklad všech ruských knih, učebnic, žurnálů, časopisů,
not atd. Vydává ruský měsíčník »Novye Zápisky«.

A mnoho jiných.

Podporujte vlastní ústav!

BANQUE DES LÉGIIONS TCHÉCOSLOVAQUES à PRAGUE II., SENOVÁŽNÁ 10.

Adr. tél.: »Legiobanka«. — Téléphone 6580, 7993.

Capital Kč 70.000.000.—. Réserves Kč 14.000.000.—.

Succursale: Bratislava, Brno, Plzeň. Expositure Píšťany.

Opérations bancaires en tous genres pour la Tchécoslovaquie et l'étranger.
Département de navigation: Propre vapeur »LEGIE«.

Sociétés affiliées:

»LEGIE«, Société anonyme d'assurances à Prague II., Bredovská 3. — Capital
Kč 6.000.000.—.

»CENTROCOMMISSION«, Société anonyme d'importation et d'exportation pour
tous les pays du Continent et d'outre mer Prague V., Mikulášská tř. 28.

BANK OF CZECHOSLOVAK LEGIONS, PRAGUE II., SENOVÁŽNÁ UL. 10 N.

Telegrams: »Legiobanka«. — Telephon 6580, 7993.

Capital Kč 70.000.000.—. Reserves Kč 14.000.000.—.

All Kinds of banking business undertaken at home and abroad. — Shipping
Department: Own steamer »Legie«.

Affiliation:

The »LEGIE«, Insurance Company in Prague II., Bredovská 3. — Capital
Kč 6.000.000.—.

»CENTROKOMMISSION«, Czechoslovak Trading Company at Prague. Export
and Import to all Continental and Oversea Countries.

BOHATÝ VÝBĚR PROGRAMŮ SVĚTOVÉ PRODUKCE.

Přistupujte za členy!

Podporujte bratrský podnik!

Upisování děje se prostřednictvím

Banky čsl. legií v Praze.

DRUŽSTEVNÍ A LEGIONÁŘSKÁ PŮJČOVNA FILMŮ

TEMPO-FILM

PRAHA-VINOHRADY, SADOVÁ ULICE 95.

Veškeré kancelářské potřeby,
knihy účetní, knihy pamětní dle zákonného předpisu,
knihy a tiskopisy pro obecní úřady

má na skladě

„SVĚPOMOC“

Odbor Českoslov. podniků tiskař. a vydavatelských
Praha II., Havlíčkovo nám. č. 10.

Vyžádejte si nabídku, obratem vyhovíme.

Při své cestě do Prahy navštivte naše sklady!

Prodej ve velkém i v malém.

MORAVSKÁ AGRÁRNÍ A PRŮMYSLOVÁ BANKA

ČESKÁ ULICE BRNO — PRAHA VÁCLAVSKÉ NÁM.

Akciový kapitál Kč 120,000.000.—.

Reservní fondy 80,000.000.—.

Provádí veškeré bankovní a průmyslové transakce.

Oddělení pro cizinu.

Filiálky: Boskovice, Bratislava, Ném. Brod, Uher. Brod, Břeclava,
Hlučín, Holešov, Chrudim, Jablonec n. N., Kroměříž, Valašské Meziříčí,
Lomnice n. Pop., Luhačovice, Olomouc, Opava, Moravská Ostrava, Plzeň,
Přerov, Prostějov, Tábor, Telč a Třebíč.

BANQUE D'AGRICULTURE ET D'INDUSTRIE DE MORAVIE

ČESKÁ ULICE BRNO — PRAGUE VÁCLAVSKÉ NÁM.

Capital Kč 120,000.000.—.

Réserves environ Kč 80,000.000.—.

Exécute toutes les opérations de banque et d'industrie.

Section pour l'étranger.

Succursales: Boskovice, Bratislava (Pozsony), Ném. Brod, Uher. Brod,
Břeclava, Hlučín, Holešov, Chrudim, Jablonec n. N., Kroměříž, Val. Mezi-
říčí, Lomnice n. Pop., Luhačovice, Olomouc, Opava, Moravská Ostrava,
Plzeň, Přerov, Prostějov, Tábor, Telč et Třebíč.

***Nejtrvanlivější, elegantní
a nejlevnější jest obuv***

Bata

***70 vlastních prodejen
a 300 výhradních prodejců***
ve všech větších městech Československé republiky.

50 vlastních prodejen
*v Anglii, Dánsku, Holandsku, Polsku, Rumunsku,
Jugoslavii, Uhrách a Rakousku.*
